EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

De la Swift și pînă astăzi, literatura engleză nu a cunoscut, poate, satiră mai caustică, mai profundă și în același timp mai subtilă decît a lui Evelyn Waugh.

Lei 5,50

44

1968

EVELYN WAUGH • DECLIN ȘI PRĂBUȘIRE

CM

EVELYN WAUGH

DECLIN ȘI PRĂBUȘIRE

COLECȚIA MERIDIANE

CM

Desenul copertei de *I. Caciarovski*

Evelyn Waugh
DECLINE AND FALL

Evelyn Waugh

Declin şi prăbuşire

În româneşte de *Petre Solomon*

Editura pentru Literatură Universală

Bucureşti — 1968

Lui *Harold Acton*,

în semn de omagiu şi afecţiune.

NEGAŢIE ŞI AFIRMAŢIE LA EVELYN WAUGH

Catolicismul englez. În istoria literaturii engleze, scriitorul catolic ocupă un loc aparte, profund deosebit de cel al scriitorilor de apartenenţă catolică din alte ţări ale Europei, îndeosebi cele mediteraneene. El este aproape predestinat de condiţia lui să aibă un profil particularizat în galeria portretelor literare. O primă cauză este origina sa, acel specific protestantism anglo-saxon, puritan şi pragmatic, care dat fiind că răspunde unei psihologii naţionale răzbate chiar şi în altă variantă a creştinismului. Altă cauză este tot istorică: de la elizabetani încoace, scriitorul catolic englez aparţine unei minorităţi restrînse, unui grup persecutat cu o consecvenţă şi furie aproape inegalată în istoria modernă (este suficient să amintim că discriminarea politică şi cetăţenească împotriva sa dispare din legislaţie abia spre mijlocul secolului al XIX-lea). De aproape 400 de ani el se află în *diaspora*, într-o secluziune adesea severă, care cîteodată implica lupta disperată pentru supravieţuire. Segregaţia aceasta arbitrară oferă scriitorului persecutat o poziţie privilegiată: o anumită distanţă faţă de societatea care îl înconjoară, pe care o poate privi cu detaşare, ca unul ceva mai puţin legat de limitele inerente spiritului vremii. Vrînd-nevrînd el glăsuieşte în numele unei minorităţi, se

află într-o situaţie limită, e plasat în opoziţie, poate uşor face pasul spre revoltă, este îndemnat să caute soluţii, să caute alternative la o stare de lucruri pe care e constrîns, violent şi palpabil, să o considere (cel puţin într-o anume măsură) intolerabilă.

Nu este deci de mirare că scriitorul aflat într-o astfel de situaţie dobîndeşte un stil cultural specific; el se va putea îndrepta spre două atitudini. Cea dintîi va fi spre interior, spre valorile reale, durabile şi secrete ale sufletului şi ale viziunilor interioare (aşa vor proceda Thomson, Newman, Hopkins şi alţii, mai cu seamă în secolul al XIX-lea); cea de a doua va fi o orientare spre exterior, dar nu fuga de realitate, ci împotrivirea, atitudinea *satirică* (ea este cu strălucire ilustrată înainte şi după 1700 de Dryden şi de Pope). Abia în secolul nostru un Chesterton, un Graham Greene şi alţii vor şti să unifice într-un fel aceste două atitudini. În schimb, Evelyn Arthur St. John Waugh (1903—1966) continuă cu strălucire linia marilor scriitori satirici ai Angliei.

Imaginea şi poziţia lui Waugh. Născut la Londra, ca fiu al unui editor nu chiar de ultima mînă, educat cu atenţie la Lancing şi Oxford, se încearcă în pictură şi în cariera învăţămîntului. O primă căsătorie durează doi ani şi este urmată (1930) de conversiunea la catolicism. Se va recăsători cîţiva ani mai tîrziu cu descendenta unei familii nobiliare şi va avea şase copii. Variata sa activitate publicistică şi scriitoricească îl va duce de mai multe ori prin Africa, Orientul Mijlociu, Mediterană şi chiar Brazilia. Tot ea îi va permite să se retragă după război într-un fund de Gloucestershire, la un conac, pentru a se proteja, afirmă el, de coteriile literare a căror consecinţă inevitabilă e sterilitatea; dar poate că este în această retragere şi un fel de protest împotriva societăţii

pe care o detesta. „Renaşterea churchilliană" o va saluta, dar moderat. După război (la care a participat cu distincţie, făcînd parte din forţele de desant marin şi din serviciul de informaţii pe fronturile din Africa şi Mediterană) se accentuează imaginea sa de excentric, capricios şi impredictibil personaj la marginea societăţii (Frances Donaldson, *Evelyn Waugh, Portrait of a Country Neighbour,* Londra, 1967), detestînd prostia pînă la durere fizică: „Îi simpatiza pe cei mai eleganţi dintre intelectuali şi pe cei mai intelectuali dintre eleganţi. Afară de aceştia nu-l simpatiza nici pe el nimeni". Îi plăcea să pozeze în chip de boiernaş de ţară demodat, „amestec de profesor distrat şi de colonel irascibil".

Această mască a unui tip uman ilustrează în bună parte idealurile lui Waugh. Dar au existat acestea, sau să-l considerăm pe Waugh mai bine ca unul din satiricii care nu mai trec din stadiul ofensei în cel al ofensivei, care rămîn cantonaţi în negare? Satiricii tradiţionali rămîneau cantonaţi în negaţie, pentru că afirmarea unor valori sau criterii era de la sine înţeleasă, cei moderni pentru că o astfel de afirmare li se pare imposibilă. Nu astfel Waugh. Este drept că şi pentru el actul originar al creaţiei este negaţiunea. Dar întreaga sa evoluţie poate fi înţeleasă (poate simplificînd puţin lucrurile) ca o schimbare treptată a raportului între afirmaţie valorică şi negaţie satirică şi ca o luptă pentru schimbarea acestui raport. Lupta se poate urmări de-a lungul principalelor lucrări.

Să le enumerăm întîi pe cele mai puţin importante. Avem trei biografii: una a poetului şi pictorului „prerafaelit" Dante Gabriel Rossetti (1927), notabilă pe de o parte pentru că semnalizează oscilaţia între pictură şi poezie a lui Waugh însuşi la ora aceea, pe de alta pentru

că îl arată pe Waugh preocupat de punctul terminus al artei tradiționale (în Anglia) și de salvarea prin convertire. Cea de-a doua, după convertire (1936), este dedicată lui Edmund Campion, martir iezuit din vremea marei Elizabeta, și îi aduce premiul Hawthornden. Cea din urmă (1959) este un act de pietate față de un prieten, prelatul Ronald Knox, ca și el convertit, ca și el satirist. Avem apoi cărțile de călătorie *Labels (Etichete,* 1930), dedicată Mediteranei, *Remote People (Oameni depărtați,* 1934) — Abisiniei, *Ninety Two Days (Nouăzeci și două de zile,* 1934) — Braziliei și Guianei Britanice, *Waugh*[1] *in Abyssinia* (1936), *Robbery under Law (Jaf la adăpostul legii,* 1939) — Mexicului, *Tourist in Africa (Turist în Africa,* 1960) — Arabiei de Sud și Africii de Est și Sud. În 1946 apăruse un volum antologic din cele precedente. Acestea sînt interesante în primul rînd pentru măiestria autorului, pentru ochiul ager și formula precisă care încîntă cititorul. Totodată însă ele ilustrează adecvat evoluția ideologică a scriitorului care poate fi urmărită de la gesticulația de *dandy* superior, condescendent și malițios față de aborigenii dezgustători și falsul umanitarism, prin vădite înclinații de filo-colonialism și chiar filo-mussolinism, pînă la atitudinea mult mai relaxată și dreaptă din ultimul volum, în care *apartheidul* este respins, și este căutat *omul,* sub orice înfățișare rebarbativă s-ar ascunde. Aceeași atitudine urbană, degajată, spirituală și ușor melancolică se găsește și în volumul de memorii *A Little Learning (Puțină învățătură,* 1964), primul dintr-o serie mai lungă, a cărei realizare a fost

[1] Pronunția engleză a acestui nume este aproape identică cu cea a substantivului *war* (război).

împiedicată de moarte. Aceste lucrări au făcut ca el să fie adesea acuzat de atitudini de dreapta. În realitate, poziția și atitudinile luate în anumite perioade ale vieții (oricum ar fi fost ele) pot fi înțelese pe deplin numai în funcție de idealul său estetic și uman la care ne vom referi îndată.

Societatea descompusă. În prima jumătate a activității sale, cea antebelică, accentul e pus aproape exclusiv pe satiră. Operele principale din acea perioadă: *Decline and Fall (Declin și prăbușire,* 1928), *Vile Bodies (Nevrednică țărînă,* 1960), *Black Mischief (Ștrengărie neagră,* 1932), *A Handful of Dust (Un pumn de țărînă,* 1934, în românește de Nelly Mătăsaru, ed. Forum, 1946), *Scoop (Bombă ziaristică,* 1938), *Put Out More Flags (Să fluture mai multe steaguri,* 1942). Waugh atacă cu violență cele mai diferite aspecte ale vieții sociale engleze, începînd cu învățămîntul, comportamentele politice, moravurile familiale și mondene, fără a se opri însă la acestea, ci atingînd totdeauna sub forma unor cercuri concentrice implicații morale mai ample.

Lumea din aceste romane e dominată de plictiseală și frenezie. Personajele sînt pradă unei revolte fără obiect, care s-a stabilizat într-o agitație monotonă și absurdă. Societatea s-a descompus în unități individuale aproape impersonale. Aceste unități caută să se regrupeze, și astfel iau naștere micro-grupările sociale cu care operează cel mai des Waugh: coteriile, serii de cercuri închise, artificiale, care își creează coduri arbitrare pentru a substitui tradiția de care sînt lipsite. Ele trebuie, pentru a supraviețui, să se mențină într-o stare de continuă mișcare și transformare. Dar cum aceasta nu poate fi o evoluție organică sau un progres, ea devine exhibiționism și invenție ieftină. Nesiguranța și dezgustul de sine caută

să creeze o fațadă de vitalitate, forță, siguranță, care să fie deci exact contrarul său. (Menirea romancierului este nu să demaște sistematic, programatic, teoretic, părelnicul, ci pur și simplu să indice cu un zîmbet calm și crud acele simptome evidente ale minciunii, acele cîteva puncte ușor vizibile cu ochiul liber, care, o dată observate, nu mai pot îngădui nici o iluzie.) Fațada aceasta deci, oricît de artificială ar fi, e prezentată întocmai cum se vede: nici cum o proiectează constructorii ei, nici cum se vede din culise; dar, pentru cel care vrea să vadă, e de ajuns și atît. Ce fel de mișcări sînt acestea? Sînt experiențele ieftine, succesiunea modelor, zbîlțîiala suprafeței, clișeele mondene care ar vrea să fie luate drept deplasări în interesul realității. Personajele fug fără oprire, cuprinse de panică în fața stagnării și ordinii. Veselia frenetică se amestecă cu angoasa surdă. Generațiile vechi acceptă cu stupiditate domestică și neputincioasă stupiditatea isterică a celor tinere. Atmosfera de nebunie sterilă și senzualitate, de sărăcie, decădere și nervozitate este în esență aceeași pe care o găsim la tînărul Huxley, la Anthony Powell, la T. S. Eliot. Outrage este un fel de Prufrock. (Satira lui Waugh este întru totul eliotiană: etapele evoluției celor doi sînt întru totul similare, satira din perioadele lor de început e cam la fel, Sweeney ar putea oricînd să apară la Waugh, soluțiile lor sînt identice.) În *Declin și prăbușire* se satirizează violent școala (cu sacrosanctele Oxford și liceele de elită, *public schools*). arhitectura modernă, abstracționismul, închisorile și reforma lor, morala înaltei societăți, valorile convenționale. Alteori, la acestea se adaugă umanitarismul ieftin, presa. (În *Scoop*, lordul Cooper îl trimite pe candidul Boot în Ishmaelia cu instrucțiuni precise: patrioții trebuie să învingă, războiul să fie încheiat pînă la sfîrșitul lui iulie.

Ziarele poartă denumiri ca *Bruta cotidiană*, *Bestia cotidiană* și *Excesul cotidian).* Religia și tradiția însăși apar în formele lor convenționale ca ceva ridicol și nesemnificativ. În *A Handful of Dust*, Tony Last (= ultimul), reprezentantul spiritului victorian, este plictisitor și stabil, își inventează o vocație de gentilom de țară, joacă cu abnegație un rol care nu mai reprezintă nimic decît o rutină demodată, cu prea puțin preferabilă freneziei mondene a imoralei sale soții Brenda. Familia nu mai înseamnă nimic: Brenda răsuflă ușurată cînd află că cel mort într-un accident e fiul, nu amantul. Pentru Tony Last religia este pur și simplu un factor ordonator al duminicilor, predicile scrise pentru garnizoanele militare din India sînt total irelevante, rupte de conținutul real al vieții. Doamna Melrose-Ape *(Vile Bodies)*, bețivă și perversă, transportă un cor de șapte fete cu nume de virtuți creștine pentru a predica Evanghelia: treptat acestea se dedică prostituției. În *Declin și prăbușire* apare figura lui Prendergast, paroh modern necredincios, de o cumsăcădenie penibilă. Personajele principale (privite fără antipatie) sînt jucării în mîna unui destin ininteligibil. În *Vile Bodies*, Adam Symes plutește fără armă și busolă în marginea societății. Tot acolo, maiorul veșnic beat nu știe nimic, nu poate nimic, e total neangajat, dar indiferent, invulnerabil parcă, sigur de sine. El este totuși o excepție: eroii sînt mai adesea inocenți și pasivi, victime uimite ale evenimentelor (Pennyfeather, W. Boot, Tony Last, Nina, Adam). Acești anti-eroi candizi, puși în contrast cu lumea în care trăiesc sînt „totdeauna prezentați ca bîjbîitori, uluiți, supărați, ironici, frustrați și izolați... Dar oricum ar fi, slabi sau bravi, pătrunzători sau dezorientați, unica lor caracteristică constantă este că, asemeni autorului și creatorului lor, nu izbutesc să

desluşească niciodată vreo ordine în existenţă şi numai rareori o Menire" (S. O'Faolain, *The Vanishing Hero*, Londra, 1956, pg. 16—17). (De altfel, referindu-se la aceste personaje, Kingsley Amis mărturiseşte că romanul englez postbelic, cu combinaţia sa de „violent şi absurd, grotesc şi romantic, de farsă şi groază" are ca patroni tocmai pe Waugh şi pe tînărul Huxley.) Iar J. Carens (în *The Satiric Art of Evelyn Waugh*, University of Washington Press, Seattle, 1966 — poate cea mai bună monografie dedicată lui Waugh) apreciază că în *Declin şi prăbuşire* nimic din lumea descrisă nu are sens. Între cauză şi efect nu domnesc raporturi previzibile şi raţionale. Între acţiune şi consecinţă există disproporţia cea mai completă, cauzalitatea e traumatizată. (S-ar părea că ascultăm un pasaj dintr-un cunoscut poem de Eliot: *Oameni găunoşi*, am adăuga.) Iar Eric Linklater, un alt comentator, opinează, şi ne raliem întru totul părerii sale, că lumea lui Waugh este mult mai dură decît cea a lui Hemingway, căci ea este „acceptarea calmă a unei succesiuni iraţionale, scînteietoare, nedrepte şi predestinate, a evenimentelor". Îndărătul acestei dureri, violenţe şi nedreptăţi, se ascunde numai „o putere arbitrară şi de nepătruns".

Universul apocaliptic. Nu ne surprinde de loc că, aşa după cum din scepticism decurgea frenezia, din frenezie arbitrarul şi absurdul, tot astfel cel din urmă se învecinează cu coşmarul şi apocalipsul. Moartea pîndeşte flămîndă sub suprafeţele zbuciumate. Agatha piere într-un vîrtej al vitezei, se dizolvă parcă în mişcare pură *(Vile Bodies)*. Şi tot acolo un epilog rînjeşte fioros ca scheletul de pe frescele medievale de dans al morţii; halucinaţia agitaţiei futile se condensează brusc în groaza palpabilă şi nemijlocită a războiului *(Vile Bodies)*, a barbariei *(A Handful of Dust)*, a antropofagiei *(Black Mischief)*.

Procesul e acelaşi ca în poezia lui Auden şi Spender, scrisă în aceeaşi perioadă. Groaza şi tragicul sînt risipite ca un văl subţire peste toată opera; nu se ajunge la *conflict* tragic, ci doar, pe neaşteptate, la *situaţii* de coşmar. Gluma se schimbă în seriozitate mortală. Căci strălucirea mişcărilor ascundea poate direcţia lor. Frenezia e mai mult decît sterilă: ea împinge înapoi spre anarhie, spre haosul originar. Un caz tipic îl constituie în *Black Mischief* cuplul Seth (tînăr şi paranoic împărat al Azaniei) — Basil Seal (escrocul neruşinat, anarhistul burghez de „stînga", fiu de deputat conservator). Aceştia încearcă să impună Azaniei, stat subdezvoltat şi arhaic, un „Plan de un an", pentru aducerea ei la nivelul modern; practic ei nu fac decît să distrugă formele vechi fără a reuşi să constituie noul. Planificarea nerealizată nu reprezintă decît transpunerea fidelă a codurilor artificiale ale coteriei într-un mediu exotic. (Numai că aici haosul organizat e învins de o tradiţie primară, inconştientă. Cu superbă nepăsare această voioasă inerţie răstoarnă sterilitatea agresivă ce căuta să li se impună. Waugh nu e de loc rasist aşa cum s-a spus uneori: dimpotrivă e net de partea indigenilor.) Şi mai răspicat sînt spuse lucrurile în sfîrşitul romanului *A Handful of Dust*, unde eroul principal este luat prizonier în junglă de un maniac care îl obligă să-şi petreacă tot restul vieţii citindu-i cu voce tare romane de Dickens, pe cînd soţia sa îşi petrece restul vieţii în lumea tot atît de primitivă a Londrei mondene. Ba, pentru a limpezi lucrurile definitiv, Waugh a scris şi un sfîrşit alternativ la roman (apărut în 1936 în volumul de schiţe *Mr. Loveday's Little Outing*) în care eroul evadează, scapă şi se întoarce la Londra. Cele două situaţii sînt prezentate ca echivalente.

Adversitatea lui Waugh se îndreaptă deci, la urma urmei, spre haos și anarhie. Aceștia sînt marii săi dușmani și lor trebuie să le opună ceva. „Soluția" pe care o oferă este la început pur și simplu un fundal vag, un cadru subțire, abia schițat, atît cît să țină laolaltă acțiunea în *Declin și prăbușire* sau chiar în *Vile Bodies*. Avem din cînd în cînd apariții stabile: ca părintele Rotschild, S. J., atotștiutor și atotputernic, calm, sigur de sine, angajat în tot, cu un umor în fond puțin sceptic, sau acel Anchorage House, simbol al unui trecut nobil cu oamenii de acolo, „oameni pioși și onorabili... femeile lor îmbrăcate în stofe bogate și trainice, bărbații cu pieptul acoperit de decorații; oameni care își reprezentaseră patria în locuri străine și-și trimiseseră fiii să moară pentru ea pe cîmpul de bătălie, oameni cu o viață cuviincioasă și temperată, nerafinați, neafectați, nestingheriți, fără ifose și ambiții, cu judecată independentă și excentricități izbitoare, oameni cumsecade... curajoși și oarecum iraționali, o admirabilă falangă a unei orînduiri care se ducea, apropiindu-se așa cum cîndva, în Ziua de Apoi, sperau să întîlnească pe Făcătorul lor, cu aceeași cordialitate francă și demnă". În general casa, conacul, palatul, arhitecturalul sînt folosite ca formulă sintetică, „prescurtări" pentru Anglia georgiană, solidă și grațioasă, ornamentală dar logică, a cărei imagine ilustrează, deși nu perfect, complexul de valori apărate de Waugh. Boot Magna Hall (în *Scoop)*, Helton Abbey (în *A Handful of Dust)*, Brideshead sînt astfel de simboluri arhitecturale, după cum în *Declin și prăbușire* distrugerea conacului *King's Thursday* de către Margot Beste-Chetwynde, proxeneta aristocrată, este un moment simbolic de mare forță: înseamnă distrugerea frumosului, tradiției, ordinei de către pragmatismul abstract, impersonal și

dezumanizat. Prin urmare la început afirmativul autorului e abia atins, efleurat, el ne este sugerat prin cîteva simboluri al căror rol este să servească drept referință, să reliefeze prin contrast acțiunea. Acest afirmativ este implicația estetică a unui tip de „existență integrală și ghidată", găsit ca atare numai în trecut.

Speranța vagă. Lucrurile se schimbă treptat în a doua jumătate a carierei sale literare cînd, foarte adesea, afirmativul începe să joace un rol mai important. Punctul de cotitură spre această perioadă îl constituie *Brideshead Revisited* (1945), opera principală fiind trilogia *Sword of Honour (Spada onoarei)*, alcătuită din romanele *Men at Arms (Bărbați sub arme*, 1952), *Officers and Gentleman (Ofițeri și gentilomi*, 1955), *Unconditional Surrender (Capitulare fără condiții*, 1961). Printre celelalte lucrări ale perioadei se numără romanul istoric *Helena* (1950) și lucrările mai scurte *Scott-King's Modern Europe* (1947), *The Loved One (Regretatul*, 1948), *Love Among the Ruins (Dragoste printre ruine*, 1953), *The Ordeal of Gilbert Pinfold (Calvarul lui G. P.*, 1957), *Basil Seal Rides Again (B. S. apare iar*, 1963). O parte din ele nu fac decît să continue exacerbat modalitatea antebelică. Într-unul se reia figura șarlatanului patriotard Basil Seal, în altul *(The Loved One)* raza acțiunii satirice este extinsă pînă în America hollywoodiană, iar tensiunea între iluzie și moarte este împinsă pînă aproape de limita insuportabilului, în altul *(Love Among the Ruins)* se recurge la tipul de satiră lansat de Huxley și Orwell pentru a se flagela standardizarea vieții. Satira nu e lipsită uneori de momente care trădează că romancierul a suferit influența mentalității anticomuniste specifice primilor ani postbelici (atît în trilogie, cît și în unele lucrări mai scurte), dar nu credem că acestea constituie

ceva caracteristic, după cum în general nu lucrările care pur şi simplu continuă faza anterioară cu amărăciunea ei sînt cele mai marcante pentru noua fază de creaţie. Lucrările caracteristice sînt de două feluri: cele care definesc mai exact idealul uman şi estetic al lui Waugh (şi anume *Brideshead Revisited* şi *Helena)* şi cele care arată că o dată cu maturitatea Waugh atinge o nouă sinteză, mai rotundă, mai senină, mai înţelegătoare, în care crisparea satirică este rezolvată într-un întreg superior (trilogia şi *Gilbert Pinfold).*

Afirmativul lui Waugh se dezvăluie a fi, în ciuda sa, în mare parte de natură romantică, nostalgică. De exemplu, dacă sprijină sistemul din Kenya şi Aden, o face pentru că vede în ele o reînviere a Angliei secolului al XVIII-lea, bazată pe gentilomul de ţară, luminat, amabil, generos, spre care „priveşte înapoi cu neafectată stimă şi regret". Este aici, poate, o oarecare doză de kiplingianism, dar totalitarismul modern îi repugnă categoric. Waugh este un conservator din romantism cînd se simte legat de graţia ordinii patriarhale şi el însuşi mărturiseşte lucid: „Mai bine mă las înşelat de un trecut pe care nu l-am văzut cu ochii mei, decît de un prezent din care fac parte". În realitate, Waugh îşi constituie ca răspuns la propria sa negaţie satirică a societăţii un nucleu de valori, cărora le caută un veşmînt adecvat, o formă concretă în care să le întrupeze, un obiect material prin care ele să poată fi nemijlocit perceptibile. Tocmai de aceea credem că reproşul unei atitudini de clasă care i s-a făcut uneori nu e cu totul relevant, întrucît pentru Waugh lumea gentilomului e în primul rînd simbolică, nu reală. El caută o fortăreaţă a valorilor, un loc întărit şi stabil, durabil, care să impună chip şi formă haosului, un element de continuitate care să lege trecutul de viitor,

fiind el însuşi etern şi neschimbător. Încă din *Brideshead Revisited,* una din cele mai catolice cărţi ale sale, este tot mai limpede că această fortăreaţă, acest loc predilect, aproape un *hortus conclusus* este pentru el biserica romano-catolică. Deci prima semnificaţie a catolicismului lui Waugh aceasta este: o protecţie posibilă împotriva haosului şi descompunerii societăţii burgheze moderne. Cea de-a doua semnificaţie, nu mai puţin importantă, se dezvăluie mai ales în romanul *Helena.* Waugh este opus lui Yeats, Lawrence, Huxley; pentru el creştinismul este nu salvatorul tainei, al negurilor şi subconştientului noptatec, ci claritate şi lumină. Într-un loc spune: „Dintr-o dată, am văzut basilica şi altarul deschis ca o mare realizare pozitivă, un triumf al luminii asupra întunericului înfăptuit deliberat, şi am văzut teologia ca ştiinţa simplificării prin care ideile evazive şi nebuloase sînt formalizate şi făcute inteligibile şi exacte". În *Helena,* mama presupus engleză a unui Constantin nevrotic, corupt, vanitos, pompos şi inadaptabil, este un etalon de logică şi practică, de bun simţ solid, de atitudine firească. Concepţia ei se opune implacabil diverselor obscurantisme, variantei metafizice a creştinismului, şi devine prilej de a satiriza misticismele şi agnosticismele moderne. Sîmburele gîndirii lui Waugh în ultima sa fază este ataşamentul la raţiune, ordine şi umanism.

Raţionalismul şi toleranţa domină în trilogia *Sword of Honour* şi în *Gilbert Pinfold,* ambele cu incontestabile trăsături autobiografice. Anti-eroul naiv şi credul apare şi aici (îndeosebi în figura lui Guy Crouchback), dar el cunoaşte o evoluţie: pasivitatea devine stoicism, suferinţa îi conferă demnitate şi superioritate, mila şi speranţa reapar. Prăbuşirea idealurilor, a iluziilor, dezamăgirea faţă de lumea înconjurătoare nu duc spre desperare şi ne-

gaţie. Waugh renunţă, în parte, la orgolioasa sa rezistenţă, la furia sa destructivă. Mai relaxat şi mai rotund, fără a ceda nici o clipă, fără a admite nici un compromis, el ajunge să integreze atitudinii sale o notă de generozitate, blîndeţe şi înţelegere care îi lipsea. Din această perspectivă opera vieţii sale devine funciarmente umanistă.

Numai un tehnician merituos? Am putea adăuga pagini întregi despre admirabila tehnică a lui Waugh, despre analogiile pînă în amănunt cu satira şi ideologia eliotiană, despre influenţa tehnicii umoristice a lui Roland Firbank şi a lui Norman Douglas, despre controlul său ameţitor asupra limbajului (mai ales cel colocvial), despre tehnica insinuării, a montajului şi contrapunctului, despre rolul precumpănitor al dialogului în romanele sale (pasaje de conversaţie surprinse, accentuări, propoziţii incomplete), despre momentele clasice aproape de parodie eroi-comică, despre fidelitatea şi realismul personajelor sale groteşti, despre felul în care Apthorp îl oglindeşte caricatural şi simpatic totuşi pe Crouchback *(Men at Arms)*. Concluzia *minimală* despre opera sa a formulat-o Waugh însuşi: „N-ar fi exclus ca în viitorii 100 de ani, romanul englezesc de astăzi să ajungă să fie apreciat, în felul în care noi înşine apreciem azi pe artiştii şi meşteşugarii din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Întemeietorii, prolificii s-au stins şi în locul lor subzistă şi înfloreşte cu modestie o generaţie notabilă pentru eleganţa, varietatea şi ingeniozitatea ei".

VIRGIL NEMOIANU

PRELUDIU

Domnul Sniggs, decanul juniorilor şi domnul Postlethwaite, trezorierul, şedeau singuri în odaia celui dintîi, odaie ce domina grădina dreptunghiulară a colegiului Scone. Dinspre apartamentul lui sir Alastair Digby-Vane-Trumpington, situat cu două scări mai departe, se auzeau zbierete, amestecate cu zgomot de sticle sparte. Dintre toţi seniorii colegiului Scone, numai ei se aflau acasă în seara aceea — seara banchetului anual al clubului Bollinger. Ceilalţi se risipiseră în mici grupuri vesele şi zgomotoase pe dealul Mistreţului şi pe colinele de la nord de Oxford, prin sălile comune ale altor seniori, sau la adunările unor societăţi savante, căci banchetul anual al clubului Bollinger este o încercare grea pentru cei ce deţin autoritatea supremă.

Anual, e un fel de a spune, fiindcă adesea clubul îşi suspendă activitatea pentru cîţiva ani, după ce şi-a ţinut adunarea. Clubul Bollinger are o anumită tradiţie: printre foştii săi membri se numără şi o seamă de regi. La ultimu-i banchet, dat în urmă cu trei ani, cineva adusese o vulpe într-o cuşcă: lovită cu sticle de şampanie,

vulpea murise. Fusese o seară grozavă ! La adunarea de acum, prima de-atunci încoace, luau parte vechii membri ai clubului, veniţi din întreaga Europă. De două zile se tot revărsau la Oxford : monarhi epileptici sosiţi din vilele lor din exil, nobili bădărani plecaţi din conacele lor şubrede, tineri spilcuiţi cu gusturi dubioase veniţi din diferite ambasade şi legaţii, moşieri scoţieni analfabeţi care-şi părăsiseră bordeiele de piatră, tineri avocaţi ambiţioşi şi candidaţi conservatori ce se smulseseră din ambianţa unei Londre febrile, unde aveau de înfruntat avansurile brutale ale debutantelor. Pe scurt, tot ce era pompos ca nume şi titlu venise la banchet.

— O să plouă cu amenzi după seara asta ! spuse domnul Sniggs, frecîndu-şi uşor nasul cu pipa.

În pivniţele sălilor comune ale seniorilor există un vin foarte apreciat, care este adus sus numai cînd amenzile colegiului au ajuns la suma de cincizeci de lire.

— Vom avea ce bea cel puţin o săptămînă, spuse domnul Postlethwaite. Cel puţin o săptămînă de porto.

Dinspre odăile lui sir Alastair se auzea acum o notă stridentă ; oricine a auzit acest sunet tresare de cîte ori şi-l aminteşte : e zgomotul pe care-l fac membrii familiilor rurale engleze cînd sparg paharele. Petrecăreţii ies curînd după aceea în curte, claie peste grămadă, încinşi şi asudaţi în hainele lor de seară verzui, şi încep să zbiere în aşteptarea adevăratei petreceri.

— Nu crezi c-ar fi mai înţelept să stingem lumina ? întrebă domnul Sniggs.

Cei doi se tîrîră spre fereastră pe întuneric. Curtea de dedesubt era un caleidoscop de feţe indistincte.

— Trebuie să fie pe puţin cincizeci, îşi dădu cu părerea domnul Postlethwaite. Barem de-ar fi toţi membri ai colegiului ! Cincizeci, a cîte zece lire fiecare ! Dumnezeule !

— Au să fie mai mulţi dacă iau cu asalt capela, spuse domnul Sniggs. Doamne, fă-i să atace capela !

— Mă întreb care dintre studenţi au devenit nepopulari în trimestrul acesta ? Odăile lor sînt atacate întotdeauna. Sper că au fost destul de deştepţi să părăsească în seara asta colegiul.

— Cred că unul dintre ei e Partridge : are un mic tablou de Matisse, sau cam aşa ceva.

— Şi mi s-a spus că are cearşafuri negre pe pat.

— Sanders a fost invitat o dată la masă de Ramsay MacDonald [1].

— Reading ar putea să-şi permită luxul de a se duce la vînătoare, dar în loc de asta colecţionează porţelanuri.

— Şi fumează trabuce în grădină, după micul dejun.

— Austen are un pian cît toate zilele.

— Au să i-l spargă cu plăcere.

[1] Politician englez, unul dintre fondatorii Partidului Laburist, fost prim-ministru în 1924 şi 1929—1935.

— Socoteala de astă seară o să fie lată, ascultă-mă pe mine! Dar îţi mărturisesc că m-aş simţi mai liniştit dacă ar fi şi decanul sau rectorul. Crezi că ne pot vedea, aşa cum stăm aici?

A fost o seară straşnică. Petrecăreţii au sfărîmat pianul enorm al domnului Austen, au răsturnat pe covor trabucele lordului Reading şi le-au călcat în picioare, avînd grijă să-i spargă şi porţelanurile; au sfîşiat în bucăţi cearşafurile domnului Partridge şi i-au aruncat Matisse-ul în ligheanul cu apă; domnul Sanders n-avea nimic altceva de spart decît geamurile, dar i-au găsit manuscrisul poemului la care lucrase pentru premiul Newdigate, şi s-au amuzat copios cu el. Sir Alastair Digby-Vane-Trumpington era să leşine de plăcere, şi a trebuit să fie dus pînă la pat de către Lumsden din Strathdrummond. Era pe la unsprezece şi jumătate. În curînd seara avea să ia sfîrşit. Dar mai exista un număr în program.

★

Paul Pennyfeather se pregătea pentru cariera ecleziastică. Era al treilea an de cînd învăţa la Scone, ducînd o viaţă monotonă. Venise aici după o carieră meritorie făcută la o mică şcoală publică, de nuanţă bisericească, în South Downs, a cărei revistă o editase şi al cărei club de dezbateri îl prezidase; în certificatul lui scria că „exercitase o influenţă sănătoasă" la căminul unde fusese monitor. Înainte locuise în Onslow Square, împreună cu tutorele său, un avocat

prosper care era mîndru de progresele elevului şi plictisit la culme de tovărăşia lui. Ambii săi părinţi muriseră în India, cam pe vremea cînd băiatul cîştigase premiul pentru cel mai bun eseu, la şcoala pregătitoare. Timp de doi ani trăise din alocaţia primită, la care se adăugaseră două burse substanţiale. Fuma cîte trei uncii de tutun pe săptămînă — marca „John Cotton", calitatea mijlocie — şi bea cîte un litru şi jumătate de bere pe zi — jumătatea la dejun, iar litrul la cină, pe care-o lua invariabil în sala de mese. Avea patru prieteni, dintre care trei urmaseră aceeaşi şcoală. Nici unul dintre membrii clubului Bollinger nu auzise vreodată de Paul Pennyfeather, cum de altfel nici el nu auzise de ei, oricît de ciudat ar părea acest lucru.

Nebănuind incalculabilele urmări pe care această seară avea să le aibă asupră-i, se întorcea, fericit, cu bicicleta de la o adunare a asociaţiei pentru Liga Naţiunilor; ascultase o conferinţă extrem de interesantă despre plebiscitul din Polonia. Se gîndea să fumeze o pipă şi să mai citească un capitol din *Forsyte Saga* înainte de a se duce la culcare. Bătu la poartă şi i se deschise; lăsîndu-şi bicicleta acolo, străbătu curtea, timid ca întotdeauna, şi se îndreptă spre apartamentul lui. Ce de lume părea să fie în curte! Paul n-avea nici o prejudecată împotriva beţiei — ţinuse chiar o conferinţă destul de îndrăzneaţă pe această temă în faţa asociaţiei „Thomas Morus" — dar se ferea de beţivi ca de dracul.

Lumsden din Strathdrummond îi ieşi în cale, legănîndu-se în noapte întocmai ca o piatră druidică. Paul încercă să-l ocolească. Întîmplarea făcea ca între cravata şcolii unde învăţase Paul şi cravata alb-albastră a clubului Bollinger să existe o pronunţată asemănare. Lumsden din Strathdrummond nu era omul care să remarce diferenţa de un sfert de centimetru în lăţimea dungilor.

— Am dat peste un tip îngrozitor care poartă cravata clubului Bollinger, spuse boiernaşul scoţian.

Nu degeaba familia lui îşi exercita, încă din epoca precreştină, dreptul de stăpînire asupra unui ţinut mlăştinos şi sterp.

Domnul Sniggs se uită cam speriat la domnul Postlethwaite.

— Am impresia că au prins pe cineva, spuse acesta. Sper că n-au să-i facă vreun rău.

— Dumnezeule, o fi cumva lordul Reading ? Cred c-ar trebui să intervin.

— Nu, Sniggs, spuse domnul Postlethwaite apucîndu-l de braţ pe impetuosul său coleg. Nu, nu, nu ! N-ar fi de loc înţelept. Trebuie să ne gîndim la prestigiul nostru de seniori ai colegiului. În halul în care sînt, s-ar putea să refuze disciplina. Trebuie să evităm cu orice preţ un ultragiu.

În cele din urmă petrecăreţii se despărţiră. Domnul Sniggs răsuflă uşurat :

— E în ordine. Nu e Reading, ci Pennyfeather — un ins fără importanţă.

— Asta ne scuteşte de multe necazuri. Mă bucur, Sniggs, zău că mă bucur. Ce de haine pare să fi pierdut tînărul !

★

A doua zi dimineaţa avu loc la colegiu o adunare plăcută.

— Două sute şi treizeci de lire ! murmură trezorierul, încîntat. Fără să mai pun la socoteală pagubele. Cu ce-am mai strîns pînă acum, asta înseamnă cinci seri. Cinci seri de porto !

— Cazul lui Pennyfeather pare să fie cu totul aparte, spuse rectorul. Spui că a alergat *fără pantaloni* de-a lungul curţii ? E necuviincios. Mai mult decît atît : e indecent. De fapt, aş fi gata să spun că e de o indecenţă flagrantă. Nu o asemenea conduită aşteptăm noi din partea unui cărturar !

— Ce-ar fi să-l supunem la o amendă într-adevăr grea ? propuse decanul juniorilor.

— Mă cam îndoiesc că poate plăti. Am impresia că nu-i un om bogat. Auzi dumneata, *fără pantaloni !* La acea oră din noapte ! Cred că cel mai bine ar fi să scăpăm cu totul de el. Un tînăr de teapa lui nu face nici un bine colegiului.

★

Două ore mai tîrziu, în vreme ce Paul îşi vîra cele trei costume în geamantănaşul său de piele, trezorierul îi trimise vorbă că doreşte să-l vadă.

— Vai, domnule Pennyfeather, îi spuse el, ţi-am cercetat apartamentul şi am observat două mici arsuri : una pe pervazul ferestrei, iar cealaltă pe cămin, fără îndoială de la mucurile de ţigări. Te amendez la cîte cinci lire şi şase pence pentru fiecare dintre ele : le vei plăti din raţiile dumitale. Asta-i tot, mulţumesc.

În timp ce traversa curtea, Paul îl întîlni pe domnul Sniggs.

— Ai plecat ? îl întrebă acesta cu însufleţire.

— Da, sir, răspunse Paul.

Ceva mai departe îl întîlni pe capelan.

— Ascultă, Pennyfeather, înainte de a pleca, nu uita să-mi restitui exemplarul din *Biserica răsăriteană* de părintele Stanley [1].

— Vi l-am lăsat pe masa dumneavoastră.

— Mulţumesc. Aşadar, cu bine, dragul meu băiat. Presupun că după povestea penibilă de aseară, te vei gîndi la o altă profesie.Te poţi felicita că ţi-ai descoperit lipsa de vocaţie preoţească înainte de a fi prea tîrziu. Cînd un preot săvîrşeşte o asemenea faptă, toată lumea prinde de veste. Din păcate, atîţia preoţi se comportă astfel ! Ce-ai de gînd să faci ?

— Nu prea ştiu, încă.

— Rămîne comerţul, desigur. Poate vei reuşi să introduci în marea lume a afacerilor ceva din idealurile pe care le-ai învăţat la Scone. Dar n-o să fie prea uşor, îţi dai seama. Vei avea nevoie de mult curaj. Ce spunea doctorul Johnson despre tăria de caracter ?... Doamne, Doamne ! *Fără pantaloni !*

Ajuns la ieşire, Paul îl omeni pe portar, spunîndu-i :

— Cu bine, Blackall. Nu cred c-o să te mai văd cîtăva vreme.

— Nici eu, sir, şi-mi pare foarte rău. Sper c-o să deveniţi dascăl. Mai toţi domnii care-s eliminaţi pentru purtare indecentă ajung dascăli.

— Dracu' să-i ia pe toţi ! îşi spuse Paul resemnat, în timp ce se îndrepta spre gară. Îi fu însă ruşine de aceste vorbe, pentru că i se întîmpla foarte rar să înjure.

[1] Arthur Penrhyn Stanley (1815—1881), teolog, profesor de istoria bisericii şi demnitar religios în Anglia.

PARTEA I

Capitolul I

Vocația

— Va să zică, eliminat pentru purtare indecentă, așa-i ? spuse tutorele lui Paul Pennyfeather. Mulțumește-i Domnului că l-a cruțat pe sărmanul tău tată de această rușine. Asta-i tot ce pot să-ți spun.

În Onslow Square se așternu tăcerea, întreruptă doar de melodia lui Gilbert și Sullivan [1], cîntată de gramofonul din micul budoar trandafiriu al fiicei tutorelui, care locuia la etaj.

— Fiică-mea nu trebuie să afle nimic despre povestea asta, adăugă tutorele.

Și, după o altă pauză, continuă :

— Ei bine, cunoști clauzele testamentului tatălui tău. A lăsat suma de cinci mii de lire, care o să-ți revină în întregime în ziua cînd vei împlini douăzeci și unu de ani, dobînda urmînd să fie consacrată educației tale. Dacă nu mă-nșel, vei împlini vîrsta aceasta de azi în unsprezece luni. În cazul cînd educația ta s-ar încheia înainte de termenul prevăzut, tatăl tău m-a autori-

[1] William Gilbert (1836—1911) și Arthur Sullivan (1842—1900), autorii unor faimoase opere comice.

zat să-ţi refuz suma dacă aş aprecia ca nesatisfăcător felul tău de viaţă. Nu cred că aş fi demn de încrederea cu care m-a investit sărmanul tău tată, dacă, în actualele împrejurări, aş continua să-ţi dau bani. De asemenea, eşti cel mai în măsură să-ţi dai seama că mi-ar fi cu neputinţă să-ţi permit să locuieşti sub acelaşi acoperiş cu fiica mea.

— Bine, dar ce-o să se întîmple cu mine ? întrebă Paul.

— Cred că ar trebui să-ţi găseşti o slujbă, răspunse tutorele său, îngîndurat. E cel mai bun mijloc de a-ţi scoate din cap gîndurile necurate.

— Ce fel de slujbă ?

— O muncă simplă, temeinică şi sănătoasă. Ai dus o viaţă prea ferită de griji, Paul. Poate că eu sînt de vină. O să-ţi prindă nespus de bine să cunoşti puţin realitatea, să priveşti lucrurile în faţă, să vezi viaţa aşa cum e. Ce zici ?

Şi tutorele îşi aprinse un nou trabuc.

— N-am, oare, dreptul la nici un ban ? întrebă Paul.

— La absolut nici unul, dragul meu băiat, răspunse tutorele, pe un ton destul de vesel...

În primăvara aceea, fiica tutorelui îşi făcu două rochii noi de seară : împodobită cu ele, se logodi cu un tinerel bine crescut, de la Departamentul Lucrărilor Publice.

★

— Eliminat pentru purtare indecentă, aşa-i ? spuse domnul Levy, de la agenţia „Church and

Gargoyle“, care procura locuri în învăţămînt. Nu cred că-i bine să pomenim despre asta. De fapt, nici nu mi-ai spus nimic, oficial. Noi numim asta „educaţie întreruptă din motive personale“, pricepi ?

Şi ridicînd receptorul, întrebă :

— Domnule Samson, avem vreun post disponibil pentru o persoană de sex bărbătesc din categoria „educaţie întreruptă“ ?... În regulă ! Adu-o aici, te rog... cred că avem exact ceea ce-ţi trebuie dumitale, adăugă domnul Levy, întorcîndu-se din nou spre Paul.

Un tînăr aduse o hîrtie.

— Ce spui de asta ?

Paul citi hîrtia :

Ofertă de servici confidenţială.

Augustus Fagan, Esq., Ph. D., castelul Llanabba, North Wales, are urgentă nevoie de tînăr profesor să predea literaturile clasice şi cea engleză la nivel universitar, precum şi matematicile, germana şi franceza, ca materii secundare. Experienţa pedagogică este esenţială, ca şi stăpînirea la perfecţie a sporturilor.

Categoria şcolii : *şcoală.*

Salariul oferit : *120 lire cu drept de reşedinţă.*

Răspundeţi prompt dar cu precauţie, (adresa de pe plic : Esq. Ph. D.) adăugînd copii după referinţe şi fotografii, dacă le socotiţi recomandabile, şi menţionînd că aţi aflat prin noi de acest post vacant.

— S-ar putea să ţi se potrivească perfect, spuse domnul Levy.

— Dar nu ştiu o boabă nemţeşte, n-am pic de experienţă pedagogică, n-am nici un fel de referinţe, şi nu ştiu să joc crichet.

— N-are rost să fii prea modest, spuse domnul Levy. E de mirare cîte materii poate preda un om, cînd încearcă. Păi, chiar în trimestrul trecut am trimis la una din principalele noastre şcoli publice, în calitate de profesor de ştiinţe, pe un om care nu călcase niciodată într-un laborator. Venise la noi să ceară lecţii particulare de muzică. Acum se descurcă foarte bine, cred. Şi-apoi dr. Fagan nu se poate aştepta la toate pentru salariul pe care-l oferă. Între noi fie vorba, Llanabba nu se bucură de o faimă prea grozavă. Vezi dumneata, noi clasificăm şcolile în patru categorii : „şcoală superioară", „şcoală de prim-rang", „şcoală bună" şi „şcoală". Sincer vorbind, „şcoală" pur şi simplu e destul de rău. Cred că vei socoti foarte convenabil acest post. După cîte ştiu, nu există decît alţi doi candidaţi, iar unul dintre ei este complet surd, săracul de el !

★

A doua zi Paul se duse la agenţia „Church and Gargoyle" să-l vadă pe dr. Fagan. Nu trebui să aştepte mult : dr. Fagan sosise înaintea lui şi-i interoga pe ceilalţi candidaţi. Peste cîteva minute domnul Levy îl conduse pe Paul în încăpere, îl prezentă lui Fagan şi-i lăsă singuri.

— Un examen foarte istovitor, spuse dr. Fagan. Sînt convins că-i un tînăr foarte drăguţ, dar

n-am reuşit să-l fac să înţeleagă nimic din tot ce i-am spus. Dumneata mă auzi desluşit ?

— Perfect.

— Bine. Atunci, să trecem la treabă.

Paul îl privea cu sfială peste masă. Dr. Fagan era foarte înalt, foarte bătrîn şi foarte bine îmbrăcat ; avea nişte ochi cufundaţi în orbite, iar sprîncenele-i negre erau acoperite de smocuri dese de păr alb. Avea un cap foarte lung, care se legăna uşor în timp ce vorbea ; vocea lui avea o mie de modulaţii, ca şi cum ar fi luat, cîndva, lecţii de elocinţă ; mîinile îi erau foarte păroase, iar degetele răsucite ca nişte gheare.

— După cîte înţeleg, n-ai de loc experienţă.

— Da, sir, mă tem că n-am.

— Asta e în multe privinţe avantajos. Prea repede se capătă tonul profesional şi se pierde viziunea. Fireşte, însă, trebuie să fim practici. Eu ofer un salariu de o sută şi douăzeci de lire, dar numai unui om cu experienţă. Am aici scrisoarea unui tînăr care posedă o diplomă în silvicultură. Ar vrea să cîştige pe seama ei încă zece lire pe an, dar eu am nevoie de viziune, nu de diplome, domnule Pennyfeather. Înţeleg, de asemenea, că ai părăsit cam brusc universitatea. Ia spune-mi, din ce pricină ?

Asta era întrebarea de care se temuse Paul şi la care, conform educaţiei primite, se hotărîse să răspundă sincer :

— Am fost eliminat pentru comportare indecentă, sir.

— Zău ? Chiar aşa ? N-am să-ţi cer amănunte. Practic meseria de dascăl de îndeajuns

de multă vreme ca să știu că nimeni nu o îmbrățișează fără a avea un motiv foarte temeinic, pe care-l ascunde cu grijă. Dar, ca să fim încă o dată practici, domnule Pennyfeather, nu prea îmi pot permite să plătesc o sută douăzeci de lire unui om care-a fost eliminat pentru comportare indecentă. Ce-ar fi să-ți dăm, pentru început, un salariu de nouăzeci de lire pe an? Trebuie să mă întorc la Llanabba chiar în astă seară. Mai rămîn șase săptămîni pînă la încheierea trimestrului, și am pierdut pe nepregătite un profesor. Te aștept mîine seară. Există un tren excelent care pleacă pe la zece, din gara Euston. Cred c-o să-ți placă slujba — adăugă el, visător — vei constata că școala mea are la temelie un ideal, idealul slujirii aproapelui și al camaraderiei. Mulți dintre băieți provin din familiile cele mai distinse. În trimestrul acesta a venit la noi și micul lord Tangent — știi, fiul contelui de Circumference. E un băiat tare drăguț! Cam împrăștiat, firește, ca toată familia lui, dar plin de *personalitate!*

Dr. Fagan oftă adînc și continuă:

— Aș vrea să pot spune același lucru despre personalul meu. Între noi fie vorba, Pennyfeather, cred că va trebui să mă descotorosesc de Grimes cît mai curînd cu putință. Nu are o pregătire bună, iar băieții observă asta. Cît despre predecesorul dumitale, era un tînăr foarte agreabil. Mi-a părut rău că a trebuit să mă despart de el. Dar avea obiceiul să se-ntoarcă la orice oră din noapte, cu motocicleta, trezindu-mi fetele din somn. Mai avea un obicei — să împrumute bani de la băieți, sume destul de mari, spre supărarea părinților. Am fost nevoit să-l dau afară... Totuși, mi-a părut foarte rău. Avea personalitate!

Dr. Fagan se ridică, își potrivi pălăria într-un unghi de mare distincție și-și puse o mănușă.

— La revedere, dragul meu Pennyfeather. Cred, ba chiar sînt convins, că vom colabora perfect. Simt totdeauna asemenea lucruri.

— La revedere, sir, spuse Paul.

— Cinci la sută din nouăzeci de lire înseamnă patru lire și zece șilingi, rosti domnul Levy, jovial. Poți plăti chiar acum sau la primirea salariului pentru primul trimestru. Dacă plătești acum, beneficiezi de o reducere de 15 la sută. Ar fi trei lire, șase șilingi și șase pence.

— Vă plătesc cînd o să-mi încasez leafa, spuse Paul.

— Cum dorești. Sînt foarte bucuros că ți-am putut fi de folos.

Capitolul II

Castelul Llanabba

Castelul Llanabba se înfățișează sub două aspecte complet diferite, după cum te apropii de el dinspre Bangor sau dinspre litoral. Văzut din spate, arată ca o enormă casă de țară, cu foarte multe ferestre și o terasă, la care se

adaugă un şir întreg de sere şi acoperişurile a nenumărate bucătării, pierdute printre copaci. Din faţă însă — adică din partea pe care-o vezi cînd vii dinspre gara Llanabba — e o clădire cu un formidabil aspect feudal : înainte de a ajunge la porţile ei treci pe sub un zid crenelat, lung de cel puţin o milă, iar porţile, încununate cu turnuri şi foişoare, sînt împodobite cu animale heraldice şi prevăzute cu un pod mobil. Dincolo de ele, la capătul unei alei, se înalţă castelul, un model de fortăreaţă medievală inexpugnabilă.

Explicaţia acestui izbitor contrast e destul de simplă. Pe vremea crizei de bumbac, care-a lovit manufacturile textile prin 1860, casa Llanabba era în stăpînirea unui fabricant prosper din Lancashire. Nevasta acestuia nu putea să se împace cu gîndul că lucrătorii mor de foame ; în cele din urmă, pentru a-i ajuta, a organizat, împreună cu fiicele ei, un mic bazar, care n-a avut însă rezultate prea substanţiale. Soţul ei, care-i citise pe economiştii liberali, nu concepea să plătească fără să primească ceva în schimb. În consecinţă, principiul „egoismului luminat" şi-a găsit un domeniu de aplicare. A fost instalată în parc o tabără de lucrători, iar aceştia au fost puşi să împrejmuiască parcul cu ziduri şi să împodobească faţada casei cu blocuri mari de piatră aduse de la o carieră din apropiere. La terminarea războiului cu America, lucrătorii s-au reîntors în fabricile lor, iar casa Llanabba a devenit castelul Llanabba, graţie unui şir de lucrări plătite foarte ieftin.

Venind dinspre gară într-un mic taxi, Paul nu putu să vadă decît foarte puţin din toate astea. Era aproape întuneric pe alee, iar înăuntru întuneric de-a binelea.

— Sînt domnul Pennyfeather, i se adresă el valetului. Am venit aici ca profesor.

— Da, răspunse valetul, ştiu tot despre dumneavoastră. Poftim pe-aici.

Străbătură un şir de coridoare întunecoase, îmbîcsite cu toate mirosurile oribile ale şcolii, pînă cînd ajunseră la o uşă luminată puternic.

— Aici, vă rog. E sala comună [1].

Şi spunînd acestea, valetul se pierdu în întuneric.

Paul aruncă o privire în jur. Nu era o sală prea încăpătoare. Pînă şi el îşi dădea seama de asta, deşi toată viaţa trăise doar în încăperi strîmte.

— Mă întreb cîte persoane or fi locuind aici, îşi spuse el, şi, năpădit de teamă, numără şaisprezece pipe într-un rastel aşezat lîngă cămin. Două robe atîrnau într-un cîrlig din spatele uşii. Într-un colţ se vedeau cîteva crose de golf, un baston, o umbrelă şi două puşti miniaturale. Deasupra căminului se zărea un avizier de postav verde acoperit cu liste, iar pe masă, o maşină de scris. Într-un dulăpior se aflau nişte manuale foarte vechi şi cîteva caiete noi. Mai erau în încăpere o pompă de bicicletă, două

[1] Camera în care se retrag la Oxford, după-masă, studenţii şi profesorii.

fotolii, un scaun cu spătar, o sticlă umplută pe jumătate cu vin de porto trezit, o mănuşă de box, o pălărie de fetru, un *Daily News* din ajun, şi un pachet de curăţitoare de pipă.

Paul se aşeză, amărît, pe scaunul cu spătar.

Deodată auzi o bătaie în uşă, şi un băieţaş intră în încăpere.

— A ! exclamă băieţaşul, privindu-l ţintă pe Paul.

— Bună, spuse acesta.

— Îl căutam pe căpitanul Grimes.

— Aha ! făcu Paul.

Băiatul continua să-l privească ţintă, cu un interes impersonal.

— Presupun că sînteţi noul profesor.

— Da. Mă numesc Pennyfeather.

Băieţaşul izbucni într-un rîs strident.

— E grozav de amuzant ! spuse el şi ieşi.

În curînd uşa se deschise din nou, şi alţi doi băieţi priviră înăuntru. După ce chicotiră cîteva clipe, dispărură.

În cursul următoarei jumătăţi de oră şase sau şapte băieţi veniră sub diferite pretexte şi se zgîiră la Paul.

Apoi se auzi un clopoţel, urmat de un zgomot infernal, în care parcă se distingeau fluierături şi paşi care alergau. Uşa se deschise, şi un omuleţ foarte scund, în vîrstă de vreo treizeci de ani, intră în sala comună. Făcuse zgomot pentru că avea un picior de lemn. Avea mustăcioară roşcată şi început de chelie.

— Bună !

— Bună ! răspunse Paul.

— Sînt căpitanul Grimes, adăugă noul venit. Apoi, către cineva de-afară :

— Intră !

Un alt băiat intră în încăpere.

— Pentru ce fluieri, cînd ţi-am spus să încetezi ?

— Păi, toţi ceilalţi fluierau, răspunse băiatul.

— Ce-are a face una cu alta ? întrebă Grimes.

— Cred că are, zise băiatul.

— Vei transcrie o sută de rînduri ! Iar data viitoare să ştii că te bat, ţine minte ! exclamă Grimes. Cu ăsta, adăugă agitînd bastonul în aer.

— Nu doare cine ştie ce, spuse băiatul şi ieşi.

— Nu există disciplină în şcoala asta ! mîrîi Grimes şi ieşi la rîndu-i.

„Mă întreb dacă o să-mi placă munca de profesor ?“ îşi spuse Paul.

În curînd un alt individ, ceva mai în vîrstă, intră în încăpere.

— Bună !

— Bună ! răspunse Paul.

— Mă numesc Prendergast. Bei puţin porto ?

— Cu plăcere, mulţumesc.

— Din păcate, nu-i decît un pahar.

— A, nu face nimic.

— Ţi-ai putea aduce din dormitor păhăruţul pentru spălat pe dinţi.

— Nu ştiu unde-i dormitorul.

— Lasă atunci. O să bem în altă seară. Presupun că eşti noul profesor.

— Da.

— N-o să-ţi placă aici. Sînt sigur. Lucrez de zece ani în şcoala asta. Grimes a venit doar în ultimul trimestru. Şi a şi-nceput s-o urască. L-ai văzut pe Grimes ?

— Cred că da.

— Nu-i un gentleman. Fumezi ?

— Da.

— Vreau să spun : fumezi pipă ?

— Da.

— Pipele alea sînt ale mele. Adu-mi aminte să ţi le arăt după-masă.

În clipa aceea apăru valetul, anunţînd că dr. Fagan doreşte să-l vadă pe domnul Pennyfeather.

Dr. Fagan ocupa o încăpere mai somptuoasă a castelului. Stătea la capătul unei odăi lungi, cu spatele la un cămin de marmoră, în stil rococo. Purta o haină de seară, croită din catifea.

— Te instalezi ? îl întrebă pe Paul.

— Da, răspunse acesta.

În faţa căminului şedea, cu o bombonieră de sticlă în poală, o femeie de vîrstă mijlocie, îmbrăcată într-o rochie strălucitoare.

— E fiică-mea, spuse dr. Fagan, cu oarecare scîrbă.

— Îmi pare bine de cunoştinţă, rosti domnişoara Fagan. Am obiceiul să le spun tinerilor care vin aici : „Nu-l lăsaţi pe tata să vă exploateze". Taică-meu e un adevărat tartor, dar ştii cît de inumani sînt savanţii ! Nu-i aşa că eşti inuman ? adăugă domnişoara Fagan, întorcîndu-se brusc spre tatăl ei, cu o expresie feroce.

— Cîteodată, draga mea, sînt bucuros de bruma de nepăsare la care-am ajuns. Dar iat-o şi pe cealaltă fiică a mea, adăugă el.

Într-adevăr, o altă femeie intrase pe furiş în încăpere, fără să facă alt zgomot decît un uşor zornăit de chei. Era mai tînără decît sora ei, dar mult mai puţin veselă.

— Bună seara, spuse ea. Sper că ai adus cu dumneata ceva săpun. L-am rugat pe tata să-ţi spună, dar el uită cam des lucrurile astea. Profesorii nu primesc săpun, nici cremă de ghete, şi nu pot da rufe la spălat în valoare de peste doi şilingi şi şase pence pe săptămînă. Obişnuieşti să pui zahăr în ceai ?

— De obicei da.

— O să-mi notez, şi-o să cer pentru dumneata două bucăţi de zahăr suplimentar. Ai grijă, numai, să nu ţi le şterpelească băieţii.

— Ţi-am dat în grijă clasa a cincea pînă la terminarea acestui trimestru, spuse dr. Fagan. Băieţii au să ţi se pară încîntători, de-a dreptul încîntători. Apropo, Clutterbuck trebuie supravegheat, e un băieţaş foarte delicat. Răspunzi, de asemenea, de sporturi, de clasa de dulgherie, şi de exerciţiile de pompieri. A, da, era să uit : ştii să predai muzica ?

— Nu, mă tem că nu ştiu.

— Regretabil, foarte regretabil. Din cele ce-mi spunea domnul Levy, înţelesesem că ştii. Am hotărît să-i dai lui Beste-Chetwynde lecţii de orgă, de două ori pe săptămînă. Ştii, va trebui să te descurci. A, sună clopoţelul pentru masa de seară. Nu te mai reţin... Şi încă ceva.

Nu pomeni, te rog, nici un cuvînt în fața băieților despre motivele care te-au făcut să părăsești Oxfordul! Noi, dascălii, trebuie să îmbinăm discreția cu înșelăciunea. Iată o maximă care cred că-ți va da de gîndit. Noapte bună.

— Cirip-cirip, spuse domnișoara Fagan, cea mare.

Capitolul III

Căpitanul Grimes

Paul găsi fără greutate sala de mese, călăuzindu-se după mirosul de bucătărie și după larma glasurilor. Era o încăpere spațioasă și de loc neplăcută, căptușită cu placaj și mobilată cu patru mese lungi, în jurul cărora erau așezați cincizeci sau șaizeci de băieți între zece și optsprezece ani. Cei mai mici dintre ei purtau costumașe tip Eton, iar cei mai mari, smoching.

Paul fu condus la un scaun, așezat în fruntea uneia dintre mese. Băieții, de o parte și de cealaltă a mesei, rămaseră, foarte politicoși, în picioare, pînă cînd el se așeză. Unul dintre ei era băiatul care fluierase în fața căpitanului Grimes. Paul avu impresia că-i un băiat simpatic.

— Mă numesc Beste-Chetwynde, spuse băiatul.

— Va trebui, cred, să te învăț să cînți la orgă.

— Da, e foarte amuzant: o să exersăm în biserica satului. Cîntați grozav, nu-i așa?

Simțind că nu-i momentul să fie sincer, spuse, „îmbinînd discreția cu înșelăciunea“:

— Da, cînt foarte bine.

— Vă întreb: cîntați într-adevăr bine, sau glumiți?

— Nu cînt cine știe ce. Am dat cîndva lecții directorului de la Scone.

— Foarte bine! exclamă Beste-Chetwynde, încîntat. N-o să aveți ocazia să mă-nvățați prea mult. Iau lecții de orgă doar ca să scap de liceu... Ia te uită, nu v-au dat un șervet! Slugile astea sînt îngrozitoare. Hei, Philbrick! strigă el către valet. De ce nu i-ai dat domnului Pennyfeather un șervet?

— Am uitat, spuse Philbrick. Dar acum e prea tîrziu, căci domnișoara Fagan a încuiat totul.

— Prostii! exclamă Beste-Chetwynde. Du-te și adu numaidecît un șervet... E un servitor bun, dar trebuie supravegheat, adăugă el.

Peste cîteva minute Philbrick se întoarse cu șervetul.

— Am impresia că ești un băiat foarte inteligent, spuse Paul.

— Căpitanul Grimes e de altă părere. Spune că sînt cam nătîng. Mă bucur că sînteți altfel decît căpitanul Grimes. E atît de vulgar, nu găsiți?

— Nu se cade să vorbești așa despre alți profesori, de față cu mine.

— Păi, toți avem părerea asta despre el. Ceea ce-i mai grav e că poartă combinezon. Am citit cu ochii mei în registrul lui de rufe, într-o

zi cînd i-am adus pălăria. După părerea mea, combinezoanele sînt ceva îngrozitor, nu credeţi ?

Dinspre celălalt capăt al sălii se auzi un zgomot.

— Am impresia că lui Clutterbuck i s-a făcut rău, zise Beste-Chetwynde. De cîte ori mîncăm carne de oaie, i se face îngrozitor de rău.

Băiatul aşezat la stînga lui Paul vorbi pentru prima oară :

— Domnul Prendergast poartă perucă !

După care, se fîstîci şi-şi înăbuşi un chicotit.

— Ăsta-i Briggs, zise Beste-Chetwynde. Numai că toţi îi spun „Brolly“, ştiţi, din cauza celebrei prăvălii...

— Sînt nişte dobitoci ! mîrîi Briggs.

Toate acestea erau mult mai uşor de suportat decît se aşteptase Paul : la urma urmei, nu părea chiar aşa de greu să se înţeleagă cu băieţii.

Peste cîteva minute se ridicară toţi în picioare, iar domnul Prendergast rosti o rugăciune de binecuvîntare, însoţită de o gălăgie grozavă. Cineva răcni „Prendy !“ chiar lîngă urechea lui Paul.

— *...per Christum Dominum nostrum. Amen* [1], încheie domnul Prendergast adăugînd :

— Ascultă, Beste-Chetwynde, tu făceai atîta gălăgie ?

— Eu, sir ? Nu, sir !

— Pennyfeather, Beste-Chetwynde făcea gălăgie ?

[1] ...în numele Domnului nostru, Isus Cristos. Amin (lat.).

— Nu, nu cred, răspunse Paul.

Iar Beste-Chetwynde îi aruncă o privire prietenoasă : de fapt, el făcuse gălăgie.

Căpitanul Grimes îl apucă de braţ pe Paul cînd ieşiră din sala de mese.

— Scîrboasă mîncare, nu-i aşa, bătrîne ? i se adresă el.

— Destul de proastă, răspunse Paul.

— Prendy e de serviciu astă-seară. Eu mă duc la cîrciumă. Vii şi dumneata ?

— În regulă, spuse Paul.

— Prendy nu-i om rău, în felul lui, urmă Grimes. Dar nu-i în stare să-i ţină la respect pe băieţi. Ştii, desigur, că poartă perucă. Unui om cu perucă îi vine tare greu să-i ţină la respect pe băieţi. E drept că eu am un picior de lemn, dar asta-i cu totul altceva. Băieţii respectă asta. Îşi închipuie că l-am pierdut în război. De fapt, şi ţi-o spun strict confidenţial, am fost călcat de-un tramvai în Stoke-on-Trent, cînd aveam nouă ani. Dar n-o pot mărturisi oricui. E curios, dar simt că în dumneata pot avea încredere. Cred c-o să devenim prieteni.

— Sper, spuse Paul.

— De cîtva timp simţeam nevoia unui prieten. Tipul de dinaintea dumitale nu era rău — deşi niţeluş cu nasul cam pe sus. Avea o motocicletă, deh ! Fetele din casă nu-l luau în seamă. Ai văzut-o pe domnişoara Fagan.

— Am văzut două domnişoare.

— Amîndouă sînt nişte căţele, spuse Grimes şi adăugă, visător : eu m-am logodit cu Flossie.

— Dumnezeule! Despre care dintre ele e vorba?

— Cea mai mare. Băieţii le-au poreclit Flossie şi Dingy [1]. Încă nu i-am mărturisit bătrînului. Aştept pînă intru iar mesa. Atunci, o să mă folosesc de logodna asta ca de ultima carte. În genere, mai devreme sau mai tîrziu, tot intru mesa. Uite, am ajuns la cîrciumă. Nu-i un local prea infect, în felul lui. Tatăl lui Clutterbuck fabrică toată berea care se bea în regiune. Nu-i rea berea asta... Două halbe, doamnă Roberts!

În celălalt capăt al localului şedea Philbrick, care vorbea volubil în velşă cu un bătrîn cam suspect.

— Ia uite-al dracului, unde şi-a găsit să vină! mîrîi Grimes.

Doamna Roberts le aduse halbele. Grimes sorbi adînc dintr-a lui şi oftă fericit.

— Se pare că voi apuca primul sfîrşit de trimestru din ultimii doi ani, spuse el, visător. E curios, fac faţă binişor vreme de şase săptămîni, după care intru iar mesa. Cred că Natura nu s-a gîndit vreodată să facă din mine un dascăl. Temperamentul, adăugă Grimes, cu o privire vagă — iată necazul meu! Temperamentul şi femeile!

— E uşor să capeţi o altă slujbă bună după... după ce-ai intrat mesa? întrebă Paul.

— La început, nu, dar există posibilităţi. Şi-apoi, sînt un dascăl de şcoală publică. Asta-i lucrul esenţial. Sistemul social englez are la

[1] Pufoasa şi Jegoasa (engl.).

bază un binecuvîntat spirit de echitate, care-l asigură pe dascălul de şcoală publică împotriva foametei. Te canoneşti vreme de patru sau cinci ani, la o vîrstă cînd viaţa trebuie oricum să fie un chin, iar după aceea sistemul social nu te lasă să crăpi. Eu, unul, nu m-am chinuit patru sau cinci ani, bagă de seamă: am fost promovat îndată după ce-am împlinit şaisprezece ani. Dar directorul meu era un dascăl de şcoală publică. El cunoştea bine sistemul. „Grimes, mi-a spus, nu te mai pot ţine în şcoala asta după cele ce s-au întîmplat. Trebuie să mă gîndesc la ceilalţi băieţi. Dar nu vreau să fiu prea aspru cu tine. Vreau să-ţi ofer o şansă". Şi s-a aşezat să-mi scrie, pe loc, o scrisoare de recomandare către orice viitor patron, o scrisoare straşnică, zău. O mai am şi astăzi. Mi-a fost de mare folos în cîteva ocazii. Vezi, ăsta-i avantajul sistemului de şcoli publice: te pot da afară, dar nu te lasă niciodată să crăpi. Am subscris o guinee la fondul pentru Monumentul Eroilor căzuţi în război. Am simţit că le sînt dator. Şi mi-a părut tare rău că cecul acela nu a ajuns la destinaţie. Pe urmă, am intrat în afaceri. Un unchi de-al meu avea o fabrică de perii la Edmonton. O ducea binişor înainte de război. Războiul a pus capăt negoţului de perii, cel puţin pentru mine. Eşti prea tînăr, cred, ca să fi fost în război. Ehei, ce zile-au fost atunci, bătrîne! N-o să mai apucăm aşa ceva. Cred că n-am fost de-a binelea treaz mai mult decît vreo cîteva ore în toată perioada războiului. Pe urmă, iar am intrat mesa, dar rău de tot. Mă aflam în Franţa. „As-

cultă, Grimes, mi-au spus, trebuie să te porţi ca un gentleman. N-avem nevoie de curte marţială în regimentul nostru. Te lăsăm singur o jumătate de ceas. Uite-ţi revolverul. Ştii ce ai de făcut. Adio, bătrîne !“ Aşa mi-au vorbit, destul de frumos, precum auzi. Ei bine, am stat şi m-am uitat îndelung la revolverul acela. L-am dus şi la tîmplă de vreo două ori, dar de fiecare dată l-am lăsat jos. „Dascălii de şcoală publică nu sfîrşesc aşa“, îmi spuneam eu în sinea mea. A fost o jumătate de ceas foarte lungă, dar din fericire lăsaseră acolo şi o sticlă de whisky. Cred că băuseră toţi cîte puţin, de aia erau aşa solemni. Cînd s-au întors, nu prea mai era whisky în sticlă, ceea ce m-a făcut să izbucnesc în rîs, prea era încordată atmosfera. Rîdeam ca prostul, iar ei erau tare miraţi că mă văd viu şi beat, acolo !

„Omul ăsta-i un mitocan !“ a spus colonelul, dar nici atunci nu m-am oprit din rîs, aşa că m-au pus sub stare de arest şi au convocat curtea marţială.

Mărturisesc că a doua zi m-am simţit foarte prost. Un maior a venit de la un alt batalion să judece cazul meu. A trecut mai întîi pe la mine, să mă vadă, şi zău că era un fost coleg de şcoală ! „Să mă bată Dumnezeu, dacă ăsta nu-i Grimes, de la şcoala lui Podger ! a exclamat el. Ce-i prostia asta cu curtea marţială ?“ I-am explicat despre ce era vorba. „Hm ! a spus el. Destul de prost. Totuşi, e exclus să executăm pe-un veteran al Harrow-ului. Să văd ce se poate face.“ A doua zi am fost trimis în Islanda, cu o misiune destul de uşoară, legată de serviciul poştal. Treaba asta m-a ţinut departe de război. În Islanda n-ai cum să intri mesa, oricît te-ai strădui... Mă întreb dacă toată povestea asta nu te plictiseşte ?

— Cîtuşi de puţin, spuse Paul. O găsesc foarte încurajatoare.

— De atunci încoace am intrat mesa în repetate rînduri, dar niciodată aşa de rău. De fiecare dată apare cîte cineva şi-mi spune : „Nu pot îndura să văd la pămînt un dascăl de şcoală publică. Dă-mi voie să te pun din nou pe picioare.“ Cred c-am fost pus pe picioare de mai multe ori decît oricare alt om în viaţă.

Philbrick veni spre ei, de-a curmezişul localului.

— Vă plictisiţi ? îi întrebă. Am vorbit cu şeful de gară, şi dacă unul dintre dumneavoastră doreşte să fie prezentat vreunei domnişoare...

— Bineînţeles că nu, îl repezi Paul.

— În regulă, zise Philbrick şi se depărtă.

— Femeile sînt o enigmă, cel puţin pentru mine, spuse Grimes.

Capitolul IV

Domnul Prendergast

Paul se trezi a doua zi dimineaţă, auzind o bătaie puternică în uşă : era Beste-Chetwynde. Purta un foarte elegant halat de casă „Charvat“.

— Bună dimineața, sir, spuse el. M-am gîndit să vin să vă spun, căci cred că nu știți : există o singură baie pentru profesori. Dacă doriți să ajungeți acolo înaintea domnului Prendergast, trebuie să vă duceți chiar acum. Căpitanul Grimes nu prea se spală, adăugă el, și se făcu nevăzut.

Paul plecă la baie și cîteva minute mai tîrziu rîse în sinea lui, auzind tîrșîitul unor papuci pe coridor și o bătaie violentă în ușă.

În timp ce se îmbrăca, apăru Philbrick.

— Am uitat să vă spun : micul dejun se servește peste zece minute.

După micul dejun, Paul se duse în sala comună. Domnul Prendergast își curăța pipele, una cîte una, cu o bucată de piele de antilopă. Aruncîndu-i lui Paul o privire mustrătoare, îi spuse :

— Trebuie să ajungem la oarecare înțelegere în privința băii. Grimes face foarte rar baie. Eu fac în fiecare dimineață, înainte de micul dejun.

— Și eu la fel, spuse Paul, sfidător.

— Atunci, presupun că va trebui să-mi schimb ora de baie, spuse domnul Prendergast, oftînd adînc, și-și ațintì din nou privirea asupra pipelor. După zece ani ! adăugă el. Dar așa merg toate ! Trebuia să-mi închipui că vei avea nevoie de baie. Ce ușor era pe vremea cînd nu se aflau aici decît Grimes și tînărul celălalt, care nu cobora niciodată la timp pentru micul dejun. O, Doamne ! Simt că lucrurile se complică rău de tot !

— N-am putea, oare, să folosim baia împreună ?

— Nu, nu, e exclus ! Așa-mi trebuie. Toate îmi ies pe dos de cînd am părăsit Biserica.

Paul nu răspunse, iar domnul Prendergast continuă să-și frece pipele și să ofteze :

— Te întrebi, cred, cum de-am ajuns aici ?

— A, nu, spuse Paul, cu blîndețe. Socot că e ceva foarte firesc.

— Nu-i firesc de loc, ba dimpotrivă, e cît se poate de nefiresc. Dacă lucrurile s-ar fi petrecut nițeluș altfel, aș fi acum diacon, cu căsuță și baie proprie. Aș fi putut chiar să ajung preot de țară, dacă... (vocea domnului Prendergast scăzu pînă la șoaptă) dacă n-aș fi avut *îndoieli*... Nu știu de ce îți spun toate astea, nimeni altcineva n-are habar de ele. Simt că dumneata înțelegi.

În urmă cu zece ani am fost preot anglican. Tocmai primisem o parohie în Worthing. Era o biserică plăcută, nu prea veche, dar *foarte* frumos împodobită, cu șase lumînări în altar, cu o capelă a Sfintei Fecioare, și cu o excelentă sobă de cărbuni așezată într-un mic șopron lîngă ușa sacristiei. Unde mai pui că n-avea cimitir, ci doar un gard viu de mălini aurii, între biserică și casa parohială.

De îndată ce m-am instalat acolo, a venit și maică-mea, să-mi țină gospodăria. A cumpărat, din banii ei, niște creton pentru perdelele din salonaș. Mama era, o dată pe săptămînă, „gazda" cucoanelor din parohie. Una dintre ele, nevasta dentistului, mi-a dăruit o serie completă a *En-*

ciclopediei Britanice pentru biroul meu. Totul a fost foarte agreabil, pînă cînd m-au năpădit *îndoielile.*

— Erau chiar atît de grave? întrebă Paul.

— Imposibil de învins, răspunse domnul Prendergast. Tocmai de aceea mă aflu acum aici. Am însă impresia că te plictisesc...

— Nu, continuă, te rog. Bineînţeles, dacă a vorbit despre lucrurile astea nu-i dureros pentru dumneata.

— Mă gîndesc tot timpul la ele. Mi-au venit aşa, din senin. Mă aflam acolo de vreo trei luni, iar maică-mea se împrietenise cu o familie pe nume Bundle — un nume cam ciudat. Cred că domnul Bundle fusese agent de asigurări, înainte de a ieşi la pensie. Doamna Bundle obişnuia să ne invite, cu multă amabilitate, la cină, în fiecare sîmbătă seară. Erau nişte seri intime, pe care le aşteptam cu plăcere. Îmi amintesc de una dintre ele, parcă-i văd şi acum aşezaţi acolo: maică-mea, domnul şi doamna Bundle cu fiul lor — un băiat cu pistrui, care se ducea zilnic cu trenul la colegiul din Brighton — mama doamnei Bundle, o doamnă pe nume Crump, cam surdă, dar altminteri foarte evlavioasă, precum şi o doamnă Aber — nevasta dentistului care-mi dăruise *Enciclopedia Britanică.* Mai era acolo şi bătrînul maior Ending, reprezentantul enoriaşilor. În ziua aceea ţinusem două predici, iar după-amiaza asistasem la ora de Biblie a copiilor, aşa că, fiind cam obosit, nu prea luam parte la conversaţie. Ceilalţi vorbeau, în tihnă, despre pregătirile fă-

cute pentru sezonul de vară pe litoral, cînd, deodată, fără nici un motiv, am simţit că mă năpădesc *îndoielile.*

Domnul Prendergast se opri, iar Paul se simţi dator să exclame, compătimitor:

— Ce lucru îngrozitor!

— Da. De-atunci încoace n-am mai avut parte de nici o oră de fericire adevărată. Vezi dumneata, nu erau la mijloc îndoielile obişnuite, despre soţia lui Cain, despre miracolele din vechiul testament, sau despre sanctificarea arhiepiscopului Parker. Învăţasem încă din colegiu cum să explic toate aceste lucruri. Nu, acum era vorba de ceva mult mai adînc: *nu puteam înţelege de ce a făcut Dumnezeu lumea.* Maică-mea, soţii Bundle şi doamna Crump sporovăiau în neştire, în timp ce eu şedeam acolo şi mă luptam cu această îndoială ce mă luase cu asalt pe neaşteptate. Vezi şi dumneata cît de fundamentală era îndoiala mea. Dacă ai făcut primul pas pe calea asta, urmează negreşit toate celelalte — turnul Babel, robia babiloniană, naşterea lui Cristos, biserica, episcopatul, tămîia — totul. Dar ceea ce n-am putut să pricep nici pînă astăzi, este pentru ce a început toată povestea?

L-am întrebat pe episcop: n-a ştiut să-mi spună. Mi-a spus că, după părerea lui, îndoiala nu s-a născut în legătură cu îndatoririle mele practice de preot al parohiei. Am discutat şi cu maică-mea. La început, ea a înclinat să creadă că e ceva trecător. Dar n-a trecut de loc, aşa că mama a sfîrşit prin a fi de acord cu mine, că singurul lucru onorabil pe care-l puteam face

era să-mi dau demisia. Biata de ea, nu şi-a revenit niciodată din şocul suferit atunci. A fost o lovitură grea pentru ea, după ce cumpărase cretonul şi se împrietenise cu familia Bundle!

Un clopoţel începu să sune undeva, în fundul unui coridor.

— Da, da, trebuie să ne ducem la rugăciune, iar eu nu am terminat de curăţat pipele.

Luîndu-şi roba de pe cuierul din spatele uşii, şi-o aruncă pe umeri şi spuse:

— Într-o bună zi, poate voi vedea Lumina şi mă voi întoarce în sînul Bisericii. Pînă atunci...

Clutterbuck trecu în fugă prin faţa uşii, fluierînd obraznic.

— Nesuferit băiat! mîrîi domnul Prendergast.

Capitolul V

Disciplina

Rugăciunile se spuneau la parter, în holul cel mare al castelului. Băieţii stăteau înşiraţi de-a lungul pereţilor căptuşiţi cu placaj, ţinînd fiecare în mînă cîte un teanc de cărţi. Grimes şedea pe un scaun, lîngă căminul baronial.

— 'mneaţa, îi spuse el lui Paul. Abia am coborît. Miros, cumva, a băutură?

— Da, spuse Paul.

— Pentru că nu mi-am luat micul dejun. Prendy ţi-a vorbit despre îndoielile lui?

— Da.

— Curios lucru, urmă Grimes, dar eu n-am avut niciodată asemenea necazuri. Nu pretind că aş fi pios din cale-afară, dar n-am simţit niciodată muşcătura vreunei îndoieli. Cînd ai intrat mesa atît de des ca mine, ajungi să simţi că totul e cum nu se poate mai bine, zău aşa. Vorba ceea, Dumnezeu stă în cer, iar lumea lui e desăvîrşită. Nu ştiu cum să-ţi explic, dar nu cred că un om poate rămîne multă vreme nefericit, dacă face exact ceea ce doreşte. Tipul care m-a pus pe picioare ultima oară spunea că sînt „într-o ciudată armonie cu instinctele primare ale umanităţii". Mi-am amintit de vorbele astea, căci mi se potrivesc. Dar uite că vine bătrînul. E cazul să ne ridicăm în picioare.

În clipa cînd clopoţelul încetă să sune, dr. Fagan intră majestuos în hol, cu roba de doctor în filozofie fluturîndu-i pe umeri. Purta o orhidee la butonieră.

— Bună dimineaţa, domnilor, rosti el.

— Bună dimineaţa, sir, răspunseră băieţii, în cor.

Doctorul păşi spre masa de la capătul sălii, apucă o Biblie şi, deschizînd-o la întîmplare, citi fără nici o plăcere un capitol de istorie militară, bun să-ţi îngheţe sîngele în vine. După care citi o rugăciune, reluată cu glas şoptit de către băieţi. Vocea lui Prendergast îi călăuzea, cu accente care dovedeau trecutul său ecleziastic. Apoi, doctorul aruncă o privire asupra hîrtiei cu însemnări pe care-o ţinea în mînă.

— Băieţi, rosti el, am să vă fac unele comunicări. Întrecerea de *cross-country* pentru cupa „Fagan" nu se va disputa anul acesta, din pricina inundaţiilor.

— Am impresia că bătrînul a amanetat cupa ! îi şopti Grimes lui Paul.

— De asemeni, nu se va ţine nici concursul de eseuri pentru premiul „Llanabba".

— Tot din pricina inundaţiilor, şopti Grimes.

— Am primit avizul de plată pentru telefon, continuă dr. Fagan, şi constat că în ultimul pătrar au avut loc nu mai puţin de douăzeci şi trei de convorbiri interurbane cu Londra, dintre care nici una nu a fost purtată de mine sau de un membru al familiei mele. Cer monitorilor să pună capăt acestui abuz, dacă nu cumva ei înşişi l-au comis, în care caz îi rog stăruitor, în propriul meu interes, să se folosească de poşta din sat, la care au acces... Cred că asta e tot, nu-i aşa, domnule Prendergast ?

— *Trabucele !* şopti domnul Prendergast, cu voce de sufleur.

— A, da, trabucele... Băieţi, am aflat cu profundă consternare că numeroase mucuri de trabuce au fost găsite... unde-au fost găsite, oare ?

— *În sala cazanelor.*

— În sala cazanelor. Consider că-i un lucru reprobabil. Care dintre voi, băieţi, a fumat în sala cazanelor ?

Se lăsă o tăcere prelungă, în timpul căreia privirea doctorului cercetă şirurile de băieţi.

— Îi dau vinovatului răgaz pînă la prînz ca să se arate. Dacă nu-l aflu pînă atunci, întreaga şcoală va fi aspru pedepsită.

— La dracu ! mîrîi Grimes. Eu i-am dat trabucele alea lui Clutterbuck. Sper că micul animal are destulă minte să-şi ţină gura.

— Duceţi-vă în clasele voastre, spuse doctorul.

Băieţii ieşiră unul cîte unul.

— După cît se pare, e vorba de nişte trabuce extrem de ieftine, spuse domnul Prendergast, mohorît. Mucurile erau de un galben spălăcit.

— Cu atît mai grav, insistă dr. Fagan. Cînd mă gîndesc că unul dintre băieţii aflaţi în grija mea fumează trabuce galbene în sala cazanelor ! Nu-i un viciu de gentleman !

Profesorii urcară la etaj.

— Mica dumitale bandă e acolo, spuse Grimes. Le dai drumul la unsprezece.

— Dar ce anume trebuie să le predau ? întrebă Paul, cuprins subit de panică.

— A, eu n-aş încerca să le predau ceva ! Cel puţin deocamdată. Încearcă să-i ţii în frîu.

— Iată un lucru pe care n-am reuşit niciodată să-l învăţ, oftă domnul Prendergast.

Paul îl urmări cu privirea în timp ce intra în clasa lui, situată la capătul coridorului, unde fu întîmpinat de un ropot de aplauze. Încremenit de groază, intră în propria sa clasă.

Zece băieţi şedeau în faţa lui, cu mîinile împreunate, şi cu ochii strălucitori de încordarea aşteptării.

— Bună dimineața, sir, spuse cel care era mai aproape.
— Bună dimineața, răspunse Paul
— Bună dimineața, sir, spuse cel de lîngă primul elev.
— Bună dimineața, rosti Paul.
— Bună dimineața, sir, spuse următorul elev.
— A, ține-ți gura ! exclamă Paul.
La aceste cuvinte, băiatul își scoase din buzunar o batistă și începu să plîngă încetișor.
— Vai, sir, l-ați jignit profund, îl mustrară ceilalți în cor. E foarte sensibil, știți, are sînge velș în vine. Velșii sînt foarte emotivi. Spuneți-i „bună dimineața", sir, căci altfel va fi nefericit toată ziua. La urma urmei, e o dimineață bună, nu-i așa, sir ?
— Liniște ! răcni Paul acoperind vacarmul, și băieții se liniștiră pentru cîteva minute.
— Vă rog, sir, poate că a fumat un trabuc și nu se simte bine, rosti un glas subțire, iar Paul se întoarse și văzu un tinerel cu față gravă, care ridica mîna.
— Liniște ! repetă Paul.
Cei zece băieți amuțiră și se zgîiră la el. Paul simți că i se urcă sîngele la cap și roșește sub privirea lor iscoditoare.
— Presupun că primul lucru pe care trebuie să-l fac este să vă cunosc exact numele. Cum te cheamă ? îl întrebă el pe primul băiat.
— Tangent, sir.
— Dar pe tine ?
— Tangent, sir, răspunse cel întrebat.
Paul simți o strîngere de inimă.

— Bine, dar e cu neputință ca pe amîndoi să vă cheme Tangent !
— Eu sînt Tangent, sir. El face pe nebunul.
— Asta-i bună ! *Eu* fac pe nebunul ?! Eu sînt Tangent, sir ! Zău că eu sînt !
— Dacă-i vorba pe-așa, spuse Clutterbuck din fundul clasei, nu există aici decît un singur Tangent, și acela sînt eu. Toți ceilalți pot să se ducă dracului.
Paul era desperat.
— Se află printre voi vreunul pe care nu-l cheamă Tangent ?
Patru sau cinci glasuri răspunseră, numaidecît :
— *Eu* nu sînt Tangent, sir. Pentru nimic în lume n-aș vrea să mi se spună *Tangent.*
În cîteva clipe, clasa se împărți în două tabere : cei care se numeau Tangent, și cei care nu se numeau așa. Începuseră să-și care pumni, cînd ușa se deschise și în clasă intră Grimes. Băieții se potoliră puțin.
— Mi-am închipuit c-o să ai nevoie de asta, îi spuse el lui Paul, întinzîndu-i un baston. Și dacă vrei să-mi urmezi povața, pune-i să facă ceva.
Spunînd acestea ieși, iar Paul își înfruntă clasa, cu mîna încleștată pe baston.
— Ascultați ! Nu-mi pasă de fel cum vă cheamă, dar dacă mai aud vreo vorbă, vă țin pe toți închiși aici pînă seara.
— Pe mine nu mă puteți ține ! protestă Clutterbuck. Eu mă duc la plimbare cu căpitanul Grimes.

— Atunci, o să vă omor în bătăi cu bastonul ăsta! Pînă una alta, să scrieţi cu toţii cîte un eseu pe tema „automulţumirii". Cel mai lung eseu va fi răsplătit cu un premiu de o jumătate de coroană, indiferent de calităţile sale.

Începînd din această clipă şi pînă la recreaţie, în clasă domni o linişte desăvîrşită. Paul, continuînd să ţină bastonul în mînă, se uita posomorît pe fereastră. Din cînd în cînd, se auzeau de jos vocile ascuţite ale servitorilor, care se ciondăneau în limba velşă. Cînd sună clopoţelul, Clutterbuck înnegrise şaisprezece pagini, aşa încît primi jumătatea de coroană promisă.

— Ţi s-a părut greu să-i stăpîneşti pe băieţi? îl întrebă domnul Prendergast pe Paul, umplîndu-şi pipa.

— Cîtuşi de puţin, răspunse el.

— A, eşti norocos! Mie mi se par toţi absolut imposibili. Şi nu ştiu de ce. Desigur că peruca mea e de vină, în mare măsură. Ai băgat de seamă că port perucă?

— Nu, n-am observat.

— Ei bine, băieţii au băgat de seamă din prima clipă. A fost o mare greşeală din partea mea că mi-am pus perucă. Mă gîndisem, cînd am plecat din Worthing, că arăt prea bătrîn ca să pot obţine lesne o slujbă. Aveam pe atunci doar patruzeci şi unu de ani. Perucile costau foarte mult, deşi am ales una dintre cele mai ieftine. Poate că tocmai de aceea arată ca o perucă. Nu ştiu. Am fost sigur, de la început, că am făcut o greşeală, dar o dată ce apucaseră să vadă peruca, era prea tîrziu să mai dau înapoi.

Şi acum, băieţii fac tot felul de glume pe socoteala ei.

— Am impresia că ar găsi altceva de rîs dacă n-ar fi peruca.

— Da, fără îndoială. Şi nu-i rău, cred, că şi-au fixat batjocura asupra unui obiect atît de exterior. Ah, Doamne! Dacă n-ar fi pipele astea, nu ştiu, zău, cum aş rezista! Ce te-a făcut să vii aici?

— Am fost eliminat de la Scone pentru comportare indecentă.

— Da? La fel ca şi Grimes?

— Nu, nu ca şi Grimes, răspunse Paul, categoric.

— În fond, tot aia e... Iar sună clopoţelul. Doamne, Doamne! Am impresia că omuleţul ăla scîrbos mi-a luat roba!

★

Două zile mai tîrziu, Beste-Chetwynde deschise *Vox humana*[1] şi cîntă *Pop goes the weasel*[2].

— Ştiţi, sir, că aţi dat lovitura cu clasa a cincea?

Băiatul şedea alături de Paul pe bancheta orgii din biserica satului. Erau la a doua lecţie de muzică.

[1] Un anumit tip de orgă.
[2] Dans ţărănesc, executat pe o melodie avînd ca refren cuvintele: Hop, nevăstuica! (engl.).

— Pentru Dumnezeu, lasă orga în pace! Ce-nţelegi prin „lovitură"?

— Păi, Clutterbuck a fost azi-dimineaţă în cămara îngrijitoarei şi a luat de-acolo o conservă de compot de ananas. Tangent l-a întrebat: „O duci în sala de mese?" iar el i-a răspuns: „Nu, am de gînd să mănînc compotul la ora domnului Pennyfeather". „Ba nu! l-a repezit Tangent. Bomboane şi biscuiţi mai merge, dar compot de ananas e prea de tot. Din pricina unor împuţiţi ca tine se înrăiesc profesorii cumsecade!"

— Şi crezi că ăsta-i un compliment?

— Cred că-i unul dintre cele mai frumoase complimente pe care le-am auzit în legătură cu un profesor, spuse Beste-Chetwynde. Vreţi să încerc din nou să cînt melodia aceea?

— Nu! răspunse Paul cu hotărîre în glas.

— Atunci, am să vă spun altceva. Îl cunoaşteţi pe Philbrick. Ştiţi, cred că-i un tip cam ciudat.

— Nu mă îndoiesc.

— Nu-i numai faptul că-i un valet atît de prost. Toţi servitorii de-aici sînt groaznici. Dar am impresia că nici măcar nu-i valet.

— Nu văd ce altceva ar putea să fie.

— Păi, aţi întîlnit dumneavoastră vreodată un valet cu diamant la acul de cravată?

— Nu, cred că nu.

— Ei bine, Philbrick poartă un ac cu diamant, ba chiar şi un inel cu diamant. I le-a arătat lui Brolly, care spune că-s nişte diamante uriaşe. Philbrick pretinde că înainte de război a

avut mormane de diamante şi smaralde, şi că obişnuia să mănînce în vase de aur. Noi credem că e un prinţ rus în exil.

— Îndeobşte, ruşii nu prea se sfiesc să vorbească despre titlurile lor. Şi-apoi, arată ca un englez get-beget.

— Da, ne-am gîndit şi noi la asta, dar Brolly spune că o mulţime de ruşi au venit să înveţe în şcolile englezeşti înainte de război... Şi-acum, o să cînt la orgă. La urma urmei, maică-mea plăteşte cîte cinci guinee în plus pe trimestru pentru lecţiile mele de muzică!

Capitolul VI

Conduită

În după-amiaza aceea, în timp ce şedea aplecat deasupra focului din căminul sălii comune, aşteptînd să sune clopoţelul pentru ceai, Paul îşi spunea că în definitiv săptămîna trecută fusese mai puţin îngrozitoare decît se temuse el. Aşa cum îi spusese şi Beste-Chetwynde, repurtase un mare succes asupra clasei lui: după prima zi, se statornicise între el şi băieţi o înţelegere tacită, potrivit căreia ori de cîte ori Paul dorea să citească sau să scrie scrisori, elevii îl lăsau, cu condiţia ca şi el să-i lase să-şi folosească timpul cum socoteau ei mai bine. Cînd Paul se apuca să le ţină un logos despre lecţii, rămî-

neau tăcuţi, iar cînd le dădea ceva de lucru, îşi făceau parţial datoria. Întrucît plouase într-una, nu avusese loc nici o activitate sportivă. Nici o pedeapsă, nici o măsură de represalii sau de constrîngere ; iar serile, destăinuirile lui Grimes, care ar fi putut figura, cu o superbă neruşinare, în apendicele unui tratat de psihanaliză.

Domnul Prendergast sosi aducînd corespondenţa.

— O scrisoare pentru dumneata, două pentru Grimes, nici una pentru mine, anunţă el. Nu-mi scrie nimeni, niciodată. A fost o vreme cînd obişnuiam să primesc cîte cinci-şase scrisori pe zi, fără a mai pune la socoteală circularele. Maică-mea mi le clasa ca să pot răspunde — un teanc de apeluri la caritate, un teanc de scrisori personale, altul de scrisori privitoare la nunţi şi înmormîntări, altul de cereri privitoare la botezuri şi slujbe, şi în sfîrşit un teanc de anonime cu înjurături. Mă întreb de ce primesc totdeauna preoţii atîtea scrisori de acest gen, uneori chiar din partea unor oameni cu carte. Îmi amintesc că tatăl meu a avut mult de pătimit de pe urma lor, şi a fost nevoit să cheme chiar poliţia, odată, cînd anonimele deveniseră prea ameninţătoare. Şi ştii cine le trimisese ? chiar nevasta vicarului, o femeiuşcă atît de liniştită !... Poftim scrisoarea dumitale. Ale lui Grimes par să fie nişte note de plată. Nu pricep cum de acordă prăvăliile credit unui om ca el. Eu unul, plătesc totdeauna în bani-peşin, sau în orice caz aşa aş face dacă-aş cumpăra vreodată ceva. Cred, însă, că în ultimii doi ani n-am cumpărat nimic altceva în afară de tutun, ziarul *Daily News* şi, ocazional, cînd e foarte frig, cîte o sticlă cu vin. Ultimul lucru pe care l-am cumpărat a fost bastonul împrumutat lui Grimes. L-am cumpărat la Shanklin, iar Grimes îl foloseşte ca să-i scarmene pe băieţi. Nu avusesem intenţia să cumpăr un baston, dar aflîndu-mă acolo — s-au împlinit, în august, exact doi ani de atunci — am intrat la un tutungiu să cumpăr ceva tutun. Nu avea soiul pe care-l căutam eu, dar simţind că nu pot pleca fără să cumpăr ceva, am cumpărat bastonul. M-a costat un şiling şi şase pence, aşa că a trebuit să renunţ la ceai, adăugă el visător.

Paul îşi luă scrisoarea. Fusese expediată din Onslow Square. Pe plic erau gravate însemnele colegiului Scone. Scrisoarea venea de la unul dintre cei patru prieteni ai săi :

Colegiul Scone, J.C.R.,
Oxford.

Dragul meu Pennyfeather,

Nu e nevoie, cred, să-ţi spun cît de necăjit am fost cînd am auzit de nenorocirea ce s-a abătut asupra ta. Am impresia că ţi s-a făcut o mare nedreptate. Nu am aflat în amănunt tot ceea ce s-a întîmplat, dar impresia mea a fost confirmată de un foarte curios incident petrecut aseară. Tocmai mă duceam la culcare, cînd Digby-Vane-Trumpington a intrat în odaia mea, fără să bată în uşă. Fuma un trabuc. După cum ştii, nu vorbisem niciodată cu el mai înainte,

aşa că am rămas foarte surprins de vizita lui. „Mi se spune că eşti un prieten al lui Pennyfeather“ a început el. I-am răspuns că da, şi atunci mi-a spus : „Ei bine, am impresia că l-am cam băgat în bucluc.“ Aşa e, i-am răspuns eu. „Vrei să-i transmiţi scuzele mele cînd îi scrii ?“ m-a întrebat. I-am răspuns că da. Iar atunci mi-a spus : „Uite ce este, am aflat că e destul de sărac. M-am gîndit să-i trimit ceva bani — douăzeci de lire — drept despăgubire. Nu dispun de mai mult, deocamdată. Nu crezi că i-ar fi de folos ?“ Te asigur că i-am spus verde ce părere am despre el, dacă e-n stare să facă asemenea propuneri jignitoare. L-am întrebat cum de îndrăzneşte să se poarte aşa cu un gentleman, numai pentru că e într-o situaţie proastă ? A rămas cam perplex şi mi-a răspuns : „Păi, toţi prietenii mei îşi petrec timpul încercînd să stoarcă bani de la mine“. Şi a plecat.

M-am dus cu bicicleta pînă la St. Magnus, în Little Bechley, şi am făcut nişte copii după bronzurile de-acolo. Tare-aş fi vrut să fi fost şi tu cu mine.

Al tău
Arthur Potts.

P.S. *Am auzit că ai de gînd să ocupi o slujbă în învăţămînt. Am impresia că marea problemă a educaţiei este inculcarea principiilor morale, nu numai disciplinarea dorinţelor. Nimic nu mă poate împiedica să cred că propăşirea neamului omenesc atîrnă mai degrabă de un spor de exigenţă decît de o creştere a stăpînirii de sine.*

M-ar interesa să cunosc experienţa ta în acest domeniu. Capelanul nu e de acord cu mine. El pretinde că hipersensibilitatea duce de obicei la slăbirea voinţei. Comunică-mi părerea ta.

— Ce părere ai despre asta ? îl întrebă Paul pe domnul Prendergast, întinzîndu-i scrisoarea.

— Păi, răspunse acesta după ce o citi cu luare aminte, cred că prietenul dumitale greşeşte în privinţa sensibilităţii. Să nu ne putem oare bizui nici măcar pe propriile noastre simţăminte ?

— Nu despre asta voiam să te întreb, ci despre povestea cu banii.

— Vai, Pennyfeather ! Sper că nu ai nici o îndoială în această privinţă. Acceptă numaidecît banii !

— E o ispită.

— Dragul meu, ar fi un păcat să refuzi. Douăzeci de lire ! Păi, mie-mi trebuie jumătate de trimestru ca să cîştig atîta !

Se auzi clopoţelul pentru ceai. În sala de mese, Paul îi dădu şi lui Grimes scrisoarea.

— Să primesc cele douăzeci de lire ? îl întrebă.

— Să le primeşti ? Dumnezeule ! Te cred şi eu !

— Nu-s chiar aşa de sigur, spuse Paul.

Se gîndi la treaba asta toată după-amiaza, în orele de clasă, apoi în timp ce se îmbrăca pentru cină, şi chiar în cursul cinei. Era o luptă grea, din care vechea lui educaţie avea să iasă biruitoare.

„În cazul cînd aş lua aceşti bani, îşi spunea el, n-aş mai şti niciodată dacă am procedat bine sau nu. Veşnic m-ar apăsa pe cuget. Dacă-i refuz, voi fi sigur că am procedat bine ; mă voi felicita mereu cu satisfacţie pentru acest sacrificiu. Refuzînd, mă pot convinge că, în ciuda nemaipomenitelor lucruri care mi s-au întîmplat în ultimele zece zile, am rămas acelaşi Paul Pennyfeather, pe care l-am respectat atîta vreme. Este un examen al trăiniciei idealurilor mele."

În seara aceea Paul încercă să-i explice lui Grimes o parte din frămîntările sale. Şedeau în cîrciuma doamnei Roberts.

— Mă tem c-o să-ţi vină cam greu să înţelegi atitudinea mea. Cred că e, în bună măsură, o chestiune legată de educaţia primită. Aş avea toate motivele să iau banii aceştia. Digby-Vane-Trumpington e putred de bogat, iar dacă-şi păstrează banii, cu siguranţă că-i va cheltui pe pariuri sau la vreo deplorabilă orgie. Din pricina uneia dintre orgiile lui am suferit un rău ireparabil. Tot viitorul meu e compromis, şi am pierdut o bursă de o sută şi douăzeci de lire pe an, plus alocaţia de două sute şi cincizeci de lire anual din partea tutorelui meu. Orice om cu judecată sănătoasă va spune că banii mi se cuvin de drept. Dar e vorba de onoarea mea ! exclamă Paul Pennyfeather. Veacuri în şir, reprezentanţii burgheziei engleze au vorbit despre ei ca despre nişte gentlemeni, incluzînd în această noţiune, printre altele, un dispreţ suveran pentru cîştigurile necinstite. Aceasta e calitatea care-l deosebeşte pe gentleman atît de artist, cît şi de aristocrat. Ei bine, eu sînt un gentleman. N-am ce face — aşa m-am născut. Nu pot primi banii aceia.

— Păi, şi eu sînt un gentleman, băiete, spuse Grimes. Mă temeam eu c-ai să gîndeşti astfel, de aceea mi-am dat osteneala să te salvez de dumneata însuţi.

— Ce vrei să spui ?

— Nu te supăra, dragul meu băiat, dar îndată după ceai am trimis o depeşă prietenului dumitale Potts : *Spune-i lui Trumpington să expedieze urgent banii...* Semnat : *Pennyfeather.* Dacă vrei, îţi pot da eu cu împrumut banii, pînă au să-ţi sosească.

— Grimes, mare ticălos eşti ! exclamă Paul, deşi în sinea lui se simţea, fără să vrea, năpădit de un val de mulţumire. Trebuie să mai bem un rînd, pe chestia asta !

— Bună idee, spuse Grimes. Dar eu plătesc.

— Pentru trăinicia idealurilor ! spuse Paul, ridicînd halba.

— Dumnezeule ! straşnică afacere ! Eu n-aş fi în stare să rostesc acelaşi toast. Noroc !

★

Două zile mai tîrziu sosi o nouă scrisoare de la Arthur Potts :

Dragă Pennyfeather,

Îţi trimit alăturat cecul lui Trumpington, în sumă de 20 de lire. Mă bucur că relaţiile mele

cu el s-au încheiat. Nu pretind că-ţi înţeleg atitudinea în această chestiune, dar desigur că tu eşti cel mai în măsură să judeci.

Stiggins ţine la O.S.C.U. o conferinţă despre „Reprimarea instinctului sexual şi experienţa religioasă". Toată lumea se aşteaptă la un scandal, din pricina lui Walton — doar ştii cît de pasionat e de factorul mistic, pe care Stiggins e înclinat, cred, să-l neglijeze.

Al tău,
Arthur Potts.

În Educational Review *a apărut un articol foarte interesant despre noile metode folosite la şcoala superioară din Innesborough pentru a stimula coordonarea simţurilor.*

Copiilor li se vîră în gură mici obiecte, pe care sînt puşi apoi să le deseneze cu cretă roşie. Ai încercat metoda asta cu elevii tăi? Trebuie să-ţi mărturisesc că te invidiez pentru posibilităţile de care dispui. Colegii tăi sînt oameni luminaţi?

Citind scrisoarea, Grimes spuse :

— Potts ăsta pare să fie un tip murdar. Totuşi, trebuie să acţionăm. Ce-ai zice de-un chef ?

— Da, spuse Paul. Cred c-ar fi cazul. Aş vrea însă să-l chem şi pe Prendy.

— Sigur că da. E exact ceea ce-i trebuie lui Prendy. În ultima vreme a fost tare amărît, săracul. Ce-ar fi să mergem cu toţii într-o seară să cinăm la „Metropol", în Cwmpryddyg ? Va trebui să aşteptăm să plece bătrînul, altfel o să bage de seamă că n-a rămas nimeni la datorie.

Ceva mai tîrziu, Paul îi vorbi domnului Prendergast despre planul lor.

— Ce drăguţ din partea dumitale ! exclamă Prendergast. N-am cuvinte să-ţi mulţumesc. Sigur că mi-ar face plăcere. Nu mai ţin minte cînd am luat ultima oară masa la un restaurant. Cu siguranţă că nu de la război încoace. O să fie grozav ! Dragul meu băiat, mă simt copleşit !

Şi, sub privirea stînjenită a lui Paul, în ochii domnului Prendergast apăru cîte o lacrimă, care i se prelinse pe obraji.

Capitolul VII

Philbrick

În dimineaţa aceea, cu puţin înainte de prînz, vremea începu să se însenineze, iar pe la unu şi jumătate soarele strălucea din plin. Doctorul făcu una din rarele sale vizite în sala de mese a şcolii. La intrarea lui, toţi încetară să mănînce şi lăsară din mînă cuţitele şi furculiţele.

— Băieţi, spuse doctorul, învăluindu-i într-o privire blajină, am să vă fac o comunicare. Clutterbuck, fii bun şi încetează să mănînci în timp ce mă adresez şcolii. Domnule Prendergast, băieţii trebuie să-şi îndrepte purtarea. Sper că monitorii vor avea grijă de asta... Băieţi, cel mai de seamă eveniment sportiv al anului va avea loc

mîine pe stadionul nostru. Mă refer la campionatul şcolar anual, din nefericire amînat anul trecut din cauza grevei generale. Domnul Pennyfeather, care, după cum ştiţi, este el însuşi un distins atlet, se va ocupa de toate pregătirile. Probele preliminare se vor disputa astăzi. Toţi băieţii sînt obligaţi să ia parte la toate întrecerile. Doamna contesă de Circumference a binevoit să accepte să înmîneze premiile. Domnul Prendergast va fi arbitru, iar căpitanul Grimes va cronometra. Eu însumi voi asista mîine la probele finale. Asta-i tot, vă mulţumesc pentru atenţie. Domnule Pennyfeather, poate că-mi vei acorda favoarea de a sta de vorbă cu mine, după ce vei isprăvi de mîncat.

— Dumnezeule ! bîigui Paul.

— Ultima oară am cîştigat la săriturile în lungime, spuse Briggs, dar toată lumea zicea că am cîştigat datorită pantofilor mei cu şpiţ. Dumneavoastră purtaţi pantofi cu şpiţ ?

— Totdeauna, răspunse Paul.

— Lumea spunea că n-a fost corect din partea mea. Adevărul e că niciodată nu ştim dinainte cînd anume au loc întrecerile sportive, aşa încît n-avem timp să ne pregătim.

— Maică-mea soseşte mîine să mă vadă, se amestecă în vorbă Beste-Chetwynde. Ce noroc pe mine ! Va trebui să stau aici toată după-amiaza.

După masa de prînz Paul se duse în salonaş, unde-l găsi pe doctor plimbîndu-se de colo pînă colo, evident enervat.

— A, poftim înăuntru, Pennyfeather ! Tocmai făceam pregătirile pentru serbarea de mîine. Florence, fii bună şi cheamă familia Clutterbuck la telefon şi roagă-i să vină. Pe Hope-Brownes de asemenea. Cred că soţii Warrington stau prea departe, dar ai putea să-i chemi şi pe ei. Şi pe vicar şi pe maiorul Sidebotham, fireşte. Cu cît vor fi mai mulţi musafiri, cu atît mai bine, Florence !

Tu, Diana, trebuie să pregăteşti ceaiul. Şi sandvişuri, sandvişuri cu *foie gras* — ultima oară, mai ţii minte ? pateul de ficat pe care-l cumpăraseşi i-a făcut rău doamnei Bunway. Şi prăjituri, multe prăjituri, cu zahăr ars ! Ar fi bine să te duci cu maşina la Llandudno şi să le cumperi de acolo. Philbrick, ai grijă s-avem şampanie. Şi ajută-i pe oameni să instaleze cortul. Diana, nu uita de steaguri ! Trebuie să fi rămas destule de data trecută.

— Le-am transformat în cîrpe de praf, spuse Dingy.

— În cazul ăsta, va trebui să cumpărăm altele. Nu trebuie să facem economie. Pennyfeather, te-aş ruga să strîngi rezultatele primelor probe pînă la orele patru. După aceea le poţi comunica telefonic tipografilor, ca să avem gata programele mîine. Spune-le că cincizeci vor fi de ajuns. Să fie împodobite din belşug cu culorile şcolii, adăugă doctorul cu un gest larg. Premiile vor fi aşezate printre flori. Crezi că ar trebui să pregătim un buchet pentru lady Circumference ?

— Nu, răspunse Dingy.

— Nu vorbi prostii! o repezi doctorul. Sigur că trebuie să-i pregătim un buchet uriaş, care să miroasă a ospitalitate. Să faci rost de cel mai scump buchet pe care-l poate oferi Ţara Galilor, pricepi? Flori, tinereţe, înţelepciune, bijuterii scînteietoare, muzică, da muzică! Să aducem o orchestră! exclamă doctorul, a cărui imaginaţie se ridica la culmi ameţitoare sub înrîurirea propriilor sale cuvinte.

— În viaţa mea n-am auzit una ca asta! spuse Dingy. O orchestră, nu zău?! După aceea o să vrei focuri de artificii...

— *Şi focuri de artificii!* rosti doctorul. Crezi c-ar fi cazul să-i cumpărăm domnului Prendergast o cravată nouă? Am observat ce aer ponosit avea azi-dimineaţă.

— Nu! spuse Dingy cu hotărîre. Ar fi prea de tot! Florile şi focurile de artificii, treacă meargă, dar sînt de părere că trebuie să existe undeva o limită. Ar fi un păcat să-i cumpărăm cravată domnului Prendergast.

— Poate că ai dreptate, spuse doctorul. Dar muzică tot o să avem. Am auzit că fanfara din Llanabba s-a clasat pe locul al treilea la ultimul Eisteddfod[1] din North Wales. Vrei să iei legătura cu ei, Florence? Cred că domnul Davies, de la gară, e dirijorul orchestrei. Familia Clutterbuck poate veni?

— Da, răspunse Flossie. Toţi şase.

[1] Adunarea tradiţională a muzicanţilor şi barzilor din Ţara Galilor.

— Straşnic! Apoi, mai e şi presa. Trebuie să telefonăm la *Flint and Denbigh Herald* şi să le cerem să trimită un fotoreporter. Asta înseamnă whisky. Vrei să ai grijă, Philbrick? Ţin minte că la una dintre competiţiile noastre sportive am omis să ofer whisky presei, iar rezultatul a fost o fotografie *foarte* nefericită. În timpul curselor cu obstacole băieţii ajung să stea în poziţii atît de nedelicate...

Pe urmă, sînt premiile. Cred că cel mai bine ar fi să-l luaţi cu voi pe Grimes la Llandudno să vă ajute la alegerea premiilor. Sînt de părere că nu trebuie să fim prea extravaganţi în materie de premii. Le-ar da băieţilor o idee greşită despre sport. Mă întreb dacă lady Circumference s-ar supăra în cazul cînd i-am cere să ofere coroniţe de pătrunjel. Poate că da. Utilitate, economie şi aparentă durabilitate — iată criteriile după care cred că trebuie să ne călăuzim.

Pennyfeather, sper că vei avea grijă ca premiile să fie împărţite în mod echitabil între elevi. Nu se cuvine ca un băiat să cîştige mai mult de două probe — las în grija dumitale această treabă. Socot că ar fi drept ca şi micul lord Tangent să cîştige un premiu, ca şi Beste-Chetwynde — da, vine şi maică-sa.

Îmi dau seama că toate aceste pregătiri vă cad pe cap cam pe nepusă masă. Abia azi dimineaţă am aflat că lady Circumference are intenţia să ne viziteze şi, întrucît vine şi doamna Beste-Chetwynde, mi s-a părut că nu trebuie să lăsăm să ne scape un astfel de prilej. Nu se întîmplă deseori ca vizitele a doi părinţi atît

de importanţi să coincidă. Ştii, doamna Beste-Chetwynde, cumnata lordului Pastmaster, este o sud-americană extrem de bogată. Se tot vorbeşte că şi-ar fi otrăvit soţul, dar fireşte că micul Beste-Chetwynde nu ştie. N-a fost nici un proces, dar s-a vorbit foarte mult despre asta la epoca respectivă. Poate că-ţi mai aminteşti.

— Nu, răspunse Paul.

— I-a turnat sticlă pisată în cafea, spuse Flossie, cu glas şuierător.

— Cafea turcească, întări Dingy.

— La treabă! porunci doctorul. Avem o mulţime de lucruri de făcut.

★

Începuse din nou să plouă, în clipa cînd Paul şi domnul Prendergast intrau pe teren. Băieţii îi aşteptau, în mici grupuri posomorîte: dîrdîiau, nefiind obişnuiţi să stea cu genunchii goi şi gîturile dezvelite. Clutterbuck căzuse în noroi şi plîngea încetişor în spatele unui copac.

— Cum să-i împărţim? întrebă Paul.

— Habar n-am, spuse domnul Prendergast. Ca să fiu sincer, toată povestea asta îmi displace.

Philbrick apăru, în pardesiu şi cu pălărie de fetru.

— Domnişoara Fagan spune că-i pare foarte rău, dar a folosit gardurile şi obstacolele ca lemne de foc. Speră că va putea să închirieze altele mîine, la Llandudno. Doctorul spune că trebuie să vă descurcaţi cum puteţi, pînă atunci.

Cît despre mine, trebuie să-i ajut pe grădinari să monteze blestematul acela de cort.

— Cred că sporturile sînt o pacoste şi mai mare decît concertele, spuse domnul Prendergast. Concertele, barem, au loc înăuntru. Doamne! Sînt ud pîn'la piele! Mi-aş fi reparat ghetele dacă-aş fi ştiut ce m-aşteaptă.

— Vă rog, domnule, putem începe? întrebă Beste-Chetwynde. Mi-e cam frig.

— Da, cred că puteţi începe, spuse Paul. Ce vreţi să faceţi?

— Păi, ar trebui să ne împărţim în echipe şi să începem întrecerea.

— În regulă! Împărţiţi-vă în patru grupuri.

Treaba asta le luă oarecare timp. Încercară să-l convingă pe domnul Prendergast să alerge şi el.

Prima alergare va fi pe-o lungime de-o milă. Prendy, vrei să-i urmăreşti? Eu aş vrea să mă ocup împreună cu Philbrick de cursa cu obstacole.

— Bine, dar ce anume trebuie să fac? întrebă domnul Prendergast.

— Să ai grijă ca fiecare grup să alerge pînă la castel şi înapoi şi să notezi numele primilor doi din fiecare echipă. E foarte simplu.

— O să încerc, spuse domnul Prendergast, posomorît.

Paul şi Philbrick intrară împreună în pavilion.

— Ce-am ajuns! oftă Philbrick. Să întind cortul ca un pîrlit de arab!

— Oricum, e o schimbare, spuse Paul.

— Frumoasă schimbare, să ajung slugă, eu, care nu-s făcut să slugăresc pe nimeni.

— Cred...

— Vă întrebați, desigur, cum de mă aflu aici ?

— Nu, de loc, spuse Paul cu hotărîre. Nu doresc cîtuși de puțin să știu ce-i cu dumneata. Mă auzi ?

— Am să vă spun, uitați cum a fost...

— Nu vreau să-ți ascult confesiunile dezgustătoare, nu pricepi ?

— Nu-i de fel o confesiune dezgustătoare, protestă Philbrick. E o poveste de dragoste. Cred că e într-adevăr cea mai frumoasă poveste pe care-o cunosc. Sper că ați auzit de sir Solomon Philbrick.

— Nu, răspunse Paul.

— Cum, n-ați auzit niciodată de bătrînul Solly Philbrick ?

— Nu ! De ce ?

— Pentru că eu sînt ăla. Și aflați de la mine că-i un nume destul de cunoscut dincolo de fluviu. Ajunge să pomeniți de Solly Philbrick, de la *Lamb and Flag* [1], oriunde la miazăzi de podul Waterloo, ca să vedeți ce-nseamnă gloria. Încercați numai !

— Am să-ncerc, într-o bună zi.

— Vă atrag atenția că, atunci cînd spun sir Solomon Philbrick, e doar o mică glumă : așa-

[1] Mielul și drapelul (engl.).

mi spun băieții. De fapt, sînt Solomon Philbrick, un om ca dumneavoastră sau ca oricare altul.

Și arătă cu degetul spre terenul de sport, de unde se auzea vocea plîngăreață a domnului Prendergast :

— Hai, afurisiților, aliniați-vă odată !

— Băieții însă, îmi spun sir Solomon, urmă Philbrick. Din stimă, înțelegeți ?

Vocea domnului Prendergast se auzi din nou :

— Cînd vă voi spune : „Fiți gata ! Porniți !“ înseamnă că vreau să porniți. Sînteți gata ? Hai ! De ce nu porniți ?

Și vocea fu de îndată acoperită de stridente țipete de protest.

— Băgați de seamă, urmă Philbrick, n-am fost totdeauna ceea ce sînt acum. Am avut o copilărie grea, foarte grea. Ați auzit vreodată vorbindu-se de un anume „Chick“ Philbrick ?

— Nu, n-am auzit.

— Firește, cred că era înainte de venirea dumneavoastră pe lume. E vorba de un boxer mititel, un tip altminteri foarte folositor. Nu era un boxer de mare clasă, fiind un bețiv nemaipomenit și avînd brațele prea scurte. Totuși, cîștiga cîte cinci lire pe noapte la arenele din Lambeth. Era foarte popular printre băieți ; chiar cînd venea beat criță și nu mai putea boxa. Ei bine, omul acela era tatăl meu : un tip cumsecade, deși cam aspru de felul lui, precum v-am mai spus. O bătea groaznic pe biata maică-mea. A și intrat la zdup de două ori pe chestia asta, dar i-a scos-o rău pe nas cînd a ieșit ! Nu mai găsești mulți ca el în zilele noas-

tre, cînd se face atîta educaţie, iar whisky-ul a ajuns să coste cît costă.

„Chick“ voia neapărat să mă bage în lumea sportului, aşa că, înainte de a părăsi şcoala ajunsesem să cîştig cîţiva şilingi pe săptămînă ţinînd buretele la galele de box de sîmbătă seara. Acolo, l-am întîlnit pe Toby Cruttwell. Nici de el n-aţi auzit ?

— Nu, mă tem că n-am auzit. Nu prea sînt la curent cu personalităţile sportive.

— Sportive ! Toby Cruttwell, personalitate sportivă ! Mă faceţi să rîd. Toby Cruttwell spuse Philbrick cu emfază sporită, e cel care-a pus la cale furtul de diamante Buller din 1912, şi furtul de la *Amalgamated Steel Trust* din 1910, şi spargerile de pe insula Wight din 1914. Toby nu era nicidecum o personalitate sportivă ! Ştiţi ce i-a făcut lui Alf Larrigan, care se legase de-o tipă de-a lui ? Am să vă spun. Toby avea la mînă pe vremea aia un doctor, pe nume Peterfield, care stă undeva pe Harley Street şi are o mulţime de pacienţi. Ei bine, Toby ştia ceva în legătură cu el. Doctorul îi făcuse de petrecanie uneia dintre damele lui, care rămăsese grea. Toby îl avea la mînă, aşa că doctorul trebuia să facă ce-i spunea el, pricepeţi ?

Toby nu l-a omorît pe Alf, nu-i stătea în caracter aşa ceva. Toby n-a omorît niciodată pe nimeni, afară doar de nişte turci împuţiţi, drept care a şi fost decorat cu medalia *Victoria Cross*. Dar a pus laba pe Alf şi l-a dus la doctorul Peterfield şi...

Vocea lui Philbrick deveni confidenţială.

— Echipa a doua, fiţi gata ! Dacă nu porniţi la semnalul meu, vă descalific pe toţi. Auziţi ? Sînteţi gata ? Porniţi !

— ...După aceea, n-a mai avut treabă cu fetele. Ha, ha, ha ! Personalitate sportivă ! Bună glumă ! Ei bine, aflaţi că eu şi Toby am lucrat împreună vreme de cinci ani. Am fost cu el la *Steel Trust* şi în afacerea diamantelor Buller, care ne-au adus un profit frumuşel. Toby a luat 75 la sută, fiind mai bătrîn, dar chiar cu partea mea m-am descurcat binişor. Ne-am despărţit taman înainte de război. El s-a specializat în spargeri de seifuri, iar eu m-am instalat comod la *Lamb and Flag*, în Camberwell Green. Pe vremea aceea, adică înainte de război, era un restaurant foarte frumos, iar acum e cel mai grozav din localitate, credeţi-mă. Treaba nu merge chiar aşa de uşor ca pe vremuri, dar nu mă pot plînge. Lîngă local e un cinematograf, pe care l-am cumpărat. Dacă vreţi să intraţi pe gratis, ajunge să pomeniţi numele meu. În orice zi doriţi.

— Eşti foarte amabil.

— Veţi fi binevenit. Aşadar, a izbucnit războiul. Toby a căpătat *Victoria Cross* la Dardanele şi a devenit un om respectabil. Acum e deputat în Parlament — maiorul Cruttwell, M.P., deputat conservator al unui tîrguşor păduchios de pe litoralul sudic. Localul era condus de nevastă-mea. Nu v-am spus că eram însurat ? Cînd ne-am luat, era destul de drăguţă, dar după aia s-a cam îngrăşat. Femeile care lucrează în localuri se cam îngraşă. După război, aface-

rile n-au mers prea grozav, iar mai pe urmă nevastă-mea a dat ortul popii. Nu cred c-am suferit prea tare, fiindcă se îngrășase, de ! Dar după un timp, după ce zarva înmormîntării s-a potolit și lucrurile au reintrat pe făgașul lor normal, am început să fiu cam nervos — știți cum se-ntîmplă. Am început să citesc ziarele. Pe vremuri, nevastă-mea obișnuia să-mi citească din ziare ce-i plăcea ei, și uneori o ascultam, dar alteori ba. Oricum, nu lucrurile care-i plăceau ei mă interesau pe mine. Pe nevastă-mea n-o interesau niciodată faptele diverse, afară de crime. Eu, însă, m-am apucat să citesc știrile de la rubrica judiciară și să mă duc la cinematograf ori de cîte ori îmi trimiteau un film cu gangsteri. Pe chestia asta, nici nu prea mai dormeam ca lumea, și rămîneam treaz gîndindu-mă la vremurile de altădată. Aș fi putut desigur să mă recăsătoresc : cu situația mea, m-aș fi putut însura cu orice fată mi-ar fi plăcut. Dar nu asta voiam eu.

Într-o sîmbătă noaptea am intrat în bar — cum fac de obicei, să fumez un trabuc și să ofer un rînd de băuturi. Îmi prinde bine. Vara port butonieră precum și un inel cu diamant. Ei bine, mă aflam în bar cînd, pe cine credeți că văd într-un colț ? Chiar pe Jimmy Drage — un tip pe care-l cunoscusem pe vremea cînd lucram cu Toby Cruttwell. N-am văzut în viața mea om cu mutră mai descurajată. „Hello, Jimmy !“ îi spun. „Nu ne mai vedem la fel de des ca pe vremuri. Cum o duci ?“ I-am vorbit prietenește, dar cu oarecare rezervă, pentru că nu știam ce clocește

Jimmy. „Destul de prost — mi-a răspuns. Tocmai mi-a ieșit pe dos o afacere.“ „Ce fel de afacere ?“ îl întreb eu. „Un rapt, adică răpire de copii. Uite cum a fost, zice. Îl cunoști pe un anume lord Utterridge ?“ „Tipul cu ceasornicele alea electrice care dau alarma contra hoților ? Casa Utteridge, din Belgrave Square ?“ îl întreb eu. „Chiar ticălosul ăla. Ei bine, are și-un fecior, un puști scîrbos, de vreo doisprezece ani, trimis pentru prima oară la un colegiu. Eu pusesem ochii pe el de mult, fiincă era singurul fecior al unui tată atît de bogat. De-aia, cînd am terminat o treabă pe care-o aveam mai de mult, m-am apucat de astălaltă. Totul a mers strună !“ mi-a spus Jimmy. Chiar după colțul din spatele scuarului Belgrave era un garaj, unde puștiul obișnuia să se ducă în fiecare dimineață să-i vadă pe alții meșterind la mașini. Era nebun după mașini. Într-o zi Jimmy vine cu motocicleta lui cu ataș și cere nițică benzină. „Motocicleta asta nu-i bună“ spune puștiul, privindu-l obraznic. „Nu-i bună ? întreabă Jimmy. Păi, n-aș vinde-o nici pentru o sută de lire. Motocicleta asta a cîștigat Marele Premiu la Boulogne !“ „Aiurea ! zice puștiul. Nu face nici treizeci pe oră, la vale !“ „Vii să-ți arăt ? îl întreabă Jimmy. Pun pariu că face optzeci pe oră, pe șosea.“ S-au urcat amîndoi pe motocicletă și s-au dus, pînă-au ajuns într-un loc pe care Jimmy îl cunoștea bine. Acolo, l-a pus la pocreală pe băiat și i-a trimis o scrisoare lui tat-su. Băiatul era fericit : s-a apucat să-i demonteze motorul. Motocicleta n-a mai fost nicio-

dată la fel ca înainte, mi-a spus Jimmy. Lasă, că nici înainte nu fusese cine știe ce de capul ei. Totul a mers strună, așadar, pînă cînd Jimmy a primit răspuns de la lordul Utteridge. Mă credeți sau nu, tatăl ăla denaturat, care are destule vapoare și mine de cărbuni ca să poată cumpăra toată Banca Angliei, n-a vrut să plătească nici o lețcaie. I-a scris lui Jimmy că-i este profund îndatorat pentru osteneala pe care și-a dat-o, că i se împlinise dorința cea mai fierbinte, și că singura piedică în calea fericirii lui depline era înlăturată, dar că, întrucît răpirea nu fusese făcută la cererea lui, nu se simțea obligat să plătească vreun ban, și rămîne al său sincer, Utteridge.

A fost o lovitură grea pentru Jimmy. I-a mai scris o dată sau de două ori bătrînului, dar n-a primit nici un răspuns, așa că Jimmy l-a lăsat pe băiat să plece, după ce acesta îi umpluse odaia cu piesele motocicletei demontate. „Ai încercat să-i smulgi dinții din gură și să-i trimiți tatălui ?“ l-am întrebat eu. „Nu, n-am încercat“ mi-a spus Jimmy. „Dar l-ai pus pe băiat să-i scrie o misivă patetică, cerîndu-i să-i redea libertatea ?“ „Nu, zice Jimmy, nici asta n-am făcut.“ „Dar i-ai tăiat un deget și l-ai vîrît în cutia de scrisori a tatălui ?“ „Nu.“ „Atunci, omule nici nu meriți să reușești, pentru că n-ai habar de meserie.“ „A ! zice el. Termină o dată ! Îți vine ușor să vorbești. Tu nu mai lucrezi de zece ani încoace. Nu știi care-i situația în ziua de azi.“ Vorbele astea m-au cam pus pe gînduri. Precum v-am mai spus, devenisem nervos nefăcînd nimic altceva toată ziulica decît să mă învîrtesc prin cîrciumă. „Uite, îi spun, fac prinsoare cu tine că pot rezolva o treabă ca asta în orice zi, cu orice puști pe care mi l-ai alege tu.“ „În regulă !“ zice Jimmy. Și deschide un ziar. „Îl alegem pe ăl dintîi barosan cu un singur fiu“, zice. „Bine“, zic eu. Prima poză peste care-am dat o arăta pe lady Circumference cu singurul ei fecior, lordul Tangent, la cursele de cai din Warwick. „Uite-ți omul“, îmi spune Jimmy. Și tocmai de-aceea mă aflu aici.

— Bine, dar de ce mi-ai spus povestea asta îngrozitoare ? !` exclamă Paul. Va trebui să informez poliția. De cînd sînt n-am mai auzit așa ceva !

— Liniștiți-vă, răspunse Philbrick. Povestea s-a terminat. Jimmy a cîștigat prinsoarea. Toate astea s-au petrecut înainte de-a o fi întîlnit pe Dina.

— Dina ?

— Domnișoara Diana, adică. Eu îi spun Dina, după un cîntec pe care l-am auzit. În clipa cînd am văzut-o pe fată, am simțit că am pierdut pariul. Mi s-a oprit inima în piept. E și un cîntec pe chestia asta. Dina ar fi în stare să scoată pe cineva chiar din fundul iadului.

— Ții atît de mult la ea ?

— M-aș arunca în foc și-n apă pentru fata asta. Nu e fericită aici. Nu cred că tatăl ei se poartă bine cu ea. Uneori, am impresia că

vrea să se mărite cu mine doar ca să scape de-aici.

— Dumnezeule! aveţi de gînd să vă căsătoriţi?

— Ne-am hotărît joia trecută. Dar sîntem de mult în vorbă. Nu-i bine ca o fată să stea închisă aşa, fără să vadă niciodată un bărbat. Ajunsese în aşa hal, încît ar fi fost în stare să se agaţe de gîtul oricui, pînă-am apărut eu. Nu făcea altceva decît gospodărie, de dimineaţă pînă seara. Singura ei plăcere era să facă economii şi să concedieze servitorii. De altfel, mai toţi nici nu aşteaptă să împlinească luna şi pleacă, într-atît sînt de flămînzi. Fata asta are capul pe umeri, zău aşa. E o femeie de afaceri, taman ce-mi trebuie mie la *Lamb*. Într-o zi m-a auzit vorbind la telefon cu directorul cinematografului nostru, căruia îi dădeam instrucţiuni. Treaba asta a pus-o pe gînduri şi a făcut-o să vadă în mine un fel de prinţ deghizat, ca să zic aşa. Ea mi-a propus să ne căsătorim. Eu n-aş fi avut curajul, atîta timp cît aş fi rămas un simplu valet. Cel mult, mă bătea gîndul să închiriez un automobil şi să vin într-o bună zi cu inelul meu cu diamant, şi cu-o floare la butonieră, şi să o cer de nevastă. Dar n-a mai fost nevoie. Dragostea-i un lucru minunat.

Philbrick amuţi, vădit emoţionat de acest monolog. Uşa pavilionului se deschise şi domnul Prendergast îşi făcu apariţia.

— Cum se desfăşoară întrecerile sportive? îl întrebă Paul.

— Nu prea bine, răspunse domnul Prendergast. De fapt s-au terminat.

— Gata?

— Da. Nici unul dintre băieţi nu s-a întors din prima cursă. Au dispărut pur şi simplu după copacii din creştetul dealului. Cred că s-au dus să se schimbe. Nu le-o iau în nume de rău, fireşte. E groaznic de frig. Totuşi, mă uitam cu jale cum dispăreau unul cîte unul, şi nu se mai întorceau. E ca şi cum ai trimite nişte soldaţi într-o bătălie...

— Cel mai bun lucru ar fi să ne întoarcem şi noi, să ne schimbăm.

— Da, şi eu cred la fel. Of, ce zi!

Grimes era în sala comună.

— Tocmai m-am întors din vesela metropolă Llandudno, le spuse el. A face cumpărături împreună cu Dingy nu e o ocupaţie demnă de un dascăl. Cum s-au comportat echipele?

— N-a alergat nici una, răspunse Paul.

— În regulă, spuse Grimes. Lasă totul în grija mea. Mă ocup de mai multă vreme cu asta. Asemenea lucruri se aranjează cel mai bine la căldura căminului. Putem stabili rezultatele în linişte. Hai să ne grăbim. Bătrînul vrea ca rezultatele să fie date la tipar chiar în seara asta.

Şi, luînd o foaie de hîrtie şi un ciot de creion, Grimes se apucă să redacteze programul.

— Ce părere aveţi?

— Clutterbuck pare să se fi descurcat binişor, răspunse Paul.

— Da, e un mic atlet admirabil, spuse Grimes. Şi acum comunică rezultatele astea prin telefon

tipografilor, ca să le imprime chiar astă-seară. Mă întreb dacă trebuia să avem şi o cursă cu obstacole ?

— Nu ! spuse domnul Prendergast.

Capitolul VIII

Sporturile

Din fericire, a doua zi n-a plouat, astfel încît, după cursurile de dimineaţă, toţi putură să se îmbrace frumos. Dr. Fagan apăru într-o haină cenuşie şi nişte pantaloni de buret : avea mai mult ca oricînd aerul unui *jeune premier* [1] ; vădea o sprinteneală în paşi şi o vioiciune în mişcări pe care Paul nu le mai observase pînă atunci. Flossie purta o rochie violetă de lînă, ce-i fusese croşetată de soră-sa cu o toamnă înainte : semăna cu o sugativă pătată de cerneală, iar la talie era împodobită cu flori roz şi verzi ca smaraldul. Pălăria, făcută tot de mînă, era rodul multor seri de iarnă. Toate podoabele tuturor pălăriilor ei anterioare contribuiseră la confecţionarea acestei pălării. Dingy purta o mică broşă de oţel în formă de buldog. Grimes purta guler tare, de celuloid.

— Trebuia să fac şi eu ceva pentru a marca acest prilej festiv, aşa că mi-am pus „ştreangul"

[1] June prim (fr.).

ăsta, explică el. Tii, dar tare mai e ! Aţi văzut ultima creaţie a logodnicii mele ? E demnă de Ascot [1] ! Hai să dăm o fugă pînă la madam Roberts şi să bem repede ceva, pînă se adună fericita turmă.

— Aş fi mers bucuros, dar trebuie să fac o inspecţie împreună cu doctorul.

— Bine, bătrîne ! Ne vedem mai tîrziu. Uite-l pe Prendy în haina lui multicoloră.

Domnul Prendergast purta un tricou pestriţ, cu dungile decolorate, care mirosea puternic a camfor.

— Cred că doctorului Fagan nu-i displace o anumită extravaganţă în astfel de ocazii, spuse el. Pe vremuri, am fost portar în echipa de cricket a colegiului, dar eram prea miop ca să apăr bine poarta. Totuşi, am dreptul la tricou şi, oricum, se potriveşte mai mult decît un guler tare într-o împrejurare sportivă, adăugă el, sfidător.

— Drăguţul de Prendy ! exclamă Grimes. Schimbarea hainelor e cel mai bun mijloc de-a scoate la iveală curajul unui om. Şi eu m-am simţit la fel în prima săptămînă cînd am îmbrăcat uniforma kaki. Cu bine, domnilor. Eu mă duc la madam Roberts. De ce nu vii şi dumneata, Prendy ?

— Ştii ce ? Cred c-o să vin, spuse domnul Prendergast.

Paul îi privi cu mirare pînă dispărură la capătul aleii. După care, porni să-l caute pe doctor.

[1] Hipodrom celebru.

— Sincer vorbind, spuse acesta, nu-s în stare să-mi înţeleg propriile emoţii. Cred că nu există spectacol care să mă dezguste mai mult decît un concurs de atletism — afară, doar, de dansurile folclorice. Dacă există pe lume două femei de a căror societate am oroare, ele sînt tocmai doamna Beste-Chetwynde şi lady Circumference, deşi or mai fi, probabil, destule altele. Pe deasupra, am mai avut şi un extrem de penibil conflict cu valetul meu, care, te rog să mă crezi, a venit la prînz îmbrăcat într-un frac de culoarea muştarului, cu un diamant la acul de cravată, iar cînd l-am mustrat, a încercat să-mi spună o poveste ridicolă, precum că ar fi patronul unui circ, sau al unui bazin de înot, ori al unei alte asemenea întreprinderi. Şi cu toate astea, sufletul mi-e plin de o veselie fără margini. Nu pot pricepe de ce. Nu-i din pricină că ar fi prima ocazie de acest fel. În cei paisprezece ani de cînd mă aflu la Llanabba, am avut parte de şase competiţii sportive şi de două concerte, toate absolut dezastruoase, într-un fel sau altul. O dată, lady Bunyan s-a îmbolnăvit subit ; altă dată, a fost povestea aia cu fotoreporterii şi cursa cu obstacole ; iar altă dată, nişte părinţi nu prea importanţi au adus cu ei un cîine şi dulăul a muşcat rău de tot doi băieţi şi un profesor, care-a început să înjure ca la uşa cortului, în auzul tuturor. Nu i-o puteam lua în nume de rău, dar a trebuit, fireşte, să plece. Pe urmă, a fost concertul acela, cînd băieţii au refuzat să cînte imnul regal, din pricina budincii pe care-o mîncaseră la prînz. Într-un fel sau altul, toate strădaniile mele festive au fost sistematic zădărnicite. Şi totuşi, mă gîndesc cu cea mai mare plăcere la fiecare nou eşec ce mă aşteaptă. Poate că dumneata, Pennyfeather, vei aduce noroc şcolii din Llanabba. De fapt, simt că i-ai şi adus. Uită-te la soarele ăsta !

Croindu-şi cu grijă drum printre porţiunile uscate ale aleii năpădite de apă, ajunseră la stadion. Organizarea haotică din ultimele douăzeci şi patru de ore părea să fi dat roade. Un cort uriaş fusese deja înălţat, iar Philbrick — încă îmbrăcat în frac — şi trei paznici înălţau un cort ceva mai mic.

— Cortul ăsta e pentru fanfara din Llanabba, explică doctorul. Philbrick, te rugasem să lepezi acest costum oribil !

— Era nou cînd l-am cumpărat, spuse Philbrick, şi m-a costat opt lire şi cincisprezece şilingi. În orice caz, nu pot face două lucruri deodată, nu-i aşa ? Dacă mă întorc să mă schimb, cine-o să se ocupe de toată treaba asta, aş vrea să ştiu ?

— Bine, bine ! Termină mai întîi ce ai de făcut. Hai să recapitulăm măsurile pe care le-am stabilit. Pavilionul ăsta e pentru ceaiul oaspeţilor. Adică, e de resortul Dianei. Cred c-o vom găsi la treabă.

Şi chiar aşa era : Dingy ajuta două slujnice să aşeze pe o masă de nuiele nişte tăvi cu prăjituri pestriţe. Alte două servitoare tăiau pîinea pentru sandvişuri, ceva mai în fund. Dingy părea foarte încîntată.

— Jane, Emily, nu uitați că untul trebuie să ajungă la trei pîini. Ungeți bine feliile, dar fără risipă, și tăiați-le cît mai subțiri cu putință. Tată, vrei să fii atent la băieții care vin cu părinții, ca nu cumva să aducă și pe alții cu ei ? Ții minte cum, data trecută, Briggs a adus cu el alți patru băieți, și-au mîncat toate sandvișurile cu marmeladă, de nu i-a mai rămas colonelului Loder nici să guste ? Domnule Pennyfeather, șampania nu-i pentru profesori. De fapt, cred că veți fi prea ocupați cu servirea oaspeților, ca să puteți bea ceai înainte ca ei să iasă din cort. Ai face bine să-i spui asta și căpitanului Grimes. Cît despre domnul Prendergast, sînt sigură că nu-i va trece prin gînd să se înfigă.

În fața pavilionului fuseseră aduse mai multe scaune și cîteva hîrdaie cu palmieri și tufe înflorite.

— Toate aceste lucruri trebuiesc aranjate, spuse doctorul. Oaspeții noștri pot sosi în mai puțin de o oră.

Trecu mai departe și adăugă :

— Mașinile să iasă de pe alee și să tragă chiar aici. Va fi un fundal frumos pentru fotografii. Ascultă, Pennyfeather, dacă vei izbuti, cu tactul dumitale, să-l faci pe fotoreporter să-i acorde un loc mai proeminent automobilului doamnei Beste-Chetwynde — un Hispano Suiza — decît mașinuței cu care va veni lady Circumference, cred că va fi foarte bine. Toate fleacurile astea au importanța lor.

— Am impresia că nu s-a făcut nimic pentru marcarea terenului, spuse Paul.

— Nu, nimic, recunoscu doctorul, întorcîndu-și pentru prima oară privirile într-acolo. Ei bine, trebuie să te descurci cum vei putea. Doar nu le poți cere să facă chiar totul.

— Mă întreb dacă au sosit gardurile.

— Au fost comandate, spuse doctorul. Sînt sigur de asta. Philbrick, au sosit gardurile ?

— Da, răspunse Philbrick, chicotind.

— De ce rîzi, mă rog, cînd îți pomenesc de garduri ?

— Păi, uitați-vă la ele ! Sînt chiar în spatele pavilionului pentru ceai.

Paul și doctorul se duseră să privească și găsiră un morman de grile, îngrămădite în spatele pavilionului. Fiecare avea cîte cinci picioare înălțime și toate erau vopsite în verde, cu barele aurite.

— Am impresia că au trimis alt soi, spuse doctorul.

— Da.

— În cazul ăsta, trebuie să ne descurcăm cum putem. Ce alte lucruri ne-ar mai trebui ?

— Greutăți, ciocane, darde, o pistă pentru săriturile în lungime, stachete pentru săriturile în înălțime, garduri joase, crose, prăjini unse, spuse Philbrick pe nerăsuflate.

— Probele acestea au fost disputate data trecută, rosti imperturbabil doctorul. Ce altceva ?

— Un teren pe care să se poată alerga, sugeră Paul.

— Păi, au tot parcul la dispoziție, pe legea mea ! Cum ai procedat ieri pentru echipele de alergători ?

— Am apreciat distanța după ochi.

— Atunci, tot așa va trebui să procedăm și astăzi. Zău, dragul meu Pennyfeather, nu-ți șade bine să ne faci greutăți. Mă tem că ai început să te descurajezi. Lasă-i să alerge în voie, pînă la ora ceaiului. Și ține minte, adăugă el cu înțelepciune, cu cît e mai lungă, cu atît durează mai mult cursa. Las amănuntele în seama dumitale. Pe mine mă interesează stilul. Aș fi dorit, de pildă, să avem un pistol pentru start.

— Credeți că acesta ar fi de folos ? îl întrebă Philbrick, scoțînd un enorm revolver militar. Dar luați seama : e încărcat.

— Exact ceea ce ne trebuie, spuse doctorul. Ai grijă însă să tragi doar în pămînt. Trebuie să evităm cu orice preț accidentele. Porți totdeauna asupra dumitale acest obiect ?

— Numai cînd am diamantele la mine, răspunse Philbrick.

— Sper că nu prea des. Dumnezeule ! Cine-s oamenii ăștia ciudați ?

Zece inși cu mutre înfiorătoare se apropiau dinspre alee. Aveau frunțile înguste, ochii vicleni și brațele scălîmbe. Înaintau împreună de-a valma, cu pași de lup, privind pe furiș, ca și cum tot timpul s-ar fi temut de vreo capcană ; gurile lor, care atîrnau moi deasupra unor bărbii prăbușite, erau pline de bale. Fiecare ținea strîns sub brațu-i de maimuță cîte o legătură cu formă ciudată, de nedescris. Zărindu-l pe doctor, se opriră și se traseră înapoi, cei mai din fund uitîndu-se cruciș peste umerii celorlalți.

— Ia te uită ! exclamă Philbrick. Nebunii dracului ! Iată în cine-o să trag !

— Refuz să-mi cred ochilor, spuse doctorul. Aceste creaturi nici nu există !

După ce-și dădură cu coatele și se foiră ce se foiră, un individ mai în vîrstă ieși din grup. Avea o barbă neagră, aspră și purta pe umerii lui scălîmbi o cunună druidică de boabe de vîsc făcute din aramă.

— Păi, ăsta-i prietenul meu, șeful de gară ! exclamă Philbrick.

— Domnul să vă binecuvînteze și să vă aibă în pază, rosti șeful de gară pe nerăsuflate, noi sîntem fanfara cea fără pereche din Țara Galilor !

— Aha ! făcu doctorul. Înțeleg ! E strașnic ! Fiți buni și intrați în cortul dumneavoastră, în cortul cel mic de colo.

— Nu doriți să ne vedeți defilînd ? întrebă șeful de gară. Avem un frumos drapel galben care brodat cu mătase fost-a pentru noi.

— A, nu ! Poftim în cort !

Șeful de gară se întoarse să se consulte cu colegii săi muzicanți. Se auziră niște lătrături și mîrîituri ca în junglă cînd răsare luna, apoi șeful ieși din nou în față, cu pas de cioclu.

— Trei lire ne veți plăti dacă doriți să cîntăm la serbarea dumneavoastră sportivă.

— Da, da, e-n regulă, trei lire. Intrați în cort !

— Nimic nu vom cînta dacă banii mai întîi nu ne veți da, spuse șeful de gară, cu hotărîre.

— Ce-ar fi să-i trag una peste ceafă ? întrebă Philbrick.

— A, nu, nu face te rog una ca asta ! N-ai trăit în Țara Galilor cît am trăit eu...

Şi scoţînd din buzunar un portmoneu (la vederea căruia muzicanţii părură să se însufleţească subit, căci se îmbulziră în juru-i, foindu-se şi sporovăind), doctorul luă din el trei lire şi le dădu şefului de gară :

— Poftim, Davis ! Şi-acum, du-ţi oamenii în cort. Să nu cumva să iasă de-acolo pînă după ceai, înţelegi ?

Muzicanţii se depărtară şontîc-şontîc, iar Paul şi doctorul se întoarseră spre castel.

— Caracterul velş e un obiect de studiu interesant, spuse dr. Fagan. M-am gîndit adesea să scriu o mică monografie pe această temă, dar m-am temut să nu-mi pierd popularitatea în sat. Ignoranţii pretind că velşii ar fi celţi, ceea ce este fireşte absolut inexact. Ei au o obîrşie pur iberică — sînt băştinaşi europeni care au supravieţuit numai în Portugalia şi în Ţara Bascilor. Celţii se încuscresc bucuros cu vecinii lor şi-i asimilează. Din cele mai străvechi timpuri, velşii au fost socotiţi un popor murdar. În felul acesta şi-au păstrat puritatea rasei. Fiii şi fiicele lor se împerechează rareori în afara cercului de rude de sînge. În Ţara Galilor nu a fost nevoie de nici o legislaţie pentru a-i împiedica pe cuceritori să se împerecheze cu cei învinşi. Spre deosebire de Irlanda, unde căsătoriile mixte erau o chestiune politică, în Ţara Galilor ele erau o chestiune morală. Apropo, sper că n-ai sînge velş în vine !

— Nici o picătură, spuse Paul.

— Eram sigur că n-ai, dar prefer să fiu precaut. Am vorbit o dată pe tema asta elevilor dintr-a şasea şi am aflat ulterior că unul dintre ei avea o bunică velşă. Mă tem că i-am jignit groaznic simţămintele, sărăcuţul de el ! Bunică-sa venea, pe deasupra, din Pembrokeshire, dar asta-i altă problemă. Uneori am impresia că aproape toate nenorocirile din istoria Angliei se datorează influenţei velşilor. Gîndeşte-te la Edward din Caernarvon, primul prinţ de Wales : a avut o viaţă depravată şi-o moarte ruşinoasă ! Gîndeşte-te apoi la dinastia Tudorilor şi la destrămarea Bisericii, la Lloyd George şi la mişcarea pentru temperanţă, la curentul nonconformist care merge mînă-n mînă cu viciul cel mai pustiitor. Crezi, poate, că exagerez ? Am, recunosc, o anumită înclinaţie retorică.

— Nu, de fel ! protestă Paul.

— Velşii, urmă doctorul, sînt singurul popor din lume care n-a produs nici o artă grafică sau plastică, nici o arhitectură, nici o dramaturgie. Se mulţumesc să cînte, adăugă el cu dispreţ, să cînte şi să sufle în instrumente de argint. Sînt nişte oameni falşi, pentru că nu pot deosebi adevărul de minciună, şi depravaţi pentru că nu-şi pot da seama de urmările indulgenţei lor. Să examinăm derivaţiile etimologice ale limbii velşe...

Ajuns aici, fu întrerupt de un băieţaş care alerga pe alee spre ei :

— Domnule, vă rog, spuse el gîfîind, domnul şi doamna Circumference au sosit. Sînt în bibliotecă împreună cu domnişoara Florence. Ea m-a rugat să vă anunţ.

— Întrecerile sportive vor începe peste zece minute, spuse doctorul. Dă fuga şi spune-le ce-

lorlalţi băieţi să se schimbe şi să se ducă de îndată pe teren... Să continuăm discuţia noastră despre velşi. E o chestiune la care am meditat destul de temeinic, şi văd că eşti sincer interesat. Vino cu mine, să-i vedem pe domnul şi doamna Circumference.

Flossie se întreţinea cu aceştia în bibliotecă.

— Da, le spunea ea, nu-i aşa că-i o culoare superbă ? Mie îmi plac culorile strălucitoare. Diana mi-a lucrat-o — croşetează grozav, dar, fireşte, eu îmi aleg culoarea, pentru că, ştiţi, Diana preferă griurile şi brunurile spălăcite. Ceva mohorît, adică. A, uite-l şi pe tata ! Lady Circumference tocmai spunea cît de mult îi place rochia mea, pe care tu o considerai vulgară — ca să vezi !

O femeie mai în vîrstă şi cam corpolentă, îmbrăcată într-un taior de tweed şi cu o pălărie tiroleză elegantă, înaintă spre doctor şi-i spuse cu voce adîncă, de bas :

— Helo ! Ce mai faci ? Scuzele noastre, dac-am întîrziat. Circumference a dat peste un băiat aiurit. Tocmai rîdeam de rochia fiicei dumitale, aci de faţă. Tare-aş vrea să fiu destul de tînără ca să port şi eu aşa ceva. Cu cît îmbătrînesc, cu-atît îmi plac mai mult culorile vii. Amîndoi sîntem cam bătrîiori, nu-i aşa ?!

Şi-i scutură zdravăn mîna doctorului Fagan, care se schimonosi de durere. Apoi se întoarse cu faţa spre Paul :

— Va să zică, dumneata eşti ucigaşul cu simbrie angajat de doctor ?! Sper că-l ţii bine în frîu pe broscoiul de băiatu-meu. Cum îi merge ?

— Foarte bine, spuse Paul.

— Pe naiba ! exclamă lady Circumference. E un nătărău. Dacă n-ar fi aşa, nu s-ar afla aici. Trebuie bătut şi scărmănat într-una, altfel n-o să iasă nimic din el. Doctore, iarba asta de pe terasă e un scandal. S-ar cuveni s-o acoperi cu ţărînă şi s-o semeni din nou, dar dacă vrei să crească frumos, trebuie neapărat să dobori cedrul ăla. Personal, am oroare să dobor un copac — e ca şi cum aş pierde o măsea — dar va trebui să alegi : ori iarba, ori cedrul. Nu le poţi păstra pe amîndouă. Cu cît îţi plăteşti administratorul ?

În timp ce ea sporovăia astfel, lordul Circumference ieşi din umbră şi-i scutură mîna lui Paul. Avea o mustaţă lungă şi frumoasă şi nişte ochi mari, spălăciţi, care-i amintiră vag lui Paul de domnul Prendergast.

— Am onoarea, spuse lordul.

— Am onoarea, spuse şi Paul.

— Vă plac sporturile, aşa-i ? Adică, genul ăsta de sporturi ?

— Da, desigur. Socot că-s foarte indicate pentru băieţi.

— Credeţi cu adevărat ? întrebă lordul Circumference, sincer mirat. Consideraţi că sînt indicate pentru băieţi ?

— Da, răspunse Paul. Nu sînteţi de aceeaşi părere ?

— Eu ? Ba da. Şi eu cred la fel. Sînt foarte indicate pentru băieţi.

— Sînt foarte folositoare, în caz de război sau în alte asemenea ocazii, spuse Paul.

— Credeți ? Credeți cu adevărat ? Adică vă gîndiți că o să fie un nou război ?
— Da, sînt sigur. Dumneavoastră, nu ?
— Ba da, firește. Și eu sînt sigur. Cu pîinea asta oribilă, și cu oamenii ăștia care vin pe propria-ți moșie și-ți spun ce să faci cu untul și cu laptele tău, ba îți mai și rechiziționează caii ! Da, da, totul reîncepe ! Nevastă-mea a preferat să-și împuște caii de vînătoare decît să lase să-i ia la armată. La toate fermele nu vezi decît fete în pantaloni ! Da, da, totul reîncepe ! Cu cine credeți c-o să ne batem de data asta ?
— Cu americanii, spuse Paul cu hotărîre.
— A, nu, sper că nu. Am avut prizonieri nemți la două din fermele noastre. Nu erau răi, dar dacă au să-mi trimită americani la moșie, am să refuz pur și simplu. Fiica mea a adus deunăzi un american la prînz, și știți ce...
— Pămîntul trebuie săpat și îngrășat, spunea lady Circumference. Trebuie săpat foarte adînc, nu uita. Dar ia spune-mi, cum au dus-o calceolariile dumitale anul trecut ?
— N-am idee, răspunse doctorul. Flossie, cum au dus-o calceolariile noastre ?
— Grozav.
— Nu cred o vorbă, spuse lady Circumference. Anul trecut n-au dus-o bine calceolariile nimănui.
— Nu vreți să mergem pe teren ? propuse doctorul. Cred că băieții ne așteaptă.
Traversară vestibulul și coborîră treptele, pălăvrăgind într-una.

— Aleea voastră e îngrozitor de udă, spuse lady Circumference. Sînt sigură că este pe undeva vreo conductă înfundată. Ești convins că nu există canal de scurgere ?
— N-am fost niciodată bun la distanțe scurte, spunea lordul Circumference. Totdeauna m-am urnit greu, dar o dată am ieșit al optsprezecelea, la un concurs ținut la Rugby. Nu prea luam în serios sporturile la colegiul unde am învățat. Dumneavoastră la ce colegiu ați fost ?
— La Scone.
— La Scone ? Da ? N-ați cunoscut cumva pe-un nepoțel de-al nevesti-mi, pe nume Alastair Digby-Vane-Trumpington ?
— Ba da, l-am cunoscut, răspunse Paul.
— Ce interesant ! Greta, domnul Pennyfoot îl cunoaște pe Alastair.
— Adevărat ? Ei bine, băiatul ăla nu e bun de nimic. Deunăzi a primit o amendă de douăzeci de lire. Maică-sa mi-a spus, cu destulă mîndrie de altfel. Dacă frate-meu ar mai fi în viață, i-ar fi scos gărgăunii din cap mucosului ăstuia. E nevoie de un bărbat pentru a educa un băiat.
— Așa e, rosti cu smerenie lordul Circumference.
— Pe cine mai cunoașteți la Oxford ? Pe Freddy franțuzitul îl cunoașteți ?
— Nu.
— Dar pe Tom Obblethwaite, sau pe tînărul Castleton ?
— Nu, mă tem că nu. Aveam un bun prieten, pe nume Potts.

— Potts! exclamă lady Circumference, dar nu mai rosti nimic.

Toată şcoala şi mai mulţi oaspeţi din localitate se adunaseră pe stadion. Grimes stătea singur, cu o mutră plouată. Domnul Prendergast, roşu la faţă şi neobişnuit de vioi, stătea de vorbă cu vicarul. Cînd grupul condus de director apăru la orizont, fanfara din Llanabba execută marşul *Oamenii din Harlech.*

— Groaznic zgomot! comentă lady Circumference cu amabilitate.

Monitorul-şef păşi în faţă şi-i oferi un program cu scoarţele aurite şi împodobite cu panglici. Un alt monitor îi întinse un scaun. Lady Circumference se aşeză lîngă doctor, care-l avea drept vecin pe lordul Circumference.

— Pennyfeather, pune-i s-alerge! strigă doctorul acoperind fanfara cu glasul său.

Philbrick îi dădu lui Paul un megafon, spunîndu-i:

— Uitaţi-vă ce-am găsit în pavilion. Cred c-ar putea fi de folos.

— Cine-i tipul ăla extraordinar? întrebă lady Circumference.

— E antrenorul de box şi de înot, răspunse doctorul. Nu-i aşa că-i un exemplar frumos dezvoltat?

— Prima cursă! anunţă Paul la megafon. Sub şaisprezece. Un sfert de milă!

Şi citi lista concurenţilor, întocmită de Grimes.

— Ce caută Tangent în cursa asta? întrebă lady Circumference. Băiatul nu-i în stare să alerge nici doi paşi.

Fanfara încetă să cînte, iar Paul spuse:

— Alergarea începe de la pavilion, continuă după pîlcul acela de ulmi...

— Mesteceni! îl corectă lady Circumference, cu glas tare.

— ...şi se termină în faţa estradei muzicanţilor. Starter — domnul Prendergast; cronometrează căpitanul Grimes.

— Cînd o să auziţi: „Fiţi gata! un, doi, trei!“ luaţi-o la fugă! spuse domnul Prendergast. Fiţi gata! Un...

Se auzi o detunătură înfricoşătoare.

— Aoleu! Îmi pare rău! exclamă domnul Prendergast.

Dar cursa începuse. Era limpede că Tangent n-o va cîştiga: zăcea pe iarbă, zbierînd, pentru că fusese rănit la picior de glonţul domnului Prendergast. Philbrick îl luă în braţe şi-l duse în pavilion, unde Dingy îi scoase pantoful. Călcîiul băiatului era uşor zgîriat. Dingy îi dădu o felie mare de cozonac, iar el ieşi şontîc-şontîc, înconjurat de o mulţime de simpatizanţi.

— N-o să-l doară prea tare, spuse lady Circumference. Dar cred că ar trebui să i se ia revolverul bătrînului ăstuia, înainte de a săvîrşi o crimă.

— Ştiam eu că aşa o să se-ntîmple, spuse lordul Circumference.

— Un început foarte nefericit, spuse doctorul.

— O să mor? întrebă Tangent, cu gura plină de cozonac.

— Pentru Dumnezeu, ai grijă de Prendy! şopti Grimes în urechea lui Paul. Amicul nostru e beat criţă, şi încă cu whisky!

— Prima mea vărsare de sînge! exclamă domnul Prendergast, vesel.

— Cursa de adineaori va fi disputată din nou, anunţă Paul la megafon. Starter — domnul Philbrick, cronometrează — domnul Prendergast.

— Atenţie! Porniţi!

Se auzi o detunătură, dar de data asta nu fu urmată de nici un dezastru. Cei şase băieţi alergară prin noroi, dispărură înapoia mestecenilor şi se întoarseră ceva mai încet. Căpitanul Grimes şi domnul Prendergast ridicară în aer o panglică.

— Frumoasă cursă! zbieră colonelul Sidebotham. Excelentă alergare!

— Grozavă! adeveri domnul Prendergast şi, lăsînd din mînă capătul panglicii, se repezi spre colonel:

— Văd că te pricepi la alergări, sir. Mă pricepeam şi eu cîndva. Şi Grimes. Bun băiat, Grimes ăsta. Cam mitocan, dar băiat bun. Mitocanii pot fi băieţi buni, nu eşti de aceeaşi părere, colonele Slidebottom? De fapt, aş merge chiar mai departe şi-aş spune că băieţii buni sînt mitocani. Ce spui de asta? Te-aş ruga să nu mă tragi într-una de braţ, Pennyfeather! Colonelul Shybottom şi cu mine avem o conversaţie foarte interesantă despre mitocani.

Fanfara începu din nou să cînte, iar domnul Prendergast fredonă o melodie, pocnind din degete şi strigînd: „Bun băiat!"

Paul îl luă şi-l împinse spre pavilionul cu gustări, spunîndu-i cu hotărîre:

— Dingy doreşte s-o ajuţi. Şi, pentru Dumnezeu, să nu ieşi de-aici pînă nu te simţi mai bine!

— În viaţa mea nu m-am simţit mai bine, protestă domnul Prendergast, indignat. Bun băiat! Bun băiat!

— Fireşte, nu-i treaba mea, spuse colonelul Sidebotham, dar dacă m-ai întreba ţi-aş spune că omul ăsta a băut.

— Mi-a vorbit cu multă însufleţire despre un aparat pentru încălzirea unei biserici din Worthing, spuse vicarul. Şi despre revendicările apostolice ale bisericii Abisiniei. Mărturisesc că nu l-am prea înţeles. Pare profund interesat de chestiunile bisericeşti. Sînteţi sigur că-i sănătos la cap? De cînd slujesc biserica am observat de multe ori că interesul laicilor pentru problemele ecleziastice e adesea un preludiu al nebuniei.

— E beat, atîta tot, spuse colonelul. Mă întreb de unde-a făcut rost de băutură? Aş bea şi eu puţin whisky.

— Cursa de un sfert de milă începe! strigă Paul în megafon.

Îşi făcură apariţia soţii Clutterbuck. Amîndoi erau foarte solizi. Aduceau cu ei doi copii mici, o guvernantă şi un fiu mai mare. Ieşiră din automobil unul cîte unul, întinzîndu-şi braţele şi picioarele, cu vădită uşurare.

— Ăsta-i Sam, spuse domnul Clutterbuck. Proaspăt venit de la Cambridge. L-am luat ca asociat la întreprindere. Pe copilaşi i-am adus

aici să se distreze. Ai ceva împotrivă, doctore? Şi, în cele din urmă, dar nu la urmă, nevastă-mea.

Dr. Fagan îi salută cu condescendenţă amabilă şi-i pofti să se aşeze.

— Din păcate aţi pierdut întrecerile de atletism, le spuse el. Dar am aici o listă cu toate rezultatele. Veţi vedea că Percy s-a ţinut foarte bine.

— Nu ştiam că păduchiosul ăla mic se pricepe la aşa ceva. Ce spui, Martha! Percy a cîştigat proba de săritură în înălţime, cursa de fond şi cursa cu obstacole. Cum s-a comportat odorul dumitale, lady Circumference?

— Băiatul meu a fost rănit la picior, răspunse ea cu răceală.

— Dumnezeule! Sper că nu grav. Şi-a scrîntit cumva glezna, sărind?

— Nu, a fost împuşcat de unul dintre profesori. Dar e drăguţ din partea dumitale, că întrebi.

— Cursa de trei mile începe! anunţă Paul. Cursa de şase ture se va desfăşura la fel ca şi cea precedentă.

— Fiţi gata! Porniţi!

Se auzi detunătura revolverului lui Philbrick, şi băieţii porniră într-o nouă cursă.

— Tată, nu crezi că-i vremea să luăm pauza pentru ceai? întrebă Flossie.

— Nu putem face nimic înainte de sosirea doamnei Beste-Chetwynde, răspunse doctorul.

Băieţii alergau pe pista noroioasă, în timp ce fanfara cînta necontenit muzică bisericească.

— Ultima tură! anunţă Paul.

Elevii şi oaspeţii se îmbulziră lîngă panglică, pentru a-l aclama pe învingător. În aplauzele tuturor, Clutterbuck ajunse la panglică cu mult înaintea celorlalţi.

— Foarte bine! Excelent alergător! exclamă colonelul Sidebotham.

— Drăguţul de Percy! Are ştofă, băiatul! spuse domnul Clutterbuck.

— Foarte bine, Percy! spuseră în cor cei doi puşti Clutterbuck, îndemnaţi de guvernantă.

— Băiatul a trişat, spuse lady Circumference. A făcut doar cinci ture. Le-am numărat.

— Cred că gîlceava ne strică după-amiaza, îşi dădu cu părerea vicarul.

— Cum îndrăzneşti să insinuezi aşa ceva? se răsti doamna Clutterbuck la doamna Circumference. Apelez la arbitru! nu-i aşa că Percy a făcut toate cele şase ture?

— Clutterbuck e cîştigător, spuse căpitanul Grimes.

— Mofturi! bombăni lady Circumference. A rămas dinadins la urmă şi s-a strecurat printre ceilalţi cînd au ajuns în spatele mestecenilor. Porcul!

— Zău, Greta, interveni lordul Circumference, cred că trebuie să respectăm decizia arbitrului.

— În cazul ăsta, să nu-mi ceară să împart premiile. Nimic nu mă poate sili să-i dau băiatului ăluia un premiu.

— Vă daţi seama, doamnă, că aduceţi o gravă acuzaţie onoarei fiului meu?

— Acuzaţie, ne-acuzaţie, băiatul are nevoie de o bătaie zdravănă!

— Îi judecaţi desigur pe fiii altora după propriul dumneavoastră fiu. Să ştiţi, doamnă Circumference, că...

— Nu încerca să mă intimidezi, domnule! Ştiu eu să recunosc un pungaş, cînd îl văd!

La acest stadiu al discuţiei, doctorul plecă de lîngă doamna Hope-Brown, căreia îi vorbise despre progresele făcute de fiul ei la geometrie, şi se alătură grupului strîns în jurul liniei de sosire.

— Dacă decizia este contestată, cursa va fi disputată din nou, spuse el, jovial.

— Percy a ieşit învingător, îl lămuri domnul Clutterbuck. I-a şi fost acordată victoria.

— Minunat, minunat! O tînără speranţă a atletismului. Vă felicit, domnule Clutterbuck!

— Bine, dar a alergat doar cinci ture, stărui lady Circumference.

— Înseamnă că a cîştigat cursa de demifond — o cursă foarte obositoare.

— Dar ceilalţi băieţi au alergat şase ture! răcni lady Circumference, ieşindu-şi din fire.

— În cazul acesta, spuse doctorul imperturbabil, băieţii s-au clasat respectiv întîiul, al doilea, al treilea, al patrulea şi al cincilea, în cursa de trei mile. E clar că a fost oarecare confuzie la mijloc. Diana, cred că e momentul să servim ceaiul.

Atmosfera era încordată, dar din fericire, în timp ce vorbea doctorul, atenţia tuturor se îndreptă asupra unei uriaşe limuzine argintii, care luneca fără zgomot spre stadion.

— Ce prezenţă putea fi mai oportună? Iat-o pe doamna Beste-Chetwynde!

Din trei sărituri ajunse lîngă automobil, dar valetul i-o luase înainte: portiera se deschise, iar dintre pernele din fund ieşi un tînăr înalt, îmbrăcat într-un pardesiu cenuşiu, strîns pe talie. După el, aidoma primei brize primăvăratece de pe Champs-Elysées, apăru doamna Beste-Chetwynde: pantofi din piele de şopîrlă, ciorapi de mătase, blană de şinşila, o pălărioară neagră şi strîmtă, împodobită cu platină şi diamante.

— Sper că n-ai nimic împotrivă, doctore Fagan, că l-am adus şi pe Chokey? rosti ea cu vocea ascuţită şi impersonală, care poate fi auzită în orice hotel Ritz, de la New-York pînă la Budapesta. Îi plac la nebunie sporturile.

— Adevărat, spuse Chokey.

— Dragă doamnă Beste-Chetwynde! rosti doctorul Fagan. Scumpa mea doamnă Beste-Chetwynde!

Şi-i strînse mănuşa, negăsind alte cuvinte de bun venit, pentru că „Chokey“, deşi foarte distins şi elegant, era un negru.

Capitolul IX

Sporturile (continuare)

Pavilionul cu gustări arăta foarte frumos. Masa cea lungă din mijloc era aşternută cu o pînză albă, pe care fuseseră aşezate, la intervale regu-

late, vaze cu flori, iar între ele farfurii cu sandvişuri şi cu prăjituri, şi sticle cu limonadă şi şampanie. În spatele mesei, pe un fundal de palmieri, stăteau patru slujnice velşe cu tichii şi şorţuri curate, care turnau ceai. În spatele lor şedea domnul Prendergast, cu un pahar de şampanie în mînă ; peruca îi era cam strîmbă. Cînd îi văzu pe oaspeţi, se ridică anevoie în picioare şi făcu o mică plecăciune, apoi se aşeză la loc, destul de brusc.

— Domnule Pennyfeather, eşti bun să serveşti sandvişurile cu *foie gras?* spuse Dingy. Nu uita că nu-s pentru băieţi, nici pentru căpitanul Grimes.

— Vreau şi eu unul ! îl rugă Flossie cînd trecu pe lîngă ea.

Philbrick, socotindu-se pesemne el însuşi un musafir ca toţi ceilalţi, purta o discuţie aprinsă cu Sam Clutterbuck, pe tema curselor de ogari.

— Ce spui de negrul ăla ? îl întrebă el pe Paul, cînd acesta îi dădu un sandviş.

— Mi se umple inima de bucurie cînd îl văd pe moş Prendy petrecînd, spuse Grimes. Păcat, totuşi, că l-a împuşcat pe băiat.

— După felul cum îşi bea ceaiul, nu s-ar putea spune că suferă din cale-afară. Nu-i o după-amiază prea reuşită, ce părere ai ?

— Circulă, băiete, circulă ! Situaţia o să se cam complice.

Şi chiar aşa avea să fie. Gîlceava stîrnită pe neaşteptate în legătură cu cursa de trei mile, nu fusese dată uitării, deşi sosirea doamnei Beste-Chetwynde îi pusese frîu. În pavilion se formaseră două tabere adverse. De o parte erau soţii Circumference, Tangent, vicarul, colonelul Sidebotham, şi familia Hope-Brown ; de cealaltă, cei şapte Clutterbuck, Philbrick, Flossie, şi doi-trei părinţi pe care lady Circumference îi jignise în după-amiaza aceea. Nimeni nu vorbea despre alergări, dar în ochii tuturor scăpărau fulgerele primejdioase ale sportivităţii ultragiate. Mai mulţi părinţi, dornici să bea ceai, se îmbulziseră în jurul lui Dingy, lîngă masă. Chokey şi doamna Beste-Chetwynde se ţineau departe de acest grup. Era limpede că balanţa socială se afla într-o cumpănă foarte instabilă, şi că de ei depindea rezultatul. Cu sau fără negrul ei, doamna Beste-Chetwynde era o femeie extrem de importantă.

— Vai, doctore Fagan, spuse ea, ce rău îmi pare că am scăpat întrecerile sportive ! Am făcut o călătorie foarte înceată, oprindu-ne mereu pentru a vizita bisericile. Nu-l poţi urni din loc pe Chokey cînd vede o biserică veche. Se dă în vînt după cultură — nu-i aşa, dragul meu ?

— Aşa e, adeveri Chokey.

— Muzica te interesează ? îl întrebă doctorul, plin de tact.

— Ai auzit, Baby ? exclamă Chokey. Sînt întrebat dacă muzica mă interesează ! Cred şi eu că da !

— Cîntă dumnezeieşte, întări doamna Beste-Chetwynde.

— Crezi că mi-a ascultat ultimele imprimări ?

— Nu, dragul meu, nu cred.

— Atunci, ascultă-le, sir, şi-o să afli că muzica mă interesează cu-adevărat.

— Hai, dragul meu, nu te întrista! Vino cu mine să te prezint doamnei Circumference. Complexul de inferioritate e de vină, îngeraşule!... Arde de nerăbdare să cunoască aristocraţia. Nu-i aşa, scumpule?

— Aşa e, adeveri Chokey.

— Mi se pare insultător să aduci aici un negru, spuse doamna Clutterbuck. E o insultă pentru femeile noastre.

— Negrii sînt oameni de treabă, spuse Philbrick. Eu, pe chinezi. îi detest — sînt nişte făpturi murdare şi inumane. Un prieten de-al meu a fost omorît de-un chinez. I-a tăiat beregata, de la o ureche la cealaltă.

— Dumnezeule! exclamă guvernanta copiilor Clutterbuck. Cînd s-a întîmplat asta? În răscoala boxerilor?

— Nu, rîse Philbrick, s-a întîmplat într-o sîmbătă seara, pe Edgware Road. S-ar fi putut întîmpla oricăruia dintre noi.

— Ce-a spus domnul? întrebară copiii.

— Lăsaţi asta, scumpilor! Daţi fuga şi mai mîncaţi cîte o felie din torta aia verde.

Copiii alergară, supuşi, dar ceva mai tîrziu băieţaşul fu auzit şoptindu-i surioarei sale, care îngenunchea pentru rugăciune, „i-a tăiat beregata, de la o ureche la cealaltă". Iată de ce multă vreme de-aci înainte domnişoara Clutterbuck avea să simtă o strîngere de inimă la vederea autobuzului care merge spre Edgware Road.

— Un prieten de-al meu care trăieşte în Savannah mi-a povestit cîte ceva despre negri, spuse Sam. Fireşte, e greu să vorbeşti despre asta în faţa unor femei, dar adevărul e că *nu-şi pot stăpîni patimile*. Pricepi ce vreau să spun?

— Ce lucru îngrozitor! exclamă Grimes.

— Nu-i vina lor, aşa li-e firea! Ca animalele, de! Dar tocmai fiindcă sînt aşa, eu spun că-i mai bine să-i vedem cît mai rar.

— Adevărat, spuse domnul Clutterbuck.

Lordul Circumference îi spunea lui Paul:

— Am avut o conversaţie foarte bizară cu dirijorul orchestrei voastre. M-a întrebat dacă mi-ar face plăcere să o cunosc pe cumnată-sa. Iar cînd i-am răspuns: „Da, aş fi încîntat", mi-a spus că în mod normal costă o liră, dar că o să-mi acorde un tarif special. Ce-o fi vrut să spună, domnule Pennyfoot?

Colonelul Sidebotham stătea de vorbă cu vicarul:

— Pe legea mea, nu-mi place mutra negrului ăstuia. Am văzut destui războinici în Sudan — toţi nişte diavoli. Mă duc să vorbesc cu doamna Clutterbuck. Între noi fie vorba, cred că lady C. a întins cam prea tare coarda. N-am privit personal cursa, dar există limite...

— Ploaia nu-i bună de loc pentru recolta de sfeclă, spunea lady Circumference.

— Într-adevăr, admise doamna Beste-Chetwynde. Rămîi mai multă vreme în Anglia?

— Păi, trăiesc în Anglia, spuse lady Circumference.

— Minunat, draga mea! Dar nu găseşti că viaţa e prea scumpă?

Asta era una dintre temele preferate ale doamnei Circumference, dar nu prea avea chef să o abordeze în faţa doamnei Beste-Chetwynde, cu acelaşi entuziasm cu care o trata în faţa doamnei Sidebotham sau a nevestei vicarului. Nu prea se simţea la larg printre oamenii mai bogaţi decît ea.

— Păi, de la război încoace, toţi am cam strîns cureaua, răspunse ea scurt. Ce mai face Bobby Pastmaster?

— S-a ramolit, dar rău de tot, spuse doamna Beste-Chetwynde. Chokey nu se poate înţelege cu el. O să-ţi placă Chokey. Moare după Anglia! Am trecut pe la toate catedralele, iar acum o să luăm la rînd casele de ţară. Ne gîndeam să venim într-o după-amiază la castelul Tangent, să vă vedem.

— Ar fi minunat, dar din păcate acum rămînem la Londra. Care catedrală ţi-a plăcut mai mult, domnule Chokey?

— Chokey nu-i adevăratul său nume. Îngeraşul se numeşte „domnul Sebastian Cholmondley".

— Păi, toate sînt frumoase, răspunse domnul Cholmondley. Cînd am văzut catedralele, inima mi-a tresăltat în piept şi-a început să cînte. Iubesc la nebunie cultura. Dumneavoastră credeţi că, întrucît sîntem negri, nu ne interesează nimic

altceva decît jazz-ul. Eu aş da tot jazz-ul din lume pentru o pietricică dintr-una din catedralele dumneavoastră.

— Aşa e, ar fi în stare.

— Foarte interesant ce spui dumneata, domnule Cholmondley. Cînd eram fată, locuiam nu departe de Salisbury, dar n-aş fi spus aşa ceva, oricît de puţin mi-ar fi plăcut jazz-ul.

— Salisbury prezintă un mare interes istoric, lady Circumference, dar după părerea mea York Minster-ul e mai rafinat.

— Ah, îngeraşule! exclamă doamna Beste-Chetwynde. Te-aş mînca bucăţică cu bucăţică!

— Asta e prima dumneavoastră vizită la o şcoală englezească? întrebă doctorul.

— N-aş zice. Eşti bună să-i spui doctorului ce şcoli am vizitat?

— A fost la toate şcolile, chiar şi la cele mai noi. De fapt, i-au plăcut mai mult cele noi.

— Sînt mai spaţioase. Aţi fost vreodată la Oxford?

— Da. Am şi învăţat acolo.

— Într-adevăr? Am fost la Oxford şi la Cambridge, la Eton şi la Harrow. Astea zic şi eu şcoli! Tocmai astfel de şcoli îmi plac mie! Căci apreciez arta. O mulţime de oameni de culoare vin în Anglia şi nu văd nimic altceva decît vreo cîteva localuri de noapte. Pe cînd eu îl citesc pe Shakespeare... *Hamlet*, *Macbeth*, *Regele Lear*... Le-aţi citit vreodată?

— Da, spuse doctorul. De fapt le-am citit.

— Rasa mea este o rasă eminamente artistică. Îndrăgim, ca şi copiii, cîntecul şi culoarea, şi

avem bunul gust natural al copiilor. Voi, albii, îi dispreţuiţi pe bieţii negri...

— Nu, nu! protestă doctorul.

— Lasă-l să vorbească! interveni doamna Beste-Chetwynde. Nu-i aşa că-i divin, scumpul de el?

— Voi, albii, credeţi că omul de culoare n-are suflet. Orice e bun pentru bietul om de culoare. Bateţi-l, puneţi-l în lanţuri, încărcaţi-l cu poveri... (Paul observă o sclipire în ochii doamnei Circumference)... Dar bietul om de culoare are un suflet, la fel ca şi voi. Nu respiră el întocmai ca şi voi? Nu mănîncă şi nu bea la fel? Nu iubeşte ca şi voi pe Shakespeare, şi catedralele, şi picturile vechilor maeştri? Nu vă cere el dragostea şi o mînă de ajutor ca să scuture jugul în care l-au vîrît strămoşii voştri? O, albilor, de ce nu întindeţi o mînă bietului om de culoare, care este la fel de bun ca şi voi, numai să-l lăsaţi să fie?

— Nu te descuraja, scumpule, îi spuse doamna Beste-Chetwynde. Aici sînt numai prieteni.

— Într-adevăr? întrebă Chokey. Să le cînt un cîntec?

— Nu, nu cumva, iubitule! Bea un ceai.

Guvernanta copiilor Clutterbuck spuse:

— Aveam la Paris un prieten a cărui soră cunoştea o fată care s-a măritat în timpul războiului cu un soldat negru. Ei bine, n-o să mă credeţi cînd o să vă spun ce i-a făcut... Joan şi Peter, daţi fuga şi vedeţi dacă tăticul mai vrea puţin ceai... A legat-o cu o curea de ascuţit brice şi a lăsat-o noaptea pe duşumeaua de piatră, fără hrană şi fără nici o pătură. Săraca, n-a putut obţine divorţul decît după-un an şi ceva!

— Obişnuia să taie frînghiile de la corturi şi să-şi vîre cuţitul prin pînză în bieţii oameni, spunea colonelul Sidebotham.

— Îi poţi vedea în fiecare seară pe Shaftesbury Avenue şi pe Charing Cross Road, spunea Sam Clutterbuck. Femeile se agaţă de ei...

— Greşeala a fost că li s-a acordat libertatea, oftă vicarul. Înainte, erau mult mai fericiţi şi mai bine îngrijiţi.

— E ciudat că o femeie atît de bogată ca doamna Beste-Chetwynde poartă rochii atît de cenuşii, spuse Flossie.

— Inelul ăla a costat pe puţin cinci sute, spuse Philbrick.

— Hai să mergem să stăm de vorbă cu vicarul despre Dumnezeu, spuse doamna Beste-Chetwynde. Chokey e de părere că religia e ceva divin.

— Rasa mea e foarte spiritualizată, rosti Chokey.

— Fanfara cîntă marşul *Oameni din Harlech* de peste o jumătate de ceas, spuse doctorul. Diana, du-te şi roagă-i să încerce altceva.

— Uneori, oamenii de culoare mă cam plictisesc, vorbi doamna Beste-Chetwynde către lady Circumference. Dar pe dumneata?

— Eu n-am avut niciodată de-a face cu ei.

— Cred că te-ai purta bine cu ei. Sînt atît de serioşi, şi ţin atît de mult la principiile lor!... Cine-i omuleţul acela cherchelit şi simpatic?

— E cel care mi-a împuşcat fiul.

— Draga mea, ce lovitură grea pentru dumneata ! Sper că n-a murit, totuşi ? Chokey a împuşcat un om aseară, la o petrecere. I se întîmplă uneori să se înveselească. Doar în momentele lui cele mai bune capătă asemenea conştiinţă de clasă... Mă duc să-l salvez pe vicar.

Şeful gării intră în pavilion, tăcut şi prost dispus.

— Ce-i, omule ? îl întrebă doctorul.

— I-am spus tinerei doamne că nu putem cînta alte cîntece, atît timp cît dumneaei fumează.

— Bine, dar pentru Dumnezeu, de ce nu ?

— Celelalte cîntece sînt sacre. Ar fi o blasfemie să cîntăm cîntecele Sionului în timp ce doamna fumează ţigări. Oricum, *Oameni din Harlech* e un cîntec frumos.

— Penibilă poveste ! Nu-i pot cere doamnei Beste-Chetwynde să nu mai fumeze. Sincer vorbind, socot că e o impertinenţă din partea dumitale.

— Nu puteţi cere nimănui să ia în deşert numele Domnului, decît dacă plătiţi mai mult. Trei lire pentru muzică, şi încă una pentru blasfemie poftim.

Dr. Fagan îi mai dădu o liră. Şeful de gară se retrase, iar peste cîteva minute fanfara începu o variantă ciudat de sentimentală a psalmului : *În ale Tale curţi nu e nevoie / De soare, ziua, şi de lună, noaptea.*

Capitolul X

Post Mortem

În timp ce ultima maşină se depărta, doctorul şi fiicele lui împreună cu Paul şi Grimes mergeau pe alee spre castel.

— Sincer vorbind, serbarea m-a cam dezamăgit, spuse doctorul. După părerea mea, toate au ieşit anapoda, în ciuda pregătirilor noastre.

— Şi a cheltuielilor, îl completă Dingy.

— Regret, de asemeni, că domnul Prendergast a avut acel diferend nefericit cu prietenul de culoare al doamnei Beste-Chetwynde. În toţi cei zece ani cît am lucrat împreună, nu l-am văzut niciodată pe domnul Prendergast atît de categoric în opiniile sale. Nu era cuviincios din parte-i. Cît despre Philbrick, prezenţa lui a fost cu totul deplasată. Am fost de-a dreptul alarmat. Păreau atît de furioşi, şi încă din pricina unui detaliu mărunt, de arhitectură bisericească.

— Domnul Cholmondley mi s-a părut foarte susceptibil, se amestecă în vorbă Flossie.

— Da, îşi închipuia pesemne că teoria domnului Prendergast despre dezvoltarea tîrzie a catapetesmei era oarecum expresia unei prejudecăţi rasiale. Mă întreb de ce s-au certat ? După părerea mea la mijloc era doar o gîndire foarte confuză. Totuşi, ar fi fost mai decent ca domnul Prendergast să abandoneze subiectul. Şi-apoi, ce putea Philbrick să ştie despre acest subiect ?

— Philbrick nu-i un servitor oarecare, spuse Dingy.

— Într-adevăr, admise doctorul. E un servitor cu bijuterii, spre marele meu regret.

— Nu mi-a plăcut cum a vorbit lady Circumference, spuse Flossie. Dar dumitale ?

— Nici mie, recunoscu doctorul. Şi nici cum a vorbit doamna Clutterbuck. Aluzia ei la cursa de demifond mi s-a părut pur şi simplu grosolană. M-a bucurat mult performanţa realizată ieri de Clutterbuck la sărituri.

— Nu-i aşa că maică-sa cam bate cîmpii ? întrebă Dingy. Mă refer la tot ce-a spus despre vînătoare.

— Nu cred că lady Circumference ştie să deosebească diferitele ramuri sportive. Am observat adesea la femeile de felul ei o tendinţă de a considera atletismul drept o formă inferioară a vînătoarei de vulpi. E ceva ilogic. Şi-apoi, a sărit ca arsă cînd domnul Cholmondley a făcut nu ştiu ce remarcă despre cruzimea faţă de animale. Precum bine spui, a fost o remarcă deplasată şi cam nefericită. Nu mi-a plăcut nici aluzia la partidul liberal. Domnul Clutterbuck a candidat de trei ori, după cum ştii. În general, n-a fost un discurs prea reuşit. M-am bucurat cînd am văzut-o plecînd.

— Ce frumoasă limuzină are doamna Beste-Chetwynde ! spuse Flossie. Dar ideea de a veni cu un valet mi s-a părut cam ostentativă.

— Îi pot ierta valetul, dar nu-i pot ierta faptul că l-a adus pe domnul Cholmondley cu ea,

spuse Dingy. M-a întrebat dacă am auzit vreodată de un scriitor pe nume Thomas Hardy.

— Pe mine m-a rugat să merg cu el în week-end la Reigate, mărturisi Flossie. Şi încă pe un ton destul de intim...

— Florence, sper că ai refuzat !

— A, da, am refuzat, spuse Flossie cu mîhnire în glas.

Merseră mai departe pe alee, în tăcere. Deodată Dingy întrebă :

— Ce-o să facem cu focurile de artificii pe care-ai insistat să le cumpărăm ? A plecat toată lumea.

— N-am chef de focuri de artificii, răspunse doctorul. Poate altădată, dar acum nu.

★

Reîntorşi în sala comună, Paul şi Grimes se cufundară, posomorîţi, în fotolii. Focul, neîntreţinut de la prînz, se stinsese aproape ; în cămin nu rămăsese decît un pumn de cenuşă fierbinte.

— Bine că s-a terminat, bătrîne, spuse Grimes.

— Da, răspunse Paul.

— Toată banda veselă s-a risipit ?

— Da.

— Înapoi la rutina cotidiană şi la liniştea monahală ?

— Da.

— Am văzut în viaţa mea şi serbări mai plăcute.

— Da.

— Lady C. nu prea e veselă din fire.

— Nu prea.
— Moş Prendy s-a cam făcut de rîs.
— Da.
— Ce-i cu dumneata, bătrîne ? Pari cam turtit. Te-a ameţit societatea, prinzîndu-te în vîrtejul ei vesel ?
— Spune-mi, Grimes, ce fel de relaţii crezi că există între doamna Beste-Chetwynde şi negrul acela ?
— Păi, n-aş crede că umblă cu el doar de dragul conversaţiei lui alese.
— Da, şi eu cred la fel.
— De fapt, nu-mi displace să diagnostichez un simplu caz de atracţie sexuală.
— Da, cred că ai dreptate.
— Sînt sigur... Dumnezeule, ce-i gălăgia asta ?
Era domnul Prendergast.
— Ascultă, moş Prendy, îl întîmpină Grimes, ai dat o lovitură grozavă moralei din sala comună.
— La naiba cu sala comună ! tună domnul Prendergast. Ce ştie sala comună despre catapetesme ?
— În regulă, bătrîne. Aici toţi sîntem prieteni. Ceea ce spui în legătură cu catapetesmele e adevărat.
— Data viitoare au să pună la îndoială eficacitatea botezului. Biserica n-a încurajat niciodată opiniile laice în chestiunile religioase. Dac-ar fi vorba de mîncare şi băutură, da, de băutură, încă ar mai merge. Dar nu de botez ! Doar de băutură !
Şi se aşeză.

— Urîtă poveste, frate, spuse Grimes. Da, foarte urîtă poveste. Prendy, îţi dai seama că peste două minute o să sune clopoţelul, şi că eşti de servici la clasa de meditaţie ?
— Bing, bang ! Pisicuţa stă în ştreang !
— Hodoronc-tronc, Prendy !
— Ştiu multe cîntece despre clopote. Clopote de înmormîntare, clopote de nuntă, clopote pentru sfînta cuminecătură, clopoţele pentru oi, clopote pentru incendiu, clopoţele pentru uşi, precum şi clopote simple.
Paul şi Grimes schimbară priviri mîhnite.
— Am impresia că unul dintre noi trebuie să-l înlocuiască astă-seară, la clasa de meditaţie, spuse Paul.
— Nu, bătrîne ! protestă Grimes. O să-şi vină el în fire ! Dumneata mergi cu mine la madam Roberts. Prendy ăsta îmi face o sete !
— Dar nu-l putem lăsa aşa.
— O să se descurce el. Bestiile alea mici n-au cum să facă mai multă gălăgie decît fac de obicei.
— Nu crezi că bătrînul o să dea peste el ?
— Imposibil.
Se auzi şi clopoţelul. Domnul Prendergast sări în picioare, îşi îndreptă peruca şi se rezemă, grav, de cămin.
— Fii băiat de treabă, îi spuse Grimes, afectuos. Fă cîţiva paşi pe coridor şi du-te la băieţi, să tragi un pui de somn.
Îngînînd o melodie, domnul Prendergast porni şontîc-şontîc pe coridor.

— Sper că n-o să i se facă mai rău, spuse Grimes. Ştii, am sentimente părinteşti faţă de moş Prendy. I-a servit o lecţie straşnică acelui Adonis negru, pe chestia arhitecturii bisericeşti.

Porniră braţ la braţ pe strada principală, spre cîrciumă.

— Doamna Beste-Chetwynde m-a poftit să trec pe la ea, la Londra, spuse Paul.

— Zău ? Foarte bine, să te duci neapărat ! Eu, unul, n-am prea fost niciodată om de societate şi filfizon, dar dacă-ţi place genul ăsta, doamna Beste-Chetwynde este exact ceea ce-ţi trebuie. Nu poţi deschide un ziar fără să dai peste-o poză de-a ei într-un loc sau altul.

— E fotogenică ? întrebă Paul. Am impresia că da.

Grimes îl privi cu luare aminte :

— Potrivit. Dar de unde pînă unde acest interes subit ?

— A, nu ştiu. Mă întrebam, aşa...

La madam Roberts îi găsiră pe membrii fanfarei din Llanabba certîndu-se aprig în legătură cu împărţirea prăzii. Şeful de gară i se adresă lui Grimes :

— Toată după-amiaza i-am dirijat să cînte *Oameni din Harlech* şi multe cîntece bisericeşti, iar dumnealor nu vor să-mi dea nici un gologan peste ceea ce primesc ei înşişi. Îl întreb pe domnul profesor dacă-i drept să fie aşa, cînd am şi o cumnată pe cap, pe care o ajut ?

— Nu te mai necăji atîta, bătrîne, îi răspunse Grimes, căci de nu, o să le spun amicilor dumitale despre lira suplimentară pe care i-ai stors-o doctorului.

Discuţia fu reluată în limba velşă, dar era limpede că şeful de gară o lăsase mai moale.

— Vorbele mele l-au liniştit. Dar ascultă-mi sfatul, băiete, nu te amesteca niciodată în certurile velşilor, căci nu se isprăvesc printr-un schimb de pumni, ca certurile irlandezilor, ci continuă la nesfîrşit. Au să discute despre cele trei lire pînă la sfîrşitul trimestrului, o să vezi.

— Domnul Beste-Chetwynde a murit de mult ? întrebă Paul.

— Cred că nu. Dar de ce întrebi ?

— Aşa, din curiozitate.

Rămaseră un timp în tăcere, fumînd.

— Dacă băiatul are cincisprezece ani, nu înseamnă neapărat că ea are peste treizeci şi unu, nu-i aşa ? întrebă Paul.

— Băiete, eşti amorezat ? spuse Grimes.

— Prostii !

— Îndrăgostit lulea ?

— Nu, nu !

— Pasiune tandră ?

— Nu.

— Micile săgeţi ale zglobiului Cupidon ?

— Nu.

— Capriciile primăverii, visele de dragoste ale tinereţii ?

— Prostii !

— Nici măcar o accelerare a bătăilor inimii ?

— Nu.

— O dulce disperare ?

— Categoric nu.

— O speranţă fragilă ?
— Nu.
— Un *frisson ?* Un *je ne sais quoi ?* [1]
— Nimic de acest gen.
— Mincinosule ! exclamă Grimes.
Urmă o lungă tăcere, după care Paul spuse :
— Grimes, mă întreb dacă n-ai cumva dreptate ?
— Sigur că da, băiete. Du-te şi cucereşte-o ! Ridic paharul pentru fericita pereche ! Fie ca toate necazurile voastre să fie mărunte.
Într-o stare de spirit cu totul nouă pentru el, Paul îl însoţi pe Grimes înapoi la castel. Ora de meditaţie se terminase. Domnul Prendergast stătea rezemat de cămin, cu un zîmbet de mulţumire.
— Helo, Prendy, beţiv bătrîn ! Cum ţi-a mers ?
— Straşnic ! răspunse domnul Prendergast. Niciodată nu i-am găsit într-o formă mai bună. Am scărmănat cu nuiaua douăzeci şi trei de băieţi.

Capitolul XI

Philbrick (continuare)

A doua zi, domnul Prendergast nu mai avea nimic din aplombul din ajun.
— Te doare capul ? îl întrebă Grimes.

[1] Fior... nu ştiu ce (fr.).

— Mă cam doare.
— Ai ochii obosiţi. Ţi-e sete ?
— Da, oarecum.
— Sărmane moş Prendy ! Am ştiut eu ! Totuşi a meritat, nu-i aşa ?
— Nu-mi amintesc foarte clar tot ce s-a petrecut, dar m-am întors la castel împreună cu Philbrick, iar el mi-a povestit totul despre viaţa lui. Pare să fie într-adevăr bogat, nicidecum valet.
— Ştiu, spuseră într-un glas Paul şi Grimes.
— Amîndoi ştiaţi ? Ei bine, pentru mine a fost o mare surpriză, deşi trebuie să recunosc că observasem oarecare distincţie în comportarea lui. Eu, însă, observ asta la mai toţi oamenii. V-a povestit tot, chiar şi despre contele acela portughez pe care l-a împuşcat ?
— A, nu, mie nu mi-a povestit aşa ceva, spuse Paul.
— A împuşcat un conte portughez ? Eşti sigur, bătrîne, că ai înţeles bine ?
— Da, da, sînt sigur. M-a impresionat foarte mult. Aflaţi că Philbrick e de fapt sir Solomon Philbrick, armatorul.
— Vrei să spui romancierul, îl corectă Grimes.
— Hoţul retras din afaceri, spuse Paul.
Cei trei dascăli se uitară unul la altul.
— Băieţi, am impresia că cineva şi-a bătut joc de noi.
— Oricum, asta-i povestea pe care mi-a spus-o, urmă domnul Prendergast. Totul a-nceput de la discuţia mea cu negrul despre arhitec-

tura bisericească. Se pare că Philbrick are o vilă spaţioasă în parcul Carlton House.

— În Camberwell Green.

— În Cheyne Walk.

— Lăsaţi-mă să vă spun ce mi-a povestit. Are o casă în parcul Carlton House. Ţin bine minte adresa, pentru că o soră de-a doamnei Crump a fost cîndva guvernantă într-o casă din acelaşi cartier. El a locuit acolo împreună cu o actriţă care, regret că trebuie s-o spun, nu era soţia lui. I-am uitat numele, ştiu însă că era o actriţă celebră. Se afla într-o zi la clubul Ateneu, cînd deodată arhiepiscopul de Canterbury s-a apropiat de el şi i-a spus că guvernul ar dori să-l înnobileze, dar că asta e cu neputinţă atîta timp cît duce o viaţă făţiş imorală. Philbrick a respins propunerea. Am uitat să vă spun că e catolic. Dar toate astea nu explică pe deplin de ce se află aici. Dovedeşte doar ce personaj important este. Vapoarele lui au *sute şi sute de tone,* aşa mi-a spus. Ei bine, într-o seară, el şi actriţa lui au dat o petrecere, la care s-a jucat bacara. Se afla acolo şi un conte portughez — un tip foarte oacheş, de la legaţie, pare-se. Jocul s-a transformat curînd într-o dispută personală între acesta şi Philbrick. Philbrick a cîştigat partidă după partidă, pînă cînd contele a rămas lefter şi a început să semneze poliţe. În cele din urmă, noaptea tîrziu, a luat din mîna contesei — care şedea alături şi-i urmărea jocul cu ochi rătăciţi — un smarald enorm. Cît o minge de aur, spune Philbrick. „Acest smarald se află în posesia familiei mele

începînd de la prima cruciadă", i-a spus contele portughez. „E singurul lucru pe care nădăjduisem să-l las sărmanului meu fiu!" Şi a azvîrlit smaraldul pe masă.

„Miza mea este noul pachebot *Regina Arcadiei,* cu patru coşuri, acţionat de turbine" a spus Philbrick. „Nu-i destul" a spus contesa portugheză. „Ofer şi iachtul meu cu aburi, *Rîndunica,* patru remorchere şi un barcaz pentru cărbuni", a spus Philbrick.

Toţi cei de faţă s-au ridicat să-l aplaude. Partida a fost cîştigată de Philbrick. Cu o plecăciune, acesta îi restitui smaraldul contesei portugheze, spunîndu-i: „Pentru fiul dumneavoastră!" Oaspeţii aplaudară din nou, dar contele portughez era alb de mînie. „Mi-aţi insultat onoarea, îi spuse el. În Portugalia avem un singur mod de a rezolva o asemenea situaţie."

S-au dus numaidecît în Hyde Park, care era destul de aproape. S-au aşezat unul în faţa celuilalt şi au tras. Abia mijiseră zorii. La picioarele statuii lui Achile, Philbrick l-a împuşcat pe contele portughez, care a murit. Îl lăsară cu revolverul încă fumegînd în mînă. Cînd intră în maşină, contesa portugheză îi sărută mîna lui Philbrick şi-i spuse: „N-o să afle nimeni, niciodată. Moartea lui va trece drept o sinucidere. Rămîne o taină, între mine şi dumneata."

Dar Philbrick nu mai era acelaşi om. Actriţa fu alungată din casa lui. Iar el căzu într-o adîncă melancolie, care-l făcea să se plimbe de colo pînă colo, noaptea, prin casa-i pustie, copleşit de sentimentul vinovăţiei. Contesa por-

tughează îi telefonă, dar el îi răspunse că greşise numărul. În cele din urmă Philbrick se duse la un preot şi se spovedi. I se spuse că trebuie să renunţe, vreme de trei ani, la casa şi la averea lui, şi să trăiască printre oamenii cei mai simpli. Iată de ce se află aici, încheie simplu domnul Prendergast. Nu-i asta povestea pe care v-a spus-o şi vouă ?

— Nu, spuse Paul.

— Nici un fel de asemănare, întări Grimes. Mie mi-a destăinuit totul într-o seară, la madam Roberts. Iată povestea vieţii lui :

Domnul Philbrick senior era un individ cam excentric. În tinereţea lui făcuse avere ca proprietar al unor mine de diamante, iar mai apoi s-a stabilit la ţară şi şi-a consacrat ultimii ani din viaţă literaturii. A avut doi copii : pe Philbrick şi o fiică, pe nume Gracie. Bătrînul ţinea la Philbrick ca la ochii din cap, dar nu putea s-o sufere pe domnişoara Gracie. Philbrick recita pe dinafară pasaje întregi din *Hamlet* şi din alte piese ale lui Shakespeare, înainte ca domnişoara Gracie să ajungă a citi din abecedar. La vîrsta de opt ani un sonet de-al lui a fost publicat în ziarul local. Evenimentul acesta i-a dat fetei lovitura de graţie. Locul ei, spunea Philbrick, era printre slujnice, întocmai ca cenuşăreasa, pe cînd el, băiatul deştept, primea toate bunătăţile şi-i cita din clasici şi-i vorbea într-un limbaj ales bătrînului de la etaj. După ce-a ieşit de la Cambridge, s-a stabilit la Londra şi a început să scrie ca un apucat. Bătrînului îi plăcea treaba asta : toate cărţile băia-

tului fuseseră legate în piele albastră şi aşezate într-o bibliotecă aparte, cu bustul său deasupra. Biata Gracie, simţindu-se persecutată, a fugit de-acasă cu un tînăr muncitor de la o uzină de automobile, care n-avea habar de literatură, şi nici de automobilistică, după cum s-a dovedit mai tîrziu. Cînd bătrînul a decedat, i-a lăsat lui Philbrick totul, afară de cîteva cărţi pentru Gracie. Tînărul o luase de nevastă numai cu gîndul că bătrînul o să-i lase ceva. Aşa că o părăsi. Philbrick însă, nu-şi făcea griji din pricina soră-si : el trăia, cică, pentru artă. Se mută într-o casă mai încăpătoare şi continuă să scrie cu nemiluita. Gracie încercă să-i stoarcă de cîteva ori nişte bani, dar el era atît de ocupat cu scrisul, încît nu avea timp să-şi plece urechea la păsurile ei. În cele din urmă, Gracie se tocmi bucătăreasă într-o casă din Southgate. În anul următor, îşi dădu sufletul. La-nceput moartea ei nu-l tulbură pe Philbrick. Dar peste vreo săptămînă observă un lucru ciudat : în biroul lui, ca şi în dormitor şi în celelalte încăperi, simţea mereu un miros de bucătărie. Chemă un arhitect, care spuse că nu simţea nici un miros, dar reconstrui bucătăria, introducînd tot felul de ventilatoare. Cu toate astea, mirosul deveni şi mai pătrunzător. Pînă şi hainele îi miroseau, astfel încît nu mai îndrăznea să iasă din casă. Un miros îngrozitor, de untură rîncedă. Încercă să scape de acest miros plecînd în străinătate, dar şi întreg Parisul îi mirosi a bucătărie englezească. După un timp, lucrurile se înrăutăţiră şi mai mult : ori de cîte ori încerca să doarmă,

noaptea, auzea un clinchet de farfurii în jurul patului, sau în spatele scaunului, cînd se așeza să scrie. Alteori se trezea noaptea și auzea sfîrîitul peștelui prăjit și șuierul oalelor în clocot. Își dădu în sfîrșit seama ce era : fantoma bietei Gracie îl hărțuia. Se duse la societatea de studii psihice, unde i se înlesni o comunicare cu Gracie. O întrebă cum ar putea să-și repare greșeala. Gracie îi răspunse că trebuia să trăiască printre servitori vreme de un an și să scrie o carte despre ei, pentru a le îmbunătăți soarta. Philbrick încercă să aplice întocmai povața și se tocmi la-nceput ca bucătar, dar firește nu se pricepea ; familia unde se angajase se îmbolnăvi atît de grav, încît trebui să plece. Și astfel ajunse aici, la noi. Philbrick spune că a scris o carte emoționantă și într-o zi o să-mi citească niște fragmente. Precum vedeți, e altă poveste decît cea pe care ne-a spus-o Prendy.

— Adevărat. Apropo, ți-a spus ceva despre intenția lui de-a se căsători cu Dingy ?

— Nici un cuvînt. Mi-a spus doar că, în clipa cînd mirosul de bucătărie se va risipi, va deveni cel mai fericit om din lume. Se pare că e logodit cu o poetesă din Chelsea. Nu-i genul de om pe care mi l-aș alege drept cumnat. Dar nici Flossie nu-i genul de nevastă pe care mi-aș alege-o. Se întîmplă uneori și astfel de lucruri, bătrîne.

Paul le povesti despre *Lamb and Flag* din Camberwell Green și despre Toby Cruttwell, apoi îi întrebă :

— Care poveste o fi adevărată ? Cea pe care mi-a spus-o mie, cea pe care ți-a spus-o dumitale, sau cea pe care i-a spus-o lui Prendy ?

— Nici una, hotărî Prendergast.

Capitolul XII

Agonia căpitanului Grimes

Două zile mai tîrziu Beste-Chetwynde și Paul stăteau lîngă orga din biserica parohială din Llanabba.

— Am impresia că n-am cîntat prea grozav, nu-i așa, sir ?

— Așa e.

— Să mă opresc puțin ?

— Ar fi bine.

— Piciorul lui Tangent s-a umflat și s-a învinețit, spuse Beste-Chetwynde, încîntat.

— Săracul !

— Azi dimineață am primit o scrisoare de la maică-mea. E și un mesaj pentru dumneavoastră. Să vi-l citesc ?

Scoase din buzunar o scrisoare, scrisă pe hîrtia cea mai groasă cu putință.

— Prima parte e despre alergări și despre o ceartă pe care a avut-o cu Chokey, căruia nu-i place, se pare, felul cum maică-mea a reconstruit casa noastră de la țară. Ar fi timpul să se despartă de omul ăsta, nu credeți ?

— Ce spune despre mine? întrebă Paul.

— Spune aşa: *Apropo, scumpul meu băiat, trebuie să-ţi spun că ortografia din ultimele tale scrisori omoară pur şi simplu cuvintele. Ştii bine cît de mult doresc să-ţi continui studiile şi să mergi la Oxford, şi m-am gîndit că n-ar strica poate să ai un preparator în vacanţa viitoare, nu crezi? Ar fi cumva prea plictisitor? M-am gîndit la un preparator tînăr şi priceput. N-ar dori oare să vină la noi profesorul acela tînăr şi chipeş, pe care spuneai că-l placi? Cît ar trebui să-i plătesc? Niciodată nu m-am priceput la lucrurile astea. Nu mă refer la profesorul ăla beţiv, deşi a fost drăguţ şi el.* Cred că despre dumneavoastră vorbeşte, nu? Nu poate fi vorba de căpitanul Grimes.

— Trebuie să reflectez la asta, spuse Paul. Ideea mi se pare destul de bună.

— Da, zise Beste-Chetwynde cu îndoială în glas, ar putea să fie foarte bine, numai că n-aş vrea să mai aud de lecţii ca la şcoală. Deunăzi, Prendergast ăla m-a bătut măr.

— N-o să facem nici lecţii de orgă, îl asigură Paul.

Grimes nu primi vestea cu entuziasm, aşa cum nădăjduise Paul. Şedea în faţa focului din cămin, în sala comună, şi-şi muşca unghiile cu disperare.

— Bravo, băiete! îi spuse, distrat. E splendid! Mă bucur, mă bucur din inimă.

— Nu prea pari vesel.

— Aşa e. De fapt, iar am intrat mesa.

— Rău de tot?

— Pînă-n gît.

— Îmi pare rău, dragul meu prieten. Ce-ai de gînd să faci?

— Am făcut singurul lucru posibil: mi-am anunţat logodna.

— O să se bucure Flossie.

— A, da, ea se bucură, fir-ar a dracului cu ochişorii ei spălăciţi!

— Dar bătrînul ce-a spus?

— A rămas perplex. Acum, stă şi chibzuieşte. Sper că totul o să fie în ordine.

— Nu văd de ce n-ar fi.

— Păi, există un motiv. Nu cred că ţi-am spus vreodată, dar sînt deja căsătorit.

În seara aceea Paul fu chemat de doctor. Acesta purta o haină de seară, la două rînduri, pe care-o netezea nervos peste şolduri. Părea amărît şi îmbătrînit.

— Pennyfeather, îl întîmpină el, am primit azi-dimineaţă o lovitură grea, două lovituri, de fapt. Prima a fost neplăcută, dar oarecum de aşteptat. Colegul dumitale, căpitanul Grimes, a fost demascat în faţa mea, pe baza unei dovezi ce exclude posibilitatea nevinovăţiei, ca făptaş al unui delict, ba, aş putea spune chiar al unei fărădelegi, pe care nu o pot nici înţelege, nici scuza. Nu e nevoie să intru în amănunte. E vorba, totuşi, de o chestiune măruntă. Am întîlnit numeroase cazuri similare în decursul îndelungatei mele cariere. Dar, ceea ce m-a tulburat şi m-a mîhnit mai adînc decît pot exprima modestele mele cuvinte este vestea că dumnealui s-a logodit cu fiică-mea cea mare. Nu mă

aşteptasem la asta, Pennyfeather. Iată o umilinţă de care aş fi putut fi scutit. Îţi spun toate astea pentru că, în scurtul răstimp de cînd ne cunoaştem, am învăţat să te respect şi să mă încred în dumneata.

Doctorul oftă, scoase din buzunar o batistă de *crêpe de chine*, îşi suflă emoţionat nasul, şi continuă :

— Nu e ginerele pe care mi l-aş fi ales. I-aş fi putut ierta piciorul de lemn, sărăcia de sclav, josnicia morală şi trăsăturile hidoase ; i-aş fi putut ierta chiar şi vocabularul nemaipomenit, dacă ar fi fost însă un *gentleman*. Sper că nu mă crezi snob. Poate c-ai observat la mine o anumită prejudecată împotriva claselor inferioare. E adevărat. Am motive temeinice să simt astfel. Vezi dumneata, m-am însurat cu o fată de rînd. Dar nu despre asta e vorba acum. Ceea ce voiam să-ţi spun este următorul lucru : am vorbit cu nefericita de fiică-mea şi am constatat că nu are vreo înclinaţie deosebită pentru Grimes. Nu cred, de altfel, că una dintre fiicele mele ar putea să decadă atît de rău. E, totuşi, din nu ştiu ce pricină, dornică să se mărite grabnic cu cineva. Aş fi dispus să iau ca asociat la Llanabba pe un ginere care să-mi fie pe plac. În mod normal, şcoala aduce un venit de cel puţin trei mii de lire pe an — asta, datorită talentului de gospodină al dragii mele Diana — iar asociatul meu mai tînăr ar avea la început un venit de o mie pe an şi ar căpăta desigur o parte mai mare după moartea mea. E o perspectivă pe care mulţi tineri ar socoti-o ispititoare.

Şi mă întrebam, Pennyfeather, dacă nu cumva, privind chestiunea dintr-un punct de vedere strict comercial, fără nici o prejudecată, luînd lucrurile aşa cum sînt, şi în raport cu valoarea lor reală, mă întrebam, deci, dacă nu cumva dumneata... Mă exprim, oare, clar ?

— Nu, sir, răspunse Paul, mă tem că e cu neputinţă. N-aş vrea să par prea dur, dar mi-e teamă că...

— E-n regulă, dragul meu. Nici un cuvînt în plus ! Înţeleg destul de bine. Mă temeam eu că acesta va fi răspunsul dumitale. Ei bine, în cazul ăsta trebuie să mă mulţumesc cu Grimes ! Nu cred că ar avea vreun sens să-l sondez şi pe domnul Prendergast.

— Foarte drăguţ din partea dumneavoastră că v-aţi gîndit la mine.

— Nicidecum, nicidecum... Nunta va avea loc de azi într-o săptămînă. Îi poţi spune lui Grimes, dacă-l vezi. Pe cît posibil, nu vreau să am de-a face cu el. Mă întreb dacă n-ar fi bine să organizez o mică sindrofie.

O clipă, în ochii doctorului Fagan se aprinse o lumină, care se stinse însă numaidecît.

— Nu, nu, n-o să fie nici o sindrofie ! Serbarea sportivă n-a fost de loc încurajatoare. Micul lord Tangent e încă suferind, după cîte mi s-a spus.

Paul se întoarse în sala comună cu solia doctorului Fagan.

— La naiba ! exclamă Grimes. Speram că totul o să cadă baltă.

— Ce ţi-ai dori ca dar de nuntă ? îl întrebă Paul.

Grimes se lumină la faţă :

— Ce se-aude cu cheful pe care ni l-ai promis mie şi lui Prendy ?

— În regulă ! spuse Paul. Vă invit pe mîine.

★

Hotelul *Metropol* din Cympryddyg este, fără îndoială, cel mai mare hotel din nordul Ţării Galilor. E situat pe o colină înaltă şi salubră ce domină o fîşie de apă comparată de către companiile de cale ferată cu golful Neapole. A fost construit în generoasa epocă de dinainte de război, cu mare risipă de oglinzi şi de marmură. Astăzi pare cam decăzut, pentru că nu s-a bucurat niciodată de popularitatea scontată de promotorii săi. Cimentul terasei principale a crăpat în cîteva locuri, în grădina de iarnă suflă vîntul, iar curtea maură oferă priveliştea dezolantă a unor cărucioare de invalizi abandonate. În plus, nici una dintre fîntînile arteziene nu funcţionează, orchestra de coarde care cîntă noapte de noapte în salon a cedat locul unui foarte costisitor aparat de radio pe care doar unul dintre chelneri ştie să-l manevreze, în camera pentru corespondenţă nu există niciodată hîrtie, iar cearceafurile nu sînt destul de lungi pentru paturi. Philbrick îi vorbi despre toate aceste defecte lui Paul în timp ce şedeau în curtea cu palmieri împreună cu Grimes şi domnul Prendergast şi beau cocktail-uri, înainte de cină.

— Şi nici măcar nu-i ieftin, adăugă Philbrick.

Devenise foarte amabil în ultimele zile.

— Totuşi e ceva, mai ales în Ţara Galilor, unde nu te poţi aştepta la prea mult. Personal nu pot trăi multă vreme fără oarecare confort. Nu rămîn aici în seara asta, altminteri v-aş fi poftit să luaţi masa cu mine.

— Philbrick, băiatule, spuse Grimes, eu şi colegii mei doream de mult să stăm de vorbă cu tine. Ce-i cu poveştile alea pe care ni le-ai spus, precum că ai fi armator şi romancier şi tîlhar ?

— Fiindcă întrebi, află că erau minciuni, îi răspunse, demn, Philbrick. Într-o zi veţi afla întreg adevărul despre mine. E mai senzaţional decît orice poveste închipuită. Pînă una alta, trebuie să mă întorc la castel. Noapte bună.

— Pare să fie un intim al casei, comentă Grimes privindu-l cum dispare în noapte, însoţit foarte ceremonios de către director şi de ospătarul-şef. Se pricepe să îndruge poveşti, n-am ce spune !

— Cred că-s cheile lor, spuse domnul Prendergast pe neaşteptate.

Pentru prima oară deschidea şi el gura. Vreme de douăzeci de minute şezuse foarte ţeapăn în jilţul lui cu spătar aurit, rotindu-şi ochii, neobişnuit de strălucitori şi de ageri, ca să nu-i scape nimic din frumoasa privelişte din jur.

— Care chei, Prendy ?

— Păi, alea de la hotel. Am avut întîi impresia că-s nişte bani.

— Asta te frămînta? Şi eu care credeam că te uiţi la funcţionară!

— Ah, Grimes chicoti domnul Prendergast, îmbujorîndu-se la faţă.

Paul îşi conduse oaspeţii în sala de mese.

— Nu degeaba am predat franceza în toţi aceşti ani, spuse Grimes, cercetînd lista de mîncare. Voi lua la-nceput nişte *huîtres* [1] faine.

Domnul Prendergrast mîncă un grape-fruit, cu oarecare dificultate.

— Ce portocală mare! exclamă el la sfîrşit. Aici toate se fac pe scară mare.

Supa fu servită în nişte castronaşe de aluminiu.

Negustorii din Manchester, care chefuiau în preajmă, începură să se uite cam chiorîş la masa lui Paul.

— Cineva de-aici e pus pe chef, spuse Grimes, arătînd spre un chelner care înainta şontîc-şontîc, strivit sub greutatea unei găleţi cu gheaţă din care ieşea gîtul unei enorme sticle de şampanie.

— Dumnezeule! La noi vine!

— Cu complimentele şi felicitările lui sir Solomon Philbrick pentru căpitanul Grimes, cu ocazia apropiatei sale căsătorii.

Grimes îl apucă de mînecă pe chelner.

[1] Stridii (fr.)

— Ascultă, bătrîne, îl cunoşti bine pe sir Solomon Philbrick ăsta?

— Vine destul de des pe-aici, sir.

— Cheltuieşte o mulţime de bani, aşa-i?

— Niciodată nu invită pe cineva, dar totdeauna comandă pentru el însuşi lucrurile cele mai bune.

— Şi plăteşte în bani-peşin?

— N-aş putea spune, sir. Mai doriţi ceva?

— În regulă, bătrîne! Nu te enerva. E vorba de un amic al meu, pricepi?

— Zău, Grimes, spuse domnul Prendergast, mă tem că l-ai cam plictisit cu întrebările dumitale, iar individul ăla corpolent de colo se uită la noi foarte stăruitor.

— Propun un toast, Prendy, umple-ţi paharul. Să bem pentru Trumpington, oricine-o fi, care ne-a dat banii pentru cheful ăsta!

— Şi pentru Philbrick, oricine-o fi! spuse Paul.

— Şi pentru domnişoara Fagan, cu urările noastre cele mai fierbinţi pentru viitorul ei fericit! propuse domnul Prendergast.

— Amin! spuse Grimes.

După supă se servi un sufleu de peşte. Domnul Prendergast făcu un calambur pe tema sufleu-suflet. Petrecerea era, vădit, foarte reuşită.

— Să ştiţi că, orice-aţi spune voi, căsătoria e un lucru destul de trist, spuse Grimes.

— Cele trei argumente invocate în favoarea ei de cartea de rugăciuni mi s-au părut totdeauna destul de şubrede, încuviinţă domnul Prendergast. În ce mă priveşte, nu mi-a fost nicio-

dată prea greu să evit păcatul plăcerilor trupești, cît despre celelalte două avantaje, ele mi se par de-a dreptul dezastruoase.

— Prima mea căsătorie, spuse Grimes, n-a prea fost un succes. S-a întîmplat în Irlanda. Eu eram beat-criță, ca toți ceilalți de altfel. Dumnezeu știe ce s-o fi ales de prima doamnă Grimes. Am totuși impresia, că de data asta, cu Flossie, mă așteaptă o ceremonie destul de solemnă. Dac-ar fi fost după mine, nu mi-aș fi ales o nevastă ca ea. Totuși, în situația mea, cred că-i cel mai bun lucru ce se putea întîmpla. Destul am mucegăit în meseria de dascăl. Nu mă sfiesc să vă spun că mi-ar fi venit destul de greu să obțin o altă slujbă. Există limite. Acum m-am asigurat pe viață, și nu trebuie să-mi mai fac griji pe chestia certificatelor. E mare lucru. De fapt, e cel mai important. Dar au fost momente, în ultimele douăzeci și patru de ore, cînd am înghețat gîndindu-mă la ce m-așteaptă.

— Nu vreau să te descurajez, spuse domnul Prendergast, dar o cunosc pe Flossie de aproape zece ani, și...

— Știu tot ceea ce mi-ai putea spune despre Flossie. Aproape c-aș dori să mă însor cu Dingy, dar presupun că-i prea tîrziu să mai pot schimba. O, Dumnezeule, unde-am ajuns! exclamă Grimes disperat, privind în pahar.

— Capul sus, Grimes! îl îmbărbătă Paul. Nu-ți stă în caracter să fii atît de abătut.

— Prieteni, spuse Grimes, cu vocea gîtuită de emoție, aveți în fața voastră un om care-și

înfruntă pedeapsa. Respectați-l, chiar dacă nu-l puteți înțelege. Aceia care s-au robit poftelor trupești, de aceste pofte au să piară. Sînt un om foarte păcătos, și am trecut de prima tinerețe. Cine mă va compătimi cînd voi cădea în groapa întunecată către care par să mă ducă pașii? Tînăr fiind, m-am ținut țanțoș și mi-am văzut de drum fără să-mi pese de urmări, dar în spatele meu, nevăzută, stătea necruțătoarea justiție cu sabia-i cu două tăișuri.

Li se mai servi mîncare. Domnul Prendergast mînca cu lăcomie.

— Ah, de ce nu m-a prevenit nimeni? exclamă Grimes, deznădăjduit. Să mă fi avertizat cineva! Să-mi fi spus răspicat! Despre Flossie să-mi fi vorbit, nu despre flăcările iadului. M-am expus acestor flăcări și m-aș mai expune din nou, dar nimeni nu mi-a vorbit despre căsătorie. Ar fi trebuit să-mi spună că, la capătul acelui drum plăcut, presărat cu flori, mă așteaptă hidoasele lumini ale căminului și glăscioarele copiilor. Să-mi fi vorbit cineva despre marele pat parfumat cu levănțică, pregătit anume pentru mine, și de glicina din ferestre, și de intimitatea și căldura căminului. Lasă, că nici n-aș fi vrut s-ascult. Viața omului se desfășoară între două căminuri. Ieșim pentru cîteva clipe la lumină, apoi ușa se închide în fața noastră. Perdelele ne ascund soarele, iar în cămin strălucește focul, în vreme ce sus, la etaj, deasupra capetelor noastre, se repetă teribilele rătăciri ale adolescenței. Pe fiecare dintre noi ne așteaptă un cămin și o familie. Nu putem

scăpa, oricît ne-am strădui. Purtăm în noi sămînța vieții, așa cum ne purtăm scheletul ; fiecare poartă în pîntec, fără să-și dea seama, cîte o casă. Nu există scăpare. Ca indivizi, nici nu existăm. Sîntem doar niște potențiali constructori de căminuri, aidoma castorilor și furnicilor. Cum venim oare pe lume ? Ce e nașterea ?

— M-am întrebat adesea, spuse domnul Prendergast.

— Ce înseamnă impulsul pe care-l simt doi oameni, de a-și clădi un cămin îngrozitor ? Înseamnă ființa încă nenăscută, care își proclamă prezența. Noi toți nu sîntem decît o expresie a instinctului vieții de familie, iar dacă am avut norocul să scăpăm personal de rîia asta, Natura are ea grijă să ne molipsească în alt fel. Flossie are destulă rîie pentru doi. Eu n-o am de loc. Sînt una din fundăturile rămase în afara marelui drum al procreației, dar n-are a face. Natura iese totdeauna învingătoare. O, Dumnezeule ! De ce n-am murit în acel prim cămin îngrozitor ? De ce-am sperat c-aș putea să scap ?

Căpitanul Grimes continuă cîtva timp să se lamenteze, adînc deznădăjduit. Deodată, amuți și se uită la pahar.

— Mă întreb dacă aș mai putea căpăta încă o bucățică din acest delicios fazan, spuse domnul Prendergast.

— În orice caz copii n-au să fie, voi avea eu grijă de asta ! spuse Grimes.

— Totdeauna a fost pentru mine un mister de ce se căsătoresc oamenii ? rosti domnul Prendergast. Nu văd nici cel mai mic motiv. Oamenii normali sînt destul de fericiți și fără asta. În cazul lui Grimes, mai e de înțeles. El are numai de cîștigat de pe urma acestei căsătorii, dar ce speră Flossie să cîștige ? Și, totuși, ea pare mai entuziasmată decît Grimes. Tragedia vieții mele este că ori de cîte ori încep să mă gîndesc la vreun subiect cît de simplu, mă văd asaltat de o contradicție flagrantă de acest gen. Te-ai gîndit vreodată la căsătorie, firește, pe plan teoretic ?

— Nu prea mult, mărturisesc.

— Nu cred că oamenii s-ar mai îndrăgosti sau ar dori să se căsătorească dacă nu li s-ar vorbi despre asta, continuă domnul Prendergast. E ca și cu străinătatea : nimeni n-ar dori să plece, dacă nu i s-ar spune că străinătatea există. Nu crezi ?

— Nu cred că ai dreptate, spuse Paul. Gîndește-te la animale, care fac amor destul de des.

— Zău ? se miră domnul Prendergast. Nu știam. Ce lucru extraordinar ! Am avut și eu o mătușă a cărei pisică își ducea lăbuța la bot cînd căsca. E de mirare cîte lucruri ajung să învețe animalele. Am citit în ziar despre o focă de circ care jonglează cu-o umbrelă și două portocale.

— Știu ce-am de făcut, spuse Grimes. O să-mi cumpăr o motocicletă.

Ideea păru să-l înveselească puțin. Mai bău un pahar de vin și zîmbi vag :

— Mă tem că n-am fost atent la tot ce mi-ați spus, prieteni. Reflectam. Despre ce era vorba ?

— Prendy povestea despre o focă de circ care jongla cu o umbrelă şi două portocale.

— Păi, asta nu-i nimic. Eu pot jongla cu-o sticlă mare, cu-o bucată de gheaţă şi cu două cuţite. Uite !

— Grimes, încetează ! Toată lumea se uită la dumneata !

Ospătarul-şef se apropie, mustrător :

— Nu uitaţi unde vă aflaţi, sir !

— Ştiu prea bine unde mă aflu, spuse Grimes. Mă aflu în hotelul pe care amicul meu sir Solomon Philbrick vrea să-l cumpere, iar eu îţi spun, bătrîne, că dac-o să-l cumpere, prima persoană care-o să-şi piardă slujba o să fii mătăluţă. Pricepi ?

Încetă totuşi să jongleze, iar domnul Prendergast mîncă netulburat două *pêches Melba.*

— Norul negru a trecut, spuse Grimes. În sfîrşit, Grimes se poate bucura de această seară.

Capitolul XIII

Moartea unui dascăl de şcoală publică

Şase zile mai tîrziu, şcoala primi o jumătate de zi liberă şi îndată după prînz bigamul căpitan Edgar Grimes fu cununat cu domnişoara Florence Selina Fagan, în biserica parohiei Llanabba. O mică zgîrietură la mînă îl împiedică pe Paul să cînte la orgă. Porni prin biserică împreună cu

domnul Prendergast, care, spre deznădejdea lui, primise din partea doctorului Fagan porunca de a-i încredinţa mirelui mireasa.

— Nu am de gînd să asist, spusese doctorul. Toată povestea asta e extrem de dureroasă pentru mine.

Toţi ceilalţi se aflau însă acolo, cu excepţia micului lord Tangent, care fusese trimis la un dispensar local, pentru a i se amputa piciorul rănit. Băieţii, în majoritatea lor, salutaseră ceremonia ca pe o abatere plăcută de la programul lor zilnic, destul de plicticos. Numai Clutterbuck părea bosumflat.

— N-am impresia că vor avea copii prea frumoşi, spuse Beste-Chetwynde.

Darurile de nuntă erau cam puţine. Băieţii contribuiseră fiecare cu cîte un şiling şi cumpăraseră, la o prăvălie din Llandudno, un ceainic argintat, amintind vag de stilul *art nouveau.* Doctorul le dăduse un cec în valoare de douăzeci şi cinci de lire. Domnul Prendergast îi oferise lui Grimes un baston — „pentru că mi-l lua totdeauna pe-al meu“ — iar Dingy, destul de generoasă, le dăduse două rame pentru fotografii, un calendar şi o tavă de alamă din Benares. Paul fusese ales ca naş.

Ceremonia religioasă se desfăşură fără nici o piedică, deoarece soţia irlandeză a lui Grimes nu apăru să conteste cununia. Flossie purta o rochie croită dintr-o catifea destul de bătătoare la ochi şi o pălărie cu două pene roz.

— Am fost aşa de încîntată cînd mi-a spus că nu ţine neapărat să mă îmbrac în alb, deşi

rochia albă ar fi putut, fireşte, să fie vopsită mai tîrziu.

Atît mireasa cît şi mirele dădură răspunsuri corecte la întrebările vicarului, care rosti apoi o foarte emoţionantă predică pe tema căminului şi a dragostei conjugale :

— Ce frumos este să vezi doi tineri în floarea vîrstei pornind, cu binecuvîntarea Bisericii, să înfrunte laolaltă viaţa ! Cu atît mai frumos este cînd un bărbat şi o femeie ajunşi la deplina maturitate vin şi spun : „Experienţa noastră de viaţă ne-a învăţat că *unul singur* nu e de-ajuns."

Băieţii stăteau înşiraţi pe aleea ce ducea de la uşa bisericii spre cimitir. Monitorul le porunci :

— De trei ori vivat ! pentru doamna şi domnul căpitan Grimes !

După aceea se întoarseră la castel. Luna de miere fusese amînată pînă la sfîrşitul trimestrului, adică peste zece zile, iar pregătirile făcute pentru primele zile ale vieţii lor conjugale erau cam sărăcăcioase.

— Trebuie să vă descurcaţi cum puteţi, le spusese doctorul. Presupun că vreţi să dormiţi în acelaşi dormitor. Cred că nu va avea nimeni nimic împotrivă să vă mutaţi amîndoi în odaia cea mare din turnul de apus. E cam umedă, dar sper că Diana va avea grijă să se facă foc. Aţi putea folosi, serile, salonul de zi, iar căpitanul Grimes va lua, fireşte, masa cu mine, în sufragerie, nu cu băieţii. N-aş vrea să-l găsesc şezînd în salonul cel mare, şi nici, desigur, în biblioteca mea. Aş prefera să-şi păstreze, ca mai înainte, cărţile şi roba în sala comună. Pentru trimestrul

următor mă voi gîndi la alt aranjament. Poate c-o să vă cedez unul dintre pavilioane sau o să vă amenajez un fel de salon în turn. Nu eram pregătit pentru o asemenea răsturnare a vieţii mele de familie.

Diana, care se comportase destul de onorabil în această ocazie, puse o vază cu flori în dormitor, şi aprinse un foc uriaş, alimentat cu rămăşiţele unui pupitru şi cu două dintre lădiţele elevilor.

În seara aceea, în timp ce domnul Prendergast se afla în sala de meditaţii de la capătul coridorului, Grimes îi făcu o vizită lui Paul în sala comună. Nu părea să se simtă la largul lui în hainele de seară.

— Cina s-a terminat, spuse el. Bătrînul se poartă destul de bine.

— Dar dumneata cum te simţi ?

— Nu prea bine, băiete. Primele zile sînt totdeauna pline de încordare, chiar în cele mai romantice căsnicii, aşa se spune. Socrul meu e ceea ce se cheamă un om dificil. Se dezgheaţă încet, de ! Presupun că, în calitate de om însurat, nu se cuvine să mă mai duc la madam Roberts, ce spui ?

— Ar putea să pară ciudat în prima seară, nu crezi ?

— Flossie cîntă la pian, Dingy face socoteli, iar bătrînul s-a dus în bibliotecă. Nu crezi că avem timp să bem ceva la repezeală ?

Porniră braţ la braţ pe drumul cunoscut.

— Astă seară fac eu cinste, spuse Grimes.

Muzicanții mai erau acolo și discutau, cu capetele apropiate, despre împărțirea cîștigului.

— Mi s-a spus că v-ați căsătorit azi după-amiază, îl întîmpină pe Grimes șeful de gară.

— Adevărat, răspunse acesta.

— Prin urmare, nu mai vreți să vă întîlniți cu cumnată-mea, continuă, cu glas mustrător, celălalt.

— Uite ce e, bătrîne, ține-ți gura ! îl repezi Grimes. Ești lipsit de tact, nu-ți dai seama ? Ține-ți gura, și-o să vă ofer la toți cîte o bere.

Cînd madam Roberts își închise localul, Paul și Grimes se întoarseră spre castel. În turnul de apus ardea lumina.

— Uite-o, mă așteaptă, spuse Grimes. Pentru unii o lumină aprinsă în fereastra unui turn ar putea fi o priveliște foarte romantică. Știam cîndva o poezie pe tema asta. Văd c-am uitat-o. Cînd eram copil mă dădeam în vînt după poeziile de dragoste și după toate celelalte. Se pomenea des în poezii de castele cu turnuri. E ciudat cum îți ies din cap lucrurile astea pe măsură ce te maturizezi.

Intrînd în castel, o apucă pe coridorul principal :

— Cu bine, băiete ! De-azi înainte o iau pe-aici. Ne vedem mîine dimineață.

Perdeaua de stofă se legănă în urma lui, iar Paul se duse la culcare.

*

Paul nu-l prea văzu pe Grimes în următoarele cîteva zile. Se întîlniră doar la rugăciuni și la

intrarea sau ieșirea din clasă, dar perdeaua de stofă ce despărțea școala de aripa ocupată de doctor îi despărțea și pe ei. Într-o seară, domnul Prendergast, ajuns acum stăpîn absolut peste celălalt jilț, spuse pe neașteptate, în timp ce fuma :

— Știi, îmi lipsește Grimes. N-aș fi crezut, dar simt că-mi lipsește. Cu toate cusururile lui, era un om foarte vesel. Am impresia că începusem să mă împac mai bine cu el.

— Nu mai este la fel de vesel ca înainte, spuse Paul. N-am impresia că viața „la etajul de sus“ îi priește prea mult.

Din întîmplare, Grimes veni chiar în seara aceea să-i viziteze.

— Băieți, aveți ceva împotrivă dacă intru puțin la voi ? îi întrebă el, neobișnuit de precaut.

Se ridicară să-l întîmpine.

— Sînteți siguri că n-aveți nimic împotrivă ? Nu rămîn mult.

— Dragul meu, tocmai spuneam cît de mult ne lipsești. Intră și ia loc.

— Nu dorești puțin tutun ? îl îmbie domnul Prendergast.

— Mulțumesc, Prendy ! Am simțit nevoia să vin să stau la o parolă cu voi. Prea mi se făcuse lehamite. Viața conjugală nu-i făcută numai din bucurii, să știți. Dar de vină nu-i Flossie, ea nu mă necăjește mai de loc. Într-un fel, a ajuns să-mi și placă. Oricum, ea mă place pe mine, și asta-i principalul. Doctorul e cel care mă necăjește ! Nu mă lasă niciodată singur. Îmi calcă

pe nervi. Tot timpul rîde de mine într-un fel neplăcut, şi mă face să mă simt mititel. Îmi aminteşte de felul cum vorbeşte lady Circumference cu soţii Clutterbuck. Vă mărturisesc că mi-e pur şi simplu frică să mănînc cu el în sufragerie. Doctorul are totdeauna aerul că ştie dinainte exact ce-o să spun, iar cînd vorbesc, face o mutră de parcă nu s-ar fi aşteptat să spun chiar o asemenea grozăvie. Flossie afirmă că aşa se poartă şi cu ea uneori. Dar cu mine se poartă tot timpul aşa, lua-l-ar naiba !

— N-o face dinadins, cred, spuse Paul. Şi, oricum, eu nu m-aş sinchisi, dac-aş fi în locul dumitale.

— Tocmai aici e buba. Încep să simt că are dreptate. Presupun că-s un tip destul de necioplit. N-am habar despre artă, n-am cunoscut nici o personalitate, nu mă duc la croitori buni şi aşa mai departe. Nu sînt ceea ce dumnealui numeşte „cineva". Nici n-am pretins vreodată că aş fi, dar realitatea este că pînă acum treaba asta nu m-a deranjat. Nu cred că eram îngîmfat de felul meu, dar aveam o părere bună despre mine însumi, ca tot omul, şi nu-mi păsa ce credeau ceilalţi, cîtă vreme mă distram. Căci mă distram, ce-i drept, ba mai mult încă, îmi plăcea să mă distrez. Acum însă, după o săptămînă de convieţuire cu omul ăsta, mă simt cu totul altfel. Am mereu senzaţia că mi-e ruşine de mine însumi. Şi-am ajuns să disting şi în ochii altora privirea arogantă pe care mi-o aruncă dumnealui.

— A, cunosc bine senzaţia asta ! oftă domnul Prendergast.

— Crezusem că mă bucur de popularitate printre băieţi, dar voi ştiţi că nu-i aşa, iar muşteriii doamnei Roberts se prefăceau numai că mă simpatizează, în speranţa că o să le dau de băut. Ceea ce şi făceam, dar ei nu mi-au oferit niciodată o băutură. Poate pentru că sînt velşi, îmi spuneam, dar acum îmi dau seama că motivul era că mă dispreţuiau. Nu le fac nici o vină. Dumnezeu mi-e martor că mă dispreţuiesc eu însumi. Ştiţi că obişnuiam să folosesc un oarecare număr de expresii franţuzeşti, ca *savoir faire*[1] şi *je ne sais quoi*.[2] Deşi nu mi-am pus niciodată problema, cred că n-aveam un accent prea grozav. De unde pînă unde să-l fi avut ? N-am fost niciodată în Franţa, decît în timpul războiului. Ei bine, ori de cîte ori folosesc una din expresiile acelea, doctorul se strîmbă de parcă l-ar durea o măsea. Acum trebuie să mă gîndesc bine înainte de a spune ceva, ca să văd dacă n-am folosit vreo formă franţuzească sau vreo expresie dintre cele pe care dumnealui le socoate a fi grosolane. Iar cînd spun ceva, glasul îmi sună atît de caraghios, încît mă zăpăcesc şi dumnealui se strîmbă din nou. Ah, băieţi, ultima săptămînă a fost un iad pentru mine, şi sînt foarte îngrijorat. Încep să capăt un complex de inferioritate. Întocmai ca Dingy,

[1] Dibăcie, îndemînare (fr.).
[2] Nu ştiu ce (fr.).

care a ajuns să nu mai deschidă gura niciodată. Doctorul face de asemenea glume despre felul cum se îmbracă Flossie, dar nu cred că fata pricepe aluziile lui. Omul ăsta o să mă scoată din minți înainte de sfîrșitul trimestrului.

— Păi, n-a mai rămas decît o săptămînă.
Atîta putu să spună Paul ca să-l consoleze.

★

A doua zi, la rugăciunea de dimineață, Grimes îi înmînă lui Paul o scrisoare, spunîndu-i :

— Ironia soartei !

Paul o deschise și citi următoarele :

John Clutterbuck și fiii,
angrosiști de bere și vinuri

Dragul meu Grimes,

Deunăzi, la concursurile sportive, m-ai întrebat dacă nu există cumva o slujbă disponibilă pentru dumneata la întreprinderea noastră. Nu știu dacă întrebarea era serioasă, dar dacă era cu-adevărat, află că acum a rămas vacant un post care cred că ți-ar conveni. Aș fi bucuros să-l ofer unui prieten care s-a purtat atît de frumos cu Percy. Noi trimitem o serie de inspectori la diferite localuri și hoteluri pentru a gusta berea și a controla să nu fie diluată sau amestecată. Un inspector tînăr, cu care-am fost coleg la Cambridge, s-a îmbolnăvit de delirium tremens și a trebuit să fie concediat. Salariul este de două sute de lire pe an, plus automobil și cheltuieli de deplasare. Te-ar ispiti o astfel de slujbă ? Dacă da, comunică-mi în următoarele zile.

Al dumitale sincer
Sam Clutterbuck.

— Poftim ! exclamă Grimes. O slujbă ideală, care-mi pică din cer ! Dacă mi s-ar fi oferit așa ceva cu zece zile în urmă, toată viața mea ar fi alta acum.

— Nu te gîndești totuși s-o accepți ?

— Prea tîrziu, băiete, prea tîrziu. Cele mai triste cuvinte din limba engleză.

În pauză, Grimes îi spuse lui Paul :

— Ascultă, m-am decis să primesc slujba oferită de Sam Clutterbuck și să-i dau dracului pe Fagani ! (Ochii îi străluceau, ațîțați.) N-o să le spun o vorbă. O să mă car, pur și simplu. N-au decît să facă ce-or vrea ! Nu-mi pasă.

— Splendid ! exclamă Paul. E cel mai bun lucru pe care-l poți face.

— Plec chiar azi după-amiază, spuse Grimes.

Cu un ceas mai tîrziu, după terminarea orelor de dimineață, se întîlniră din nou.

— M-am gîndit bine la scrisoarea aceea, spuse Grimes. Acum îmi dau seama : e doar o glumă.

— Absurd ! spuse Paul. Sînt sigur că nu-i o glumă. Du-te numaidecît la familia Clutterbuck.

— Nu, nu-i ceva serios. Au aflat de la Percy despre căsătoria mea și vor să-și bată joc de mine. Era prea frumos ca să fie adevărat. De ce

mi-ar oferi tocmai *mie* o slujbă ca asta, chiar dacă ar exista o astfel de slujbă minunată ?!

— Dragul meu Grimes, sînt absolut sigur că-i o ofertă serioasă. În orice caz, n-ai nimic de pierdut dacă te duci să-i vezi.

— Nu, nu, e prea tîrziu, băiete. Asemenea lucruri nu se întîmplă în viață.

Și dispăru după perdeaua de stofă.

*

A doua zi, la Llanabba izbucni un nou scandal. Doi oameni cu cizme, cu pălării de fetru și cu pardesie cenușii se înfățișară la castel, cu un mandat de arestare împotriva lui Philbrick. Îl căutară peste tot, dar constatară curînd că dumnealui plecase, cu trenul de dimineață, spre Holyhead. Băieții se îmbulzeau în jurul detectivilor, cu o curiozitate amestecată cu oarecare dezamăgire. Așa cum stăteau în hol, frămîntîndu-și pălăriile, bînd whisky și numind-o „miss" pe Dingy, detectivii nu li se păreau prea grozavi.

— Îl urmărim de cîtva timp încoace, spuse primul detectiv. Nu-i așa, Bill ?

— Cam de vreo șase luni. Urîtă treabă, să dispară în felul ăsta ! La Centru șefii erau și-așa enervați pe chestia cheltuielilor noastre de deplasare.

— E un caz într-adevăr grav ? Un omor sau ceva asemănător ? întrebă domnul Prendergast. Între timp toată școala se strînsese în hol.

— Nu, domnule, nu s-a produs nici o vărsare de sînge pînă-n prezent. N-ar trebui să vă spun, dar cum îmi dau seama că sînteți cu toții amestecați într-o oarecare măsură, nu mă feresc să vă mărturisesc că, după părerea mea, o să scape pretextînd că-i nebun. Mare șmecher !

— Dar ce-a făcut ?

— S-a dat drept altcineva, a depus mărturie falsă... Există cinci capete de acuzare împotriva lui, în diferite părți ale țării, îndeosebi în hoteluri. Vine într-un loc, se recomandă ca un om bogat, stă acolo cîtva timp trăind boierește, încasează un cec mare și pe urmă o șterge. Își spune sir Solomon Philbrick. Partea nostimă e că el însuși crede în povestea asta. În cariera mea am dat peste mai multe cazuri de acest fel. În Somerset era unul care se credea episcop de Bath și de Wells, un tip foarte manierat, care a miruit o mulțime de copii.

— Oricum, a plecat fără să-și ia leafa, spuse Dingy.

— Totdeauna mi s-a părut suspect omul acesta, spuse domnul Prendergast.

— Norocos băiat ! oftă Grimes, abătut.

*

— Starea lui Grimes mă neliniștește, mărturisi domnul Prendergast în seara aceea. În viața mea n-am văzut om mai schimbat. De obicei era sigur de el și autoritar. Adineauri a venit la mine și m-a întrebat, cu sfială, dacă socot că

răsplata divină se dă în lumea asta sau în cealaltă. Am început să-i explic, dar am observat că nu ascultă. O dată sau de două ori a oftat, pe urmă a ieşit fără să rostească un cuvînt, în timp ce eu mai vorbeam.

— Beste-Chetwynde îmi spune că azi-dimineaţă i-a ţinut peste oră pe toţi cei dintr-a treia, pentru că tabla neagră a căzut în timpul lecţiei. Era convins că băieţii făcuseră înadins.

— Păi chiar fac asta, de multe ori.

— Da, dar în cazul de faţă n-au făcut nimic. Beste-Chetwynde pretinde că băieţii erau cam speriaţi de felul cum le-a vorbit. Ca un actor, pare-se.

— Bietul Grimes ! Cred că-i grav zdruncinat. Vacanţa o să fie o uşurare pentru el.

Dar vacanţa căpitanului Grimes veni mai grabnic decît se aşteptase domnul Prendergast, şi într-un mod pe care puţini ar fi putut să-l prevadă. Peste vreo trei zile, nu mai fu văzut la rugăciunea de dimineaţă, iar Flossie mărturisi, cu ochii înroşiţi de plîns, că soţul ei nu se mai întorsese din sat în noaptea trecută. Domnul Davies, şeful de gară, declară că-l văzuse în ajun şi că-i păruse foarte deprimat.

Chiar înainte de masa de prînz, un tînăr se înfăţişă la castel cu o legăturică de haine pe care le găsise pe ţărm. Fură lesne identificate ca aparţinînd căpitanului. În buzunarul de la piept al vestei găsiră un plic adresat doctorului, iar în plic o bucăţică de hîrtie pe care scria :

CEI CARE TRĂIESC PENTRU TRUP, PRIN TRUP VOR PIERI.

Vestea fu ascunsă, pe cît posibil, băieţilor. Deşi adînc zguduită de această prematură întrerupere a căsniciei sale, Flossie rămase ferm hotărîtă să nu poarte doliu.

— Nu cred că soţul meu s-ar fi aşteptat să port.

În aceste triste împrejurări, băieţii începură să-şi facă bagajele pentru vacanţa de Paşti.

Sfîrşitul părţii întîi

P A R T E A   A   D O U A

Capitolul I

Joia Regelui

Margot Beste-Chetwynde avea două case în Anglia — una la Londra şi cealaltă în Hampshire. Casa din Londra, clădită sub domnia lui William[1] şi Mary[2], era unanim socotită drept cel mai frumos imobil situat între Bond Street şi Park Lane, dar în privinţa casei de la ţară părerile rămîneau împărţite. Această casă era într-adevăr foarte nouă ; de fapt, nici nu fusese complet terminată în perioada cînd Paul veni să locuiască acolo, adică pe la începutul vacanţei de Paşti. Nici una dintre isprăvile făcute de doamna Beste-Chetwynde, în dramatica şi destul de ruşinoasa ei carieră, nu stîrnise atîtea comentarii duşmănoase, ca reconstrucţia acestei remarcabile case.

Cunoscută sub denumirea de *Joia Regelui*, ca se înălţa pe locul unde, din timpul sîngeroasei Mary şi pînă mai încoace, fusese reşedinţa conţilor de Pastmaster. Vreme de trei secole, această nobilă familie îşi păstrase, graţie sărăciei şi inerţiei sale, reşedinţa neatinsă de nici una dintre modele succesive ce s-au abătut asupra arhitecturii domestice. Nu fusese adăugată nici o aripă, nu fusese astupată nici o fereastră ; nici un portic, nici o faţadă, nici o terasă, nici o „orangerie", nici un turn sau donjon nu-i strica faţada de lemn. În plină modă a gazului de iluminat şi a instalaţiilor sanitare, *Joia Regelui* dormise netulburată de vreun instalator sau inginer. Dulgherul domeniului, o slujbă transmisă din tată în fiu în familia primului dulgher care căptuşise cu lemn sălile şi construise scara cea mare, făcea din cînd în cînd reparaţiile necesare pentru întreţinerea casei, lucrînd cu aceleaşi scule şi după metodele tradiţionale, astfel încît, în decurs de cîţiva ani, opera lui nu se mai putea deosebi de aceea a strămoşilor. În dormitoare lumînările continuau să pîlpîie, multă vreme după ce toţi vecinii lordului Pastmaster îşi instalaseră lumină electrică în case ; şi, în ultimii cincizeci de ani, Hampshire-ul ajunsese treptat să se mîndrească grozav cu *Joia Regelui*. De unde la început fusese considerată mai degrabă o pată ruşinoasă pe harta acestui ţinut civilizat, *Joia Regelui* devenise încet-încet o Meccă a cetăţenilor dornici să-şi petreacă week-end-ul. Duminicile, după prînz, gazdele spuneau : „Am putea merge, cred, să luăm ceaiul la familia Pastmaster. Trebuie neapărat să le vedeţi casa. E aproape neschimbată. Profesorul Franks, care a fost aici săptămîna trecută, spunea că e

[1] William al III-lea, rege al Angliei între 1689 şi 1702.
[2] Mary I, regină între 1553 şi 1558.

unanim recunoscută drept cel mai frumos exemplar de arhitectură Tudor din Anglia."

N-aveai cum să-i chemi la telefon pe soţii Pastmaster, dar erau totdeauna acasă şi sincer bucuroşi să-şi vadă vecinii ; iar după ceai, lordul Pastmaster îşi conducea oaspeţii în jurul casei, prin marile galerii şi prin dormitoare, neuitînd să le arate tainiţa unde cel de-al treilea conte şi-a închis nevasta din pricină că dorise să refacă un şemineu. „Şemineul fumegă şi azi cînd vîntul bate dinspre răsărit, dar nu l-am reparat încă", spunea el.

Mai tîrziu oaspeţii porneau cu maşinile spre conacele lor modernizate. Cei mai impresionabili dintre ei reflectau, în timp ce-şi luau baia fierbinte de dinaintea cinei, la privilegiul pe care-l avuseseră de a păşi, timp de o oră şi jumătate, din secolul lor în viaţa tihnită şi prozaică a Renaşterii engleze. Îşi aminteau, de asemeni, de conversaţia pe care-o purtaseră, la ceai, despre vînătoare şi despre reforma cărţii de rugăciuni, întocmai cum vor fi conversat străbunii gazdei lor, aşezaţi în aceleaşi jilţuri şi în faţa aceluiaşi cămin, cu trei veacuri în urmă, cînd proprii lor strămoşi dormeau, poate, pe paie sau printre mărfurile aromate ale vreunui ghetou hanseatic.

Veni însă şi vremea cînd *Joia Regelui* trebui să fie vîndută. Fusese construită într-o perioadă cînd nu era nici o extravaganţă să ţii douăzeci de slugi, şi de fapt nici nu puteai trăi acolo cu mai puţine. Dar soţii Beste-Chetwynde constatară că servitorii erau mai puţin simţitori decît stăpînii lor la farmecul simplicităţii stilului

Tudor ; dormitoarele construite anume pentru ei în labirintul grinzilor care sprijineau arcadele de piatră necioplită ale acoperişurilor, nu puteau face faţă cerinţelor moderne, şi numai cei mai murdari şi mai beţivi bucătari consimţeau să locuiască în uriaşa cuhnie pardosită cu lespezi, sau să învîrtească frigările în vetrele deschise. Slujnicele nu puteau suporta multă vreme oboseala de a urca şi coborî, în zori, înainte de micul dejun, îngustele scări de servici şi de a străbate nesfîrşitele coridoare, purtînd căldări cu apă caldă pentru baia de dimineaţă. Democraţia modernă cerea ascensoare şi alte inovaţii care le-ar fi uşurat munca, cerea robinete de apă caldă şi de apă rece, cerea robinete de apă potabilă (oribilă inovaţie !), plite de gaz şi cuptoare electrice.

Lordul Pastmaster se hotărî, mai lesne decît era de aşteptat, să vîndă casa ; ca să spunem adevărul, nici nu prea înţelesese vreodată de ce se făcea atîta zarvă în jurul ei ; bănuia el că e o clădire istorică, dar propriul său gust tindea către obloanele verzi şi vegetaţia semi-tropicală a unei vile de pe riviera franceză, vilă în care-şi putea afirma mult mai vîrtos caracterul tradiţional al familiei sale, decît dacă s-ar fi zbătut să rămînă la *Joia Regelui*. Dar ţinutul înţelegea anevoie acest lucru, şi un fel de consternare domnea nu numai în marile conace, ci şi în casele şi vilele din împrejurimi, iar preoţii cu carte din parohiile vecine scorneau poveşti despre calamităţile ce aveau să se abată asupra recoltelor şi a turmelor cînd nu va mai

rămîne nici un Beste-Chetwynde la *Joia Regelui*. Domnul Jack Spire de la ziarul *London Hercules* publică un articol elocvent despre *Fondul pentru salvarea* Joii Regelui *în interesul națiunii*, dar fu strînsă numai o foarte mică parte din suma uriașă pe care lordul Pastmaster fusese destul de inteligent s-o ceară. În schimb, ideea că ilustra clădire ar trebui transplantată și reconstruită în Cincinnati cîștiga tot mai mult teren.

Iată de ce vestea că bogata cumnată a lordului Pastmaster a cumpărat reședința familiei fu primită cu entuziasm de către vecini, de către domnul Jack Spire și de toate ziarele londoneze care luară act de această vînzare. TENEAT BENE BESTE-CHETWYNDE[1], deviza gravată deasupra căminului din sala cea mare, era citată de toți cu entuziasm, căci se știa foarte puțin despre Margot Beste-Chetwynde în Hampshire, iar revistele ilustrate erau bucuroase de orice prilej de a-și înfrumuseța paginile cu ultimul ei portret. Reporterul căruia ea îi declarase: „Nimic nu mi se pare mai burghez și mai oribil decît lemnăria arhitecturii stil Tudor" nu pricepuse tîlcul acestor cuvinte și le lăsase în afara reportajului său.

Cînd Margot Beste-Chetwynde o cumpărase, *Joia Regelui* nu mai era locuită de doi ani de zile. Doamna mai trecuse o dată pe-acolo, în timpul logodnei.

[1] *Să nu te dai bătut*, Beste-Chetwynde (lat.).

— E mai groaznic decît mi-aș fi închipuit, mult mai groaznic, spuse doamna în timp ce conducea mașina pe aleea principală pe care sătenii credincioși o împodobiseră, în onoarea ei, cu steagurile națiunilor odinioară aliate.

— Nici măcar noul imobil al firmei *Liberty* nu-i mai hidos, adăugă ea și se răsuci nervos în mașină, amintindu-și de tînăra și romantica moștenitoare căreia i se făcuse curte — o, cît de flegmatic! — în timp ce se plimba vrăjită printre tufele de tisă, cu nările pline de mireasma caprifoiului. Trecuseră atîția ani de atunci!

Domnul Jack Spire era ocupat cu o colectă pentru salvarea bisericii Sfîntului Mormînt, de pe Egg Street (unde se spune că Dr. Johnson ar fi luat parte la o slujbă de utrenie), cînd hotărîrea doamnei Margot Beste-Chetwynde de a reconstrui *Joia Regelui* deveni publică.

— În tot cazul, noi am făcut ce ne-a stat în putință, spuse el, foarte serios, și nu se mai gîndi la asta.

Nu însă și vecinii, care erau din ce în ce mai furioși pe măsură ce lucrările de dărîmare progresau, cu ajutorul celor mai nimicitoare mașini moderne; în dorința lor de a păstra pentru ținut ceva din marele conac, recurseră chiar la expediții de jaf, din care se întoarseră cu fragmente de piatră cioplită, tocmai bune să le împodobească grădinile; dar antreprenorii puseră capăt acestor jafuri, angajînd încă un paznic de noapte. Lemnăria conacului merse la South Kensington, spre marea admirație a studenților indieni de-acolo. După nouă luni de la trecerea

clădirii în posesiunea doamnei Beste-Chetwynde, noul arhitect se apucă de lucru după planurile lui.

Era prima lucrare importantă a lui Otto Friedrich Silenus. „Ceva curat şi simplu" îi ceruse doamna Beste-Chetwynde, înainte de a dispărea într-unul din misterioasele ei voiajuri prin lume, nu însă înainte de a-i spune la plecare :

— Ai grijă ca lucrarea să fie gata pînă-n primăvară.

Profesorul Silenus — căci acesta era titlul cu care tînărul constructor dorea să fie gratificat — era o „descoperire" a doamnei Beste-Chetwynde. Nu era încă celebru, deşi toţi cei care-l întîlneau rămîneau adînc şi felurit impresionaţi de geniul său. La început atrăsese atenţia doamnei Beste-Chetwynde printr-un proiect refuzat, privitor la o fabrică de gumă de mestecat, proiect publicat într-o revistă trimestrială de avangardă din Ungaria. O altă lucrare a lui, singura terminată, era un decor pentru un film de lung metraj, cu o intrigă complexă — cu atît mai complexă cu cît producătorul eliminase toate personajele omeneşti, fapt ce se dovedise fatal pentru succesul comercial al filmului. Arhitectul flămînzea resemnat într-o cămăruţă din Bloomsbury, în ciuda neobositelor eforturi ale părinţilor săi de a-l găsi — ei trăiau, în mare lux, la Hamburg — cînd i se oferi să reconstruiască *Joia Regelui*. „Ceva curat şi simplu"... Reflectase vreme de trei zile — zile de foamete — la implicaţiile estetice ale acestei îndrumări, apoi trecuse la elaborarea planurilor.

— Problema arhitecturii este, după mine, problema oricărei arte : eliminarea elementului uman din structurile formale, îi declarase el unui ziarist venit să scrie despre evoluţia surprinzătoarei sale construcţii de fier, beton şi aluminiu. Singura clădire perfectă trebuie să fie uzina, deoarece ea e făcută pentru a adăposti maşini şi nu oameni. Nu cred că arhitectura domestică poate fi frumoasă, dar fac tot posibilul. Omul e cauza tuturor relelor, adăugase el, posomorît. Te rog să comunici acest lucru cititorilor dumitale. Omul nu e niciodată frumos şi niciodată fericit, decît atunci cînd devine un vehicul pentru distribuţia forţelor mecanice.

Ziaristul părea să se îndoiască :

— Spuneţi-mi un lucru, domnule profesor, dacă-mi permiteţi să vă întreb, este oare adevărat că aţi refuzat să primiţi vreun ban pentru lucrarea pe care-o întreprindeţi ?

— Nu-i adevărat, răspunse profesorul Silenus.

Iar ziaristul îşi spuse, fericit, în sinea lui : „Constructorul conacului cumnatei lordului, despre viitorul arhitecturii. Vor trăi, oare, maşinile în case ? Senzaţionala prorocire a unui profesor-arhitect."

Profesorul Silenus aşteptă ca reporterul să dispară pe alee, apoi scoţînd din buzunar un biscuit, începu să-l ronţăie.

— Presupun că e nevoie de-o scară, îşi spuse el, sumbru. De ce nu-s în stare oamenii să stea locului ? Tot urcă şi coboară, intră şi ies ! De ce nu-s în stare să şadă liniştiţi şi să lucreze ?

Oare dinamurile au nevoie de scări? Oare maimuțele au nevoie de case? Ce ființă demodată, lipsită de maturitate și pornită pe propria-i distrugere e omul! Cît de vulgară și ieftină e lauda și pălăvrăgeala lui pe această măruntă treaptă a evoluției! Cît de dezgustătoare și indescriptibil de plicticoase sînt toate gîndurile și autoadmirația acestui sub-produs biologic, cu un trup pe jumătate format și rău condiționat, cu un suflet nomad și prost-adaptat! Pe de-o parte, instinctele armonioase și reflexele cumpănite ale animalului, pe de alta, țelurile inflexibile ale mașinii, iar între animal și mașină, omul, deopotrivă străin de *ființa* naturii și de *acțiunea* mașinii. Dezgustătoare evoluție!

Două ore mai tîrziu, maistrul responsabil cu betoniera veni să se consulte cu profesorul. Acesta nu se clintise din locul unde-l lăsase ziaristul; ochii de ciută îi erau ficși și inexpresivi, iar mîna care ținuse biscuitul continua să se ridice și să coboare, ritmic, în vreme ce fălcile mestecau în gol. Altminteri, era complet nemișcat.

Capitolul II

Interludiu în Belgravia

Arthur Potts știa totul despre *Joia Regelui* și despre profesorul Silenus.

În ziua sosirii lui Paul la Londra, îi telefonă vechiului său prieten și se înțelese să ia masa

cu el la *Restaurantul Reginei* în Sloane Square. Li se părea destul de firesc să șadă din nou la masa la care discutaseră atîtea subiecte de însemnătate obștească — bugetul, controlul natalității, mozaicurile bizantine... Pentru prima oară de la seara de pomină a dineului clubului Bollinger se simțea la largul lui. Castelul Llanabba, cu falsele-i creneluri și cu absurzii săi locatari, se cufundase în uitarea ce înghite pînă și cel mai oribil dintre coșmaruri. Aici se putea delecta cu porumb, cu ardei, cu vin alb de Burgundia, și cu ochii gravi ai lui Arthur Potts, iar pe cuierul de deasupra capului atîrna pălăria neagră pe care și-o cumpărase în St. James chiar în după-amiaza aceea. Măcar pentru o seară, umbra care a trecut prin această povestire sub numele de Paul Pennyfeather, se materializează în figura concretă a unui tînăr inteligent, cult și bine crescut, a unui om pe care te poți bizui că-și va exercita dreptul de vot cu discreția și cu detașarea cuvenită, a unui om a cărui opinie despre un spectacol de balet sau despre un eseu critic e mai bună decît opinia tuturor celorlalți, a unui om capabil să comande meniul unei cine fără să se încurce, ci cu un lăudabil accent franțuzesc, a unui om căruia îi poți încredința un bagaj într-o gară din străinătate, și de la care te poți aștepta să facă față cu hotărîre și cuviință oricărei împrejurări a vieții civilizate. Acest Paul Pennyfeather se formase în anii pașnici care preced povestirea noastră. De fapt, întreagă această carte e o cronică a misterioasei dispariții a lui Paul Pennyfeather, astfel încît

cititorii nu trebuie să se plîngă dacă umbra ce i-a preluat numele nu joacă din plin rolul de erou, pentru care fusese hărăzit inițial.

— Am văzut cîteva din lucrările lui Otto Silenus la München, spuse Potts. Cred că-i un tip care merită să fie urmărit cu atenție. A fost cîndva la Moscova, precum și la Dessau, în mișcarea Bauhaus. Nu poate avea mai mult de douăzeci și cinci de ani. Deunăzi am văzut într-un ziar niște fotografii de la *Joia Regelui*. Mi s-a părut extraordinar de interesant. Se spune că-i singura clădire realmente *imaginativă* de la revoluția franceză încoace. S-a distanțat, în orice caz, de Corbusier.

— Oamenii nu-și dau seama, întări Paul, dar Corbusier este un utilitarist tipic, gen școala de la Manchester din secolul al XIX-lea, și tocmai de aceea le place.

Pe urmă, Paul îi povesti lui Potts despre moartea lui Grimes și despre îndoielile domnului Prendergast, iar Potts îi vorbi lui Paul despre o slujbă destul de interesantă pe care o căpătase la Liga Națiunilor, slujbă ce-l făcuse să renunțe la a-și mai da examenele universitare, spre indignarea tatălui său, care adoptase o atitudine retrogradă în această chestiune.

Timp de o seară, Paul redeveni un om real, dar a doua zi se trezi fără trup, căci trupul îi rămăsese undeva între Sloane Square și Onslow Square. Trebuia să-l întîlnească pe Beste-Chetwynde și să prindă un tren de dimineață spre *Joia Regelui*; acolo, extraordinarele-i aventuri reîncepură. Din perspectiva acestei povestiri, a

doua dispariție a lui Paul este necesară, deoarece, după cum probabil cititorul a și observat, Paul Pennyfeather n-are stofă de erou, și singurul interes ce-l prezintă vine din neobișnuitul șir de întîmplări la care umbra lui este martoră.

Capitolul III

Pervigilium Veneris [1]

— Abia aștept să văd noua noastră casă, spuse Beste-Chetwynde în timp ce mașina se depărta de gară. Mama spune că-i destul de surprinzătoare.

Gheretele și porțile fuseseră lăsate neatinse, iar nevasta portarului, încinsă cu un șorț alb, sări în întîmpinarea mașinii care intra pe alee. Blînda lumină a soarelui de aprilie cădea printre castanii înmuguriți, dezvelind printre trunchiuri petice de verdeață și oglinda depărtată a unui lac.

— Primăvară englezească, își spuse Paul. În frumosul cadru strămoșesc al peisajului de țară englez... Castanii aceștia falnici simbolizează, desigur, în lumina soarelui matinal, trăinicia și seninătatea într-o lume care și-a pierdut rațiunea, și tot așa vor rămîne chiar atunci cînd haosul și confuzia vor fi date uitării.

[1] Veghea Venerei (lat.).

Stînd în maşina doamnei Margot Beste-Chetwynde, auzea cum duhul lui William Morris[1] îi vorbeşte în şoaptă despre vremea semănatului şi despre vremea secerişului, despre superba succesiune a anotimpurilor, despre armonioasa interdependenţă a bogăţiei şi sărăciei, despre demnitate, inocenţă şi tradiţie. Dar la o cotitură a aleii, cadenţa gîndurilor îi fu curmată brusc: ajunseseră în faţa casei.

— Văleu ! exclamă Beste-Chetwynde. De data asta, mama s-a întrecut pe sine !

Maşina se opri. Paul şi Beste-Chetwynde coborîră, se dezmorţiră puţin şi se lăsară conduşi, printr-un vestibul pardosit cu sticlă verzuie, în sufragerie, unde doamna Beste-Chetwynde şedea şi mînca la o masă de ebonit :

— Dragii mei ! exclamă ea, întinzîndu-le cîte o mînă. Ce încîntată sînt că vă văd ! Vă aşteptam, înainte de a mă duce la culcare.

Era de o mie de ori mai frumoasă decît în febrilele amintiri ale lui Paul. Se uita la ea, pierdut.

— Dragul meu băieţaş, ce mai faci ? îşi întrebă ea feciorul. Ştii că ai început să arăţi frumuşel ca un mînz ? Nu găseşti, Otto ?

Paul nu observase pe nimeni altcineva în afară de doamna Beste-Chetwynde ; acum băgă însă de seamă că lîngă ea se afla un tînăr foarte blond, cu nişte ochelari enormi, înapoia cărora

[1] William Morris (1834—1896), poet, pictor şi critic de artă englez, socialist utopic.

ochii licăreau aidoma unor peştişori într-un acvariu : se treziseră din somn şi trimiteau săgeţi fosforescente în direcţia micului Beste-Chetwynde.

— Capul prea mare şi mîinile prea mici, spuse profesorul Silenus. Dar are o piele frumoasă.

— Ce-ar fi să-i prepar un cocteil domnului Pennyfeather ? întrebă băiatul.

— Da, Peter, prepară-i... Îl prepară destul de bine. Nu vă puteţi da seama ce săptămînă grea am avut, cu mutatul, cu vizitele vecinilor şi cu fotoreporterii. Casa lui Otto nu prea are succes printre localnici, nu-i aşa, Otto ? Ce-a spus lady Vanburgh ?

— Doamna aceea care semăna cu Napoleon ?

— Da, scumpule.

— A spus că-şi dă seama că sistemul de canalizare e bun, dar păcat că-i subteran. Am întrebat-o dacă doreşte să-l folosească, adăugînd că eu aş dori, şi chiar aşa am făcut. De fapt însă avea dreptate. Instalaţia asta e singura parte acceptabilă a casei. Ce bucuros voi fi cînd mozaicurile vor fi gata şi-o să pot pleca !

— Nu vă place ? întrebă Peter Beste-Chetwynde preparînd cocteilul. Mie mi se pare foarte frumos totul. Înainte era mai degrabă pe gustul lui Chokey.

— Detest şi urăsc fiecare părticică din această casă, rosti grav profesorul Silenus. Nimic din ceea ce am construit pîn-acum nu mi-a pricinuit atîta scîrbă.

Şi oftînd adînc, se ridică de la masă şi ieşi din încăpere, ţinînd încă în mînă furculiţa cu care mîncase.

— Otto e un adevărat geniu, spuse doamna Beste-Chetwynde. Trebuie să fii drăguţ cu el, Peter. O mulţime de lume va veni mîine în week-end. S-a invitat singur, din nou, şi Maltravers acela. Nu-i aşa că nu ţi l-ai dori ca tată vitreg, scumpule?

— Nu! răspunse Peter. Dacă e să te măriţi din nou, alege-ţi te rog pe cineva tînăr şi liniştit.

— Peter, eşti un înger! Aşa o să fac. Dar acum mă duc la culcare. A trebuit să aştept, ca să vă pot vedea pe amîndoi. Arată-i domnului Pennyfeather drumul, scumpule!

Liftul de aluminiu îşi luă zborul, readucîndu-l pe Paul pe pămînt.

— Ce mi-a cerut mama e cam greu într-o casă cu totul străină pentru mine, spuse Peter Beste-Chetwynde. Dar hai să mîncăm ceva.

Abia peste trei zile Paul o văzu din nou pe doamna Beste-Chetwynde.

★

— Nu crezi că-i cea mai minunată femeie din lume? întrebă Paul.

— Minunată? În ce fel?

Stătea împreună cu profesorul Silenus pe terasă, după cină. Mozaicurile încă neterminate de la picioarele lor erau acoperite cu scînduri şi pînză de sac; marea colonadă cu stîlpi de sticlă neagră strălucea în razele lunii; dincolo de balustrada lucioasă de aluminiu, se întindea parcul tăcut şi nemărginit.

— Cea mai frumoasă şi cea mai liberă dintre femei. Aproape că pare o făptură dintr-o altă specie, nu ai aceeaşi impresie?

— Nu, răspunse profesorul după ce chibzui cîteva clipe. N-aş spune acelaşi lucru. Dacă o s-o compari cu alte femei de vîrsta ei, o să constaţi că detaliile care o deosebesc de ele sînt infinitesimale în raport cu punctele de asemănare. Cîţiva milimetri ici, cîţiva milimetri colo, asemenea deosebiri sînt inevitabile în sistemul uman de reproducere; dar în toate funcţiunile esenţiale — bunăoară, digestia — se conformează modelului speciei.

— Asta se poate spune despre oricine.

— Adevărat. Dar îmi displac tocmai detaliile care-o deosebesc pe Margot. Sînt mărunte, însă supărătoare, ca dinţii unui ferăstrău. Altminteri, aş fi dispus să mă însor cu ea.

— Ce te face să crezi că te-ar lua de bărbat?

— Faptul că, precum ţi-am mai spus, toate funcţiunile ei esenţiale sînt normale. În orice caz, ea însăşi mi-a cerut-o, de două ori. Prima oară i-am spus că o să reflectez, iar a doua oară am refuzat. Sînt convins că am avut dreptate. Ea însă mi-a tăiat vorba cu brutalitate. De altfel, a cam început să îmbătrînească. Peste vreo zece ani o să fie o femeie trecută.

Profesorul Silenus îşi privi ceasul — un ceas de platină, de la *Cartier*, primit în dar din partea doamnei Beste-Chetwynde.

— Zece fără un sfert, spuse el. Trebuie să mă duc la culcare. Ce somnifer obişnuieşti să iei ? întrebă aruncînd restul trabucului dincolo de terasă, într-o parabolă scînteietoare.

— Eu dorm destul de bine, răspunse Paul. Doar în tren mi-e greu.

— Eşti norocos. Margot ia veronal. Şi eu nu mai dorm de peste un an. Iată de ce mă culc devreme. Cînd nu dormi, ai nevoie de mai multă odihnă.

În noaptea aceea, după ce-şi înregistră numele în *Cartea de aur*, şi după ce stinse lumina, Paul se gîndi la tînărul care zăcea nemişcat în întuneric, într-un dormitor vecin, cu mîinile pe coapse, cu picioarele întinse, cu ochii închişi, şi cu mintea mereu trează, agonisind din ce în ce mai multă energie ce se depunea ca o miere în celulele şi galeriile întortocheate ale creierului, care rămînea singurul organ activ în atmosfera aceea saturată şi viciată din jurul lui.

Aşadar, Margot Beste-Chetwynde dorea să se mărite cu Otto Silenus ! Într-un alt colţ al acestei case extraordinare, ea zăcea într-o transă narcotică, iar frumosul ei trup răcoros şi parfumat abia se mişca sub cearşafuri ; afară, în parc, o mie de făpturi dormeau, iar undeva, dincolo de ele, se aflau Arthur Potts, şi domnul Prendergast, şi şeful de gară din Llanabba. Paul adormi destul de repede. Jos la parter, Peter Beste-Chetwynde îşi prepară al doilea brandy cu sifon şi mai întoarse o pagină dintr-o carte a lui Havelock Ellis, care, împreună cu *Vîntul din sălcii* [1], constituia lectura sa preferată.

*

Obloanele de aluminiu se ridicară, iar soarele îşi revărsă în încăpere, prin vita-glass [2], binefăcătoarele raze. O nouă zi începuse la *Joia Regelui*.

De la fereastra camerei lui de baie, Paul privea spre terasă. Pînza de saci fusese scoasă, dezvăluind mozaicul roşu-argintiu, pe jumătate neterminat. Profesorul Silenus se şi afla acolo, împreună cu doi lucrători, cărora le dădea îndrumări cu ajutorul unui plan.

Musafirii invitaţi pentru week-end sosiră la diferite intervale în cursul zilei, dar fiindcă doamna Beste-Chetwynde rămase în odaia ei, fură primiţi de către Peter cu multă amabilitate. Paul nu putu să le afle numele, şi nici măcar să-şi dea seama cam cîţi erau. Poate vreo opt sau nouă, dar întrucît toţi erau îmbrăcaţi absolut la fel, vorbeau cu acelaşi glas şi apăreau atît de neregulat la mese, n-ar fi fost exclus să fie mult mai mulţi sau mult mai puţini la număr.

Primii care-şi făcură apariţia fură sir Miles Malpractice şi fotograful David Lennox. Amîndoi ieşiră ţipînd dintr-un cupeu stil Edward cu motor electric şi merseră de-a dreptul la cea mai apropiată oglindă.

[1] Povestire pentru copii, de Kenneth Grahame (1899—1932).

[2] Sticlă care lasă să pătrundă prin ea razele ultraviolete.

Peste cîteva clipe, începu să cînte panotropul, David şi Miles dansară, iar Peter se apucă să prepare cocteilurile. Petrecerea începuse. În cursul după-amiezii mai sosiră şi alţi invitaţi, fie discret, fie cu chiote de bucurie, după cum socoteau că-i mai nimerit.

Pamela Popham, o femeie cu bărbia pătrată, plină de energie ca o amazoană, privi prin ochelari de jur împrejur, bău trei cocteiluri, exclamă de două ori : „Dumnezeule !", se întreţinu cu doi-trei prieteni şi o zbughi la culcare, spunîndu-i lui Peter :

— Comunică-i Oliviei că am sosit.

După-masă plecară cu toţii la clubul sătesc, unde se dansa şi se juca whist. La orele două şi jumătate casa era liniştită ; la trei şi jumătate sosi lordul Parakeet, cam cherchelit, îmbrăcat în haine de seară : se pare că „scăpase cu mai puţin de-o secundă înainte" de la banchetul dat la Londra cu ocazia celei de-a douăzeci şi una aniversări a zilei de naştere a lui Alastair Trumpington.

— Alastair a fost cu mine o bucată de drum, dar cred că o fi căzut din maşină, spuse el.

Musafirii, sau cel puţin o parte din ei, veniră, îmbrăcaţi în pijamale, să-i ureze bun venit. Parakeet umbla vesel de colo pînă colo, ca o pasăre, arătîndu-şi nasul alb şi subţire, şi repetînd fiecăruia pe rînd, cu glas piţigăiat, ca de eunuc, nişte anecdote fără perdea. La orele patru casa redeveni liniştită.

★

Doar unul dintre invitaţi părea să nu se simtă la largul lui : sir Humphrey Maltravers, ministrul transporturilor. Sosise mai devreme, cu un automobil foarte încăpător, cu două valize foarte mici, şi se dovedise încă de la început a fi un element discordant în acea veselă adunare, remarcînd absenţa gazdei.

— Margot ? A, nu, n-am văzut-o de loc. Am impresia că nu se simte prea bine, spuse unul dintre musafiri. Sau poate că s-o fi rătăcit pe undeva prin casă. Peter ştie, desigur.

Paul îl găsi pe ministru în grădină, după masa de prînz : şedea singur şi fuma un trabuc, cu mîinile-i late şi roşii împreunate în poală, cu o pălărie de fetru trasă peste ochi şi cu o expresie sfidătoare şi totodată dezamăgită pe faţa-i lătăreaţă şi roşie. Semăna nefiresc de mult cu caricaturile ce-l înfăţişau în ziarele de seară.

— Helo, tinere ! îl întîmpină ministrul. Unde-s ceilalţi ?

— Cred că Peter face cu ei turul casei. Are mult mai multe camere decît s-ar părea, văzută din afară. Vreţi să mergeţi şi dumneavoastră ?

— Nu, mulţumesc, eu am venit aici să mă odihnesc. Oamenii ăştia tineri mă obosesc. Îmi ajunge Camera pe care-o frecventez în timpul săptămînii.

Paul rîse politicos.

— Avem o sesiune grea al naibii. Te interesează cumva politica ?

— Nu prea, răspunse Paul.

— Deştept băiat! Nici eu nu pricep de ce continui să mă ocup de politică. E o viaţă de cîine, şi pe deasupra nici nu-ţi aduce vreun ban. Dac-aş fi rămas în barou, aş fi ajuns de mult un om bogat. Odihna, odihna şi bogăţia! oftă el. Abia de la patruzeci de ani începi să preţuieşti aceste lucruri. Şi omului îi rămîne, poate, o jumătate din viaţă de la patruzeci de ani în sus. Iată o cugetare foarte solemnă. Ţine-o minte, tinere, te va feri de cele mai grave greşeli. Dacă omul şi-ar da seama la douăzeci de ani că o jumătate din viaţa lui trebuie trăită de la patruzeci în sus...

Bucătăria doamnei Beste-Chetwynde şi grădina doamnei Beste-Chetwynde, adăugă sir Humphrey, meditativ. Ce ne-am putea dori mai mult, în afară de gazda noastră însăşi? O cunoşti de mult?

— Doar de cîteva săptămîni, răspunse Paul.

— E o femeie fără pereche, spuse sir Humphrey, trăgînd fumul adînc în piept.

De după tufele de ilice se auzea, vag, panotropul.

— Ce i-o fi venit să clădească o casă ca asta? întrebă sir Humphrey. De vină e numai situaţia în care s-a vîrît. Nu-i prieşte de loc. Grea situaţie — să fii femeie bogată şi să n-ai un soţ! Gura lumii atîta aşteaptă! Margot ar trebui să se mărite, să ia pe cineva care-ar putea să-i normalizeze viaţa, un bărbat cu situaţie în societate.

Deodată, fără nici o legătură aparentă, sir Humphrey începu să vorbească despre sine însuşi:

— „Ţinteşte sus" a fost deviza mea toată viaţa. Chiar dacă nu vei reuşi, probabil, să obţii ceea ce ţi-ai propus, tot vei obţine ceva. Pe cînd, dacă ţinteşti foarte jos, nu obţii nimic. E ca şi cum ai arunca o piatră într-o pisică. În copilăria mea, ăsta era jocul preferat în curtea în care-am crescut. Am impresia că, la vîrsta aceea, dumneata jucai crichet, dar e cam acelaşi lucru. Dacă arunci direct, nu nimereşti; dacă ţinteşti mai sus, ai şansa să nimereşti. Orice copil ştie asta. Să-ţi spun povestea vieţii mele...

Cum se face, se întrebă Paul, că toţi cei pe care-i întîlnea păreau să-l aleagă tocmai pe el pentru a-şi împărtăşi acest gen de autobiografie? Avea, desigur, o mutră simpatică. Sir Humphrey îi vorbi, aşadar, despre copilăria lui, despre o familie de nouă suflete, înghesuită în două încăperi, despre un tată beţiv şi o mamă isterică, despre o soră care făcea trotuarul, un frate care avea să înfunde puşcăria, şi încă un frate care era surdo-mut din născare. Îi vorbi despre burse şi despre studii politehnice, despre jignirile şi încurajările primite, despre o carieră universitară plină de succese strălucite şi de privaţiuni fără seamăn.

— Într-o vreme am fost corector la trustul de presă Holywell. Pe urmă am învăţat stenografia şi am transcris predicile de la universitate, pentru ziarele locale.

În timp ce vorbea, tufele de tisă păreau să se înnegrească de funinginea mahalalelor, iar panotropul căpăta parcă tonurile vesele ale unei flaşnete auzite pe scara unei case de raport.

— La Scone, am fost într-o promoţie grozavă, urmă el, înşirînd cu vizibilă familiaritate numele mai multor înalţi slujbaşi de stat, dar nici unul n-avea să ajungă atît de departe ca mine.

Paul asculta cu răbdare, ca de obicei. Sir Humphrey vorbea curgător, pentru că, de fapt, repeta o serie de articole pe care le dictase în ajun, pentru un ziar de duminică. Îi povesti lui Paul despre primele sale discursuri şi despre primele alegeri generale la care luase parte — istorica campanie electorală a liberalilor din 1906 — despre zilele grele de dinaintea formării coaliţiei.

— N-am de ce să-mi fie ruşine, am ajuns mai departe decît majoritatea celorlalţi. Presupun că, de voi continua, s-ar putea s-ajung într-o zi în fruntea partidului. Dar în iarna asta am simţit că am ajuns la limită. Am ajuns la momentul în care mi-ar plăcea să intru în cealaltă Cameră şi să mă retrag din viaţa politică activă, să am un cal de curse sau doi (ochii îi căpătară strălucirea galeşă a ochilor unei actriţe populare, cînd îşi descrie casa visurilor), un iaht şi o vilă la Monte-Carlo. Ceilalţi se pot bucura de aceste lucruri oricînd poftesc, ei ştiu bine asta. Abia cînd ajungi la vîrsta mea simţi într-adevăr ce dezavantajos este să te naşti sărac.

Duminică seara, sir Humphrey propuse „o partidă de cărţi". Ideea fu primită fără entuziasm.

— N-ar fi cam deplasat? întrebă Miles. E duminică! Mie-mi plac mult cărţile, mi se par pur şi simplu divine, mai ales regii — ce mutre parşive au! Dar cînd încep să joc pe bani, îmi ies totdeauna din fire şi plîng. Întreab-o pe Pamela — ea e curajoasă ca un bărbat!

— Hai să jucăm cu toţii biliard şi să petrecem ca-ntr-un palat, propuse David. Sau vreţi cumva o petrecere ţărănească?

— Ah, mă simt atît de tulburat! spuse Miles cînd fu convins, în cele din urmă, să joace.

Sir Humphrey cîştigă. Parakeet pierdu treizeci de lire şi, deschizîndu-şi portofelul, îi dădu trei bancnote de cîte zece lire.

În drum spre camera lor, Olivia îi spuse lui Miles:

— Ce-a mai trişat!

— Zău, scumpo? Atunci, să nu-i plătim nici un ban!

— Niciodată nu mi-a trecut prin minte să fac aşa ceva. Nu, nu-mi pot permite.

Peter jucă rişcă cu sir Humphrey şi cîştigă.

— În definitiv, sînt gazdă, spuse el.

— Cînd eram de vîrsta dumitale, îi spuse sir Humphrey lui Miles, stăteam nopţi întregi şi jucam pocher. Pe bani grei.

— Ah, ticălos bătrîn! mîrîi Miles.

Luni dimineaţa, foarte devreme, automobilul Daimler al domnului ministru al transporturilor dispăru pe alee.

— Cred că sperase s-o vadă pe mama, spuse Peter. I-am explicat ce-i cu ea.

— N-ar fi trebuit, rosti Paul.

— Așa e, s-a cam înfuriat. Spunea că nu știe unde-o s-ajungem, și că asemenea lucruri nu se spun, nici măcar la mahala, în prezența unor copii de vîrsta mea. A mîncat ca un căpcăun! M-am străduit din răsputeri să-l fac să se simtă la largul lui, vorbindu-i despre trenuri.

— Mi-a făcut impresia că-i un bătrîn foarte inteligent, își dădu cu părerea profesorul Silenus. A fost singurul care n-a considerat necesar să spună ceva politicos despre casă. În plus, mi-a vorbit despre o nouă metodă de turnare a betonului, folosită la una din casele de pensii ale guvernului.

Peter și Paul se întoarseră în studioul lor cilindric și începură o nouă lecție de ortografie.

★

În timp ce ultimii musafiri plecau, doamna Beste-Chetwynde își făcu apariția, proaspătă și grațioasă ca o poezie din secolul al șaptesprezecelea, după mica ei orgie cu veronal. Pajiștea de sticlă verde părea să înflorească sub picioarele ei, în timp ce trecea de la ascensor spre masa de cocteil.

— Scumpii mei îngerași! exclamă ea. V-ați chinuit rău cu Maltravers? Și cu toți indivizii aceia? Am uitat cine se invitase pentru acest week-end. Personal am încetat de mult să mai invit musafiri, dar e totuna, adăugă ea întorcîndu-se cu fața spre Paul. Simt din ce în ce mai mult nevoia unui soț, dar Peter e groaznic de pretențios, adăugă ea, privind în adîncurile opaline ale paharului cu *absinthe frappé* din fața ei.

— Păi, dacă bărbații tăi sînt atît de îngrozitori! spuse Peter.

— Cîteodată mă gîndesc să mă mărit cu bătrînul Maltravers, așa, ca să mă răzbun, dar Margot Maltravers sună cam urît, nu găsești? Iar dacă va căpăta un titlu de noblețe, cu siguranță c-o să-și aleagă unul îngrozitor...

Nimeni nu se purtase vreodată cu Paul atît de drăguț cum se purtă Margot Beste-Chetwynde cu el în următoarele cîteva zile. Urcînd și coborînd cu lifturile strălucitoare, intrînd și ieșind din odăi și străbătînd coridoarele întortocheate ale uriașei case, simțea că se mișcă într-o ceață aurie. În fiece dimineață, în timp ce se îmbrăca, o pasăre părea să-i cînte în piept, iar seara cînd se culca, își rezema capul de o mînă care încă mai păstra mireasma delicată a parfumului foarte scump folosit de Margot Beste-Chetwynde.

— Dragul meu Paul, îi spuse ea într-o zi, cînd, ținîndu-se de mînă, după o înfricoșătoare întîlnire cu o lebădă, ajungeau la „casa lacului". Nu mă pot obișnui cu gîndul întoarcerii tale la școala aceea oribilă. Scrie-i, te rog, doctorului Fagan că nu te mai întorci.

„Casa lacului" era un pavilion stil secolul al optsprezecelea, construit pe o moviliță, deasupra apei. Rămaseră acolo timp de un minut, ținîndu-se de mînă pe treptele șubrede.

— Nu prea văd ce altceva aș putea face, spuse Paul.

— Dragul meu, ți-aș putea găsi o slujbă.

— Ce fel de slujbă, Margot ? o întrebă Paul, fără a cuteza s-o privească : urmărea din ochi lebăda ce luneca lin pe apa lacului.

— Păi, ai putea, de pildă, să rămîi aici să mă aperi de lebede, nu crezi ?

Margot se opri și, luîndu-și mîna dintr-a lui, își scoase din buzunar o tabacheră. Paul scăpără un chibrit.

— Dragul meu, ce tare îți tremură mîna ! Am impresia că bei prea multe cocteiluri preparate de Peter. Copilul ăsta mai are încă mult de învățat pînă să folosească bine vodca. Sînt sigură că-ți pot găsi o slujbă mai bună. E absurd să te întorci în Wales. Poate că nu știai, dar eu conduc încă o bună parte din afacerile tatălui meu. E vorba mai ales de întreprinderi din America de sud — localuri de petrecere, cabarete, hoteluri, teatre și alte asemenea întreprinderi. Sînt sigură că ți-aș putea găsi o slujbă în una din ele, dacă socoți că ți-ar plăcea.

Paul reflectă cu seriozitate.

— N-ar trebui să cunosc spaniola ? o întrebă el.

Era o întrebare foarte potrivită, dar Margot îi răspunse, rîzînd și zvîrlindu-și cît colo țigara :

— E timpul să te duci să te schimbi. Văd că astă seară ești cam dificil.

Paul se gîndi la discuția asta în timp ce făcea baie — într-o cadă adîncă, de malachit — și chiar și după aceea, în timp ce se îmbrăca ; legîndu-și cravata, tremura din cap pînă-n picioare, ca o jucărie de sîrmă.

La cină, Margot vorbi despre lucruri prozaice : despre niște bijuterii pentru care comandase monturi noi, și pe care bijutierul i le stricase de tot, despre casa ei din Londra a cărei instalație electrică fusese reparată de teama unui incendiu, despre averea cîștigată la cazino de omul pe care-l lăsase să-i păzească vila din Cannes, despre garanția pe care i-o cerea societatea pentru păstrarea vechilor imobile că nu-și va dărîma castelul din Irlanda, despre bucătar, care părea să nu fie în toate mințile lui, judecînd după monotonia cinei din seara aceea, și despre încercările lui Bobby Pastmaster de a-i stoarce iarăși niște bani cu împrumut pe motivul că îl păcălise cumpărînd casa căci, dacă ar fi știut că o va dărîma, ar fi pus-o să-i plătească mai mult.

— Ceea ce pretinde Bobby e absurd, spuse ea. Cu cît îi prețuiam mai puțin casa, cu atît mai puțin trebuia să-i plătesc pentru ea, nu-i așa ? Totuși, aș face mai bine să-i trimit ceva bani, altfel o să se însoare. Cred că ar fi frumos ca Peter să-i moștenească titlul cînd o să devină major.

Ceva mai tîrziu, cînd rămaseră singuri, îi spuse lui Paul :

— Oamenii debitează tot felul de prostii despre avantajul de a fi bogat. Într-un fel e foarte plictisitor să fii bogat, și presupune o muncă necontenită, dar eu tot n-aș vrea să fiu săracă, sau măcar moderat înstărită, nici pentru toate plăcerile din lume. Crezi c-ai putea fi fericit dac-ai fi bogat ?

— Depinde de felul cum aş obţine banii, răspunse Paul.

— Nu văd ce legătură are.

— Nu m-ai înţeles. Voiam să spun că nu există decît un singur lucru care m-ar putea face într-adevăr fericit, şi dacă l-aş obţine, aş deveni şi bogat, dar n-are legătură cu bogăţia, înţelegi ? Căci oricît de bogat aş fi, dacă n-aş avea ceea ce m-ar putea face fericit, n-aş fi fericit, pricepi ?

— Scumpule, ceea ce spui tu e cam obscur, dar cred că înseamnă ceva foarte drăguţ.

Paul ridică ochii şi privirile li se întîlniră dintr-o dată.

— Da, da, sînt încîntată, adăugă ea.

— Margot, iubita şi scumpa mea, vrei să te măriţi cu mine ?

Paul îngenunchie lîngă scaunul ei, prinzîndu-i mîinile.

— Tocmai despre asta am încercat să discut cu tine, toată ziua ! rosti Margot, cu tremur în glas.

— Adică, s-ar putea să vrei, Margot ? Există vreo şansă ?

— Nu văd de ce nu. Fireşte, trebuie să-l întrebăm pe Peter, şi mai sînt şi alte lucruri pe care ar trebui să le discutăm înainte...

Deodată adăugă :

— Paul, dragul, dragul meu, vino-ncoace !

★

Îl găsiră pe Peter în sufragerie : mînca o piersică lîngă bufet.

— Helo ! îi întîmpină el.

— Peter, avem să-ţi spunem ceva, începu Margot. Paul spune că vrea să mă mărit cu el.

— Straşnic ! exclamă Peter. Mă bucur. Asta aţi făcut voi în bibliotecă ?

— Va să zică, n-ai nimic împotrivă ? îl întrebă Paul.

— Împotrivă ?! Păi, tocmai asta am căutat să aranjez toată săptămîna. De fapt, ăsta-i motivul pentru care te-am adus aici. Cred că-i un lucru admirabil, încheie băiatul, şi mai luă o piersică.

— Eşti primul bărbat despre care vorbeşte aşa. Cred că-i un semn bun, Paul.

— Ah, Margot, hai să ne căsătorim numaidecît !

— Dragul meu, încă n-am zis da. O să-ţi spun mîine dimineaţă.

— Nu, spune-mi chiar acum, Margot. Mă placi puţin, nu-i aşa ? Te rog, mărită-te cu mine cît mai curînd !

— O să-ţi spun mîine dimineaţă. Mai întîi trebuie să reflectez la o serie de lucruri. Să ne întoarcem în bibliotecă.

★

În noaptea aceea lui Paul îi veni foarte greu să adoarmă. Închisese de mult cartea şi stinsese lumina, dar zăcea cu ochii deschişi, iar gîndurile îi rătăceau. Întocmai ca în prima noapte a şederii sale acolo, simţea cum geniul neadormit şi inefabil al casei îi dă tîrcoale. El, şi Margot, şi Peter, şi sir Humphrey Maltravers erau doar nişte episoade neînsemnate în viaţa casei, a acestui monstru nou-născut, la a cărui zămislire con-

tribuiseră cîteva culturi străvechi şi uitate. Timp de o jumătate de ceas, rămase cu ochii pironiţi în beznă, pînă cînd gîndurile începură, treptat, să se detaşeze de persoana lui — semn că adormea. Deodată se trezi, auzind cum uşa se deschide încet. Nu putea să vadă nimic, dar auzea un foşnet de mătase ca şi cînd cineva ar fi intrat în cameră. Apoi uşa se închise la loc.

— Paul, dormi ?

— Margot !

— Sst ! Dragul meu, nu aprinde lumina ! Unde eşti ?

Mătasea foşni din nou, ca şi cum ar fi căzut pe jos.

— Mai bine să fim siguri, înainte de a lua o hotărîre, nu-i aşa, dragul meu ? S-ar putea să fie doar o părere de-a ta că mă iubeşti. Şi ştii, Paul, îmi placi atît de mult, încît ar fi păcat să fac o greşeală, nu crezi ?

Din fericire însă nu era nici o greşeală la mijloc, astfel încît a doua zi Paul şi Margot îşi anunţară logodna.

Capitolul IV

Învierea

Cîteva zile mai tîrziu, într-o după-amiază, străbătînd holul, Paul dădu peste un omuleţ scund cu o barbă lungă şi roşie, care mergea şontîc, şontîc după valet spre odaia lui Margot.

— Dumnezeule ! exclamă Paul.

— Nici o vorbă, bătrîne ! îi şopti bărbosul cînd trecu pe lîngă el.

Cîteva minute mai tîrziu, Peter veni la Paul.

— Ascultă, Paul, cine crezi că stă de vorbă cu mama ?

— Ştiu, spuse Paul. E ceva foarte ciudat.

— Într-un fel, n-am crezut nici o clipă că e mort, mărturisi Peter. I-am spus-o şi lui Clutterbuck ca să-l înveselesc.

— Şi s-a înveselit ?

— Nu cine ştie ce, recunoscu Peter. Argumentul meu era că, dacă ar fi intrat cu adevărat în mare, şi-ar fi lăsat pe ţărm piciorul de lemn o dată cu hainele, dar Clutterbuck mi-a explicat că Grimes ţinea foarte mult la piciorul ăsta. Mă întreb ce l-o fi făcut să vină la mama ?

Ceva mai tîrziu îl pîndiră pe alee, iar Grimes le spuse :

— Iertaţi-mi masca, dar e un lucru foarte important în clipa de faţă.

— Iar ai intrat mesa ? îl întrebă Paul.

— Nu tocmai, dar nici prea bine nu mi-a mers în ultima vreme. Poliţia e pe urmele mele. Sinuciderea aia nu prea mi-a reuşit. Mă temeam eu că n-o să-mi reuşească. Au început să mîrîie că nu s-a găsit nici un cadavru, şi nici măcar piciorul meu de lemn. Pe urmă a apărut şi cealaltă nevastă, ceea ce i-a pus pe gînduri. Iată de ce mi-am lăsat barbă. Înseamnă că sînteţi deştepţi, dacă m-aţi recunoscut.

Se întoarseră cu el la conac, iar Peter le pregăti un cocteil formidabil, din absint şi vodcă.

— E vechea poveste, spuse Grimes. Grimes a căzut din nou în picioare. Apropo, bătrîne, am impresia că e cazul să te felicit, nu ? Te-ai aranjat grozav, zău !

Își plimbă privirea pe pardoseala de sticlă, pe mobila de cauciuc pneumatic, pe tavanul de porțelan și pereții capitonați.

— Nu-i pe gustul oricui, spuse el, dar cred că te simți comod aici. Partea nostimă e că, venind încoace, nu mă așteptam de loc să te văd.

— Ceea ce am dori noi să știm, spuse Peter, este ce anume te-a făcut să vii s-o vezi pe mama.

— O întîmplare fericită, atîta tot. Uite cum a fost. După ce am plecat din Llanabba eram cam în aer. Luasem cu împrumut cinci lire de la Philbrick, în ajunul plecării sale, și cu banii ăia am putut ajunge la Londra, dar vreme de-o săptămînă am cam tras mîța de coadă. Într-o zi ședeam într-o cîrciumă de pe Shaftesbury Avenue și-mi ciupeam barba a pagubă, știind că n-aveam decît vreo cinci șilingi în buzunar, cînd deodată am băgat de seamă că în celălalt capăt al localului stă un tip care mă privește țintă. Tipul a venit la mine peste cîteva clipe și mi-a spus : „Ești căpitanul Grimes, nu-i așa ?“ M-au trecut fiori cînd l-am auzit, dar i-am răspuns :

„Nu, nu, bătrîne, te înșeli amarnic. Sărmanul Grimes e mort, s-a înecat. L-a înghițit oceanul !“ Și-am dat să plec. Răspunsul meu nu era, firește, prea inteligent, pentru că, dacă n-aș fi fost eu însumi Grimes, n-aș fi avut de unde să știu că Grimes e mort, înțelegi ce vreau să spun ? Tipul mi-a zis atunci : „Păcat, fiindcă am auzit

că Grimes o duce prost, iar eu aveam să-i ofer o slujbă, care cred că i-ar fi convenit. Oricum, hai să bem ceva.“ Abia atunci mi-am dat seama cine era. Era un tip grozav de solid, pe nume Bill, cu care fusesem încartiruit în Irlanda. „Bill, te-am luat drept un polițist !“ i-am spus. „În regulă, băiete“, mi-a răspuns el. Știți, acest Bill a plecat după război în Argentina și a fost angajat ca director al unei... (Grimes se opri, ca și cum și-ar fi adus brusc aminte de ceva) al unui local de petrecere, un soi de club de noapte. Și nu i-a mers de loc rău în slujba asta, ba a ajuns să conducă o rețea întreagă de localuri de pe litoral. Localurile alea aparțin unui concern din Anglia. Bill venise la Londra special ca să caute doi indivizi capabili, care să-l ajute. „Spaniolii nu-s buni pentru treaba asta, nu-s destul de calmi din fire“, așa mi-a spus. Avea nevoie, cică, de niște oameni care să se poată stăpîni atunci cînd e vorba de femei. Tocmai asta-l făcuse să se gîndească la mine. Dar întîlnirea noastră a fost o ispravă a providenței, zău așa. Întreprinderea a fost, se pare, înființată de bunicul tînărului Beste-Chetwynde, iar doamna Beste-Chetwynde continuă s-o dirijeze, așa că am fost trimis să stau de vorbă cu dînsa și să văd dacă e de acord cu angajarea mea. Nici prin gînd nu-mi trecea că e aceeași doamnă Beste-Chetwynde care-a venit să asiste la întrecerile sportive în ziua cînd Prendy s-a îmbătat criță. Asta dovedește cît de mică e lumea !

— Mama a fost de acord să fii angajat ? îl întrebă Peter.

— Da, şi mi-a dat şi un avans de cincizeci de lire, precum şi cîteva sfaturi foarte înţelepte. Am avut o zi bună. Apropo, mai ai vreo veste în legătură cu bătrînul ?

— Da, spuse Paul, chiar azi dimineaţă am primit o scrisoare.

Şi i-o arătă lui Grimes :

Castelul Llanabba,
North Wales.

Dragul meu Pennyfeather,

Îţi mulţumesc pentru scrisoare şi pentru cecul trimis ! Nu e nevoie, cred, să-ţi mai spun cît de adînc mă mîhneşte faptul că nu te mai întorci la noi în trimestrul următor. Sperasem că relaţiile noastre vor fi de lungă durată şi reciproc avantajoase. Oricum, eu şi fiicele mele îţi dorim să fii pe deplin fericit în căsnicia dumitale. Sper că te vei folosi de noua dumitale influenţă pentru a-l menţine pe Peter la şcoală. E un băiat în care-mi pun mari speranţe. Consider că ar putea deveni unul dintre viitorii mei monitori.

Vacanţa nu mi-a îngăduit pînă-n prezent prea multă odihnă. Eu şi fiicele mele am fost foarte sîcîiţi de insistenţele unei tinere irlandeze, cu înfăţişare şi purtări extrem de dezagreabile, care pretinde că ar fi văduva sărmanului căpitan Grimes. Ea a pus mîna pe unele acte care par să-i confirme pretenţiile. Poliţia vine mereu pe-aici şi ne pune întrebări obraznice în legătură cu numărul costumelor pe care le avea nefericitul meu ginere.

Pe lîngă asta, am primit o scrisoare de la domnul Prendergast, care-mi spune că şi el doreşte să-şi dea demisia. A citit, se pare, o serie de articole ale unui cunoscut episcop, şi a descoperit că există o specie denumită „cleric modern", care primeşte salariul integral al unui preot, fără a avea obligaţia de a se conforma vreunei credinţe religioase. Pentru el asta înseamnă poate o uşurare, dar pentru mine e un necaz în plus.

Nu cred că voi mai avea curajul să-mi continui activitatea la Llanabba. Am primit o ofertă de la o societate de filme, al cărei director se numeşte, în chip ciudat, sir Solomon Philbrick, şi care ar dori să cumpere castelul. Fiind o combinaţie de arhitectură medievală şi georgiană, ar fi, pare-se, ceva unic. Fiica mea Diana doreşte să conducă un sanatoriu sau un hotel. Precum vezi, lucrurile nu-s de loc simple.

Al dumitale sincer
Augustus Fagan

Pe Paul îl mai aştepta o surpriză în ziua aceea. Abia plecase Grimes, cînd un tînăr înalt, cu pălărie neagră şi ochi visători se înfăţişă la poartă şi întrebă de domnul Pennyfeather. Era Potts.

— Dragul meu, mă bucur că te văd, îi spuse Paul.

— Am citit despre logodna ta în *The Times* şi, întrucît mă aflam în apropiere, m-am întrebat dacă-mi vei permite să vizitez casa.

Paul şi Peter îl plimbară peste tot, dîndu-i explicaţiile necesare. Potts admiră plafonul lumi-

nos din studioul doamnei Beste-Chetwynde, plantele din seră şi salonaşul a cărui pardoseală era un caleidoscop enorm pus în mişcare de un buton electric. Îl duseră cu liftul pînă-n creştetul marelui turn piramidal, din care putu contempla acoperişurile şi cupolele de sticlă şi aluminiu, care străluceau aidoma unor diamante în razele soarelui de după-amiază. Dar nu pentru a vedea aceste splendori venise el aici. De îndată ce rămase singur cu Paul, îi spuse, ca din întîmplare :

— Cine era omuleţul pe care l-am întîlnit pe alee ?

— Cred că-i un tip de la societatea pentru păstrarea vechilor clădiri, spuse Paul. Dar de ce întrebi ?

— Eşti sigur ? întrebă Potts, vizibil dezamăgit. Ce îngrozitor ! Iar am urmărit o pistă falsă.

— Te preocupă, cumva, cazurile de divorţ, Potts ?

— A, nu, e în legătură cu Liga Naţiunilor, răspunse în doi peri Potts, apoi arătă cu degetul spre bazinul cu caracatiţe, care împodobea încăperea unde se aflau.

Margot îl invită pe Potts să rămînă la masă. Tînărul se strădui din răsputeri să-i facă impresie bună profesorului Silenus, dar nu izbuti. De fapt, probabil că tocmai vizita lui Potts îl determină în cele din urmă pe profesor să plece de-acolo. În orice caz, plecă a doua zi dimineaţă, devreme, fără a-şi mai da osteneala să-şi facă sau să-şi ia bagajele. Două zile mai tîrziu, cînd nu mai rămăsese nimeni în conac, avea să revină, cu o maşină, şi să-şi ia instrumentele ma-

tematice. Peste cîtva timp avea să mai vină să-şi ia două batiste curate şi o pereche de indispensabili. După aceea, nu se mai arătă niciodată la *Joia Regelui.*

Cînd Margot şi Paul plecară la Londra, îi împachetară lucrurile şi i le lăsară jos, în vestibul, unde rămaseră vreme îndelungată, căci nici unul dintre servitori nu găsi printre ele ceva care să-l ispitească. Multă vreme după aceea, Margot avea să-l vadă pe fiul grădinarului mergînd la biserică gătit cu o cravată de batic din perioada profesorului Silenus. Era ultima relicvă a unui mare geniu, care se afirmase la *Joia Regelui,* înainte ca aceasta să fie din nou reconstruită.

Capitolul V

Compania de distracţii latino-americană

La sfîrşitul lui aprilie Peter se întoarse la Llanabba, deoarece doctorul Fagan le trimisese vorbă că vînzarea castelului nu avusese loc, iar Margot şi Paul plecară la Londra să facă pregătiri pentru nuntă. Contrar tuturor aşteptărilor, Margot hotărîse ca nunta să aibă loc într-o biserică şi cu întreg acompaniamentul barbar al domnişoarelor de onoare, al marşului nupţial de Mendelssohn etc. Dar înainte de nuntă, trebuia să se ocupe serios de afacerile sud-americane.

— Prima mea lună de miere a fost cam plicticoasă, așa că nu mai vreau să risc nimic de astă dată, îi spuse ea lui Paul. Trebuie să rezolv toate problemele înainte de a porni la drum, dar după aceea vei avea parte de cele mai frumoase trei luni din viața ta.

Problemele se reduceau, pare-se, la examinarea unor femei tinere în vederea angajării lor ca serveuse și dansatoare de cabaret. Margot îi îngădui lui Paul, cu oarecare reticență, să asiste într-o dimineață la examinarea unei noi serii. Odaia în care avea loc examinarea era sala de sporturi, care fusese amenajată, în lipsa ei, de către micul Davy Lennox, fotograful firmei. De o parte și de alta a ușii stăteau doi bivoli împăiați. Covorul era verde ca iarba, cu dungi albe, iar pereții îmbrăcați în plasă. Becurile erau vîrîte în niște mingi de sticlă, iar mobila imita ingenios rachete, bețe de polo și crose de golf. Pe pereți atîrnau tablouri din secolul al nouăsprezecelea înfățișînd grupuri de atleți, precum și o pînză ce înfățișa un berbec luat ca trofeu.

— E groaznic de banal, se scuză Margot, dar face impresie asupra fetelor, ceea ce nu-i rău de loc. Unele din ele au tendința să se obrăznicească, dacă nu-s ținute în frîu.

Paul se așeză într-un colț, pe un scaun în formă de înotător. Rămase fermecat de iscusința ei în afaceri. Margot nu mai era de fel visătoare, ci ședea țeapănă la masă — o masă acoperită cu un tartan din Balmoral ; cu stiloul suspendat deasupra unei călimări înfipte în ciocul unei ierunci împăiate, părea un simbol viu al

mișcării feministe. Fetele fură introduse una cîte una.

— Numele ? întrebă Margot.

— Pompilia de la Conradine.

Margot îl scrise.

— Numele adevărat ?

— Bessy Brown.

— Vîrsta ?

— Douăzeci și doi.

— Vîrsta reală ?

— Douăzeci și doi.

— Unde-ai mai lucrat ?

— La doamna Rosenbaum, de pe Jermyn Street, timp de doi ani, doamnă.

— Bine, Bessy, o să văd ce pot face pentru tine. De ce-ai plecat de la doamna Rosenbaum ?

— Zicea că domnilor le place să mai schimbe...

— O s-o întreb.

Margot ridică receptorul ținut de o mănușă de box.

— Alo ? Doamna Rosenbaum ? Aici Distracțiile latino-americane. Mi-ați putea spune ce-i cu domnișoara de la Conradine ?... Aha, ăsta-i motivul pentru care v-a părăsit ?! Mulțumesc. Bănuiam eu că despre asta-i vorba !

Agăță receptorul și spuse :

— Îmi pare rău, Bessy, dar n-am nimic pentru tine deocamdată.

Apăsă pe sonerie — instalată în ochiul unui păstrăv — și o nouă fată fu introdusă.

— Numele ?

— Jane Grimes.

— Cine te-a trimis la mine ?

— Gentlemanul din Cardiff. Mi-a zis să vă dau asta.

Şi-i întinse peste masă un plic mototolit.

Margot citi bileţelul şi spuse :

— Da, înţeleg. Va să zică, eşti nouă în meserie, Jane ?

— Ca un prunc nenăscut.

— Dar ai fost măritată ?

— Da, doamnă, dar asta a fost în război, şi bărbatu-meu era tare beţiv.

— Unde ţi-e bărbatul ?

— Mort, aşa se zice.

— Straşnic, Jane. Eşti exact genul de care avem nevoie. Cît de repede poţi să pleci ?

— Cînd aţi dori dumneavoastră ?

— Păi, la Rio e un loc care rămîne vacant la sfîrşitul săptămînii. Trimit două fete, dintre cele mai frumoase pe care le avem. Vrei să te duci şi tu cu ele ?

— Da, doamnă, cu plăcere.

— Doreşti ceva bani avans ?

— Păi, aş cam vrea să-i trimit tatii ceva bani, dacă aveţi posibilitatea.

Margot scoase dintr-un sertar cîteva bancnote, le numără şi pregăti o chitanţă.

— Semneaz-o, te rog. Am adresa ta. O să-ţi trimit biletele peste o zi sau două. Cum stai cu îmbrăcămintea ?

— Păi, am o rochie frumoasă, de mătase, dar e la Cardiff, cu celelalte lucruri ale mele. Domnul acela zicea c-o să primesc poate şi ceva lucruri noi.

— Da, adevărat. O să-mi notez. De obicei procedăm în felul următor : agentul nostru alege articolele de îmbrăcăminte, iar fata le plăteşte în rate, din salariul ei.

Doamna Grimes ieşi, şi o altă fată veni în locul ei.

Pe la prînz, Margot Beste-Chetwynde era frîntă de oboseală.

— Slavă Domnului, e ultima ! exclamă ea. Te-ai plictisit tare mult, îngeraşule ?

— Margot, eşti admirabilă. Ar fi trebuit să fii împărăteasă !

— Să nu spui asta, dragul meu, căci tu ai fi atunci un sclav creştin...

— Nu mi-a trecut prin minte aşa ceva.

— Pe celălalt trotuar e un tînăr care seamănă leit cu prietenul tău Potts, spuse Margot îndreptîndu-se spre fereastră. Şi văd că a agăţat-o pe ultima fată, cea care voia să plece împreună cu copiii şi cu fratele ei.

— În cazul ăsta nu poate fi Potts, spuse Paul, leneş. Să ştii, Margot, că e un lucru pe care n-am putut să-l pricep : cum se face că, cu cît o fată părea mai lipsită de experienţă, cu atît îţi plăcea mai mult ? Le ofereai salarii mult mai mari celor care-ţi spuneau că n-au mai lucrat niciodată.

— Zău, dragul meu ? Cred că de vină e faptul că mă simt atît de fericită, absurd de fericită.

Explicaţia i se păru, pe moment, destul de plauzibilă, dar chibzuind mai bine, Paul trebui să recunoască în sinea lui că Margot nu manifestase cîtuşi de puţin uşurinţă în conducerea acestei operaţiuni.

— Hai să luăm masa în oraş, propuse Margot. M-am plictisit de casa asta.

Porniră prin Berkeley Square, în lumina strălucitoare a soarelui. Pe treptele uneia dintre clădiri stătea un valet în livrea. Pe Hay Hill trecu pe lîngă ei o trăsură cu blazon — trăsura unui pălărier al curţii regale ; pe capră şedeau, ţanţoşi, doi tipi cu cocarde. Într-un cupeu demodat o doamnă corpolentă, proptită pe nişte perne înalte, o salută pe Margot cu o plecăciune pe care o învăţase desigur la curtea prinţului consort. Întregul Mayfair părea să palpite în ritmul inimii domnului Arlen.[1]

Intrară în restaurantul *Maison Basque*. La masa de alături şedea Philbrick şi mînca fragi amărui, atît de ieftini în Provence şi atît de scumpi pe Dover Street.

— Treci o dată şi pe la mine, îl pofti el pe Paul. Locuiesc la Batts's, ceva mai sus pe strada asta.

— Am aflat că vei cumpăra castelul din Llanabba, îi spuse Paul.

— Da, aveam intenţia, dar cred că-i cam prea departe.

— Ai fost căutat de poliţie curînd după ce-ai plecat.

— Odată şi odată tot au să mă prindă, spuse Philbrick.

— În orice caz, îţi mulţumesc pentru veste. Apropo, poţi să-i spui logodnicei dumitale că au s-o caute şi pe ea, dacă n-o să fie prevăzătoare. Comisia aia a Ligii Naţiunilor a început în sfîrşit să lucreze.

[1] *Michael Arlen* (1895—1956) dramaturg minor englez.

— Habar n-am despre ce vorbeşti, spuse Paul şi se întoarse la masa lui.

— E limpede că omul ăsta nu-i în toate minţile, spuse Margot cînd Paul îi relată discuţia cu Philbrick.

Capitolul VI

O piedică în calea pregătirilor de nuntă

Între timp, jumătate din prăvăliile din Londra fuseseră antrenate în pregătirile de nuntă. Paul îl rugase pe Potts să-i fie naş, dar printr-o scrisoare trimisă din Geneva acesta refuzase. În alte împrejurări, un asemenea refuz l-ar fi pus în încurcătură, dar în ultimele două săptămîni Paul primise atîtea scrisori şi invitaţii de la nişte oameni pe care nici nu-şi amintea să-i fi cunoscut vreodată, încît singura lui dificultate în alegerea unui naş era teama de a nu jigni pe vreunul dintre noii săi prieteni. În cele din urmă îl alese pe sir Alastair Digby-Vane-Trumpington, deoarece simţea că, fie măcar indirect, îi datora în bună măsură actuala sa fericire. Sir Alastair primi bucuros, cerîndu-i totodată să-i împrumute nişte bani pentru un joben nou, căci cel vechi i se stricase cu cîteva nopţi mai înainte.

O scrisoare expediată din Onslow Square, şi rămasă fără răspuns, arăta limpede că fiica tutorelui lui Paul s-ar simţi profund jignită, şi în acelaşi timp şi-ar vedea grav compromisă poziţia în societate, dacă nu ar fi aleasă printre domnişoarele de onoare.

Dintr-un motiv sau altul, căsătoria lui Paul părea să impresioneze lumea ca un eveniment deosebit de romantic. Oamenii admirau poate curajul şi energia cu care Margot, după zece ani de văduvie, se expunea iarăşi, de bunăvoie, celor o sută şi una de orori ale unei nunţi mondene; sau poate că brusca ascensiune a lui Paul de la treapta de dascăl la poziţia de milionar făcea să vibreze în fiecare din ei o strună de optimism încă sensibilă, astfel încît îşi spuneau, peste registrele şi maşinile lor de scris: „S-ar putea ca data viitoare să-mi vină mie rîndul". Dar, oricare ar fi fost motivul, nunta era desigur un eveniment neobişnuit de popular printre oamenii de rînd. În ajunul ceremoniei, o mulţime numeroasă, aţîţată de presa de mare tiraj, se strînse în faţa bisericii St. Margaret. Oamenii veniseră cu scaune pliante, cu sandvişuri şi cu spirtiere; pe la orele două şi jumătate, în ciuda ploii torenţiale, mulţimea crescuse în aşa măsură, încît poliţia fu silită să-i atace cu bastoane; numeroşi invitaţi fură cît pe ce să fie zdrobiţi în încercarea lor de a răzbi pînă la uşi, iar strada pe care Margot trebuia să-şi conducă maşina era străjuită de femei care plîngeau isteric, ca la o înmormîntare.

Înalta societate avea o atitudine mai rezervată: lady Circumference, de pildă, ofta după moravurile de la sfîrşitul secolului trecut, cînd Edward, prinţul de Wales, care dădea *tonul*, ar fi putut condamna cu hotărîre această a doua căsătorie, atît de ostentativă.

— Ce îngrozitor că Tangent a murit tocmai acum! spunea ea. Oamenii ar putea crede că ăsta-i motivul pentru care refuz invitaţia. Nu-mi pot închipui pe nimeni acceptînd.

— Am auzit că nepotul dumitale, Alastair Trumpington, va fi naş, îi comunică lady Vanburgh.

— Pari să fii la fel de bine informată ca şi pedicuristul meu, îi răspunse lady Circumference cu o neobişnuită vervă, şi întreg Lowndes Square-ul se înfioră la plecarea ei.

Burlacii mondeni care locuiau în grajdurile descoperite din Mayfair şi în mansardele din Shepherd's Market şi North Audley Street, unde-şi petreceau serile stînd, veşnic neconsolaţi, la pîndă, deplîngeau făţiş prada ce le scăpase printre degetele elegant înmănuşate; totodată, mulţi dansatori populari treceau cu oarecare nelinişte pe la banca din cartierul lor, ca să vadă dacă alocaţia lunară le sosise ca de-obicei.

Margot însă rămase leală tuturor vechilor ei obligaţii; grupuri întregi de tineri care se lăudau că nu se duc la restaurant decît atunci cînd li se plăteşte o masă copioasă, primiră invitaţii la ospăţul de nuntă. Iar Davy Lennox, despre care se spunea că, în ultimii trei ani, nu acordase nimănui „o şedinţă suplimentară", îi fotografie

miresei de două ori ceafa şi o dată reflexul mîi-nilor într-o călimară.

Cu zece zile înainte de nuntă, Paul se instală la *Ritz*, iar Margot începu să se ocupe serios de cumpărături. De cinci-şase ori pe zi soseau la *Ritz* mesageri încărcaţi cu mici roade ale activităţii ei ; cînd o tabacheră de platină, cînd un halat, cînd un ac de cravată sau o pereche de butoni. În vremea asta, Paul îşi cumpărase, cu o neobişnuită risipă, două cravate noi, trei perechi de pantofi, o umbrelă şi o ediţie a operelor lui Proust. Margot îi fixase o alocaţie personală de două mii de lire pe an.

Undeva departe în Adriatica, pe insula Corfu, se făceau pregătiri febrile pentru ca vila doamnei Beste-Chetwynde să fie gata pentru primele săptămîni ale lunii sale de miere ; patul cel mare, gravat cu ananaşi, care-i aparţinuse cîndva lui Napoleon al treilea, fusese aşternut cu cearşafuri parfumate şi cu perini de o nemaipomenită moliciune. Ziarele relatau toate aceste veşti cu lux de amănunte, şi cîte un tînăr reporter era lăudat pentru abundenţa adjectivelor folosite.

Şi totuşi se ivi o piedică.

Cu trei zile înaintea nunţii, într-o dimineaţă, cînd şedea în apartamentul său de la *Ritz* şi-şi citea corespondenţa de dimineaţă, Paul fu chemat la telefon de Margot :

— Dragul meu, a intervenit ceva neplăcut. Îţi aminteşti de fetele alea pe care le-am trimis deunăzi la Rio ? Ei bine, s-au împotmolit la Marsilia, dintr-un motiv sau altul, nu-mi pot da bine seama de ce. Cred că-i în legătură cu pa-

şapoartele. Tocmai am primit o foarte ciudată telegramă de la agentul meu de-acolo. Îşi dă demisia. Neplăcut lucru, tocmai acum ! Şi eu, care voiam să rezolv totul pînă joi ! Ce-ar fi, îngeraşule, să te duci să vezi ce se-ntîmplă ? Probabil că-i vorba doar de cîteva sute de franci de dat omului potrivit. Dacă iei avionul, te poţi întoarce la timp. M-aş duce eu însămi, dar după cum ştii, iubitule, n-am pur şi simplu nici un minut liber.

Paul nu trebui să călătorească singur. Pe aeroportul Croydon se afla şi Potts, înfăşurat într-un pardesiu lung şi înarmat cu o valijoară.

— Treburi în legătură cu Liga Naţiunilor, se justifică el.

În timpul zborului i se făcu rău de două ori.

La Paris, Paul fu nevoit să închirieze un aeroplan special. Potts îl petrecu la aeroport.

— De ce pleci la Marsilia ? îl întrebă el. Credeam că te însori.

— Mă duc la Marsilia doar pentru o oră-două, să văd nişte oameni în interes de afaceri, răspunse Paul.

„Potts ăsta-i grozav, îşi spuse el în gînd. Numai unul ca el e-n stare să-şi închipuie că o mică deplasare ca asta mi-ar putea da peste cap căsătoria".

Paul începuse să se simtă cosmopolit : azi la *Ritz*, mîine la Marsilia, poimîine în Corfu, iar după aceea întreaga lume avea să i se deschidă aidoma unui uriaş hotel, chemîndu-l pe un drum aşternut cu orhidee şi reverenţe. Cît de insular

i se părea bietul Potts, în ciuda vorbăriei lui despre internaţionalism.

Paul ajunse la Marsilia seara tîrziu. Luă cina la *Basso*, pe balconul acoperit, la o masă de la care putea zări mii de lumini reflectate în apa încremenită. Mîncă *bouillabaisse* [1], bău *Meursault* şi avu senzaţia că-i un om de lume cînd îşi plăti consumaţia, neuitînd să calculeze bacşişul cuvenit. Apoi se instală într-o maşină descoperită, care-l duse în cartierul vechi al oraşului ; Margot îi spusese : „Probabil c-au să fie la Alice, pe rue de Reynarde. Oricum, nu-ţi va fi de loc greu să le găseşti, dacă vei pomeni numele meu".

La colţul străzii Ventomargy, maşina se opri : strada era prea îngustă şi prea populată ca să se poată circula. Paul îi plăti şoferului.

— *Merci, Monsieur ! Gardez bien votre chapeau* [2], îi spuse acesta, înainte de a demara.

Întrebîndu-se ce-o fi însemnînd această expresie, Paul porni cu paşi mai puţin siguri pe străduţa pietruită. Casele, aplecate într-o rînă, erau luminate vesel din pivniţă pînă-n pod ; între ele se bălăbăneau lanterne ; un şanţ nu prea adînc trecea prin mijlocul străduţei. Cadrul n-ar fi putut fi mai sinistru nici măcar dacă ar fi fost confecţionat la Hollywood, anume pentru o scenă de desfrîu petrecută în timpul teroarei. În Anglia, o asemenea stradă, îşi spunea Paul, ar

[1] Supă din peşte fiert în vin sau apă, cu şofran, usturoi, roşii, untdelemn etc. (fr.).

[2] Mulţumesc, domnule, păziţi-vă bine pălăria (fr.).

fi fost de mult salvată de către domnul Spire şi pusă sub protecţia unei societăţi anonime pentru vînzarea de cărţi poştale ilustrate, furculiţe pentru pîine prăjită, şi plicuri cu „ceai de Devonshire". Aici negoţul era de alt gen. Nu trebuia să ai prea multă experienţă ca să-ţi dai seama ce fel de cartier era. Nu străbătuse, oare, Paul, cu un ghid în mînă, străzile părăsite ale Pompeiului ?

Nu-i de mirare, îşi spuse el, că Margot dorise atît de aprig să-şi salveze protejatele din acest loc de primejdie şi ispită.

Un marinar negru, beat-turtă, i se adresă într-o limbă nepămînteană, poftindu-l să bea ceva. Paul grăbi pasul. Era caracteristic pentru Margot faptul că, în vîrtejul vieţii ei mondene, îşi găsea timp să se îngrijească de aceste sărmane fete, pe care le expusese, fără să vrea, la astfel de primejdii.

Surd la invitaţiile poliglote ce-l asaltau din toate părţile, Paul îşi continuă drumul. O fată tînără îi smulse pălăria de pe cap ; Paul îi zări piciorul gol în pragul unei uşi luminate ; apoi fata apăru la o fereastră, şi-i făcu semn să vină să-şi ia pălăria.

Toată strada părea să rîdă de el. Paul şovăi ; apoi, într-un moment de panică, pierzîndu-şi nu numai pălăria neagră ci şi stăpînirea de sine, se răsuci pe călcîie şi o luă la fugă spre străzile largi şi liniile de tramvai, căci acolo era patria lui spirituală.

★

Pe lumină, vechiul oraş nu mai părea atît de înfricoşător. Între case atîrnau rufe, în rigole curgea apă limpede, iar străzile erau ticsite de femei bătrîne încărcate cu coşuri de peşte. *Chez Alice* nu dădea nici un semn de viaţă, iar Paul fu silit să sune de cîteva ori, pînă cînd în sfîrşit un portar bătrîn şi şleampăt îşi făcu apariţia.

— *Avez-vous les jeunes filles de madame Beste-Chetwynde ?*[1] îl întrebă Paul, perfect conştient de absurditatea acestei întrebări.

— Sigur că da, poftim înăuntru, domnule, răspunse portarul. Doamna ne-a telegrafiat că veniţi.

Doamna Grimes şi cele două prietene ale ei nu erau încă îmbrăcate, dar îl întîmpinară cu entuziasm, în nişte capoate care-ar fi putut satisface gustul pentru culoare al fiicei mai mari a doctorului Fagan. Îi explicară că întîmpină dificultăţi în obţinerea paşapoartelor, dificultăţi care se datorau, după părerea lui Paul, faptului că autorităţile nu înţeleseseră bine pentru ce anume se duceau fetele la Rio. Ele nu ştiau o boabă franţuzeşte, şi dăduseră, desigur, explicaţii greşite.

Paul petrecu o dimineaţă agitată pe la diverse consulate şi comisariate de poliţie. Lucrurile erau mai complicate decît îşi imaginase el, iar autorităţile îl primiră fie cu vădită răceală, fie cu aluzii şi ochiade ininteligibile.

[1] Fetele doamnei Beste-Chetwynde sînt aici ? (fr.).

Lucrurile, spuneau ei, fuseseră mult mai simple în urmă cu şase luni, dar acum, cu Liga Naţiunilor... (Şi scuturau din umeri, deznădăjduiţi). S-ar mai putea rezolva şi de data asta, dar doamna Beste-Chetwynde trebuia să înţeleagă clar că existau unele forme ce se cuveneau respectate. În cele din urmă, fetele primiră viza de ieşire în calitate de stewardese.

— Iar dacă n-au să meargă cu mine mai departe de Rio, spuse comandantul avionului, am oricum un personal destul de numeros. Spuneţi că le aşteaptă la Rio slujbe ? Atunci, patronii vor putea desigur să le reglementeze situaţia la autorităţile locale.

Paul cheltui însă mai multe mii de franci pentru formalităţi.

— Ce instituţie absurdă e şi Liga asta a Naţiunilor ! exclamă Paul. Pare să complice lucrurile, în loc să le simplifice.

Spre uimirea lui, autorităţile luară vorbele astea drept o glumă grozavă.

Paul le conduse pe fete la vapor, şi toate trei îl sărutară la despărţire. În timp ce se întorcea pe chei, îl întîlni pe Potts, care-i spuse :

— Am sosit adineauri, cu trenul de dimineaţă.

Paul era cît pe ce să-i spună ce părere avea despre Liga Naţiunilor, dar amintindu-şi de prolixitatea gîndirii lui Potts şi de urgenţa propriei lui plecări, se hotărî să-şi amîne criticile pentru altă dată. Mai zăbovi la Marsilia îndeajuns pentru a-i telegrafia lui Margot : „Aranjat totul

satisfăcător. Mă întorc azi după amiază. Toată dragostea". Apoi plecă la Paris cu avionul, convins că făcuse şi el o treabă folositoare.

★

La orele zece în dimineaţa nunţii, Paul se întoarse la *Ritz*. Ploua cu găleata, iar el era obosit, neras şi abătut. Numeroşi reporteri îl aşteptau la uşa apartamentului, dar le spuse că nu-i putea primi pe nici unul. Înăuntru, îl găsi pe Peter Beste-Chetwynde, neverosimil de elegant în primul lui costum de dimineaţă.

— Mi-au dat voie de la Llanabba să vin la nuntă, îi spuse băiatul. Ca să fiu sincer, mă simt destul de bine în hainele astea. Ţi-am adus o floare pentru butonieră, în caz că ai uitat. Dar ce-i cu dumneata, Paul, pari obosit ? !

— Chiar sînt. Fii drăguţ şi dă drumul la robinetul din baie.

După ce făcu baie şi se bărbieri, se simţi mai bine. Peter comandase o sticlă de şampanie şi era cam ameţit. Dădea ocol încăperii, cu paharul în mînă, vorbind cu antren şi oprindu-se din cînd în cînd să se privească în oglindă.

— Îmi vine foarte bine, zău ! Mai ales cravata, nu crezi, Paul ? Cred c-o să mă-ntorc aşa la şcoală, să le-arăt ce fiinţă superioară sînt. Ai observat, sper, că ţi-am dat floarea cea mai mare. Nu pot să-ţi descriu în ce hal a ajuns Llanabba în trimestrul ăsta. Încearcă s-o convingi pe mama să mă scoată de-acolo. Clutterbuck a plecat, Tangent a murit, iar cei trei profesori noi sînt destul de înspăimîntători. Unul seamănă cu prietenul dumitale Potts, numai că se bîlbîie, iar Brolly pretinde că are şi-un ochi de sticlă. Domnul Makepeace, aşa îi spune. Pe urmă, e unul cu părul roşu, care bate mereu cîte un elev. Al treilea e destul de cumsecade, dar din păcate este epileptic. Nu cred că doctorul ţine la vreunul dintre ei. Flossie a fost cam abătută, în tot acest timp. Mă întreb dacă mama i-ar putea găsi o slujbă în America de Sud ? Mă bucur că porţi o vestă ca asta. Era cît pe ce să-mi pun şi eu una la fel, dar m-am gîndit că sînt puţin prea tînăr. Ce părere ai ? Deunăzi a venit la şcoală un reporter, care-a vrut să afle amănunte despre dumneata. Brolly i-a povestit cum te duceai să înoţi, seara, şi cum înotai ore-ntregi, compunînd versuri elegiace. Dar a stricat toată povestea spunînd că ai labe şi coadă, ceea ce l-a făcut pe individ să creadă că-l duce de nas. Ia spune, nu-i aşa că-s foarte la modă ?

Îmbrăcîndu-se, Paul începu să se simtă iarăşi în apele lui. Nu-şi putea alunga impresia că şi el arăta elegant. Peste cîteva clipe intră în încăpere Alastair Digby-Vane-Trumpington, şi bău şampanie.

— Publicitatea de care se bucură această nuntă face din ea cel mai răsunător eveniment petrecut în timpul generaţiei noastre. Ziarul *Sunday Mail* mi-a oferit cincizeci de lire ca să-mi pun numele sub un articol în care se descriu senzaţiile mele ca naş. Mă tem însă că toată lumea va şti că nu l-am scris eu, căci e

prea bine scris. Apropo, am primit o scrisoare admirabilă de la tante Greta, pe chestia asta. Ai văzut cadourile ? Însărcinatul cu afaceri al Argentinei ți-a dăruit operele lui Longfellow legate în piele verde, iar directorul școlii din Scone ți-a trimis farfuriile alea de cositor pe care le ținea în vestibul.

Paul își prinse gardenia la butonieră și coborî la masă împreună cu Peter și cu domnul Alastair Trumpington. În restaurant erau o mulțime de oameni, îmbrăcați ca pentru nuntă, iar Paul observă cu oarecare satisfacție că era în centrul atenției tuturor. Petrecîndu-i pînă la masă, politicosul *maître d'hôtel* îi exprimă urările sale de fericire. Peter comandase încă de dimineață meniul.

— Mă îndoiesc că vom avea vreme să mîncăm tot, dar din fericire felurile cele mai bune sînt servite la început, spuse el.

În timp ce-și cojea al doilea ou de pescăruș, Paul fu chemat la telefon. Era Margot.

— Dragul meu, cum te simți ? Am fost atît de neliniștită tot timpul cît ai lipsit. Am avut o presimțire sinistră, că ceva o să te împiedice să te-ntorci. Te simți bine, dragul meu ? Da, eu mă simt grozav. Sînt acasă, iau dejunul în dormitor, și mă simt, iubitule, cum nu se poate mai neprihănită, ca o debutantă. Sper c-o să-ți placă rochia mea. E de la Boulanger, dragul meu, ai ceva împotrivă ? La revedere, iubitule. Nu-l lăsa pe Peter să se-mbete prea tare, ai grijă !

Paul se întoarse în restaurant.

— Ți-am mîncat ouăle, îi spuse Peter. N-am putut rezista ispitei.

Pe la orele două se ridicară de la masă. Pe Arlington Street îi aștepta cea de-a doua mașină Hispano Suiza a doamnei Beste-Chetwynde.

— Trebuie să mai bem un pahar împreună înainte de-a pleca, spuse nașul. Avem tot timpul.

— Cred c-ar fi o greșeală dac-aș bea și eu, spuse Peter.

Paul și nașul său își umplură din nou paharele cu brandy.

— Amuzantă poveste, rosti Alastair Digby-Vane-Trumpington. Cine-ar fi putut să prevadă, atunci cînd am organizat în apartamentul meu agapa clubului Bollinger, că lucrurile au să sfîrșească astfel ?

Paul își răsuci paharul, adulmecă o clipă mireasma băuturii și spuse apoi, ridicîndu-l :

— Pentru zeița Fortuna, o prea hulită doamnă !

★

— Care dintre dumneavoastră, domnilor, este Paul Pennyfeather ?

Paul lăsă jos paharul și se întoarse spre individul cu înfățișare cazonă care stătea lîngă el.

— Eu sînt, îi spuse. Să știți însă că, dacă veniți din partea unui ziar, nu prea am timp...

— Sînt inspectorul Bruce, de la Scotland Yard, spuse străinul. Fiți bun și ieșiți cu mine afară, să stăm de vorbă, numai un minut.

— Zău, domnule inspector, sînt foarte grăbit, răspunse Paul. Presupun că-i vorba de oamenii pe care i-am cerut pentru paza cadourilor. De ce n-aţi venit mai devreme ?

— Nu-i vorba de cadouri, şi nici n-aş fi putut veni mai devreme. Mandatul de arestare a fost emis împotriva dumneavoastră abia acum cîteva clipe.

— Uite ce este, nu fi dobitoc ! îl repezi Alastair Digby-Vane-Trumpington. Ai greşit adresa. Au să rîdă de dumneata ca de-un nătărău la Scotland Yard. Dumnealui e domnul Pennyfeather, care se însoară astăzi.

— Nu ştiu nimic despre asta, spuse inspectorul Bruce. Ştiu doar că am un mandat pentru arestarea dumnealui, şi că orice va declara de-aici înainte ar putea sluji ca mărturie împotriva dumisale. Cît despre dumneata, tinere, nu te-aş sfătui să te pui în calea unui om al legii în exerciţiul funcţiunii.

— E o eroare sinistră la mijloc ! protestă Paul. Presupun că trebuie totuşi să-l urmez pe omul ăsta. Încearcă să dai de Margot şi să-i explici.

Faţa trandafirie şi blajină a lui sir Alastair păli de uimire.

— Dumnezeule ! exclamă el. Ce amuzant ! Adică, ar fi putut să fie în orice altă împrejurare.

Peter, alb ca varul, ieşise din restaurant.

Sfîrşitul părţii a doua.

PARTEA A TREIA

Capitolul I

Nu orice zid de piatră e o închisoare...

Procesul lui Paul, judecat cîteva săptămîni mai tîrziu la Old Bailey [1], a prilejuit o amară deziluzie publicului, gazetarilor, juriului şi avocaţilor. Arestarea de la *Ritz*, ştirea anunţată la biserica St. Margaret că nunta se amînă, plecarea lui Margot în Corfu, respingerea cauţiunii, mîncarea trimisă pe ascuns de la restaurantul *Boulestin,* toate aceste ştiri fuseseră tipărite pe prima pagină a ziarelor. În comparaţie cu ele, sentinţa de condamnare a lui Paul era un fleac. La început, Paul se recunoscuse pe deplin vinovat, în ciuda îndemnurilor avocatului său, dar mai apoi schiţă un fel de apărare, galvanizat fiind de avertismentul dat de preşedintele tribunalului, că legea prevede bătaia cu biciul pentru asemenea infracţiuni. Totuşi, chiar şi detaliile acestea erau foarte anodine. Ca principal martor al acuzării, Potts se dovedi implacabil, iar tribunalul avea să-l laude călduros pentru atitudinea lui. Apărarea nu oferi nici o

[1] Tribunal din Londra, unde se judecă procesele penale.

probă, limitîndu-se la antecedentele bune ale împricinatului ; numele Margot Beste-Chetwynde nu fu pomenit, cu toate că la pronunţarea sentinţei judecătorul spuse că „nimeni nu putea ignora cinica impertinenţă cu care, chiar în ajunul arestării sale pentru această fărădelege mîrşavă, acuzatul se pregătea să-şi lege numele de un nume onorat în istoria patriei sale, şi să tîrască în prăpastia adîncă a propriei sale depravări pe o doamnă înzestrată cu frumuseţe, rang şi o nepătată reputaţie. Societatea împarte pedepse drepte cetăţenilor nestatornici şi necumpătaţi ce-şi caută plăcerile în piaţa păcatului, care încă mai pîngăreşte faima civilizaţiei noastre ; dar pentru neguţătorii înşişi, pentru aceşti vampiri cu chip de om care trăiesc din degradarea speciei, societatea şi-a rezervat dreptul de a-i suprima fără milă."

Paul fu aşadar trimis la închisoare, iar ziarele puseră în capul coloanei rezervate ştirilor interne de mică importanţă, titlul : *Pretendent la mîna unei doamne din înalta societate, condamnat la închisoare. Opiniile unui magistrat despre vampirii cu chip de om.* Cu asta, povestea luă sfîrşit pentru marele public.

Dar pînă atunci, avu loc o conversaţie vrednică de atenţia tuturor celor interesaţi în haotica suită de întîmplări, în care era amestecat Paul. Într-o zi, înainte de proces, Paul primi în celula lui vizita lui Peter Beste-Chetwynde.

— Bună, Peter !

— Bună, Paul ! Mama m-a rugat să vin să te văd. Vrea să ştie dacă primeşti regulat mîncarea pe care a comandat-o pentru dumneata. Sper că-ţi place meniul, pentru că de fapt eu ţi-l aleg. Ştiam că nu-ţi plac mîncărurile prea grele.

— E minunată mîncarea, spuse Paul. Ce face Margot ?

— Păi, tocmai despre asta am venit să-ţi vorbesc. Margot a şters-o.

— Unde ?

— A plecat singură în Corfu. Eu am convins-o, căci ar fi vrut să rămînă şi să asiste la proces. Îţi poţi închipui ce de oameni şi ziarişti au tăbărît pe noi ! Nu i-o iei, sper, în nume de rău ? Ascultă, încă ceva — cred că gardianul ăla nu mă-aude ! Îţi aduci aminte de bătrînul acela îngrozitor, pe nume Maltravers ? Ei bine, a ajuns ministru de interne, precum ai aflat probabil. A trecut pe la mama şi i-a spus că dacă ar primi să devină soţia lui, te-ar putea scoate din închisoare. Fireşte, o fi citit asta în cărţi. Dar mama crede că s-ar putea să fie adevărat, şi ar dori să ştie ce părere ai. Se simte vinovată de tot ce s-a întîmplat şi ar face orice ca să te-ajute — numai să nu-i ceri să intre ea însăşi la închisoare. Nu ţi-o închipui pe mama la închisoare, nu-i aşa ? Ei, ai vrea să ieşi numaidecît de-aici, lăsînd-o pe ea să se mărite cu Maltravers ? Sau preferi să aştepţi pînă o să ieşi legal, şi s-o iei de nevastă ? Ea e dispusă să te aştepte.

Paul îşi aduse aminte de vorbele profesorului Silenus : „De azi în zece ani o să fie o femeie trecută".

Răspunse totuşi :

— Aş prefera să mă aştepte, dacă tu crezi că-i posibil.

— Eram sigur că aşa o să-mi răspunzi, Paul ! Sînt atît de fericit ! Mama mi-a spus : „Nu voi pretinde că nu ştiu cum aş putea să-l răsplătesc pentru ce i-am făcut, căci ştie, cred, că pot". Astea au fost cuvintele ei. N-am impresia că o să capeţi mai mult de un an, ce spui ?

— Dumnezeule, sper că nu ! exclamă Paul.

Condamnarea la şapte ani detenţiune penală avea să fie o lovitură grea pentru el. „De azi în zece ani, o să fie o femeie trecută", îşi spunea în duba ce-l transporta spre închisoarea Blackstone.

★

În prima zi de puşcărie, Paul întîlni o mulţime de oameni, dintre care pe unii îi cunoştea. Primul om întîlnit fu un gardian cu frunte îngustă şi aer ameninţător. După ce scrise cu oarecare greutate numele lui Paul într-un registru, îl conduse la celula lui. Era limpede că omul citise ziarele.

— E altceva decît hotelul *Ritz*, nu-i aşa ? îi spuse. Nu ne plac, pe-aici, oameni ca mătăluţă, pricepi ? Dar ştim noi cum să-i tratăm ! Nu, n-o să găseşti aici nimic din ce-ai avut la *Ritz*, codoş împuţit !

Gardianul se înşela însă, căci următorul om pe care-l întîlni Paul fu Philbrick. Hainele de

puşcăriaş îi veneau prost, şi era nebărbierit, dar continua să aibă un inefabil aer de nobleţe.

— Ştiam eu c-o să te revăd curînd, îi spuse. Fiind mai vechi aici, mi-au dat în grijă curăţenia băii de la intrare. Ţi-am pus deoparte cel mai bun costum pe care l-am putut găsi. N-are nici un păduche.

Şi aruncă pe bancă o legăturică de ţoale ştampilate.

Gardianul se întoarse împreună cu altul, probabil superior în grad. Amîndoi îi inventariară cu grijă întreaga avere. Gardianul citi cu glas melodios :

— Pantofi negri, una pereche ; ciorapi fantezi, una pereche ; bretele de mătase neagră, una pereche... În viaţa mea n-am văzut om cu atîtea haine !

Se poticniră de cîteva ori, din cauza unor dificultăţi de pronunţie, dar pînă la urmă întocmiră lista.

— Una tabacheră din metal alb, conţinînd două ţigări ; un ceas de metal alb ; un ac de cravată fantezi (o costase pe Margot mai mult decît leafa pe un an a gardianului, să fi ştiut el !) ; butoni de os, una pereche ; butoni de manşetă fantezi, una pereche.

Gardienii priviră cu suspiciune perforatorul de trabuce, un obiect de aur, primit de Paul în dar de la naşul său.

— Ce-i asta ? îl întrebară.

— Pentru ţigările de foi.

— Gura ! îl repezi gardianul, pocnindu-l în cap cu un pantof. Să-l înregistrăm ca „instru-

ment". Asta-i tot, dacă nu cumva ai dinți falși. Poți să-i păstrezi, cu condiția să-i trecem în registru.

— N-am, spuse Paul.

— Vreun bandaj de hernie sau alt articol sanitar ?

— N-am.

— În regulă ! Te poți duce la baie.

Paul stătu zece minute în apa caldă — care mirosea, liniștitor, a desinfectant — apoi se îmbrăcă în hainele de pușcăriaș. Pierderea bunurilor personale îi prilejuia o ciudat de plăcută senzație de iresponsabilitate.

— Arăți grozav, îi spuse Philbrick.

Următorul om pe care-l văzu fu medicul închisorii, așezat la o masă acoperită cu formulare.

— Numele ? îl întrebă doctorul.

— Pennyfeather.

— Ai fost vreodată închis în vreun ospiciu sau în vreo instituție similară ? Dacă da, amănunte.

— Am fost vreme de doi ani la colegiul Scone, din Oxford, spuse Paul.

Doctorul își ridică pentru prima oară privirea :

— Să nu faci glume cu mine, omule, că te pun imediat în cămașă de forță !

— Scuzele mele, spuse Paul.

— Să nu vorbești neîntrebat cu domnul medic, îl repezi gardianul de lîngă el.

— Scuzați, spuse Paul, în neștire, iar gardianul îl pocni în cap.

— Suferi de oftică sau de vreo altă boală contagioasă ? îl întrebă medicul.

— Pe cîte știu, nu.

— Asta-i tot, spuse medicul. Te declar apt de a suporta pedepsele reglementare specificate mai jos, și anume : cătușe, lanțuri, centură de fier, carceră, regim alimentar no. 1, regim alimentar no. 2, joardă de mesteacăn, vînă de bou. Ai vreo obiecție ?

— Trebuie neapărat să suport toate aceste pedepse dintr-o dată ? întrebă Paul, cam descumpănit.

— Le vei suporta, dacă vei continua să pui asemenea întrebări impertinente. Gardian, ai grijă de omul ăsta : are un caracter turbulent.

— Hai, urmează-mă ! îi porunci gardianul.

Merseră pe un coridor, apoi coborîră două scări de fier. De-o parte și de alta se întindea cîte o galerie lungă, cu balustrade de fier, îndărătul cărora se zăreau numeroase uși. Între paliere erau întinse rețele de sîrmă.

— Nu umbla cu vicleșuguri, îi spuse gardianul. Sinuciderea nu-i permisă aici. Asta ți-e celula. Ține-o curată, altfel o pățești. Uite-ți și numărul.

Și-i prinse la piept o insignă galbenă.

— Ca-n zi de sărbătoare, spuse Paul.

— Gura ! mîrîi gardianul și încuie ușa pe dinafară.

„Va trebui, cred, să mă deprind a-i respecta pe oamenii ăștia" își spuse Paul. „Sînt mai puțin înfricoșători decît mai toți cei pe care i-am cunoscut."

Peste cîtva timp primi vizita directorului școlii penitenciare. Ușa se deschise și în celulă intră un tînăr îmbrăcat într-un costum de tweed, cam ponosit.

— Deținut 4.12, știi să citești și să scrii ? îl întrebă pe Paul.

— Da, spuse acesta.

— Liceu sau școală publică ?

— Școală publică, răspunse Paul, amintindu-și că școala unde învățase carte ținea la această titulatură.

— Cu ce nivel ai părăsit școala ?

— Păi, nu prea știu. Nu aveam, cred, măsurători.

Directorul notă pe un formular „memorie defectuoasă" și ieși din celulă, pentru a se întoarce curînd cu o carte.

— Trebuie să o studiezi temeinic în următoarele patru săptămîni. O să-ncerc să te trec într-una din clasele de dimineață. N-o să-ți fie greu, dacă știi să citești. Uite, aici începe, adăugă el, încurajator, arătîndu-i lui Paul prima pagină.

Era o gramatică engleză tipărită în 1872. Paul citi : „Silaba este un sunet unic scos printr-un simplu efort de vorbire".

— Mulțumesc, spuse el, sînt convins c-o să-mi folosească.

— O poți schimba peste patru săptămîni dacă vezi că nu progresezi, îi spuse directorul. Dar eu te-aș sfătui să te ții de ea.

Ușa fu din nou încuiată.

Următorul care veni fu capelanul :

— Poftim o biblie și o carte de rugăciuni. Biblia, caută să rămînă tot timpul în celulă. Cît despre cartea de rugăciuni, poți s-o schimbi în fiecare săptămînă, dacă dorești. Ești anglican ? La slujbe prezența nu-i obligatorie — adică, poți lua parte la toate, sau la nici una.

Capelanul vorbea precipitat și cu oarecare iritare. Era nou în slujba asta, și trecuse pe la vreo cincizeci de deținuți, iar unul dintre ei îl ținuse multă vreme ca să-i descrie o vedenie pe care o avusese în noaptea din ajun.

— Helo, Prendy ! îi spuse Paul.

Domnul Prendergast îl privi enervat și-i spuse :

— Nu te-am recunoscut. În hainele astea, oamenii seamănă leit între ei. E îngrozitor, Pennyfeather ! În clipa cînd am aflat c-ai fost condamnat, m-am temut c-au să te trimită aici. Ah, dragul meu, situația se complică tot mai mult !

— Ce-i cu dumneata, Prendy ? Iarăși îndoielile ?

— Nu, nu, acum e vorba de disciplină, vechea mea problemă. Sînt abia de-o săptămînă în slujba asta. Am avut mare noroc c-am căpătat-o. Episcopul meu mi-a spus că, după părerea lui, o asemenea muncă e mult mai potrivită pentru un preot modern decît munca într-o parohie. Directorul închisorii e și el un om foarte modern. Dar criminalii de-aici sînt tot așa de răi ca și băieții de la școală. Cer să mi se spovedească și-mi toarnă cele mai îngrozitoare povești, doar ca să vadă ce-o să spun. Iar în capelă o țin tot într-un rîs, astfel încît gardienii

trebuie să-i muştruluiască mereu, ceea ce face ca slujba să pară o adevărată batjocură. Cîţiva dintre ei au fost pedepsiţi azi dimineaţă cu regimul alimentar no. 1, pentru că au cîntat un imn schimbîndu-i cuvintele, şi fireşte că treaba asta mă face şi mai nepopular. Nu te supăra, Pennyfeather, dar te-aş ruga să nu-mi mai spui „Prendy", iar dacă trece careva prin faţa celulei, fii bun şi ridică-te-n picioare cînd îmi vorbeşti. Aşa e regula, iar gardianul-şef mi-a atras atenţia cu toată asprimea că trebuie să menţin disciplina.

În clipa aceea faţa gardianului apăru în ferestruica uşii. Domnul Prendergast rosti cu glas tare :

— Cred că-ţi dai seama de gravitatea infracţiunii pe care ai comis-o şi de temeinicia pedepsei primite. Roagă-te în semn că te căieşti.

Un gardian intră în celulă.

— Scuzaţi-mă că vă deranjez, domnule, dar trebuie să-l duc pe dumnealui la director. Deţinutul cu numărul 4.18 vă aşteaptă de cîteva zile. I-am promis c-o să vă comunic, dar, scuzaţi-mă că v-o spun, să nu fiţi prea blînd cu el. Îl cunoaştem de mult. E un mare şarlatan, fir-ar al dracului, să mă scuzaţi, şi face pe credinciosul doar atunci cînd speră să tragă vreun folos.

— Numai eu sînt în măsură să mă pronunţ în astfel de chestiuni, domnule gardian, spuse domnul Prendergast cu oarecare demnitate. Îl poţi duce pe deţinutul 4.12 la domnul director.

Sir Wilfred Lucas-Dockery nu era, nici prin fire şi nici prin educaţie, făcut să fie director de închisoare ; numirea lui în acest post fusese ideea unui ministru de interne laburist, care-i apreciase mult contribuţia teoretică la un raport privitor la tratamentul penal aplicat celor ce refuzau să facă armata pe temeiuri de conştiinţă. Pînă atunci, sir Wilfred fusese titularul catedrei de sociologie la o universitate din Midland ; numai prietenii intimi şi cîţiva studenţi favoriţi ştiau că sub înfăţişarea blajină şi profesorală se ascundea apriga ambiţie de a activa în domeniul public, pentru binele generaţiei sale. Candidase de două ori în alegerile parlamentare, dar fără prea multă convingere, încît candidatura lui trecuse aproape neobservată. Colonelul Mac Adder, fostul director al închisorii, un veteran al multor campanii obscure purtate la frontiera afgană, îi spusese înainte de a se retrage :

— Noroc, sir Wilfred ! Dacă-mi permiţi să-ţi dau un sfat, iată-l : Nu te sinchisi de gardieni sau deţinuţi. Scoate-le sufletul oamenilor din subordinea dumitale, dacă vrei să-ţi respecte autoritatea. Dacă reuşeşti să faci un iad din închisoarea asta, oamenii vor avea grijă să se ferească de ea. Asta a fost tactica mea, tot timpul, şi sînt mîndru de ea. (Tactica aceasta devenise celebră în rîndul vizitatorilor staţiunii termale Cheltenham).

Sir Wilfred avea însă propriile sale idei.

— Trebuie să înţelegi, îi spuse el lui Paul, că ţelul meu este să stabilesc un contact perso-

nal cu fiecare dintre oamenii aflaţi în grija mea. Vreau să fii mîndru de închisoarea asta şi de munca dumitale aici. Pe cît posibil, vreau ca deţinuţii să-şi continue vocaţiile din viaţa civilizată... Gardian, ce profesie are omul acesta ?

— Traficant de carne vie, sir.

— A, da... Mă tem că nu vei avea ocazia să-ţi exerciţi aici profesia asta. Altceva, ce-ai mai făcut ?

— Era cît pe ce s-ajung preot, răspunse Paul.

— Zău ? Ei bine, sper să organizez un seminar teologic, dacă bineînţeles voi găsi destui deţinuţi cu această vocaţie. L-ai văzut desigur pe capelan, e un om cu vederi foarte largi. Totuşi, deocamdată sîntem abia la început. Regulamentul închisorii e destul de strict. În primele patru săptămîni va trebui să suporţi regimul de carceră prevăzut de lege. După aceea, îţi vom găsi o ocupaţie ceva mai creatoare. Nu vrem să ai sentimentul că-ţi pierzi personalitatea. Te pricepi, cumva, să lucrezi pielărie artistică ?

— Nu, sir.

— Te-aş putea repartiza la atelierul de arte şi meserii. Am ajuns, cu ani în urmă, la concluzia că mai toate crimele au la bază refularea instinctului de exprimare estetică. Avem, aici, prilejul de a verifica acest instinct. Eşti extrovertit sau introvertit ?

— Nu sînt sigur, sir.

— Puţini oameni sînt. Mă străduiesc să-i conving pe cei de la Interne să angajeze un psihanalist. Citeşti cumva revista *New Nation ?* În numărul de săptămîna asta a apărut un articol destul de măgulitor despre închisoarea noastră, sub titlul *Experimentele Lucas-Dockery*. Vreau ca deţinuţii să fie la curent cu aceste lucruri : capătă astfel o mîndrie colectivă. Ţi-aş putea ilustra activitatea noastră printr-un mic exemplu, legat chiar de cazul dumitale. Pînă deunăzi, toate delictele legate de prostituţie erau trecute în categoria „sexualităţii“. Acum, consider că un delict de felul celui comis de dumneata ţine în esenţă de instinctul de posesiune, şi-l voi trata ca atare. Asta nu înseamnă, fireşte, o schimbare a condiţiilor dumitale de detenţiune — regulamentul prevede acelaşi regim de servitute penală — dar îţi dai, cred, seama că pentru statisticile anuale contează.

După ce Paul ieşi, sir Wilfred îi spuse gardianului-şef :

— Să fim umani ! N-ai văzut ce mult a contat pentru omul ăsta nefericit gîndul că, departe de a fi un biet sclav anonim, a devenit o părticică dintr-o mare revoluţie în statistică ?

— Da, sir, încuviinţă gardianul-şef. În altă ordine de idei, mîine ne sosesc alţi doi care-au încercat să se sinucidă. Trebuie să fiţi mai sever cu ei, sir. Sculele alea ascuţite pe care le-aţi trimis la şcoala de arte şi meserii îi ispitesc pe oameni.

★

Paul fu din nou închis în celula lui, pe care avu în sfîrşit răgazul s-o examineze. Lucruri interesante nu prea erau. În afară de biblie, de

gramatica engleză şi de cartea de rugăciuni. (*Rugăciuni de spus la diferite ocazii de boală, supărare şi moarte*, carte apărută sub semnătura reverendului Septimus Bead, doctor în teologie, la Edinburgh, în 1863), mai erau acolo o străchinuţă smălţuită, o lingură şi-un cuţit, o tăbliţă de ardezie şi-un condei, o solniţă, o cană de tinichea, două oale de lut, o cîrpă de şters praful, un pat de scînduri rezemat de perete, o saltea cu aşternutul respectiv, un scaun şi o masă. Un aviz tipărit îl informa că n-are voie să se uite pe fereastră. Pe perete mai erau trei avizuri tipărite, cuprinzînd : o listă întreagă de pedepse pentru alte abateri (care păreau să înglobeze toate îndeletnicirile omeneşti), cîteva rugăciuni anglicane şi o explicaţie a „sistemului stadial progresiv". Mai era şi o foaie dactilografiată, cu „Gîndul zilei" — una dintre micile inovaţii ale lui sir Wilfred Lucas-Dockery. În prima zi de puşcărie a lui Paul, gîndul era : „Cel ce păcătuieşte, păgubeşte", şi-i aparţinea redactorului-şef al ziarului *Sunday Express*.

Paul citi cu interes despre „sistemul stadial progresiv". După patru săptămîni i se îngăduia deţinutului să participe la munca în comun, să facă gimnastică timp de o jumătate de ceas în fiecare duminică, să poarte o banderolă pe braţ, să înveţe carte în cazul că era analfabet, să ia cu împrumut cîte un roman pe săptămînă de la biblioteca închisorii şi, printr-o cerere specială adresată directorului, să-şi atîrne pe pereţi patru fotografii ale rudelor sau ale unor prieteni aprobaţi de conducerea închisorii. După opt săptămîni, în cazul cînd conduita lui era pe deplin satisfăcătoare, putea să primească o vizită de douăzeci de minute şi să scrie o scrisoare, precum şi să primească una. După alte şase săptămîni, putea primi încă o vizită şi încă o scrisoare, şi putea lua cu împrumut încă o carte pe săptămînă, de la bibliotecă.

Paul se întrebă dacă fotografia luată de Davy Lennox lui Margot, şi înfăţişîndu-i ceafa, va fi acceptată ca fotografie a unei prietene aprobate.

Peste cîtva timp uşa celulei fu deschisă din nou. O mînă strecură înăuntru o strachină, iar un glas rosti : „Repede, cana !"

Cana lui Paul fu umplută cu cacao, iar uşa fu încuiată la loc. Strachina conţinea pîine, slănină şi fasole. După această întrerupere, Paul căzu într-un soi de reverie, care dură paisprezece ore. De luni de zile nu mai fusese cu adevărat singur, ca acum. „Ce odihnitor e să fii singur !" îşi spuse.

★

Următoarele patru săptămîni de carceră fură pentru Paul printre cele mai fericite din viaţa lui. Confortul fizic era, desigur, precar, dar Paul învăţase la *Ritz* că simplul confort fizic nu e deajuns. Acum, constata că-i o adevărată fericire să nu fii niciodată nevoit a lua vreo hotărîre, să fii complet eliberat de orice noţiune a timpului şi de obligaţia de a-ţi procura hrană sau îmbrăcăminte, să nu fii niciodată obsedat de impresia pe care-o faci. Într-un cuvînt, să

fii liber. La o oră foarte matinală și cam răcoroasă, auzeai cum sună un clopoțel, apoi vocea gardianului : „Murdăria afară !“ Te ridicai, îți strîngeai așternutul, și te îmbrăcai. Nu trebuia să te bărbierești, să eziți între o cravată sau alta, să-ți închei nasturii, butonii și gulerele, îndeletnicire care răpește mult timp omului civilizat. Se simțea întocmai ca acei oameni fericiți din reclamele pentru săpunul de ras, care par să fi dobîndit foarte simplu pacea sufletească atît de dorită, dar greu de găsit, în primele ore ale dimineții... Vreme de aproape un ceas, Paul cusu un sac de poștă, pînă cînd ușa fu din nou deschisă, pentru a face loc unei mîini care aducea o bucată de pîine și o strachină mare cu budincă. După micul dejun, își lustrui mobila și olăria din celulă, apoi mai cusu puțin, pînă cînd auzi clopoțelul care-i chema pe deținuți în capelă. Timp de cincisprezece sau douăzeci de minute, îl auzi pe domnul Prendergast tunînd și fulgerînd împotriva frumuseților limbajului poetic al veacului al șaisprezecelea. Era, desigur, cam plicticos ; la fel de plicticoasă a fost și ora următoare, pe care trebui să și-o petreacă făcînd ocolul curții închisorii, unde cîteva verze melancolice își ițeau capetele printre aleile concentrice de asfalt bătătorit. Unii dintre pușcăriași profitau de ocazie și mușcau pe furiș din verze, sub pretextul că-și leagă un șiret desfăcut. Dacă erau observați, erau aspru pedepsiți. Paul nu simți niciodată această ispită. După plimbarea de dimineață, programul zilei se desfășura fără nici o întrerupere în afara meselor de prînz și de seară și a inspecției direc-

torului. Pînza pe care-o primea zilnic ca materie primă pentru sacii de poștă trebuia, conform regulamentului, să-l țină ocupat vreme de nouă ore. Deținuții din celulele învecinate, care, după cum îi spusese lui Paul gardianul, nu erau în toate mințile, își terminau cu oarecare greutate treaba înainte de ora stingerii. Paul constată însă că putea s-o termine, fără prea mare efort, cu mult înainte de cină. De-aceea își petrecea serile meditînd și scriindu-și pe tăblița de ardezie gîndurile ce-i trecuseră prin minte în ziua respectivă.

Capitolul II

Experimentele Lucas-Dockery

Sir Wilfred Lucas-Dockery avea, precum am mai arătat, ambiție, cultură și un optimism autentic, într-o măsură rareori întîlnită la un om cu funcția lui. Era încredințat că va veni o vreme cînd experimentele Lucas-Dockery vor fi privite ca începutul unei noi epoci în penologie, și-și repeta în minte astfel de fraze din viitoarele manuale de istorie a societății :

Unul dintre puținele evenimente importante din această scurtă guvernare a partidului laburist a fost numirea lui sir Wilfred Lucas-Dockery în postul de director al închisorii Blackstone. Administrația acestui om curajos și departe-văzător

este pe drept cuvînt socotită ca temelia actualului tratament aplicat delicvenților. De fapt, se poate spune că nici un alt om nu ocupă un loc atît de eminent în istoria reformelor sociale ale secolului său etc. Totuși, marile sale calități nu-l scuteau pe sir Wilfred de numeroase și aprige divergențe de opinii cu gardianul-șef. Într-o zi, ședea în birou și lucra la un memoriu către Departamentul Închisorilor — unul din seria acelor memorii neglijate, a căror publicare după ieșirea lui la pensie avea să justifice pretenția lui sir Wilfred de a fi inițiatorul introducerii luminii artificiale în închisori — cînd deodată gardianul-șef îl întrerupse :

— O veste proastă, sir, de la atelierul de legat cărți. Instructorul spune că printre deținuți se răspîndește obiceiul de a mînca pasta ce li se pune la dispoziție pentru lucru. Pretind că ar fi mult mai bună decît budinca. Va trebui fie să trimitem încă un gardian să supravegheze munca, fie să introducem în pastă o substanță care s-o facă necomestibilă.

— Are oare pasta aceea vreo valoare nutritivă ? întrebă sir Wilfred.

— N-aș putea spune, sir.

— Cîntărește-i pe oamenii de la atelierul de legătorie și raportează-mi apoi orice eventuală creștere în greutate. De cîte ori să-ți repet că trebuie să verifici *toate* faptele, înainte de a raporta ceva ?

— Prea bine, sir ! Și încă ceva : aveți o petiție din partea deținutului 4.12. Și-a terminat stagiul

de patru săptămîni de carceră și vrea să știe dacă poate să mai rămînă încă patru.

— Sînt contra regimului celular, căci face din deținuți niște introvertiți. Cine-i acest 4.12 ?

— E condamnat la detențiune pe termen lung sir, și așteaptă să fie transferat la Egdon.

— Îl voi vedea personal pe 4.12.

— Prea bine, sir !

Paul fu adus înăuntru.

— Aud că dorești să-ți continui regimul celular în loc să te folosești de prilejul de a munci într-un colectiv. Pentru ce, mă rog ?

— Găsesc că-i mult mai interesant, sir, răspunse Paul.

— E o cerere cam nereglementară, spuse gardianul-șef. Privilegiile pot fi pierdute doar printr-o încălcare a regulamentului, atestată și confirmată de doi gardieni. Regulamentul în vigoare este cît se poate de răspicat în această privință.

— Mă întreb dacă n-ai cumva tendințe narcisiste, rosti directorul. Ministerul de Interne nu a luat încă nici o hotărîre în legătură cu cererea mea de a se numi un psihanalist.

— Trimiteți-l în celula de observație, sugeră gardianul-șef. Acolo se vede clar cine-i nebun. Am cunoscut mai mulți pușcăriași care nu păreau să fie nebuni, ci numai excentrici, știți, și care după cîteva zile petrecute în celula de observație au devenit nebuni de legat. Colonelul Mac Adder era un adept convins al celulelor de observație.

— Ai dus o viață foarte retrasă înainte de a fi condamnat ? Ai fost, poate, cioban sau paznic de far, sau ceva de-acest gen ?

— Nu, sir.

— Foarte ciudat. Bine, voi examina cazul dumitale şi-ţi voi da răspunsul ceva mai tîrziu.

Paul fu condus înapoi în celula lui, iar a doua zi fu din nou chemat în faţa directorului, care-i spuse :

— Ţi-am examinat cererea cu toată atenţia. De fapt, am hotărît s-o introduc în viitoarea mea lucrare despre mentalitatea delicvenţilor. Vrei, poate, să auzi ce am scris despre dumneata ?

Şi începu să citească :

Cazul R.

Un tînăr de familie bună, cu oarecare educaţie. Nici un antecedent criminal. Condamnat la şapte ani închisoare pentru trafic de carne vie. După terminarea primelor patru săptămîni, R. a cerut să i se prelungească regimul de carceră. Tratamentul prescris de regulament prevede fie (a) detenţiunea în celula de observaţie, pentru ca medicul să poată constata starea deţinutului, fie (b) munca obligatorie în asociaţie cu alţi deţinuţi, afară doar de cazul cînd deţinutul îşi pierde acest drept prin proasta lui conduită.

Tratamentul prescris de sir Wilfred Lucas-Dockery: Am hotărît că R. suferă de tendinţe mizantropice, provocate de un sentiment de inferioritate faţă de semenii săi. Delictul comis de R. a fost rezultatul unei încercări de afirmare a personalităţii proprii pe socoteala colectivităţii. (Vezi cazurile D., G. şi I.) În consecinţă, am încercat să-i înving inhibiţiile sociale printr-o serie de măsuri progresive. În primul stadiu, a făcut gimnastică timp de o jumătate de ceas în compania unui alt deţinut. În acest stadiu a fost permisă şi conversaţia pe teme aprobate, de istorie, filozofie, politică etc., deţinuţii fiind aleşi printre cei ale căror delicte să fie cît mai puţin apte a-l încuraja şi a-l înrăi pe R.

— Încă nu m-am gîndit la celelalte stadii ale tratamentului, îi spuse sir Wilfred, dar îţi poţi da seama de pe acum că se acordă o atenţie specială reeducării dumitale. Te vei gîndi, cred, cu oarecare recunoştinţă, la faptul că, mulţumită raportului meu, vei ajunge poate cu timpul un caz de interes ştiinţific pentru întreaga lume. Tratamentul aplicat de sir Wilfred Lucas-Dockerv în cazul R. ar putea deveni un precedent pentru generaţiile de mîine. Nu-i aşa că acest gînd te înalţă deasupra monotonei rutine cotidiene, care pustieşte sufletele ?

După ce Paul fu scos din încăpere, gardianul-şef spuse :

— Oamenii de la bucătărie s-au plîns că nu pot lucra cu C.2.9. Cică ar avea o boală de piele, şi că mîinile i-s pline de bubuliţe.

— Nu mă mai deranjaţi cu asemenea fleacuri ! îl repezi directorul, iritat. Încerc să iau o hotărîre asupra celui de-al treilea stadiu al tratamentului de recuperare a cazului R., vreau să spun a deţinutului 4.12.

★

Cazul R. trecu la noul regim chiar în după-amiaza aceea.

— Ieşi afară, şi ia-ţi şi pălăria, îi porunci gardianul, descuindu-i celula.

Careul închisorii avea o înfăţişare lugubră acum, cînd nu-i dădeau ocol deţinuţii.

— Stai aici şi nu te mişca pînă mă-ntorc, spuse gardianul.

Se întoarse curînd împreună cu o mogîldeaţă scheletică, în uniformă de puşcăriaş.

— Uite-ţi colegul, îi spuse. Şi asta-i aleea pe care trebuie să vă plimbaţi. Să nu v-atingeţi unul de altul nici măcar cu hainele. Să nu vă treceţi din mînă-n mînă vreun obiect. Să vă ţineţi la o distanţă de un metru unul de celălalt şi să vorbiţi despre istorie, filozofie sau alte asemenea subiecte. Cînd o să m-auziţi fluierînd, să lăsaţi vorba, aţi priceput ? Să nu umblaţi nici mai repede nici mai încet decît în mod obişnuit. Astea-s dispoziţiile directorului şi-i vai de mama voastră dacă le călcaţi. Şi-acum, umblaţi !

— Ce tîmpenie ! mîrîi omuleţul. Am fost pîn-acum în şase închisori, dar n-am văzut nicăieri aşa ceva. E şi contra regulamentului. În zilele noastre, nu mai ştii la ce să te-aştepţi. Puşcăria asta afurisită se duce de rîpă. Uită-te la capelan : poartă perucă !

— Eşti pentru multă vreme aici ? îl întrebă Paul, politicos.

— De data asta, nu. N-au fost în stare să-mi găsească o vină serioasă. „Şase luni pentru vagabondaj." Mă pîndeau de săptămîni întregi, dar de data asta nu voiam să le dau nici o şansă. Şase luni e o condamnare foarte mică, nu ştiu dacă mă-nţelegi. Ai timp să te întîlneşti cu vechii prieteni, şi-i cu-atît mai plăcut cînd ieşi. Şase luni nu contează pentru mine. Lasă, că-s şi cunoscut aici, aşa că mi se dă totdeauna în grijă curăţenia pe palier. M-ai văzut, cred, destul de des trecînd cu haleala. Gardienii mă cunosc, aşa că-mi păstrează totdeauna slujba asta cînd află că mă-ntorc. Dacă te porţi drăguţ cu ei în primele două-trei concedii petrecute aici, au să ţi-o dea, probabil, şi mătăluţă.

— E o slujbă chiar aşa de bună ?

— Ca slujbă, nu-i cine ştie ce, dar pentru început e bine. Cea mai grozavă slujbă e să faci curăţenie la Recepţie. Nu o capeţi decît dacă ai recomandări speciale... La Recepţie ai de-a face cu toţi puşcăriaşii proaspăt sosiţi, şi auzi toate veştile de-afară, ba cîteodată primeşti tutun şi afli care-s cei mai grozavi cai de curse. L-ai văzut pe ăl care face curăţenie la Recepţie, în ziua cînd ai venit aici ? Ştii cine e ?

— Da, îl cunosc. Un tip cu numele de Philbrick.

— Nu, băiete, nu despre ăsta e vorba. E vorba de-un tip înalt şi voinic. Unul care trăncăneşte într-una despre hoteluri şi restaurante.

— Da, chiar la el mă gîndeam.

— Păi, nu ştii cine e ? E fratele directorului : sir Solomon Lucas-Dockery. Chiar el mi-a spus-o. E închis aici pentru c-a dat foc unui castel din Ţara Galilor. Precum vezi, un grangur.

Capitolul III

Moartea unui cleric modern

Cîteva zile mai tîrziu, Paul intră într-un nou stadiu de reeducare. Cînd ajunse în careul închisorii pentru a-și face plimbarea de după-amiază, constată că locul omulețului fusese luat de un individ mătăhălos, cu o înfățișare înfricoșătoare. Avea părul roșcat, ca și barba și genele, și niște mîini roșii enorme, care i se bălăbăneau convulsiv pe lîngă trup. Întorcîndu-și ochii de bou spre Paul, îl salută cu un fel de mormăit.

— Ăsta ți-e noul camarad, îi spuse gardianul. Dați-i drumul !

— Noroc, salută Paul, politicos. Ești pentru multă vreme aici ?

— Pe viață, răspunse celălalt. Dar nu contează. Aștept în fiecare zi a doua Venire.

Merseră un timp în tăcere.

— Crezi că metoda directorului e bună ? îl întrebă Paul.

— Da, răspunse celălalt.

Ocoliră în tăcere curtea, o dată, de două ori, de trei ori.

— Hei, ăia doi, vorbiți ! le strigă gardianul. Așa-i porunca. Vorbiți !

— E și asta o schimbare, comentă uriașul.

— Pentru ce te afli aici ! îl întrebă Paul. Nu te superi, sper, că te-ntreb...

— Totul e scris în Biblie, spuse uriașul. Ar fi bine să citești ce scrie. Chiar dacă pentru dumneata n-o să fie la fel de limpede cum e pentru mine.

— Nu-i o carte ușor de înțeles, nu-i așa ?

— Nu de înțelegere e nevoie, ci de viziune. Ți se întîmplă vreodată să ai viziuni ?

— Nu, mă tem că nu.

— Nici capelanul n-are. Nu-i un creștin adevărat. O viziune m-a adus aici : un înger învăluit în flăcări, cu o cunună de foc pe cap, mi-a strigat : „Ucide fără cruțare ! Împărăția cerului te așteaptă." Vrei să-ți povestesc ? Uite cum a fost. Sînt de meserie dulgher, mai bine spus am fost.

Vorbea într-un ciudat amestec de *cockney* [1] și englezească biblică.

— Nu tîmplar, ci dulgher. Ei bine, într-o zi măturam prin atelier înainte de a-l închide, cînd îngerul Domnului a venit la mine. La început n-am știut cine era. „Ce pot face pentru dumneata ?" l-am întrebat. Pe urmă am văzut că era învăluit într-o flacără roșie și că avea un nimb de foc deasupra capului, întocmai cum ți-am spus. El mi-a vorbit atunci despre aleșii Domnului și despre ziua judecății de pe urmă, care se-apropie. „Ucide fără cruțare !" mi-a spus. Înainte de vizita asta, nu prea dormisem bine, nopți în șir, fiind frămîntat de ideea mîntuirii sufletului meu. Ei bine, în noaptea aia m-am

[1] Dialect argotic londonez.

gîndit la vorbele îngerului. La început nu le-am înţeles tîlcul, aşa cum nu l-ai înţelege nici dumneata. Pe urmă, am priceput totul, într-o străfulgerare. Nevrednicul de mine, sînt un ales al Domnului ! Sînt spada arhanghelului ! Sînt leul aleşilor Domnului !

— Şi ai ucis pe careva ? îl iscodi Paul.

— Nevrednicul de mine, l-am lovit pe filistean. În numele Domnului, i-am tăiat capul. La un semn al arhanghelului. Iar acum mă aflu în captivitate, şi bucuria s-a prefăcut în plînset, dar Domnul mă va slobozi la sorocul ales de El. Vai şi amar va fi de filistean în ziua aceea ! Vai şi-amar va fi de cel necircumcis ! Mai bine i s-ar atîrna un pietroi de gît şi ar fi aruncat în adîncurile mării !

Gardianul sună clopoţelul şi strigă :

— Înăuntru, voi doi !

— Ai vreo plîngere de făcut ? îl întrebă directorul pe Paul, cînd trecu în inspecţie.

— Da, domnule, răspunse Paul.

Directorul îl privi cu luare aminte :

— Dumneata eşti deţinutul pe care l-am pus la regim special ?

— Da, domnule.

— Atunci, e ridicol să te plîngi. Despre ce-i vorba ?

— Am motive să cred că omul împreună cu care trebuie să-mi fac plimbarea e un nebun periculos.

— Plîngerile unui deţinut împotriva altuia nu pot fi luate în consideraţie decît atunci cînd

sînt întărite prin mărturia unui gardian sau a altor doi deţinuţi, spuse gardianul-şef.

— Aşa e, confirmă directorul. În viaţa mea n-am auzit plîngere mai absurdă. Orice crimă e o formă de demenţă. Eu însumi ţi l-am ales pe deţinutul care-ţi ţine tovărăşie la plimbare. L-am ales tocmai pentru că ţi se potriveşte de minune. Să nu mai aud despre asta, te rog.

În după-amiaza aceea, Paul mai fu scos încă un sfert de oră în curte.

— Am mai avut o viziune, îi spuse ucigaşul mistic. Dar încă nu prea ştiu ce prevesteşte. Fără îndoială că mi se va spune.

— A fost o viziune frumoasă ? întrebă Paul.

— Nu există cuvinte care să-i poată reda splendoarea. Se făcea că plutesc pe o apă roşie ca sîngele. Întreaga închisoare îmi apărea ca un rubin uriaş, dur şi strălucitor, iar gardienii şi deţinuţii se tîrau de colo pînă colo ca nişte buburuze mărunte. Pe urmă, rubinul acela a devenit parcă moale şi umed, ca un burete uriaş muiat în vin ce se scurgea într-un fel de lac roşu. Atunci, m-am trezit. Încă nu-mi dau seama de tîlcul visului, dar simt că mîna Domnului atîrnă deasupra închisorii. Ai avut vreodată senzaţia că închisoarea asta e clădită între fălcile unei fiare ? Uneori visez despre un tunel lung şi roşu aidoma gîtlejului unei fiare, prin care s-ar rostogoli oamenii, fie cîte unul fie în grupuri mari, în vreme ce răsuflarea fiarei e fierbinte ca aceea a unui cuptor. Ai avut vreodată o asemenea senzaţie ?

— Mă tem că nu, răspunse Paul. De la bibliotecă ți s-a dat cu împrumut vreo carte interesantă ?

— *Secretul doamnei Almina,* spuse leul aleșilor Domnului. O carte destul de mălăiață, și cam demodată. Dar eu continui să citesc Biblia. E o carte plină de crime.

— Pari să te gîndești mult la crime.

— Așa e. Asta-i misiunea mea, de ! rosti zdrahonul, pe un ton cît se poate de simplu.

★

Sir Wilfred Lucas-Dockery se simțea ca un Solomon în fiecare dimineață la orele zece, cu excepția duminicilor, cînd judeca abaterile de la disciplină comise de deținuți și aduse la cunoștința sa. Din jilțul lui, colonelul Mac Adder își pronunțase sentințele în strictă conformitate cu spiritul și litera regulamentului închisorilor maiestății-sale, împărțind mașinal dreptate întocmai ca un distribuitor automat : la fiece délict care intra, ieșea pedeapsa cuvenită. Sir Wilfred Lucas-Dockery nu proceda însă niciodată astfel. El nu se simțea niciodată mai treaz, mai plin de idei și mai stăpîn pe vastele cunoștințe agonisite de mintea lui, decît la acest mic tribunal menit să împartă o justiție sumară.

— Nimeni nu știe la ce să se-aștepte, se plîngeau atît gardienii cît și deținuții.

— Justiția, le spunea sir Wilfred, este capacitatea de a vedea în fiecare caz o problemă cu totul nouă.

După cîteva luni de conducere a închisorii, sir Wilfred se putea lăuda cu o sensibilă descreștere a numărului de cazuri aduse în fața lui.

Într-o dimineață, curînd după ce Paul trecuse la regimul special de reeducare, tovarășul său fu chemat la director.

— Dumnezeule ! exclamă sir Wilfred. Păi, ăsta e omul pe care l-am pus la tratament special. Pentru ce se află aici ?

Gardianul răspunse, cu glas melodios :

— Ieri noapte, între orele opt p.m. și patru a.m. am fost de servici. Deodată atenția mi-a fost atrasă de niște zgomote ce veneau dinspre celula deținutului. Privind prin vizetă, l-am văzut pe deținut mergînd de colo pînă colo într-o stare de cumplită agitație. Ținea într-o mînă Biblia, iar în cealaltă o bucată de lemn, ruptă din scaun. Ochii îi erau holbați, răsufla greu, și din cînd în cînd mormăia versete din Biblie. Cînd deținutul mi s-a adresat în termeni nereglementari, l-am muștruluit.

— Care-au fost termenii ? întrebă gardianul-șef.

— Mi-a zis că-s un moabit, o pacoste a Moabului, o găleată de lături, un împuțit, un moabit necircumcis, un idolatru și o tîrfă din Babilon.

— Înțeleg. Ce propui, domnule gardian-șef ?

— E un caz clar de nesupunere, spuse acesta. Treceți-l pentru cîtva timp la regimul no. 1.

De fapt, cînd îi ceruse părerea gardianului-șef, sir Wilfred nu era realmente interesat să i-o cunoască. Îi plăcea să sublinieze, în propria-i

minte şi poate şi în aceea a deţinutului, contrastul dintre punctul său de vedere şi punctul de vedere oficial.

— Care-a fost, după părerea dumitale, partea cea mai semnificativă a depoziţiei ? întrebă el.

— Cred că tîrfă din Babilon, sir, răspunse gardianul-şef după ce se gîndi bine.

Sir Wilfred zîmbi, ca un scamator care-a scos cartea cea bună.

— Personal, sînt de altă părere, rosti el. S-ar putea să te mire, dar eu cred că aspectul cel mai *semnificativ* al acestui caz este faptul că deţinutul avea în mînă o bucată dintr-un scaun.

— Distrugere de bunuri aparţinînd închisorii, spuse gardianul-şef. Da, e destul de grav.

Directorul se întoarse cu faţa spre deţinut :

— Care-a fost profesia dumitale înainte de a fi condamnat ?

— Dulgher, domnule.

— Ştiam eu ! exclamă directorul, triumfător. Iată încă un caz de refulare a instinctului creator... Ascultă, omule. Foarte prost ai făcut că l-ai insultat pe gardian, căruia nu i se potriveşte, desigur, nici una dintre insultele cu care l-ai copleşit. El simbolizează dezacordul îndreptăţit al societăţii şi, ca toţi ceilalţi membri ai personalului închisorii, face parte din biserica anglicană. Dar eu te înţeleg pe dumneata. Deprins, nu-i aşa ? cu o meserie creatoare, ai constatat deodată că viaţa din temniţă te lipseşte de mijloacele de auto-exprimare : aşa se face că energiile dumitale îşi găsesc o supapă în aceste izbucniri prosteşti. Voi avea grijă să ţi se aducă

în celulă un rînd de scule de dulgherie. Primul lucru pe care-l vei face va fi să repari piesa de mobilier pe care-ai distrus-o cu atîta nesăbuinţă. După aceea, îţi vom găsi şi alte munci în vechea dumitale meserie. Acum, poţi pleca.

După ce deţinutul ieşi, sir Wilfred adăugă :

— Trebuie mers la rădăcina răului. Regulamentul poate suprima simptomele, dar lasă intactă cauza adîncă.

★

Două zile mai tîrziu, închisoarea era cuprinsă de o agitaţie intensă. Se întîmplase ceva. Paul se trezi ca de-obicei, la auzul clopotului, dar uşile fură descuiate abia peste vreo jumătate de ceas. Auzea din ce în ce mai aproape glasul gardianului care striga : „murdăria afară !" adăugînd uneori cîte o exclamaţie, ca : „fără întrebări !", „vezi-ţi de treabă !" sau „o să afli, îndată", ca răspuns la întrebările deţinuţilor. Aceştia simţeau că se petrecuse ceva neobişnuit. Poate că izbucnise vreo epidemie de tifos, îşi spuse Paul, sau poate că-n lumea dinafară avusese loc vreo catastrofă naţională : un război sau o revoluţie. În tăcerea pe care erau obligaţi s-o păstreze, nervii tuturor se încordaseră la maximum. Privind faţa gardianului, Paul conchise că era vorba de un masacru nemaipomenit.

— S-a întîmplat ceva ? îl întrebă.

— Ba bine că nu, răspunse gardianul, dar ăl de-o să mă mai întrebe ceva, o s-o păţească rău !

Paul începu să frece podelele celulei. Curiozitatea nesatisfăcută se lupta în mintea lui cu iritarea provocată de această abatere de la programul obişnuit. Prin faţa uşii celulei lui trecură doi gardieni care vorbeau.

— Nu zic că nu-mi pare rău de nenorocitul ăla. Zic doar că era timpul ca directorul să primească o lecţie.

Celălalt spuse în şoaptă :

— Nu te gîndeşti că victima puteam fi chiar eu sau dumneata ?

Sosi şi clipa micului dejun. Cînd văzu în uşă mîna ce-i aducea mîncare, Paul întrebă :

— Ce s-a întîmplat ?

— Păi, n-ai auzit ? Un omor, un omor sîngeros !

— Linişte, acolo ! răcni gardianul care supraveghea palierul.

Va să zică, directorul a fost omorît ! îşi spuse Paul. Un pisălog !... Totuşi, situaţia era îngrijorătoare, pentru că vestea unei crime, care putea trece neobservată în lumea veselă a tramvaielor, a metroului şi a meciurilor de box, provoca o adevărată panică în această comunitate de oameni taciturni.

Intervalul dintre micul dejun şi mersul la capelă părea că nu se mai termină. În cele din urmă se auzi clopotul şi uşile fură descuiate. Deţinuţii porniră în tăcere spre capelă. Din întîmplare, Philbrick se aşeză alături de Paul. Gardienii şedeau pe nişte scaune mai înalte, cu urechile la pîndă pentru a surprinde orice tentativă de conversaţie. Deţinuţii aşteptau să înceapă imnul ca să poată bîrfi în voie. Paul aştepta şi el, nerăbdător. Era limpede că nu directorul fusese omorît, căci stătea pe treptele sanctuarului, cu o carte de rugăciune în mînă. Domnul Prendergast nu se zărea nicăieri. Slujba era condusă de însuşi directorul. Medicul citea textul, bîlbîindu-se la cuvintele mai lungi. Unde era oare domnul Prendergast ?

În cele din urmă fu anunţat imnul. Orga izbucni, manevrată cu pasiune de un deţinut care, înainte de a fi condamnat, fusese ajutor de organist într-o catedrală din Ţara Galilor. De la un capăt la celălalt al capelei, oamenii traseră aer adînc în piept ca să poată discuta pe îndelete.

Paul începu să cînte :

— O, Doamne, vechiul nostru reazim...
Dar unde-i astăzi Prendergast ?
— Cum ? N-ai aflat ? A fost ucis !
— Şi casa noastră cea din veac.

— S-a dus Moş Prendy la un tip
Care zicea că a văzut
O stafie. Şi tipu-avea
Un maiu şi-un ferăstrău dinţat.

— De unde naiba le avea ?
— De la director, ce gîndeşti ?
Era dulgher nebunul, cică ;
Lui Prendy capul i-a tăiat.

— L-a auzit amicul meu,
Vecin cu ucigaşul. Cred
C-a auzit şi gardianul
Dar n-a vrut să se bage, zău !

— E timpul un şuvoi etern
Ce-şi duce toţi feciorii-n hău...
Moş Prendy a ţipat, săracul,
Aproape-o jumătate-ceas.

— Noroc că-a fost Moş Prendergast,
Puteai să fii chiar tu, sau eu !
Are dreptate gardianul :
E-o lecţie pentru dom' director.

Amin.

Din toate punctele de vedere era un noroc că nebunul îl alesese ca victimă pe domnul Prendergast. Unii fură chiar de părere că alegerea fusese făcută de un for superior. Moartea unui deţinut sau a unui gardian ar fi făcut necesară o anchetă a ministerului de interne, anchetă care-ar fi putut compromite reformele Lucas-Dockery, aruncînd oarecare discredit şi asupra administraţiei gardianului-şef. Moartea lui Prendergast trecu aproape neobservată. Asasinul lui fu transferat la Broadmoor ; după care, viaţa din închisoare continuă netulburată. Se observă, totuşi, că influenţa gardianului-şef asupra superiorului său părea acum ceva mai mare decît înainte. Sir Wilfred îşi concentră atenţia asupra statisticilor, iar viaţa închisorii începu

să se desfăşoare în conformitate cu dispoziţiunile regulamentului. Acum era exact ca pe vremea lui Mac Adder, îşi spuneau gardienii. Dar Paul nu se putu bucura de roadele acestei fericite întoarceri la tradiţie, deoarece cîteva zile mai tîrziu fu trimis împreună cu mulţi alţii în colonia penitenciară din Egdon Heath.

Capitolul IV

...Iar drugi de fier nu-nseamnă o cuşcă.

Zidurile de granit ale coloniei penitenciare din Egdon Heath se văd, cînd nu-i ceaţă, de pe şosea, şi nu rareori maşinile se opresc pentru cîteva clipe acolo, pentru ca oamenii dinăuntru să se ridice în picioare şi să contemple, fericiţi, priveliştea. Vor să-i vadă, de fapt, pe puşcăriaşi, şi uneori aşteptarea li-e răsplătită de priveliştea unui alai de deţinuţi în uniforme negre, legaţi laolaltă în lanţuri, şi porniţi pe cîmp sub supravegherea unui gardian înarmat, care merge călare lîngă ei. Deţinuţii lasă impresia că muncesc din greu, ceea ce la o cercetare mai atentă se dovedeşte a fi o simplă iluzie, căci mai toată ziua nu fac altceva decît să meargă spre cariera de piatră şi să se-ntoarcă de-acolo, să-şi ia în primire şi să-şi numere sculele, să-şi scoată şi să-şi pună la loc lanţurile, astfel că nu prea le mai rămîne timp şi pentru muncă. Totuşi, de

pe şosea se poate vedea de obicei cîte ceva — destul, oricum, pentru ca, impresionaţi şi de aspectul clădirii, excursioniştii să se poată duce la ceaiurile lor cu conştiinţa plăcut tulburată de amintirea micilor nereguli comise în trenuri, a chiulului tras la plata impozitelor pe venit, şi a multor altor infracţiuni mărunte, inevitabile într-o societate civilizată.

Paul sosi de la Blackstone într-o seară de toamnă timpurie, împreună cu doi gardieni şi cu alţi şase deţinuţi condamnaţi la pedepse pe termen lung. Călătoriră într-un vagon obişnuit de clasa a treia, în care gardienii fumau mahorcă în nişte lulele mici, de lemn. Avînd chef de vorbă, unul dintre ei le spuse :

— Ăi de-aţi mai fost pe-aici, o să vedeţi că s-au schimbat multe. În capelă sînt două vitralii colorate — donaţie a văduvei răposatului director. Sînt foarte frumoase vitraliile astea care-i înfăţişează pe Sfîntul Petru şi Sfîntul Pavel în temniţă, tocmai cînd îi slobozeşte un înger. Totuşi, unora dintre deţinuţii anglicani nu le place. Săptămîna trecută am avut şi o conferinţă despre *Activitatea Ligii Naţiunilor*, o conferinţă cam prea savantă, ţinută de un tînăr pe nume Potts. Sînt bune totuşi şi conferinţele astea. Am auzit că şi la Blackstone s-au făcut multe schimbări.

— Ori că s-au făcut ! răspunse unul dintre puşcăriaşi, şi se apucă să facă o descriere cam trasă de păr a morţii lui Prendergast.

La un moment dat, unul dintre gardieni, observînd că Paul se cam sfia să ia parte la discuţie, îi întinse un ziar :

— Vrei să citeşti puţin, băiete ? E ultimul ziar pe care vei avea ocazia să-l vezi, multă vreme de-aici înainte.

Paul găsi prea puţine ştiri care să-l intereseze : singura lui sursă de informaţii privind lumea din afară fusese, în ultimele şase săptămîni, buletinul săptămînal al lui sir Wilfred Lucas-Dockery (una dintre primele descoperiri făcute de el în închisoare fusese aceea că interesul pentru „ştiri" nu izvorăşte dintr-o curiozitate autentică, ci din dorinţa de desăvîrşire. În numeroşii săi ani de libertate, nu lăsase să treacă aproape nici o zi fără a citi, de la un capăt la celălalt, cel puţin două ziare veşnic preocupate de o serie de evenimente care nu se mai isprăveau. Atunci cînd seria se întrerupea, interesul lui pentru ştirile respective scădea simţitor) dar rămase adînc mişcat cînd descoperi în interiorul ziarului o fotografie ştearsă, în care-i recunoscu totuşi pe Margot şi Peter. Sub fotografie, se putea citi : *„Distinsa doamnă Beste-Chetwynde şi fiul ei Peter, care-a moştenit de la unchiul său titlul de conte de Pastmaster"*. În coloana alăturată era un ferpar care anunţa moartea lordului Pastmaster şi îi evoca pe scurt viaţa lipsită de evenimente. Ferparul se încheia astfel : „Se crede că Doamna Beste-Chetwynde şi tînărul conte, care şi-au petrecut ultimele cîteva luni la vila lor din Corfu, se vor întoarce în Anglia peste cîteva zile. Doamna Beste-Chet-

wynde a fost timp de mulți ani o gazdă foarte apreciată de lumea bună, și este considerată una dintre cele mai frumoase femei din înalta societate. Succesiunea fiului la titlul de conte ne face să ne amintim de senzația provocată în luna mai a acestui an de anunțarea logodnei sale cu domnul Paul Pennyfeather, precum și dramatica arestare a logodnicului într-un mare hotel din West End, cu cîteva ore înainte de ceremonia nunții. Noul lord Pastmaster este în vîrstă de șaisprezece ani și a învățat pînă acum la o școală particulară."

Paul rămase îndelung cu ochii la fotografie, în timp ce tovarășii lui jucau pocher, nesocotind total regulamentul. În cele șase săptămîni de singurătate și meditație gravă, nu izbutise să ia o hotărîre în legătură cu Margot Beste-Chetwynde; două moduri de gîndire contradictorii îl împiedicau să se hotărască. Pe de o parte era povara moartă a dogmelor, moștenită de la generații întregi de dascăli și teologi; potrivit lor, problema era dificilă, dar nu și insolubilă. Ocrotind-o pe femeie, „procedase cum se cuvine": asta era limpede, numai că Margot nu prea se integra perfect în rolul atribuit ei, căci în cazul de față era foarte vinovată, iar el o ocrotise nu împotriva vreunei nenorociri sau a unei nedreptăți, ci împotriva urmărilor propriilor ei crime: Paul simți că i se moaie picioarele cînd codul cercetășesc al onoarei îi sugeră gîndul că Margot ar fi trebuit să-și recunoască vina și să înfrunte scandalul, de vreme ce-l vîrîse pe el în bucluc. Stînd aplecat peste sacii lui, se luptase din greu cu acest raționament, fără a ajunge la vreun rezultat satisfăcător, în afara convingerii crescînde că pomenitul cod al onoarei, care-i călăuzește, ca un mic glas tăcut, pe englezii de pretutindeni, are ceva ce-l face radical inaplicabil. Pe de altă parte, era argumentul puternic al lui Peter Beste-Chetwynde: „Nu ți-o poți imagina pe mama în închisoare, nu-i așa?" Cu cît reflecta mai mult la acest argument, cu atît vedea în el o expresie a unei legi naturale. Și aprecia înțelegerea de care făcuse dovadă Peter rostindu-l. Privind cu luare aminte fotografia lui Margot, chiar așa ștearsă cum era, se simți întărit în convingerea că trebuia să existe o lege pentru ea și alta pentru el, și că meschinele și rudimentarele elucubrații ale radicalilor din veacul al nouăsprezecelea erau funciarmente josnice, triviale și eronate. Nu putea fi vorba doar de faptul că Margot era foarte bogată, sau că el se îndrăgostise de dînsa. Era vorba în primul rînd de faptul că el *nu și-o putea imagina în închisoare*; însăși alăturarea acestor cuvinte devenea pur și simplu scandaloasă. Margot îmbrăcată în uniformă de pușcăriaș, împinsă pe coridoare de o paznică — aidoma domnișoarei Fagan cea mică — vizitată de niște filantroape bătrîne încărcate cu broșuri evlavioase, pusă să spele rufele altor pușcăriașe — toate aceste lucruri erau imposibile, iar dacă absurdele mecanisme ale justiției ar fi condamnat-o, femeia care ar fi fost arestată și închisă n-ar fi fost Margot, ci o altă persoană cu același nume și aproximativ aceeași înfățișare. Era imposibil s-o

întemnițezi pe Margot cea adevărată, care comisese delictul. Dacă trebuia să sufere cineva pentru ca societatea să renunțe a mai oferi sărmanei doamne Grimes singura muncă pentru care civilizația o pregătise, atunci era preferabil să sufere Paul și nu femeia aceea cu numele de Margot, pentru că oricine a fost într-o școală publică din Anglia se va simți totdeauna relativ la el acasă într-o închisoare. Paul știa bine că numai pentru niște oameni crescuți în intimitatea veselă a cartierelor sărace, închisorile reprezintă o pacoste.

Cît de adorabilă era Margot, chiar în fotografia asta absurdă, o pată de cerneală cenușie! Pînă și cel mai înrăit dintre pușcăriașii ăștia (unul care fusese condamnat a treia oară, pentru șantaj) lăsă o clipă cărțile din mînă și le spuse celorlalți că întreg vagonul i se părea năpădit de o mireasmă încîntătoare, aceeași care se simte pe Champs-Elysées în primele zile ale lunii iunie.

— Curios lucru, parc-aș simți un parfum.

Vorbele astea îi făcură să discute despre femei.

La închisoarea din Egdon Heath, Paul își regăsi un alt vechi prieten: un tip scund și îndesat, cu o figură jovială, și care șchiopăta în drum spre capelă, bocănind cu piciorul lui de lemn.

— Iată-ne din nou împreună, băiete, îi spuse Grimes la prima ocazie. Ca de-obicei, iar am intrat mesa.

— Nu ți-a plăcut slujba? îl întrebă Paul.

— Prima-ntîi, numai că s-a întîmplat ceva groaznic — o să-ți povestesc mai tîrziu.

În dimineața aceea, Paul și alți cîțiva colegi-pușcăriași, printre care și Grimes, fură conduși la carieră de către doi gardieni călări și înarmați, care le dădură tîrnăcoape și o instalație telefonică.

— Sînt aici doar de două săptămîni, și mi se pare c-a trecut o veșnicie, îi spuse Grimes la primul prilej. Am fost totdeauna un tip sociabil, și nu-mi place viața de-aici. Trei ani e prea mult, băiete. Dar o să-l apucăm pe Dumnezeu de picior cînd o să ies de-aici. Zi și noapte mă gîndesc la asta.

— Ai fost condamnat pentru bigamie, nu-i așa? îl întrebă Paul.

— Așa-i. Trebuia să fi rămas în străinătate. Am fost arestat în clipa cînd am coborît de pe vapor. Doamna Grimes își făcuse apariția, așa că domnul Grimes fusese nevoit s-o șteargă. Există tot soiul de iaduri pe lume, dar femeia asta e-n stare să fabrice unul care le-ntrece pe toate.

Un gardian trecu pe lîngă ei, așa că se despărțiră, prefăcîndu-se că izbesc în stînca de gresie din fața lor.

— Nu sînt sigur însă, urmă Grimes, dacă merita s-o văd în boxă pe biata Flossie și pe socrul meu de scurtă durată. Aud că bătrînul a închis școala. (Grimes adăugă o înjurătură la adresa ei). L-ai mai văzut pe moș Prendy?

— A fost omorît deunăzi.

— Sărmanul moş Prendy! Nu era făcut pentru o viaţă fericită. Ştii, cred c-o să mă las pentru totdeauna de dăscălie cînd o să ies de-aici. Nu ajungi nicăieri.

— Se pare că ne-a dus pe amîndoi în acelaşi loc.

— Da, ce coincidenţă !... Fir-ar al dracului de gardian, iarăşi se apropie !

În curînd se întoarseră la închisoare. Cu excepţia muncii la carieră, viaţa la Egdon era aproape la fel cu aceea de la Blackstone.

„Murdăria afară !", capela, singurătatea.

După o săptămînă, Paul simţi totuşi prezenţa unei influenţe străine. Primul om care-i prilejui această senzaţie fu capelanul. Într-o zi, acesta dădu buzna în celula lui Paul şi-i spuse, întinzîndu-i două romane noi, care aveau pe coperta interioară eticheta unui librar din Piccadilly :

— Dacă n-au să-ţi placă, am pentru dumneata o mulţime de cărţi din care poţi să alegi.

Şi-i arătă sfios teancul de cărţi cu coperţi colorate, pe care-l purta subsuoară.

— M-am gîndit c-o să-ţi placă noul roman al Virginiei Woolf, adăugă el. A apărut abia acum două zile.

— Mulţumesc, domnule, răspunse Paul politicos.

Biblioteca acestei închisori părea să fie condusă într-un stil mult mai dinamic şi mai extravagant decît cea de la Blackstone.

— Sau iată această carte de scenografie, spuse capelanul arătîndu-i un volum masiv, ilustrat, care costa pe puţin trei guinee. Am putea să-ţi dăm şi această carte, ca supliment, în cadrul „programului educativ".

— Mulţumesc, domnule, spuse Paul.

— Dacă doreşti să schimbi vreo carte, comunică-mi, spuse capelanul. Şi încă ceva : ai voie să scrii cîte o scrisoare. Dacă, din întîmplare, îi scrii doamnei Beste-Chetwynde, nu uita să spui un cuvînt bun despre bibliotecă. Doamna a hotărît să doneze capelei un nou amvon din alabastru sculptat, adăugă capelanul fără nici o legătură şi ieşi din celulă : se ducea la Grimes, să-i dea un exemplar din *Ajută-te singur* de Smiles, exemplar din care un cititor refractar rupsese cîndva ultimele o sută şi opt pagini.

— Orice-ar spune oamenii despre plăcerea de-a citi o carte veche, simţi un fior incomparabil cînd deschizi o carte nou-nouţă, cugetă Paul. Dar de ce mi-o fi cerut capelanul să-i pomenesc lui Margot despre bibliotecă ?

Seara, la cină, Paul constată fără să se mire că în blidul lui cu păsat erau cîteva bucăţele de cărbune : se mai întîmpla din cînd în cînd, dar acum rămase oarecum descumpănit, căci, încercînd să le scoată, văzu că bucăţelele erau moi. Mîncarea din închisoare era adesea suspectă, şi ar fi fost o greşeală să te plîngi. Totuşi... îşi examină mai îndeaproape porţia de păsat : avea o nuanţă roz, neobişnuită, şi se lipea în chip ciudat de cuţit. O gustă cu neîncredere : ei bine, era *pâté de foie gras !*

Începînd din clipa aceea, nu trecu zi în care să nu găsească un astfel de meteorit minuscul, căzut în chip misterios din lumea de-afară. În-

tr-o zi, întorcîndu-se de pe cîmp, simţi un parfum greu în celula lui pe jumătate cufundată în întuneric, pentru că luminile se aprindeau de-obicei după asfinţit, iar fereastra era foarte mică. Găsi pe masa lui un buchet enorm de trandafiri de iarnă, cumpăraţi chiar în dimineaţa aceea, pe Bond Street, cu cîte trei şilingi bucata. (Deţinuţii din Egdon au voie să ţină flori în celule şi se expun adesea unor aspre mustrări cînd se apleacă să culeagă flori de mac şi de merişor, la întoarcerea de la lucru).

Altă dată, medicul închisorii se opri, în cursul inspecţiei sale zilnice, în celula lui Paul, şi, privind tăbliţa cu numele lui atîrnată pe uşă, apoi cercetîndu-l cu luare aminte pe deţinut, îi spuse :

— Ai nevoie de un tonic.

Şi porni mai departe, aferat, dar a doua zi în celula lui Paul fu adusă o enormă sticlă medicinală.

— Trebuie să iei cîte două pahare la fiecare masă, îi spuse gardianul. Sper c-o să-ţi placă.

Paul nu-şi putu da seama dacă tonul gardianului era prietenos sau nu, dar tonicul îi plăcu fiindcă era sherry.

Cu alt prilej, se stîrni o vie indignare în celula de-alături, al cărei ocupant — un tîlhar în vîrstă — primise din greşeală raţia de caviar a lui Paul. Tîlharul fu grabnic potolit prin înlocuirea caviarului cu o bucată neobişnuit de mare de slănină, dar nu înainte ca gardianul de serviciu să intre în panică la gîndul că puşcăriaşul se va plînge directorului închisorii.

— Nu-s scandalagiu din fire, spuse bătrînul tîlhar, dar cer să fiu tratat cum se cuvine. Păi, ajungea să te uiţi la mîzga aia pe care mi-au adus-o, ca să-ţi dai seama că-i o porcărie. Şi tocmai în seara cînd se dă de-obicei slănină ! Ascultă-mi sfatul şi fii cu ochii la pîndă, îi spuse el lui Paul într-o zi, cînd se pomeniră unul lîngă celălalt, la carieră. Eşti nou aici, şi ăştia ar fi în stare să încerce să-ţi vîre pe gît o asemenea porcărie. N-o mînca, dacă vrei să n-o păţeşti. Păstreaz-o şi arată-i-o directorului. N-au nici un drept să facă asemenea experienţe pe noi, şi ei ştiu bine asta.

În curînd sosi o scrisoare de la Margot, scrisoare nu prea lungă :

Dragă Paul,

Îmi vine foarte greu să-ţi scriu, pentru că, după cum ştii, nu scriu niciodată scrisori, şi mi-e cu atît mai greu să-ţi scriu ţie, pentru că poliţiştii citesc scrisorile şi şterg tot ce nu le convine, iar eu, una, nu pot gîndi ceva care să le fie pe plac. Peter şi cu mine ne-am întors la Joia Regelui. *În Corfu totul a fost divin, cu excepţia unui medic englez foarte plicticos, care ne-a vizitat deseori. Casa asta nu prea îmi place, zău, şi am hotărît s-o reconstruiesc încă o dată. Ai ceva împotrivă ? Peter a devenit conte — ştiai ? — şi e destul de încîntat, şi plin de importanţă, ceea ce nu te-ai fi aşteptat de la el, nu-i aşa ? Am de gînd să vin să te văd o dată — mă laşi ? — cînd voi putea să scap de-aici, dar moartea lui Bobby mi-a creat o mulţime de*

obligaţii. Sper că primeşti destulă mîncare, cărţi şi alte lucruri (au să cenzureze, oare, această frază?). Cu dragoste, Margot. La Newmarket, am văzut-o pe lady Circumference, care mi-a întors pur şi simplu spatele. Bietul Maltravers spune că dacă n-o să fiu atentă, o să mă pomenesc ostracizată de societate. Nu eşti de părere că ar fi admirabil? S-ar putea să mă-nşel, dar am impresia că sărmanul Alastair Trumpington e pe cale să se amorezeze de mine. Ce să fac?

★

Margot îşi făcu în sfîrşit apariţia.

Pentru prima oară se întîlneau, după dimineaţa aceea de iunie, cînd ea îl trimisese să-i salveze protejatele aflate la ananghie în Marsilia. Întîlnirea avu loc într-o cămăruţă rezervată vizitatorilor. Margot se aşeză la un capăt al mesei, Paul la celălalt capăt, iar gardianul rămase între ei.

— Vă atrag atenţia, le spuse acesta, că trebuie să vă puneţi mîinile pe masă.

— Ca-n „uite popa, nu e popa", mormăi Margot, punîndu-şi pe masă mîinile admirabil manicurate şi mănuşile alături de poşetă.

Paul observă pentru prima oară cît de aspre şi murdare îi deveniseră mîinile. O clipă, nici unul nu scoase o vorbă. În cele din urmă, Paul o întrebă:

— Arăt groaznic? Nu m-am mai privit de mult într-o oglindă.

— Poate, puţin cam *mal soigné*,[1] dragul meu. Nu ţi se permite să te bărbiereşti?

— Nu aveţi voie să discutaţi despre regimul din închisoare, le atrase atenţia gardianul. Deţinuţii au voie să vorbească despre starea sănătăţii lor, dar li se interzice categoric să se plîngă sau să discute despre starea lor generală.

— Vai, dragul meu! exclamă Margot. O să ne fie foarte greu. Ce-o să ne putem spune unul altuia? Aproape îmi pare rău c-am venit. Eşti bucuros c-am venit, nu-i aşa?

— Nu mă luaţi în seamă, cucoană, dacă doriţi să aveţi o conversaţie intimă, spuse gardianul cu blîndeţe. Mi se cere doar să împiedic orice conspiraţie. De-obicei vorbele pe care le-ascult nu întrec măsura, şi vă asigur că ascult destule. Unele muieri se impresionează grozav, plîng şi leşină şi fac crize de isterie. Păi, una dintre ele a avut nu de mult o criză de epilepsie, adăugă el încîntat.

— Am impresia c-o să fac şi eu o criză, mărturisi Margot. În viaţa mea nu m-am simţit atît de intimidată! Paul, spune ceva, te rog!

— Ce mai face Alastair?

— E un om drăguţ, zău. Acum e mereu la *Joia Regelui*. Îmi place.

Altă pauză.

— Ştii, e ciudat, spuse Margot, dar am sentimentul că după toţi aceşti ani încep să nu mai fiu considerată drept o femeie respectabilă. Ţi-am

[1] Prost îngrijit (fr.).

spus, cred, în scrisoare că deunăzi lady Circumference mi-a întors spatele. E, desigur, o babă prost-crescută, dar în ultima vreme s-au petrecut destule lucruri de felul ăsta. Ţi se pare îngrozitor ?

— Nu-ţi face sînge rău ! spuse Paul. Oricum, sînt nişte pisălogi bătrîni.

— Da, dar nu vreau ca *ei* să-mi întoarcă spatele *mie*. Fireşte, de fapt nu-mi pasă, dar cred că-i păcat, mai ales pentru Peter. Nu-i vorba numai de lady Circumference, ci şi de lady Vanburgh, de Fanny Simpleforth, de soţii Stayles şi de toţi ceilalţi. E păcat că asta se-ntîmplă tocmai cînd Peter începe să devină conştient de poziţia lui socială. Nu crezi c-ar putea să-şi facă o idee greşită ?

— Cum merg afacerile ? întrebă Paul pe neaşteptate.

— Paul, nu fi urîcios, îi spuse Margot în şoaptă. Sînt sigură că n-ai vorbi aşa dac-ai şti cum m-am simţit.

— Scuză-mă, Margot. De fapt, voiam pur şi simplu să ştiu.

— Ei bine, află că lichidez. O firmă elveţiană mi-a creat dificultăţi. Dar nu cred că afacerile au vreo legătură cu... cu ostracizarea, cum ar spune Maltravers. Cred că totul se datoreşte faptului că încep să îmbătrînesc.

— E ridicul ce spui ! Păi, toţi oamenii ăia au cîte optzeci de ani, pe cînd tu n-ai nici pe departe atîţia.

— Mă temeam eu că n-o să înţelegi, spuse Margot.

Se aşternu din nou tăcerea.

— Încă zece minute, spuse gardianul.

— Lucrurile n-au prea ieşit aşa cum am fi vrut noi, nu-i aşa ? întrebă Margot.

Apoi îi povesti despre nişte serate la care luase parte, iar Paul îi vorbi despre cărţile pe care le citea. În cele din urmă Margot spuse :

— Mă duc, Paul. Nu mai pot îndura nici o clipă chinul ăsta.

— Frumos din partea ta c-ai venit.

— Am luat, chiar în clipa asta, o hotărîre importantă, spuse Margot. O să mă mărit, foarte curînd, cu Maltravers. Îmi pare rău, dar aşa o să fac.

— Presupun că din pricina înfăţişării mele groaznice...

— Nu, Paul. E şi asta la mijloc, într-un fel, dar nu cum îţi închipui tu. E vorba pur şi simplu de ceva care trebuie să se-ntîmple. Înţelegi, dragul meu ? S-ar putea să-ţi fie de folos şi ţie, într-un fel, dar nu vreau să crezi că de aceea o fac. Ah, dragul meu ! Ce greu e să vorbeşti !

— Dacă doriţi să vă sărutaţi la despărţire, şi nu sînteţi soţ şi soţie, nu prea e voie. Totuşi, treacă de la mine, spuse gardianul.

— Dumnezeule ! oftă Margot şi ieşi fără să mai privească înapoi.

Paul se întoarse în celula lui. Cina îi şi fusese adusă : o mică plăcintă din care ieşeau piciorușele a doi porumbei. Plăcinta era înfăşurată

într-un șervet. Dar Paul nu prea avea poftă de mîncare : era foarte mîhnit de faptul că întîmplările din după-amiaza aceea îl mîhniseră atît de puțin.

Capitolul V

Sfîrșitul unui dascăl de școală publică

Cu două-trei zile mai tîrziu, Paul se nimeri alături de Grimes la cariera de piatră. Cînd gardianul se depărtă, Grimes îi spuse lui Paul :

— Nu mai pot să rabd, băiete. E prea de tot.

— Nu văd nici o cale de scăpare, spuse Paul. Și-apoi, regimul de-aici e destul de suportabil. Nu cred că la Llanabba era mai bine.

— Grimes nu-i de aceeași părere. Grimes lîncezește în captivitate, aidoma ciocîrliei. Pentru dumneata e totuna : îți place să citești, să meditezi, și-așa mai departe. Eu, însă, după cum știi, sînt cu totul altfel. Mie-mi place să beau, să mă distrez, și să stau din cînd în cînd la o parolă cu amicii. Sînt un tip sociabil. Viața asta mă transformă într-un soi de automat. Și mai e și capelanul ăla insuportabil, care tot vine la mine și mă-ntreabă, în șoaptă, dacă mă simt „împăcat cu Domnul". Bineînțeles că nu-s împăcat, i-o și spun, verde. Sînt în stare să rezist la aproape orice nenorocire, dar nu pot să-ndur

lipsa de libertate, băiete. Tocmai asta m-a distrus la Llanabba, și simt c-o să mă distrugă și aici, dacă n-o să am grijă de mine. E timpul ca Grimes să-și ia zborul spre alte meleaguri.

— Nimeni n-a izbutit vreodată să scape din această închisoare, spuse Paul.

— Așteaptă numai o zi cu ceață, și-o să vezi că se poate !

Chiar a doua zi se lăsă ceață — o ceață albă, deasă, de nepătruns, care-i învălui pe neașteptate în timp ce lucrau la carieră.

— Strîngeți-vă la un loc ! le porunci gardianul. Încetați lucrul și strîngeți-vă la un loc ! Fii atent, boule ! (Grimes se împiedicase de telefonul de cîmp). Dacă l-ai spart, te-ai ars, o să ieși mîine la raport în fața directorului.

Celălalt gardian îi spuse lui Grimes, întinzîndu-i hățurile :

— Ține-mi calul.

Și aplecîndu-se, începu să adune lanțurile cu care erau legați oamenii la întoarcerea spre închisoare. Grimes păru să aibă oarecari dificultăți cu calul, fiindcă acesta se ridica mereu în picioare și sărea, din ce în ce mai departe de carieră.

— Nu ești în stare să ții un cal ? spuse gardianul.

Deodată Grimes sări în șa, cu o sprinteneală uimitoare la un om fără un picior, și porni călare spre cîmp.

— Întoarce-te ! răcni gardianul. Întoarce-te sau te-mpușc !

Şi ducîndu-şi puşca la umăr trase în ceaţă.
— O să se-ntoarcă el ! Nimeni nu poate scăpa. O să capete regim de carceră şi regimul alimentar no. 1, dobitocul !

Nimeni nu păru tulburat din cale-afară de acest incident, nici măcar atunci cînd constatară că telefonul de cîmp fusese deconectat.

— N-are nici o importanţă, spuse gardianul. Mulţi încearcă să evadeze, lăsîndu-şi pe neaşteptate sculele şi luînd-o la fugă. Dar în straiele astea n-ajung prea departe, mai ales că n-au nici un ban. O să-i avertizăm la noapte pe toţi fermierii din împrejurimi. Cîteodată fugarii rămîn ascunşi multe zile-n şir, dar se-ntorc cînd li se face foame, căci dacă s-ar arăta într-un sat, ar fi numaidecît prinşi. Cred că numai din cauza nervilor încearcă să fugă.

Calul se întoarse chiar în seara aceea, dar nici urmă de Grimes. Patrulele speciale cu cîini poliţişti fură trimise în cercetare ; fermele şi satele fură prevenite, iar locuitorii, neliniştiţi, îşi ferecară uşile, interzicînd cu hotărîre copiilor să iasă din casă ; drumurile erau păzite straşnic şi toate maşinile oprite şi percheziţionate, spre indignarea multor cetăţeni paşnici. Grimes însă nu se arătă. Printre deţinuţi se făceau pe furiş pariuri în legătură cu ziua capturării lui. Dar zilele se scurgeau, iar raţiile de pîine treceau din mînă-n mînă, şi Grimes tot nu se arăta.

O săptămînă mai tîrziu, la slujba de dimineaţă, capelanul se rugă pentru sufletul lui Grimes ; directorul îi şterse numele din registru şi comunică ministrului de interne, sir Humphrey Maltravers, că Grimes murise.

— Mă tem că a fost o moarte îngrozitoare, îi spuse lui Paul capelanul.

— I-au găsit cadavrul ?

— Nu, tocmai asta-i partea cea mai proastă. Cîinii s-au ţinut după mirosul lui pînă la balta Egdon. Un cioban care cunoaşte potecile prin mlaştină i-a găsit pălăria plutind la suprafaţa celei mai periculoase porţiuni. Mă tem că a murit de-o moarte îngrozitoare.

— Sărmanul Grimes ! exclamă Paul. Şi cînd mă gîndesc că era un vechi absolvent al şcolii din Harrow !

Ceva mai tîrziu însă, chibzuind bine în timp ce mînca liniştit stridiile ce-i fuseseră aduse ca „aperitiv", Paul îşi spuse că Grimes nu era mort. Lordul Tangent murise ; murise şi domnul Prendergast ; o să-i vină vremea şi lui Paul Pennyfeather ; dar Grimes era unul dintre nemuritori ! Era o forţă vitală ! Condamnat la moarte în Flandra, apărea în Ţara Galilor ; înecat în Ţara Galilor, îşi făcea apariţia în America de Sud ; scufundat în tenebrele misterioase ale bălţii Egdon, avea să se ridice din nou undeva, cîndva, scuturîndu-şi de pe trup mucegaiurile mormîntului. Omul acesta făcuse desigur parte din cortegiul bahic al îndepărtatei Arcadii, cîntase din flaute de trestie pe malurile unor pîraie uitate şi-i învăţase pe naivii satiri arta iubirii. Nu trecuse oare nevătămat prin înfricoşatele cazne ale tuturor zeilor mîniaţi, ale tuturor istoriilor — foc, pucioasă, cutremure, molime ? Nu supravieţuise

oare ca santinela din Pompei, în vreme ce sub nasul său cetățile din cîmpie se năruiau ? Nu plutise oare pe valurile Potopului, întocmai ca un înotător care traversează, uns cu grăsime, Canalul ? Nu se făcuse oare nevăzut atunci cînd întunericul se lăsase peste ape ?

— Mă întreb adesea dacă nu port și eu o parte din vină, spuse capelanul. Mă apucă groaza cînd mă gîndesc că un om pe care-l aveam în grijă a avut un sfîrșit atît de înfricoșător. Am încercat să-l consolez și să-l fac să se împace cu viața de aici, dar e atît de complicat ! Sînt atîția oameni pe care trebuie să-i vezi ! Săracul de el ! Cînd mi-l închipui singur în mlaștina aceea, fără nici un ajutor !

Capitolul VI

Moartea lui Paul Pennyfeather

Cîteva zile mai tîrziu, Paul fu chemat în biroul directorului, care-i spuse :

— Am aici o dispoziție a ministrului de interne, prin care ți se permite să părăsești închisoarea pentru a te opera de apendicită într-o clinică particulară. Vei pleca azi dimineață, sub escortă, în haine civile.

— Dar, domnule, nu vreau să mă operez de apendicită, protestă Paul. De fapt, mi s-a scos apendicele cu ani în urmă, cînd mai eram elev.

— Fleacuri ! îl repezi directorul. Am primit din partea ministrului de interne o dispoziție specială în acest sens. Gardian, ia-l pe omul ăsta și dă-i haine pentru drum.

Paul ieși din biroul directorului. Hainele pe care le purtase la proces fuseseră trimise o dată cu el de la Blackstone. Gardianul i le scoase dintr-un dulap și i le dădu spunînd :

— Pantofi, ciorapi, pantaloni, vestă, haină, cămașă, guler, cravată și pălărie. Fii bun și semnează de primire. Bijuteriile rămîn aici.

Și luînd ceasul de mînă, butonii, acul de cravată, portmoneul și celelalte mărunțișuri găsite în buzunarele lui Paul, le puse la loc în dulap.

— Părul nu ți-l putem da înapoi, adaose gardianul, dar ai voie să te bărbierești.

O jumătate de ceas mai tîrziu, Paul ieși din celulă cu înfățișarea unui om normal și civilizat, dintre cei ce pot fi văzuți zilnic în orice stație de metrou.

— O senzație ciudată, nu-i așa ? îi spuse gardianul care-l conduse afară. Uite-ți escorta. Paul zări în fața lui un alt om normal și civilizat.

— E timpul să pornim, dacă ești gata, îi spuse însoțitorul.

Fără uniforme pe ei, li se părea firesc să se respecte unul pe celălalt. Paul avu impresia că distinge chiar o anumită deferență în tonul gardianului.

— E foarte ciudat, îi spuse Paul în duba ce-i ducea la gară. Știu că n-are rost să stai la discuție cu directorul, dar a făcut o greșeală ridicolă. Eu mi-am scos de mult apendicele.

— E bună ! îi spuse gardianul făcîndu-i semn cu ochiul. Dar nu mai vorbi aşa de tare despre asta. Şoferul nu trebuie să ştie.

În tren li se rezervase un compartiment de clasa întîi. În clipa cînd ieşiră din gara Egdon, gardianul îi spuse :

— N-ai să mai vezi multă vreme locurile astea. Solemn gînd, moartea. Nu-i aşa ?

Şi mai făcu o dată cu ochiul.

Luară masa de prînz în compartiment, căci Paul se simţea prea ruşinat de părul lui tuns scurt, ca să se ducă fără pălărie în vagonul-restaurant. După masă, fumară cîte un trabuc. Gardianul plăti cu bani dintr-un portmoneu burduşit.

— A, era cît pe ce să uit, spuse el. Uite-ţi testamentul, pe care trebuie să-l iscăleşti, pentru orice eventualitate.

Şi-i întinse o hîrtie lungă şi albastră. Deasupra, scria cu litere mari : *Testamentul cu ultimele dorinţe ale lui Paul Pennyfeather*, iar mai jos se arăta, în obişnuitul jargon juridic, că susnumitul îşi lăsa toată averea doamnei Margot Beste-Chetwynde. Doi martori semnaseră hîrtia.

— Sînt sigur că e ceva ilegal, spuse Paul, în timp ce iscălea. Te-aş ruga să-mi explici ce-nseamnă toată povestea asta ?

— N-am habar de nimic, răspunse gardianul. Ştiu doar că tînărul gentleman mi-a dat testamentul.

— Care tînăr gentleman ?

— De unde să ştiu ? Tînărul ăla care-a aranjat totul. Ţinea morţiş la testament. Nu se ştie niciodată ce se poate întîmpla cînd te operezi, nu-i aşa ? O mătuşă de-a mea a murit în timp ce-o operau de pietre la ficat, şi nu-şi făcuse testamentul, săraca, ceea ce a fost foarte rău, fiindcă nu era măritată legal. Şi era o femeie frumoasă şi zdravănă, zău... Nu te necăji, domnule Pennyfeather, totul se va face conform legilor în vigoare.

— Unde mergem ? Măcar asta trebuie să ştii !

Drept răspuns, gardianul scoase din buzunar o carte de vizită.

„Cliff Place, Worthing“, citi el. „Clinică şi sanatoriu particular, categoria întîi. Tratament electro-termic sub supraveghere medicală. Proprietar, Augustus Fagan, M. D.“

— Are aprobarea ministrului de interne, adăugă gardianul. Nimic de zis.

Ajunseră la destinaţie după-amiaza tîrziu. Un automobil îi aştepta ca să-i ducă la Cliff Place.

— Răspunderea mea încetează aici, spuse gardianul. De-aici înainte răspunde medicul.

★

Ca toate celelalte întreprinderi ale doctorului Fagan, Cliff Place era conceput pe scară mare. Clădirea se înălţa singuratică pe ţărmul mării, la o distanţă de cîteva mile de oraş ; se ajungea acolo pe o şosea lungă. Privită în amănunt, clădirea vădea totuşi unele semne de neglijenţă. Veranda era năpădită de frunze veştede ; două dintre ferestre erau sparte. Gardianul care-l escorta pe Paul sună la uşa de la intrare, iar Dingy

veni să le-o deschidă. Era îmbrăcată ca soră de caritate.

— Personalul a plecat, spuse ea. Presupun că e cazul acela de apendicită. Poftim înăuntru.

Nu păru să-l recunoască pe Paul, în timp ce-l conducea pe scări.

— Asta e odaia dumitale. Regulamentul ministerului de interne prevede o cameră la ultimul etaj, cu ferestre zăbrelite. A trebuit să punem zăbrelele special pentru dumneata. Vom specifica prețul în nota de plată. Medicul va sosi peste cîteva minute.

Ieșind din odaie, încuie ușa. Paul se așeză pe pat, în așteptare. Sub fereastra lui, valurile mării izbeau în prundiș. Un mic iaht cu aburi era ancorat la oarecare distanță, sub cerul cenușiu.

Deodată Paul auzi pași pe coridor, și ușa se deschise pentru a face loc doctorului Fagan, lui sir Alastair Digby-Vane-Trumpington și unui omuleț bătrîior cu-o mustață roșcată, pleoștită, poate din pricina băuturii.

— Scuză-ne c-am întîrziat, spuse sir Alastair, dar am avut o zi îngrozitoare cu omul ăsta, încercînd să-l fac să nu bea. A șters-o tocmai cînd porneam încoace. Mă temusem la-nceput că-i prea beat ca să se poată deplasa, dar cred că se ține bine pe picioare. Hîrtiile sînt pregătite ?

Nimeni nu-l lua în seamă pe Paul.

— Iată-le, spuse doctorul Fagan. Acesta e certificatul care trebuie predat ministrului de interne. E și o copie pentru directorul închisorii. Să citesc ?

— Da, spuse chirurgul.

— În certificat se spune doar că l-ai operat pe pacient de apendicită, dar că a murit sub anestezie, fără a-și mai recăpăta cunoștința.

— Bietul băiat ! oftă chirurgul. Sărmana, sărmana fetiță !

Și adăugă, după ce-și șterse două lacrimi de compătimire :

— Lumea s-a purtat foarte, foarte rău cu ea ! E o lume prea aspră pentru sexul slab.

— În regulă, nu te necăji, îi spuse sir Alastair. Ai făcut tot ce era omenește posibil.

— Ăsta-i adevărul, și nu-mi pasă cine-l află, spuse chirurgul.

— Acesta e un obișnuit certificat de deces, îi spuse doctorul Fagan. Vrei să fii bun să-l semnezi ?

— Vai, moarte, unde ți-e ghimpele ? rosti chirurgul și, cu aceste cuvinte, însoțite de un anevoios efort de a ține condeiul în mînă, puse capăt existenței legale a lui Paul Pennyfeather.

— Strașnic ! exclamă sir Alastair. Și-acum, poftim banii. În locul dumitale, eu m-aș duce repede să beau ceva, cît mai sînt deschise cîrciumile.

— Cred c-o să mă și duc, spuse chirurgul și părăsi sanatoriul.

După ieșirea lui, în încăpere se așternu, timp de aproape un minut, o tăcere desăvîrșită. Prezența morții, chiar sub forma ei legală, care e și cea mai rece, exercita pare-se o influență solemnă. Tăcerea fu curmată în cele din urmă de Flossie, care intră îmbrăcată într-o superbă rochie verde și roșie.

— Aici erați, va să zică! exclamă ea, sincer încîntată. Și domnul Pennyfeather, ia te uită! O mică sindrofie, ce mai!

Cuvîntul „sindrofie", atît de potrivit împrejurării, păru să aibă un ecou pozitiv în mintea doctorului Fagan.

— Să mergem la masă, spuse el. Sînt convins că avem cu toții motive să fim mulțumiți.

★

După cină doctorul Fagan ținu un mic discurs:

— Cred că este o seară importantă pentru noi toți, și mai ales pentru scumpul meu prieten și fost coleg Paul Pennyfeather, la a cărui moarte în această seară sîntem cu toții părtași într-o oarecare măsură. Pentru mine, ca și pentru el, este începutul unei noi etape a vieții. Sincer vorbind, acest sanatoriu nu a fost o reușită. Vine o vreme cînd fiecare om începe să se îndoiască de vocația lui. Mă considerați poate un om bătrîn, dar eu nu mă simt prea bătrîn ca să încep, cu inima ușoară, un nou mod de viață. Evenimentele din seara asta au făcut cu putință acest lucru. Cred că e timpul să rămîn singur, adăugă el privindu-și fetele. Dar nu e momentul să-mi expun planurile de viitor. Cînd veți ajunge la vîrsta mea, dacă ați observat cît de cît oamenii pe care i-ați întîlnit și evenimentele care vi s-au întîmplat, nu se poate să nu constatați cu uimire remarcabila lor conexiune. Cît de întîmplător ne-am adunat laolaltă toți cei prezenți aici în

această seară! Propun să ridicăm paharul în cinstea Fortunei — o prea hulită doamnă.

Odinioară Paul rostise același toast. De data asta nu avea să urmeze nici o calamitate. Băură în tăcere, iar Alastair se ridică de la masă spunînd:

— E timpul ca eu și Paul să plecăm.

Porniră împreună spre plajă. Un vaporaș îi aștepta.

— E iahtul lui Margot, spuse Alastair. Te va duce la locuința ei din Corfu, unde vei sta pînă ce vei lua o hotărîre. La revedere. Noroc!

— Nu vii și dumneata? îl întrebă Paul.

— Nu, trebuie să mă întorc la *Joia Regelui*. Margot e nerăbdătoare să știe cum s-au desfășurat lucrurile.

Paul se îmbarcă pe iaht, care porni la drum. Sir Alastair îl petrecu din ochi, aidoma lui sir Bedivere [1].

Capitolul VII

Invierea

Trei săptămîni mai tîrziu, Paul ședea pe veranda vilei lui Margot, cu un aperitiv în față, contemplînd colinele albaneze de pe celălalt

[1] Unul dintre legendarii cavaleri de la curtea regelui Arthur.

țărm, pe care amurgul le colora din verde în violet, împrumutîndu-le strălucirea crudă a unei ilustrații nemțești. Se uită la ceas (un ceas nou, care-i sosise chiar în dimineața aceea din Anglia). Era șase și jumătate.

Sub el, în port, se vedea un vapor care venise din Grecia și tocmai își descărca marfa. În jurul lui roiau ca muștele o mulțime de bărci, pline cu negustori care vindeau „suveniruri“ : ramuri de măslin sau bani falși. Mai erau două ore pînă la cină. Paul se ridică și coborî pe strada cu arcade, spre piață. Își legase strîns la gît eșarfa, căci serile deveniseră destul de friguroase. Era ciudat să fii mort. În dimineața aceea Margot îi trimisese un teanc de tăieturi din presă în legătură cu el ; mai toate aveau titluri ca *Ecoul senzațional al unei nunți* sau : *Moartea unui pușcăriaș, fost logodnic al unei doamne din înalta societate.* Printre ele, găsise și acul lui de cravată, precum și celelalte lucruri, care-i fuseseră expediate ei de la Egdon. Paul simți nevoia să se scufunde în forfota cafenelelor și a cheiurilor, ca să se convingă pe deplin de propria-i existență. Se opri la o dugheană și cumpără o cutie de rahat turcesc. Era ciudat să fii mort.

Deodată zări o figură cunoscută ce venea spre el, traversînd piața.

— Noroc ! spuse Paul.

— Noroc ! răspunse Otto Silenus, care purta pe umăr o traistă de pînză.

— De ce n-o dai unuia din băieții de-aici ? Ți-ar lua-o, pentru cîteva drahme.

— N-am nici un ban. Plătești dumneata ?

— Da.

— În regulă. E cel mai bine. Presupun că ești cu Margot ?

— Locuiesc în vila ei. Dar ea e în Anglia.

— Păcat. Sperasem s-o găsesc aici. Totuși cred că voi rămîne puțin. E loc și pentru mine ?

— Presupun că da. Sînt absolut singur în vilă.

— Mi-am schimbat gîndul. În cele din urmă cred c-o să mă însor cu Margot.

— Mă tem că-i prea tîrziu.

— Prea tîrziu ?

— Da, s-a măritat cu un altul.

— Nu m-am gîndit niciodată la posibilitatea asta. Dar nu face nimic. Cu cine s-a măritat ? Cu deșteptul ăla de Maltravers ?

— Da, dar între timp el și-a schimbat numele : acum îi spune vicontele Metroland.

— Ce nume caraghios !

Urcară împreună colina.

— Am fost de curînd în Grecia, să văd clădirile de-acolo, spuse profesorul Silenus.

— Ți-au plăcut ?

— Sînt nespus de urîte. Dar am văzut cîteva capre drăguțe... Parcă te trimiseseră la închisoare.

— Da, m-au trimis, dar am ieșit.

— Sigur că trebuia să fi ieșit. N-a fost plăcut acolo ?

— Nu cine știe ce.

— Ciudat ! Crezusem c-o să ți se potrivească de minune. Dar nu poți ști niciodată ce anume li se potrivește oamenilor.

Servitorii lui Margot nu se arătară surprinşi de sosirea unui nou oaspete.

— Cred c-o să rămîn multă vreme aici, spuse profesorul Silenus după cină. Nu mai am nici un ban. Pleci curînd ?

— Da, mă întorc la Oxford, să învăţ teologia.

— Foarte bine faci... Parcă aveai mustaţă, nu-i aşa ? întrebă el după un timp.

— Nu, răspunse Paul. Abia acum mi-o las. Nu vreau să fiu recunoscut cînd m-oi întoarce în Anglia.

— Cred că eşti mai urît aşa, spuse profesorul Silenus. Ei, şi-acum, trebuie să mă duc la culcare.

— Ai dormit mai bine în ultima vreme ?

— De două ori, de cînd te-am văzut. Cam asta-i media mea. Noapte bună.

Zece minute mai tîrziu, se întoarse pe terasă într-o pijama de mătase şi un halat vechi de pînză.

— N-ai să-mi împrumuţi o pilă de unghii ? îl întrebă.

— E una pe mesuţa mea de toaletă.

— Mulţumesc.

Dar nu se duse acolo, ci merse pînă la balustradă şi se aplecă privind spre mare.

— E bine că te-ai hotărît să te faci preot, spuse el în cele din urmă. Oamenii îşi fac tot felul de idei despre ceea ce numesc viaţă. Şi apucă pe căi greşite. Cred că preoţii sînt de vină, în primul rînd. Vrei să-ţi vorbesc despre viaţă ?

— Da, te rog, spuse Paul, politicos.

— Ei bine, e ca roata norocului de la Luna Park. Ai văzut-o vreodată ?

— Nu.

— Plăteşti cinci franci şi intri într-o încăpere cu şiruri de scaune de jur împrejur, iar în mijloc e un podium făcut dintr-un disc mare de lemn lustruit, care se învîrte repede. La început şezi şi te uiţi la ceilalţi. Toţi încearcă să şadă în roată, dar sînt azvîrliţi mereu şi asta-i face să rîdă. Rîzi şi tu, căci e foarte amuzant.

— N-am impresia că seamănă prea mult cu viaţa, spuse Paul, cam trist.

— Ba da. Cu cît te apropii de centrul roţii, cu atît se mişcă mai încet, şi cu atît mai uşor e să şezi pe ea. În centru stă de-obicei un om care uneori execută un fel de dans. Adesea e plătit de direcţie, sau, în orice caz, intră pe gratis. Fireşte că în centru există un punct complet nemişcat, numai să-l poţi găsi : s-ar putea ca eu însumi să fi ajuns foarte aproape de punctul acela. Dar fireşte, profesioniştii îmi stau în drum. O mulţime de oameni se distrează agăţîndu-se de roată ca să fie azvîrliţi cît colo şi s-o ia de la-nceput. Cum mai zbiară şi rîd ! Pe urmă sînt ceilalţi, ca Margot, care se ţin cît mai departe cu putinţă şi-şi apără pielea, dar tot se distrează. Principalul lucru în legătură cu roata este însă, că, dacă nu vrei, nu e nevoie să te agăţi de ea. Oamenii îşi fac tot felul de idei despre viaţă şi ajung astfel să creadă că trebuie neapărat să intre în joc, chiar dacă nu le place. Nu oricui i se potriveşte jocul ăsta. Oamenii nu-şi

dau seama că, atunci cînd spun „viață" denumesc două lucruri distincte. Pot denumi simpla existență, cu implicațiile ei fiziologice, de creștere și metabolism. Nu pot scăpa de asta nici măcar prin moarte — dar fiindcă moartea e inevitabilă își închipuie că și cealaltă idee pe care și-o fac despre viață e inevitabilă : îmbulzeala, brînciurile, efortul de a ajunge în centru... Iar cînd ajungem în centru, e ca și cum nu ne-am urnit din loc. E atît de bizar ! Dumneata ești unul dintre oamenii meniți să șadă pe scaune și să se uite în tăcere la ceilalți, ca să le treacă de urît. Într-un fel, te-ai suit pe roată, dar ai fost azvîrlit numaidecît, izbindu-te zdravăn. Treaba asta merge cu Margot, care știe să se agațe, și cu mine, care sînt în centru, dar dumneata ești un temperament static. În locul acestei absurde împărțiri în sexe, ar trebui ca oamenii să fie clasificați în statici și dinamici. Există o deosebire reală între ei, deși n-aș putea să-ți explic în ce constă. Probabil că sînt două specii diferite din punct de vedere spiritual. Am folosit o dată într-un film ideea roții. E o idee destul de cinematografică, nu crezi ?... Dar ia spune-mi, pentru ce m-am întors pe terasă ?

— Pentru o pilă de unghii.

— A, da, desigur. Nu cunosc ocupație mai plicticoasă și mai inutilă decît generalizările pe marginea vieții. Ai înțeles tot ce ți-am spus ?

— Cred că da.

— Pe viitor voi lua masa singur. Fii bun și comunică-le servitorilor. Mă simt prost cînd vorbesc atîta. Noapte bună.

— Noapte bună, spuse Paul.

★

Cîteva luni mai tîrziu, Paul se întoarse la colegiul Scone, după o absență de peste un an. Moartea îi anulase diplomele, dar nu și cunoștințele. Se prezentă cu succes la examenul de admitere și intră încă o dată în vechiul său colegiu, cu pelerina-i de student și cu o mustață groasă, de cavalerist. Aceasta, laolaltă cu sfiiciunea lui naturală, îl deghizau perfect. Nimeni nu-l recunoscu. După îndelungi ezitări, se hotărî să-și păstreze numele de Pennyfeather ; iar capelanului îi spuse că nu de mult avusese la Scone un fel de văr.

— A avut un sfîrșit foarte trist, spuse capelanul. Era un tînăr turbulent din cale-afară.

— Mi-era văr de departe, se grăbi să precizeze Paul.

— Sînt convins. Nu-i nici o asemănare între voi. Era un tip absolut degenerat.

Odăiașul lui Paul își amintea și el de nume :

— A mai stat odată un domn Pennyfeather pe palierul ăsta. Era un gentleman foarte ciudat. Poate că n-o să mă credeți, sir, dar obișnuia să-și scoată hainele de pe el și să danseze noaptea în curte. Altminteri, însă, un gentleman liniștit și cumsecade. O fi fost pesemne cam scrîntit la cap. Nu știu ce s-o fi ales de el. Unii spun c-ar fi murit în pușcărie.

Îi vorbi apoi lui Paul despre un student anamit care încercase să cumpere pe una dintre fiicele decanului.

În a doua duminică a trimestrului, capelanul îl chemă pe Paul la micul dejun şi-i spuse :

— E păcat că micul dejun universitar — *brekker* cum îi spuneam în tinereţea mea — dispare din uz. Oamenii nu mai au timp pentru aşa ceva. Zilnic, la ora nouă dimineaţa, încep cursurile, afară de duminică... Mai serveşte un rinichi, dacă doreşti.

Mai era de faţă un profesor, un anume Sniggs, care-i spunea capelanului „Padre" — cam cu dispreţ, după cum i se păru lui Paul.

Mai era şi un absolvent de la alt colegiu, un student în teologie pe nume Stubbs — un tînăr grav, cu voce domoală şi cu nişte opinii bine chibzuite. El avu o mică discuţie cu domnul Sniggs în legătură cu planurile pentru reconstrucţia bibliotecii Bodleiene. Paul îl susţinu.

A doua zi, Paul găsi pe masa lui cartea de vizită a lui Stubbs, îndoită într-un colţ. Se duse să-l caute pe Stubbs la Hertford, dar nu-l găsi. Îi lăsă o carte de vizită, îndoită într-un colţ. Două zile mai tîrziu, primi un bileţel de la Hertford :

Dragă Pennyfeather,

Mă întreb dacă ai vrea să vii marţea viitoare la un ceai la care vor lua parte secretarul asociaţiei universitare pentru Liga Naţiunilor şi capelanul închisorii Oxford. Ar fi grozav dac-ai putea veni.

Paul se duse şi avu prilejul să mănînce turte cu miere şi sandvişuri cu anchois. Atît urîtul şi potolitul secretar cît şi Stubbs i se părură foarte simpatici.

Cu timpul, Paul şi Stubbs ajunseră să facă plimbări împreună, în parcul Mesopotamia, spre Old Marston şi Beckley. Într-o după-amiază, înviorat de vremea răcoroasă, de plimbarea lor lungă şi de ceaiul băut, Stubbs semnă în cartea de oaspeţi cu numele *Randall Cantuar*.

Paul intră în asociaţia pentru Liga Naţiunilor şi în O.S.C.U. Într-o bună zi, se duse împreună cu Stubbs şi alţi cîţiva prieteni la închisoare, să-i viziteze pe deţinuţi şi să le cînte în cor.

— Ţi se lărgeşte orizontul cînd vezi toate aspectele vieţii, comentă Stubbs după aceea. Cît de mult au apreciat cîntecele noastre, nefericiţii !

Într-o zi, Paul găsi în librăria din Blackwell o carte voluminoasă, care, potrivit spuselor vînzătorului, devenea rapid un *best-seller*. Cartea, intitulată *Maica noastră Ţara Galilor*, era semnată Augustus Fagan. Paul o cumpără şi o luă cu el. Stubbs o citise, aşa că spuse :

— E o operă foarte edificatoare. Statisticile privitoare la spitale sînt teribile. Crezi c-ar fi bine să organizăm o dezbatere pe tema asta împreună cu colegiul iezuiţilor ?

Cartea avea ca dedicaţie : *Soţiei mele, cadou de nuntă,* şi era scrisă într-un stil sugestiv. După ce-o citi, Paul o aşeză în raft, alături de *Biserica orientală* de Dean Stanley.

Un alt incident îi aminti o clipă lui Paul de viaţa lui anterioară.

Într-o zi, la începutul celui de-al doilea an, pe cînd Paul și Stubbs mergeau cu bicicleta pe Strada Mare — poate de la o conferință la alta — aproape se ciocniră de un Rolls-Royce deschis, care țîșnise de pe Oriel Street într-o viteză periculoasă. Pe bancheta din spate ședea, cu o blană grea peste genunchi, Philbrick. Întoarse capul spre ei și flutură o mînă înmănușată în direcția lui Paul, strigînd :

— Helo ! Cum o mai duci ? Treci într-o zi pe la mine. Locuiesc pe malul rîului, pe strada Skindle.

Limuzina dispăru pe Strada Mare, iar Paul se îndreptă spre conferința lui.

— Cine era prietenul acela bogat ? îl întrebă Stubbs, oarecum impresionat.

— Arnold Bennett [1], răspunse Paul.

— Mi s-a părut mie că-l recunosc, spuse Stubbs.

Conferențiarul intră în sală, își potrivi hîrtiile și începu o expunere limpede despre ereziile din veacul al doilea. Paul află de un episcop din Bithynia, care tăgăduise divinitatea lui Christos, nemurirea sufletului, existența binelui, legalitatea căsătoriei și validitatea tainei sfîntului maslu. Nu-i de mirare că-l condamnaseră !

[1] Cunoscut romancier și dramaturg englez (1867—1931).

EPILOG

Paul intrase în cel de-al treilea an de studii la Scone, studii pașnice, neîntrerupte de nici un incident. Stubbs își bău ceașca de cacao, își scutură pipa și se ridică să plece, spunînd :

— Trebuie să mă duc să tocesc. Tu ai noroc că stai în colegiu. E mult de mers pînă-n Walton Street pe o noapte ca asta.

— Vrei să-l iei pe von Hugel ? îl întrebă Paul.

— Nu, nu în seara asta. L-aș lăsa pînă mîine.

Stubbs își luă roba și o înfășură pe după umeri.

— A fost interesantă conferința de astăseară, despre plebiscitul din Polonia, spuse el.

— Da, nu-i așa ?

De-afară se auzi un zgomot de geamuri sparte.

— Cei din clubul Bollinger par să se distreze, spuse Paul. În a cui cameră au intrat de data asta ?

— Cred că în camera lui Pastmaster. Tînărul acela pare să se dezvolte cam prea repede pentru vîrsta lui.

— Sper că se distrează. Noapte bună.
— Noapte bună, Paul, spuse Stubbs.
Paul puse la loc în bufet biscuiţii cu cacao, îşi umplu din nou pipa şi se întinse în fotoliu.
Deodată auzi paşi şi o bătaie în uşă.
— Intră, spuse el, aruncînd o privire în jur.
Peter Pastmaster intră în încăpere. Era îmbrăcat în costumul de seară alb-verzui al celor din clubul Bollinger. Faţa îi era încinsă, iar părul negru părea cam răvăşit.
— Pot intra ?
— Da, te rog.
— Ai ceva de băut ?
— Am impresia c-ai băut binişor.
— Au trecut pe la mine băieţii. Nişte scandalagii. Ah, Dumnezeule ! Trebuie neapărat să beau ceva !
— E puţin whisky în bufet. Bei cam mult de la o vreme, nu-i aşa, Peter ?
Peter nu răspunse, ci îşi turnă whisky şi sifon.
— Mă simt cam prost, spuse.
Apoi, după o pauză :
— Paul, de ce m-ai ocolit în tot acest timp ?
— Nu ştiu. Îmi spuneam că nu ne-ar folosi la nimic dacă ne-am vedea.
— Eşti supărat pe mine ?
— Nu, de ce-aş fi ?
— Păi, ştiu şi eu ? !
Peter îşi răsuci paharul în mînă, privindu-l ţintă.
— Eu am cam fost supărat pe tine, ştii ? adăugă el.
— De ce ?

— Nici eu nu ştiu — poate în legătură cu Margot şi cu Maltravers ăla.
— N-am impresia că eu am fost de vină.
— Cred că nu, dar ai jucat şi tu un rol.
— Ce mai face Margot ?
— E bine. *Margot Metroland,* aşa îi spune. Te superi dacă-mi torn puţin whisky ?
— Nu, poftim !
— Vicontesa Metroland. Ce nume ! Ce om !... Totuşi, l-a avut tot timpul pe Alastair lîngă ea. Metroland nu se sinchiseşte. A căpătat ceea ce a vrut. De fapt, nici nu-i prea văd. Tu cum îţi petreci timpul, Paul ?
— Mă pregătesc să devin preot. Mai am puţin.
— Uf, de nu mi-ar fi atît de rău ! Despre ce vorbeam ? A, da, despre Metroland. Ştii, Paul, cred c-a fost o greşeală că te-ai încurcat cu noi — nu eşti de-aceeaşi părere ? E totuşi o deosebire între noi. N-aş putea s-o explic, dar există. Nu ţi se pare brutal ce-ţi spun, Paul ?
— Nu, ştiu bine ce vrei să spui. Tu eşti dinamic, iar eu sînt static.
— Zău ? Cred că ai dreptate. Nostime lucruri m-ai învăţat pe vremuri, mai ţii minte ? Llanabba, sentinţe latineşti, *quominus* şi *quin* [1], şi orga, îţi aminteşti ?
— Da, îmi amintesc, spuse Paul.
— Ciudate lucruri se mai întîmplă pe lumea asta ! Mă învăţai să cînt la orgă, ţii minte ?

[1] *ca să şi încît să nu* (lat.).

— Da, țin minte.

— Şi pe urmă, Margot Metroland a vrut să se mărite cu tine, ții minte ?

— Da, spuse Paul.

— Şi pe urmă ai intrat la închisoare, iar Alastair — tînărul amorez al lui Margot Metroland — şi soțul ei, Metroland, te-au scos de-acolo. Ții minte ?

— Da, țin minte.

— Şi iată că vorbim amîndoi aici, după tot ce s-a petrecut ! Nu-i nostim ?

— Da, destul de nostim.

— Paul, mai ții minte ce-ai spus odată, la *Ritz,* era şi Alastair acolo — amicul lui Margot Metroland — ții minte ? Eram cam cherchelit şi atunci. Ai spus aşa : „Pentru zeița Fortuna, o prea hulită doamnă !" Ții minte ?

— Da, țin minte, spuse Paul.

— Eram sigur că ții minte, bunul meu Paul ! Hai să bem pe chestia asta, vrei ? Cum a fost ? Dumnezeule, am uitat ! Nu face nimic. Uf, de nu mi-ar fi aşa de rău !

— Bei prea mult, Peter.

— Păi, ce altceva poți face ? Ai să fii preot, Paul ?

— Da.

— Foarte nostim... Ştii, n-ar fi trebuit să te încurci cu mine şi cu Metroland... Pot să mai beau ?

— E timpul să te duci la culcare, Peter, nu crezi ?

— Da, ai dreptate. Nu te superi c-am venit, nu ? La urma urmei, mi-ai dat lecții de orgă, ții minte ? Mulțumesc pentru whisky !

Şi Peter ieşi, iar Paul se aşeză din nou în fotoliu... Va să zică, ebioniții asceți se întorceau cu fața spre Ierusalim cînd se rugau. Paul îşi notă acest amănunt. Da, avuseseră toată dreptatea să suprime asemenea eretici !

Apoi stinse lumina şi trecu în dormitor, la culcare.

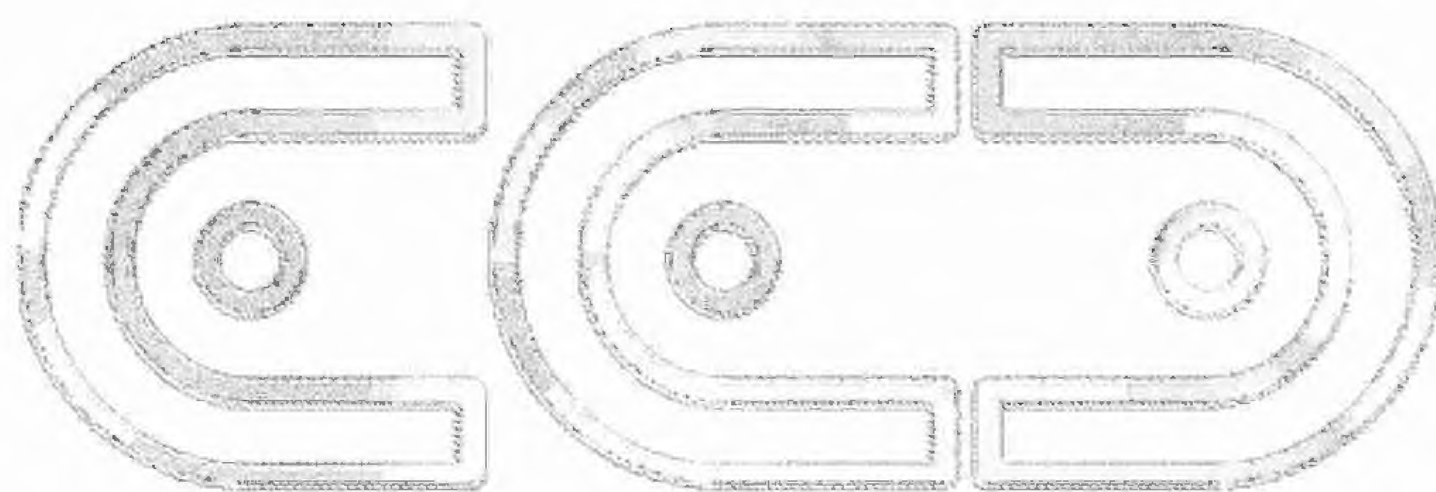
CUPRINS

Redactor responsabil: D. MAZILU
Tehnoredactor: AURA IONESCU

Dat la cules 12.10.1967. Bun de tipar 12.02.1968. Apărut 1968. Tiraj 30.160 ex. broşate. Hîrtie tipar înalt B mat. de 63 g/m². Format 700×900/32. Coli editoriale 10,93. Coli de tipar 9,25. A. nr. 16.397. C.Z. pentru bibliotecile mari şi mici 82—31=59.

Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918",
Str. Grigore Alexanderscu nr. 89—97, Bucureşti,
Republica Socialistă România.
Comanda nr. 904.

Scanare și prelucrare digitală

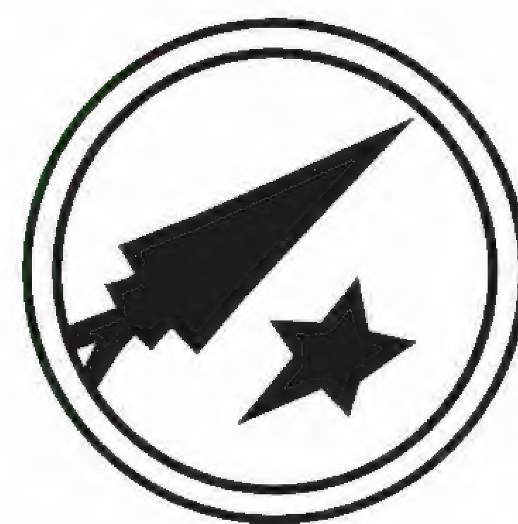

de

Anonim

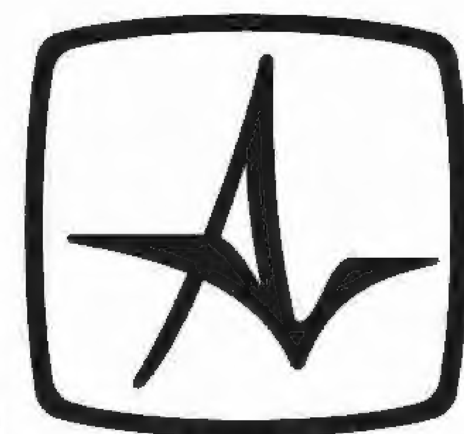
și

CAT Graur

Antwerpen

2023

